

Kultura w 2020 r.

Culture in 2020

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
Urząd Statystyczny w Krakowie Statistical Office in Kraków

Warszawa, Kraków 2021

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Społecznych
Statistics Poland, Social Surveys Department

Urząd Statystyczny w Krakowie, Ośrodek Statystyki Kultury
Statistical Office in Kraków, Centre for Cultural Statistics

pod kierunkiem
supervised by

Piotr Łyson

Zespół autorski

Editorial team

Wydział Statystyki Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ośrodek Statystyki Kultury
Department of Statistics of Culture and National Heritage, Centre for Cultural Statistics

Prace redakcyjne

Editorial works

Departament Badań Społecznych, GUS:
Social Surveys Department:

Agnieszka Dobrzyńska, Izabela Jakubowska, Wacława Kraśniewska, Marek Więckowski.

Ośrodek Statystyki Kultury, US Kraków:
Centre for Cultural Statistics:

Ewa Bińczycka, Mariusz Cembruch-Nowakowski, Agnieszka Czeka, Magdalena Czwartkowska, Magdalena Gielowska, Bożena Jędrychowska, Małgorzata Kajzer, Sabina Kluza, Małgorzata Kolczyk, Anna Kowacka, Dorota Maćkowska-Cichosz, Barbara Nowak, Mirosława Plata, Joanna Sanetra-Szeliga, Kinga Skalska, Klaudia Więzik, Marcin Wiśniewski.

Narodowy Instytut Dziedzictwa:
National Institute of Cultural Heritage:

Barbara Furmanik, Anna Koziół, Ligia Kwiatkowska, Agnieszka Makowska, Joanna Piotrowska, Piotr Porowski, Katarzyna Sadowska-Mazur, Mirosław Trojacki, Grzegorz Urbański, Anna Wawrzyńczuk.

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Marcin Marosz

ISSN 1506-4360

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

**Zakład Wydawnictw
Statystycznych**

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38 10

Przedmowa

Publikacja „Kultura w 2020 r.” przedstawia wybrane informacje o działalności podmiotów w obszarze kultury i dziedzictwa narodowego w Polsce oraz wskaźniki dotyczące uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych.

Ogłoszenie w Polsce w 2020 r. stanu zagrożenia epidemicznego i związane z tym ograniczenia nie sprzyjały realizacji działań kulturalnych przez podmioty działające w obszarze kultury. W konsekwencji zmniejszyła się liczba i struktura przedsięwzięć z zakresu kultury oraz zakres korzystania z dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

Źródłem prezentowanych danych jest roczna sprawozdawczość Głównego Urzędu Statystycznego, dotycząca działalności: artystycznej i rozrywkowej, wystawienniczej, biblioteczno-informacyjnej, działalności centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów, świetlic, a także jednostek zajmujących się produkcją oraz publiczną projekcją filmów. Wielkości charakteryzujące aktywność kulturalną, uzupełniają dane o organizacji imprez masowych, pozyskiwane z urzędów miast i gmin. W opracowaniu wykorzystano również dane pochodzące z badania rynku dzieł sztuki i antyków. W publikacji, oprócz danych Głównego Urzędu Statystycznego, wykorzystano informacje statystyczne Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Biblioteki Narodowej, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej i Urzędu Komunikacji Elektronicznej oraz dane Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. Ks. W. Zdaniewicza.

Po raz pierwszy rozdział dotyczący ochrony zabytków i dziedzictwa narodowego został opracowany przez Narodowy Instytut Dziedzictwa, za co serdecznie dziękujemy.

Publikacja składa się z części analitycznej (wraz z uwagami metodologicznymi) dostępnej w wersji elektronicznej i drukowanej oraz z części tabelarycznej, dostępnej wyłącznie w formie elektronicznej na stronie internetowej GUS <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/>.

Część analityczna publikacji zawiera charakterystykę odnoszącą się do ochrony zabytków, bibliotek (w tym również przykościelnych), działalności wydawniczej, centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, szkolnictwa artystycznego, wystawiennictwa, galerii sztuki, działalności scenicznej, kinematografii, radiofonii i telewizji oraz imprez masowych, a także wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz wydatków na kulturę w gospodarstwach domowych. Tekst został wzbogacony dodatkowo o informacje z 2019 r. charakteryzujące funkcjonowanie przemysłów kultury i kreatywnych.

W opracowaniu zaprezentowana została także analiza rozkładu terytorialnego podmiotów działających w obszarze kultury w poszczególnych województwach. Dodatkowo, niektóre zjawiska z obszaru kultury, zostały przedstawione na mapie Polski w ujęciu powiatowym, co pozwala lepiej przeanalizować rozkład terytorialny dziedzictwa narodowego i aktywności w dziedzinie kultury.

Serdecznie dziękujemy wszystkim respondentom oraz pracownikom GUS i US w Krakowie oraz Narodowego Instytutu Dziedzictwa, którzy przyczynili się do zebrania i opracowania danych przedstawionych w niniejszej publikacji.

Agnieszka Szlubowska

Dyrektor

Urzędu Statystycznego
w Krakowie

dr Piotr Łysoń

Dyrektor

Departamentu
Badań Społecznych

Warszawa, wrzesień 2021 r.

Preface

Publication „Culture in 2020” presents both selected areas of activity of entities in the field of culture and national heritage in Poland and indicators regarding participation in cultural projects. The announcement of the state of epidemic threat in 2020 in Poland and the related restrictions did not favour the implementation of cultural activities by entities operating in the field of culture. As a consequence, the number and structure of cultural undertakings and the scope of using cultural goods and national heritage decreased.

The source of the presented data is Statistics Poland’s annual reporting, which refers to different forms of activity: artistic and entertainment (K-01 report), exhibition (museums and institutions related to museums – K-02 report) and art galleries (K-05 report), libraries (K-03 report), centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (K-07 report) and units involved in film production (K-06 report) as well as public projection of movies (cinemas – K-08 report). Data on the activity of cultural institutions is supplemented by figures related to organising mass events, which is obtained from city councils and municipal offices (K-09 report). Data coming from art and antique markets (K-10 report) was also used in compiling the publication. Apart from the figures presented by Statistics Poland, the publication also includes statistical information provided by the Ministry of Finance, the Ministry of National Education, the Ministry of Science and Higher Education, the National Library, the National Institute of Cultural Heritage, the Polish Film Institute, the Head Office of the State Archives, the National Broadcasting Council, the Polish Post Directorate as well as the Office of Electronic Communication and data from the Institute for Catholic Church Statistics.

For the first time, the chapter on the protection of monuments and national heritage was developed by the National Institute of Cultural Heritage, for which we would like to thank.

The publication consists of an analytical part (with methodological notes) available in electronic and printed version, and a tabular part available only in electronic form on the website of Statistics Poland <https://stat.gov.pl/en/topics/culture-tourism-sport/>.

The analytical part of the publication presents characteristics of: protection of monuments, libraries (including church ones), publishing activities, centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres, art education, exhibition activities (museums and art galleries), stage activities, film, radio, television and mass events as well as expenditures on culture and protection of national heritage and spending on culture in households. The text has been additionally enriched with information from 2019 describing the functioning of the cultural and creative industries.

This publication also presents an analysis of the territorial distribution of entities operating in the field of culture in individual voivodeships. Additionally, some phenomena in the area of culture have been presented on the map of Poland in terms of powiats, which allows for a better analysis of the territorial distribution of the national heritage and activities in the field of culture.

We sincerely thank all the respondents and employees of the Statistics Poland and the Statistical Office in Kraków and the National Institute of Cultural Heritage who contributed to the collection and preparation of the data presented in this publication.

Agnieszka Szlubowska

Director
Statistical Office
in Kraków

Piotr Łysoń, PhD

Director
Social Surveys Department

Warszawa, September 2021

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty	28
Symbols and major abbreviations	28
Synteza	29
Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	29
Wydatki na kulturę w gospodarstwach domowych	32
Ochrona zabytków i dziedzictwo kulturowe	35
Archiwa państwowe	59
Biblioteki	60
Działalność wydawnicza	68
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	71
Szkolnictwo artystyczne	78
Wystawiennictwo	86
Muzea	86
Instytucje paramuzealne	90
Galerie sztuki	92
Rynek dzieł sztuki i antyków	95
Działalność sceniczna	96
Kinematografia	100
Radiofonia i telewizja	106
Imprezy masowe	109
Rozkład terytorialny podmiotów działających w obszarze kultury	111
Biblioteki parafialne	114
Przemysły kultury i kreatywne w 2019 r.	122
Executive summary	128
Expenditure of state and local government units budget on culture	128
Household expenditures on culture	128
Protection of monuments and cultural heritage	128
Libraries	129
Public libraries	129
Specialised libraries	129
Publications	129
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres	130
Cultural education	130
Exhibiting	130
Museums	130

Art galleries131
Theatres and music institutions131
Cinematography131
Radio and television131
Mass events132
Market of the works of art and antiques132
Territorial dissemination of entities conducting activity in the field of culture132
Parish libraries133
Culture and creative industries133
Tablica przeglądowa134
Review table134
Aneksy141
Annexes141
Aneks 1. Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii141
Annex 1. List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland141
Aneks 2. Parki kulturowe w Polsce148
Annex 2. Cultural parks in Poland148
Aneks 3. Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO150
Annex 3. Polish objects on the UNESCO World Heritage List150
Aneks 4. Muzea o najwyższej frekwencji w 2020 r.152
Annex 4. Museums of the highest attendance in 2020152
Aneks 5. Filmy o najwyższej frekwencji nowowprowadzone na ekrany kin w Polsce w 2020 r.153
Annex 5. Movies newly introduced in the cinemas in Poland in 2020 with the highest attendance153
Aneks 6. Europejskie stolice kultury154
Annex 6. European Capitals of Culture154
Uwagi metodologiczne155
Methodological notes174

Spis tablic List of tables

	Tablica Table	Str. Page
Obiekty nieruchome wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków	1	36
Immovable monuments entered in the register of monuments on the basis of the decision of provincial historic preservationists	1	36
Zabytki architektury wpisane do rejestru zabytków w podziale na kategorie i województwa	2	38
Architectural monuments entered in the register of monuments by category and voivodship	2	38
Zabytki Przestrzenne/Założenia/Zespoły wpisane do rejestru zabytków w podziale na kategorie i województwa	3	40
Layouts/Complexes entered in the register of monuments by category and voivodship	3	40
Zabytki nieruchome wpisane do rejestru według czasu powstania i województw	4	41
Immovable monuments in the register of monuments by time of creation and voivodship	4	41
Zabytki ruchome według województw	5	44
Movable monuments by voivodship	5	44

	Tablica Table	Str. Page
Zabytki ruchome techniki według województw	6	45
Movable technical monuments by voivodship	6	45
Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków	7	46
Archaeological monuments entered in the register of monuments on the basis of decisions of voivodship conservators of monuments	7	46
Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków	8	49
Archaeological monuments entered in the register of monuments on the basis of decisions of voivodship conservators of monuments	8	49
Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na chronologię i województwa	9	50
Archaeological monuments entered in the register of monuments by chronology and voivodshi	9	50
Wnioski zgłaszane do konkursu „Zabytek Zadbane” według kategorii i województw	10	54
Applications submitted to the competition “Neat Monument” by category and voivodship	10	54
Działalność archiwów państwowych	11	60
Activities of the state archives	11	60
Placówki biblioteczne według województw	12	61
Libraries by voivodship	12	61
Biblioteki publiczne (łącznie z filiami) według województw	13	63
Public libraries (including branches) by voivodship	13	63
Czytelnicy i wypożyczenia w ciągu roku w placówkach biblioteczno-informacyjnych	14	65
Library users and loans to users in library-information units	14	65
Struktura produkcji wydawniczej książek i broszur wydań pierwszych i wznowień	15	68
The structure of publishing production of books and pamphlets, first editions and resumes	15	68
Struktura tytułów książek i broszur według tematyki (w odsetkach)	16	68
The structure of book titles by subject (in percentage)	16	68
Tytuły książek i broszur, gazet i czasopism wydanych w 2020 r. według województw	17	70
Titles of books and brochures, newspapers and magazines by voivodship in 2020	17	70
Wybrane informacje o centrach, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach	18	73
Selected data on activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres	18	73
Placówki wychowania pozaszkolnego oraz uczestnicy zajęć	19	76
Extracurricular education establishments and participants of classes	19	76
Szkoły artystyczne według województw	20	79
Art schools by voivodship	20	79
Absolwenci szkół artystycznych	21	81
Graduates of art schools	21	81
Studenci uczelni artystycznych	22	83
Students of higher schools of arts	22	83
Absolwenci uczelni artystycznych	23	84
Graduates from higher schools of arts	23	84
Muzea według województw	24	90
Museums by voivodship	24	90
Instytucje paramuzealne według województw	25	91
Institutions related to museums by voivodship	25	91
Galerie sztuki według województw	26	94
Art galleries by voivodship	26	94

	Tablica Table	Str. Page
Teatry i instytucje muzyczne według województw	27	98
Theatres and musical institutions by voivodship.....	27	98
Kina według województw.....	28	103
Cinemas by voivodship.....	28	103
Kina należące do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych według województw w 2020 r	29	106
Cinemas belonging to the Arthouse Cinemas Network by voivodship in 2020.....	29	106
Podmioty działające w obszarze kultury według województw w 2020 r.....	30	112
Entities operating in the field of culture by voivodship in 2020	30	112
Liczba bibliotek parafialnych według województw	31	114
Number of parish libraries by voivodship	31	114
Liczba egzemplarzy książek w bibliotekach parafialnych według województw	32	115
The number of copies of books in parish libraries by voivodship	32	115
Liczba tytułów czasopism w bibliotekach parafialnych według województw	33	115
Number of journal titles in parish libraries by voivodship.....	33	115
Liczba egzemplarzy czasopism w bibliotekach parafialnych według województw.....	34	116
Number of journal copies in parish libraries in voivodship.....	34	116
Liczba zakupionych pozycji według województw	35	117
Number of items purchased by voivodship	35	117
Liczba zarejestrowanych użytkowników w bibliotekach parafialnych według województw.....	36	118
Number of registered users in parish libraries by voivodship	36	118
Liczba osób aktywnie wypożyczających (czytelników) w bibliotekach parafialnych według województw	37	119
Number of people actively borrowing (library users) in parish libraries by voivodship	37	119
Liczba wypożyczeń w bibliotekach parafialnych według województw.....	38	119
Number of loans in parish libraries by voivodship	38	119
Liczba pomieszczeń w bibliotekach parafialnych według województw.....	39	120
Number of rooms in parish libraries by voivodship.....	39	120
Liczba komputerów w bibliotekach parafialnych według województw	40	121
Number of computers in parish libraries by voivodship.....	40	121
Liczba wolontariuszy w bibliotekach parafialnych według województw.....	41	121
The number of volunteers in parish libraries by voivodship	41	121
Liczba pracowników (w tym kobiet) w bibliotekach parafialnych wg województw w 2020 r	42	122
Number of employees (of whom females) in parish libraries by voivodship in 2020	42	122
Przedsiębiorstwa zaliczane do przemysłów kultury i kreatywnych według dziedzin kultury i klas PKD2007 w 2019 r.....	43	123
Cultural and creative industries according to cultural domains and the NACE classes in 2019.....	43	123
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 zatrudnionego (w zł) w 2019 r.....	44	126
Gross monthly wages and salaries per paid employee in 2019 (in PLN)	44	126
Handel międzynarodowy dobrami i usługami kulturalnymi i kreatywnymi według dziedzin kultury w 2019 r. (mln zł).....	45	127
Foreign trade turnover in cultural and creative goods and services according to cultural domains in 2019 (in mln PLN)	45	127

Spis wykresów i map Charts and maps

Wykresy i mapy
Charts and maps

	Wykresy i mapy Charts and maps	Str. Page
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2020 r. (mapa).....	1	29
Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage in 2020 (map)	1	29
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (wykres).....	1	30
Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage (chart)	1	30
Struktura wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2020 r. (wykres).....	2	31
The structure of state budget expenditure on culture and protection of national heritage in 2020 (chart)	2	31
Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2020 r. (wykres).....	3	31
The structure of local government units expenditure on culture and protection of national heritage in 2020 (chart).....	3	31
Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w wybrany sprzęt audiowizualny w 2020 r. (wykres).....	4	32
Percentage of households equipped with selected audiovisual equipment in 2020 (chart)	4	32
Struktura wydatków gospodarstw domowych na wybrane artykuły i usługi kulturalne w 2020 r. (wykres).....	5	33
The structure of households' expenditure on selected cultural goods and services in 2020 (chart)	5	33
Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków według powiatów w 2020 r. (mapa)	2	37
Immovable monuments entered in the register of monuments by powiat in 2020 (map)	2	37
Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków na 100 km ² w 2020 r. (mapa).....	3	37
historical monuments per 100 km ² in 2020 (map)	3	37
Zabytki nieruchome wpisane do rejestru w podziale na czas powstania i województwa w 2020 r. (mapa).....	4	42
Immovable monuments in the register of monuments by voivodship and time of creation in 2020 (map).....	4	42
Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na powiaty w 2020 r. (mapa)	5	47
Archaeological monuments entered in the register of monuments by powiat in 2020 (map)	5	47
Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na funkcje i województwa w 2020 r. (mapa).....	6	47
Archaeological monuments entered in the register of monuments by function and voivodship in 2020 (map)	6	47
Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na chronologię i województwa w 2020 r. (mapa)	7	52
Archaeological monuments entered in the register of monuments by chronology and voivodship in 2020 (map).....	7	52
Ludność na 1 bibliotekę publiczną w 2020 r. (mapa).....	8	62
Population per 1 public library in 2020 (map).....	8	62
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w 2020 r. (mapa).....	9	62
Library users in public libraries per 1,000 population in 2020 (map).....	9	62
Wypożyczenia w bibliotekach publicznych na 1000 ludności w 2020 r. (mapa).....	10	64
Loans of collection in public libraries per 1,000 population in 2020 (map)	10	64
Biblioteki publiczne i filie w 2020 r. (mapa)	11	64
Public libraries and branches in 2020 (map).....	11	64
Struktura bibliotek według rodzajów w 2020 r. (wykres).....	6	66
The structure of libraries by type in 2020 (chart).....	6	66

	Wykresy i mapy Charts and maps	Str. Page
Książki i broszury wydane w 2020 r. (mapa).....	12	69
Books and pamphlets published in 2020 (map)	12	69
Czasopisma i gazety wydane w 2020 r. (mapa)	13	70
Newspapers and magazines published in 2020 (map).....	13	70
Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2020 r. (mapa).....	14	71
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2020 (map)	14	71
Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2020 r. (wykres)	7	72
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2020 (chart)	7	72
Ludność na 1 instytucję (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlica) w 2020 r. (mapa)	15	73
Population per 1 institution (centre of culture, cultural centre, establishment, club, community centre) in 2020 (map)	15	73
Struktura imprez i ich uczestników w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według rodzajów w 2020 r. (wykres).....	8	74
The structure of events and their participants in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by type in 2020 (chart)	8	74
Członkowie zespołów artystycznych działających w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2020 r. (wykres)	9	75
Members of artistic ensembles operating in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2020 (chart).....	9	75
Uczestnicy zajęć artystycznych w placówkach wychowania pozaszkolnego w roku szkolnym 2019/2020 (wykres)	10	77
Participants of artistic classes in extracurricular education institutions in 2019/2020 school year (chart)	10	77
Uczestnicy zajęć pozalekcyjnych w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2019/2020 (wykres).....	11	78
Participants of extracurricular education in schools for children and youth in 2019/2020 school year (chart).....	11	78
Struktura szkół artystycznych według typów w roku szkolnym 2019/2020 (wykres)	12	81
The structure of art schools by type of school in 2019/2020 school year (chart)	12	81
Struktura studentów kierunków artystycznych według typów kierunków (łącznie z cudzoziemcami) w roku akademickim 2019/2020 (wykres).....	13	82
The structure of students (together with foreigners) of art fields by type of fields of study in 2019/2020 academic year (chart)	13	82
Struktura studentów uczelni artystycznych według typów uczelni w roku akademickim 2019/2020 (wykres).....	14	83
The structure of students of higher schools of arts by type of school in 2019/2020 academic year (chart)	14	83
Struktura zatrudnionych nauczycieli akademickich w uczelniach artystycznych w roku akademickim 2019/2020 (wykres).....	15	85
The structure of academic teachers employed in higher schools of arts in 2019/2020 academic year (chart).....	15	85

	Wykresy i mapy Charts and maps	Str. Page
Muzea i oddziały muzealne według sektorów własności oraz zwiedzający w 2020 r. (mapa)	16	86
Museums and their branches by ownership sectors and visitors in 2020 (map)	16	86
Muzealia w pozycjach inwentarzowych według rodzaju muzeum w 2020 r. (wykres)	16	87
Objects in inventory items by type of museum in 2020 (chart)	16	87
Zwiedzający muzea i wystawy muzealne według rodzajów muzeów w 2020 r. (wykres)	17	87
Attendance in museums and museum exhibitions by type of museum in 2020 (chart)	17	87
Powiaty i miasta na prawach powiatu z piątej grupy kwintylowej rankingu według liczby zwiedzających muzea i oddziały muzealne w 2020 r. (mapa)	17	88
Powiats and cities with powiat status from the fifth quintile group of ranking by number of museum visitors in 2020 (map)	17	88
Struktura zwiedzających muzea i oddziały muzealne w 2020 r. (wykres)	18	88
The structure of museums visitors in 2020 (chart)	18	88
Struktura działalności oświatowej muzeów i oddziałów muzealnych w 2020 r. (wykres)	19	89
The structure of educational activity of museums and branches in 2020 (chart)	19	89
Galerie i salony sztuki według sektorów własności oraz zwiedzający w 2020 r. (mapa)	18	92
Art galleries by ownership sectors and visitors in 2020 (map)	18	92
Struktura wystaw w galeriach i salonach sztuki w 2020 r. (wykres)	20	93
The structure of exhibitions in art galleries in 2020 (chart)	20	93
Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według rodzajów w 2020 r. (wykres)	21	95
The structure of sales of works of art and antiques (own or on a commission basis) by type in 2020 (chart)	21	95
Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według kanałów dystrybucji w 2020 r. (wykres)	22	96
The structure of sales of works of art and antiques (own or on a commission basis) by distribution channels in 2020 (chart)	22	96
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według rodzajów instytucji w 2020 r. (wykres)	23	97
Performances and concerts, spectators and listeners in theatres and music institutions by type of institution in 2020 (chart)	23	97
Ludność na 1 miejsce w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych w 2020 r. (mapa)	19	97
Population per 1 seat in a fixed hall in theatres and music institutions in 2020 (map)	19	97
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych w 2020 r. (mapa)	20	99
Performances and concerts, spectators and listeners in theatres and music institutions in 2020 (map)	20	99
Struktura widzów i słuchaczy według rodzajów instytucji w 2020 r. (wykres)	24	100
The structure of spectators and listeners by type of institution in 2020 (chart)	24	100
Ludność na 1 kino stałe w 2020 r. (mapa)	21	101
Population per 1 indoor cinema in 2020 (map)	21	101
Kina stałe i miejsca na widowni w 2020 r. (wykres)	25	102
Indoor cinemas and seats in indoor cinemas in 2020 (chart)	25	102
Kina stałe i miejsca na widowni według liczby sal projekcyjnych w 2020 r. (wykres)	26	104
Indoor cinemas and seats in indoor cinemas by number of screens in 2020 (chart)	26	104
Widzowie w kinach stałych oraz na filmach produkcji polskiej (wykres)	27	104
Attendance at indoor cinemas and on Polish production films (chart)	27	104

	Wykresy i mapy Charts and maps	Str. Page
Struktura filmów i widzów na premierowych produkcjach długometrażowych według krajów produkcji w 2020 r. (wykres)	28	105
The structure of films and attendance at full-length films premiere screenings by country of production in 2020 (chart)	28	105
Abonenci radiowi na 1000 ludności w 2020 r. (mapa)	22	107
Radio subscribers per 1000 population in 2020 (map)	22	107
Abonenci telewizyjni i telewizji kablowej na 1000 ludności w 2020 r. (wykres)	29	108
Television and cable television subscribers per 1000 population in 2020 (chart)	29	108
Imprezy masowe i uczestnicy w 2020 r. (mapa)	23	110
Mass events and participants in 2020 (map)	23	110
Struktura imprez artystyczno-rozrywkowych w 2020 r. (wykres)	30	110
The structure of art and entertainment mass events in 2020 (chart)	30	110
Struktura podmiotów działających w obszarze kultury w 2020 r. (wykres)	31	111
The structure of entities operating in the field of culture in 2020 (chart)	31	111
Przestrzenne zróżnicowanie liczby podmiotów działających w obszarze kultury w 2020 r. (mapa)	24	113
Spatial differences in number of entities operating in the field of culture in 2020 (map)	24	113
Struktura podmiotów zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych według dziedzin kultury w 2019 r. (wykres)	32	123
The structure of entities belonging to the cultural and creative industries by domain of culture in 2019 (chart)	32	123

Spis tablic (w Internecie)

List of Tables (on the Internet)

Tablica
Table

Dział I. Wydatki publiczne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2020 r. – wybrane dane

Chapter I. Public expenditure on culture and protection of national heritage in 2020 – selected data

Wydatki publiczne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według źródła finansowania	1
Public expenditure on culture and protection of national heritage by source of finance	1
Wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według wybranych rozdziałów klasyfikacji budżetowej	2
Expenditure from the state and local government units budgets on culture and protection of national heritage according to selected sections of the budget classification	2
Wydatki bieżące budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według wybranych rozdziałów klasyfikacji budżetowej	3
Current expenditure from the state and local government units budgets on culture and protection of national heritage according to selected sections of the budget classification	3
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według wybranych rozdziałów klasyfikacji budżetowej i województw	4
Expenditure from the local government units budgets on culture and protection of national heritage according to selected sections of the budget classification and by voivodship	4
Udział wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego na wybrane formy działalności kulturalnej w wydatkach na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według województw	5
The share of expenditure on selected forms of cultural activity in the local government units budgets expenditure on culture and protection of national heritage by voivodship	5

Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego poszczególnych województw na wybrane formy działalności kulturalnej z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.	6
The structure of voivodship expenditure on selected forms of cultural activity from the local government units budget	6

Dział II. Wybrane dane o gospodarstwach domowych
Chapter II. Selected data on households

Przeciętne wydatki na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych	1(7)
Average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups	1(7)
Udział wydatków na wybrane artykuły i usługi kulturalne w przeciętnych wydatkach na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych.	2(8)
The share of expenditure on selected cultural goods and services as compared with the average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups	2(8)
Przeciętne wydatki na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych i klasy wielkości miejscowości	3(9)
Average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups and class of locality	3(9)
Przeciętne wydatki na wybrane artykuły użytku kulturalnego na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według klasy wielkości miejscowości	4(10)
Average per capita expenditure on selected cultural goods in households by class of locality	4(10)
Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrany sprzęt audiowizualny według grup społeczno-ekonomicznych	5(11)
Households' equipment with selected audio-visual articles by socio-economic group	5(11)
Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrany sprzęt audiowizualny według klasy wielkości miejscowości	6(12)
Households' equipment with selected audio-visual articles by class of locality (towns by number of inhabitants and rural area).	6(12)

Dział III. Biblioteki
Chapter III. Libraries

Sieć i działalność bibliotek publicznych w 2020 r.	1(13)
Network and activity of public libraries in 2020.	1(13)
Sieć i działalność bibliotek publicznych w miastach w 2020 r.	2(14)
Network and activity of public libraries in urban areas in 2020	2(14)
Sieć i działalność bibliotek publicznych na wsi w 2020 r.	3(15)
Network and activity of public libraries in rural areas in 2020	3(15)
Biblioteki publiczne	4(16)
Public libraries	4(16)
Biblioteki publiczne w miastach	5(17)
Urban public libraries	5(17)
Biblioteki publiczne na wsi	6(18)
Rural public libraries	6(18)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek publicznych w ciągu roku	7(19)
Annual additions of library materials to public libraries.	7(19)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek publicznych w miastach w ciągu roku	8(20)
Annual additions of library materials to urban public libraries	8(20)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek publicznych na wsi w ciągu roku	9(21)
Annual additions of library materials to rural public libraries	9(21)

Ubytki materiałów bibliotecznych w ciągu roku w bibliotekach publicznych	10(22)
Annual withdrawal of library materials in public libraries	10(22)
Ubytki materiałów bibliotecznych w ciągu roku w bibliotekach publicznych w miastach	11(23)
Annual withdrawal of library materials in urban public libraries	11(23)
Ubytki materiałów bibliotecznych w ciągu roku w bibliotekach publicznych na wsi	12(24)
Annual withdrawal of library materials in rural public libraries	12(24)
Zbiory bibliotek publicznych	13(25)
Collections of library materials in public libraries	13(25)
Zbiory bibliotek publicznych w miastach	14(26)
Collections of library materials in urban public libraries	14(26)
Zbiory bibliotek publicznych na wsi	15(27)
Collections of library materials in rural public libraries	15(27)
Biblioteki publiczne według wielkości księgozbioru	16(28)
Public libraries by size of collection	16(28)
Biblioteki publiczne według wielkości księgozbioru w miastach	17(29)
Urban public libraries by size of collection	17(29)
Biblioteki publiczne według wielkości księgozbioru na wsi	18(30)
Rural public libraries by size of collection	18(30)
Czytelnicy zarejestrowani w bibliotekach publicznych według wieku	19(31)
Registered users of public libraries by age	19(31)
Czytelnicy zarejestrowani w bibliotekach publicznych według zajęcia	20(32)
Registered users of public libraries by occupation	20(32)
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych w 2020 r.	21(33)
Readers and out-of-library loans to users in public libraries in 2020	21(33)
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych w miastach w 2020 r.	22(34)
Readers and out-of-library loans to users in urban public libraries in 2020	22(34)
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych na wsi w 2020 r.	23(35)
Readers and out-of-library loans to users in rural public libraries in 2020	23(35)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych w 2020 r.	24(36)
Loans to users in reading rooms of public libraries in 2020	24(36)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych w miastach w 2020 r.	25(37)
Loans to users in reading rooms of urban public libraries in 2020	25(37)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych na wsi w 2020 r.	26(38)
Loans to users in reading rooms of rural public libraries in 2020	26(38)
Punkty biblioteczne	27(39)
Library service points	27(39)
Biblioteki publiczne według tygodniowej liczby godzin działalności	28(40)
Weekly number of opening hours of public libraries	28(40)
Biblioteki publiczne w miastach według tygodniowej liczby godzin działalności	29(41)
Weekly number of opening hours of public libraries in urban areas	29(41)
Biblioteki publiczne na wsi według tygodniowej liczby godzin działalności	30(42)
Weekly number of opening hours of public libraries in rural areas	30(42)
Użytkowanie budynków i lokali przez biblioteki publiczne	31(43)
Use of premises and buildings by public libraries	31(43)
Użytkowanie budynków i lokali przez biblioteki publiczne w miastach	32(44)
Use of premises and buildings by urban public libraries	32(44)
Użytkowanie budynków i lokali przez biblioteki publiczne na wsi	33(45)
Use of premises and buildings by rural public libraries	33(45)

Komputeryzacja bibliotek publicznych	34(46)
Computerization of public libraries	34(46)
Komputeryzacja bibliotek publicznych w miastach	35(47)
Computerization of public libraries in urban areas	35(47)
Komputeryzacja bibliotek publicznych na wsi	36(48)
Computerization of public libraries in rural areas	36(48)
Inne formy działalności bibliotek publicznych	37(49)
Other forms of public libraries activities	37(49)
Inne formy działalności bibliotek publicznych w miastach	38(50)
Other forms of public libraries activities in urban areas	38(50)
Inne formy działalności bibliotek publicznych na wsi	39(51)
Other forms of public libraries activities in rural areas	39(51)
Biblioteki publiczne według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) – wybrane dane	40(52)
Selected data on public libraries by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	40(52)
Biblioteki naukowe	41(53)
Scientific libraries	41(53)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek naukowych w ciągu roku	42(54)
Annual additions of library materials to scientific libraries	42(54)
Zbiory bibliotek naukowych	43(55)
Collections of library materials in scientific libraries	43(55)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach naukowych w 2020 r.	44(56)
Out-of-library loans to users actively borrowing items in scientific libraries in 2020	44(56)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach naukowych w 2020 r.	45(57)
Loans to users actively borrowing items in reading rooms of scientific libraries in 2020	45(57)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych do bibliotek krajowych w 2020 r.	46(58)
Interlibrary lending of scientific libraries to national libraries in 2020	46(58)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych do bibliotek zagranicznych w 2020 r.	47(59)
Interlibrary lending of scientific libraries to foreign libraries in 2020	47(59)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych z bibliotek krajowych w 2020 r.	48(60)
Interlibrary lending of scientific libraries from national libraries in 2020	48(60)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych z bibliotek zagranicznych w 2020 r.	49(61)
Interlibrary lending of scientific libraries from foreign libraries in 2020	49(61)
Biblioteki naukowe według wielkości księgozbioru	50(62)
Scientific libraries by size of collection	50(62)
Biblioteki naukowe według tygodniowej liczby godzin działalności	51(63)
Weekly number of opening hours of scientific libraries	51(63)
Inne formy działalności bibliotek naukowych	52(64)
Other forms of activity of scientific libraries	52(64)
Komputeryzacja bibliotek naukowych	53(65)
Computerization of scientific libraries	53(65)
Biblioteki pedagogiczne	54(66)
Pedagogic libraries	54(66)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach pedagogicznych w 2020 r.	55(67)
Out-of-library loans to users actively borrowing items in pedagogic libraries in 2020	55(67)

Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach pedagogicznych w 2020 r.	56(68)
Loans to users actively borrowing items in reading rooms of pedagogic libraries in 2020.	56(68)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek pedagogicznych w ciągu roku	57(69)
Annual additions of library materials to pedagogic libraries	57(69)
Zbiory bibliotek pedagogicznych.	58(70)
Collections of library materials in pedagogic libraries	58(70)
Inne formy działalności bibliotek pedagogicznych.	59(71)
Other forms of activity of pedagogic libraries.	59(71)
Biblioteki pedagogiczne według tygodniowej liczby godzin działalności	60(72)
Weekly number of opening hours of pedagogic libraries	60(72)
Komputeryzacja bibliotek pedagogicznych	61(73)
Computerization of pedagogic libraries	61(73)
Biblioteki fachowe/zakładowe	62(74)
Specialised/factory libraries	62(74)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowych/ zakładowych w 2020 r.	63(75)
Out-of-library loans to users actively borrowing items in specialised/factory libraries in 2020.	63(75)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowych/zakładowych w 2020 r.	64(76)
Loans to users actively borrowing items in reading rooms of specialised/factory libraries	64(76)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek fachowych/zakładowych w ciągu roku	65(77)
Annual additions of library materials to specialised/factory libraries	65(77)
Zbiory bibliotek fachowych/zakładowych.	66(78)
Collections of library materials in specialised/factory libraries.	66(78)
Inne formy działalności bibliotek fachowych/zakładowych.	67(79)
Other forms of activity of specialised/factory libraries	67(79)
Biblioteki fachowe/zakładowe według tygodniowej liczby godzin działalności	68(80)
Weekly number of opening hours of specialised/factory libraries	68(80)
Komputeryzacja bibliotek fachowych/zakładowych	69(81)
Computerization of specialised/factory libraries	69(81)
Ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (INTE).	70(82)
Centres of scientific, technical and economic information (INTE).	70(82)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w ośrodkach INTE w 2020 r.	71(83)
Out-of-library loans to users actively borrowing items in INTE centres in 2020.	71(83)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w ośrodkach INTE w 2020 r..	72(84)
Loans to users actively borrowing items in reading rooms of INTE centres in 2020.	72(84)
Wpływy materiałów bibliotecznych do ośrodków INTE w ciągu roku	73(85)
Annual additions of library materials to INTE centres	73(85)
Zbiory ośrodków INTE	74(86)
Collections of library materials of INTE centres	74(86)
Ośrodki INTE według tygodniowej liczby godzin działalności.	75(87)
Weekly number of opening hours of INTE centres	75(87)
Inne formy działalności ośrodków INTE	76(88)
Other forms of activity of INTE centres	76(88)
Komputeryzacja ośrodków INTE	77(89)
Computerization of INTE centres	77(89)
Biblioteki fachowo-beletrystyczne.	78(90)
Fiction and specialised libraries	78(90)

Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek fachowo-beletrystycznych w ciągu roku79(91)
Annual additions of library materials to fiction and specialised libraries79(91)
Zbiory bibliotek fachowo-beletrystycznych.	80(92)
Collections of library materials in fiction and specialised libraries	80(92)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowo-beletrystycznych w 2020 r.81(93)
Out-of-library loans to users actively borrowing items in fiction and specialised libraries in 2020.	81(93)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowo-beletrystycznych w 2020 r.	82(94)
Loans to users actively borrowing items in reading rooms of fiction and specialised libraries in 2020	82(94)
Biblioteki fachowo-beletrystyczne według tygodniowej liczby godzin działalności.	83(95)
Weekly number of opening hours of fiction and specialised libraries	83(95)
Inne formy działalności bibliotek fachowo-beletrystycznych	84(96)
Other forms of activity of fiction and specialised libraries	84(96)
Komputeryzacja bibliotek fachowo-beletrystycznych.	85(97)
Computerization of fiction and specialised libraries	85(97)
Biblioteki towarzystw naukowych	86(98)
Libraries of scientific societies	86(98)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek towarzystw naukowych w ciągu roku.	87(99)
Annual additions of library materials to libraries of scientific societies	87(99)
Zbiory bibliotek towarzystw naukowych	88(100)
Collections of library materials in libraries of scientific societies	88(100)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach towarzystw naukowych w 2020 r.	89(101)
Out-of-library loans to users actively borrowing items in libraries of scientific societies in 2020	89(101)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach towarzystw naukowych w 2020 r.	90(102)
Loans to users actively borrowing items in reading rooms of libraries of scientific societies in 2020	90(102)
Biblioteki towarzystw naukowych według tygodniowej liczby godzin działalności	91(103)
Weekly number of opening hours of libraries of scientific societies	91(103)
Inne formy działalności bibliotek towarzystw naukowych	92(104)
Other forms of activity of libraries of scientific societies	92(104)
Komputeryzacja bibliotek towarzystw naukowych.	93(105)
Computerization of scientific societies libraries	93(105)

Dział IV. Wydawnictwa

Chapter IV. Publications

Książki i broszury wydane.1(106)
Books and pamphlets published1(106)
Książki i broszury według języka wydania.2(107)
Books and pamphlets by language of issue2(107)
Książki i broszury wydane według działów klasyfikacji UNESCO	3(108)
Published books and pamphlets by UNESCO classification divisions	3(108)
Książki i broszury wydane według miejsca wydania – tytuły	4(109)
Books and pamphlets published by place of issue – titles	4(109)
Gazety (periodyki informacji ogólnej) i czasopisma (inne periodyki) wydane5(110)
Newspapers (containing general information) and magazines (other periodicals) published5(110)

Czasopisma wydane według działów klasyfikacji UNESCO	6(111)
Published magazines by UNESCO classification divisions	6(111)
Gazety i czasopisma wydane według miejsca wydania – tytuły	7(112)
Newspapers and magazines published by place of issue – titles	7(112)

Dział V. Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

Chapter V. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres

Działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w 2020 r.	1(113)
Activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2020	1(113)
Działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach w 2020 r.	2(114)
Activity of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2020	2(114)
Działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi w 2020 r.	3(115)
Activity of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2020	3(115)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw	4(116)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres by voivodship	4(116)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw	5(117)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres by voivodship	5(117)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw	6(118)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres by voivodship	6(118)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według organizatorów i województw	7(119)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by organiser and voivodship	7(119)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według organizatorów i województw	8(120)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by organiser, voivodship and powiat	8(120)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według organizatorów i województw	9(121)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by organiser and voivodship	9(121)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice użytkujące odrębny budynek według województw	10(122)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres using stand-alone building by voivodship	10(122)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach użytkujące odrębny budynek według województw	11(123)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres using stand-alone building by voivodship	11(123)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi użytkujące odrębny budynek według województw	12(124)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres using stand-alone building by voivodship	12(124)
Całkowita powierzchnia centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w m ² według województw i powiatów	13(125)
Total floor space of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in m ² by voivodship and powiat	13(125)

Całkowita powierzchnia centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w m ² w miastach według województw i powiatów	14(126)
Total floor space of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in m ² by voivodship and powiat	14(126)
Całkowita powierzchnia centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w m ² na wsi według województw i powiatów	15(127)
Total floor space of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in m ² by voivodship and powiat	15(127)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według całkowitej powierzchni w m ² i województw.	16(128)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by total floor space in m ² and by voivodship	16(128)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według całkowitej powierzchni w m ² i województw.	17(129)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by total floor space in m ² and by voivodship	17(129)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według całkowitej powierzchni w m ² i województw	18(130)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by total floor space in m ² and by voivodship	18(130)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w obiektach przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych według województw.	19(131)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres situated in buildings adapted to the needs of the disabled people by voivodship	19(131)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w obiektach przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych w miastach według województw.	20(132)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres situated in buildings adapted to the needs of the disabled people by voivodship	20(132)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w obiektach przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych na wsi według województw.	21(133)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres situated in buildings adapted to the needs of the disabled people by voivodship	21(133)
Pracownie specjalistyczne według województw	22(134)
Specialised workshops by voivodship	22(134)
Pracownie specjalistyczne w miastach według województw	23(135)
Urban specialised workshops by voivodship	23(135)
Pracownie specjalistyczne na wsi według województw	24(136)
Rural specialised workshops by voivodship	24(136)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice posiadające salę widowiskową według województw.	25(137)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres with theatre hall by voivodship.	25(137)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach posiadające salę widowiskową według województw.	26(138)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres with theatre hall by voivodship.	26(138)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi posiadające salę widowiskową według województw	27(139)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres with theatre hall by voivodship	27(139)

Imprezy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw	28(140)
Events organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	28(140)
Imprezy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw	29(141)
Events organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	29(141)
Imprezy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw	30(142)
Events organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	30(142)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw	31(143)
Participants of events organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	31(143)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice (na 1 instytucję) według województw	32(144)
Participants of events organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 institution) by voivodship	32(144)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice (na 1 imprezę) według województw	33(145)
Participants of events organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 event) by voivodship	33(145)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw	34(146)
Participants of events organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	34(146)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach (na 1 instytucję) według województw	35(147)
Participants of events organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 institution) by voivodship	35(147)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach (na 1 imprezę) według województw	36(148)
Participants of events organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 event) by voivodship	36(148)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw	37(149)
Participants of events organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	37(149)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi (na 1 instytucję) według województw	38(150)
Participants of events organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 institution) by voivodship	38(150)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi (na 1 imprezę) według województw	39(151)
Participants of events organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 event) by voivodship	39(151)
Grupy artystyczne w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw	40(152)

Artistic groups in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	40(152)
Grupy artystyczne w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw	41(153)
Artistic groups in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	41(153)
Grupy artystyczne w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw	42(154)
Artistic groups in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	42(154)
Członkowie grup artystycznych w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw	43(155)
Members of artistic groups in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	43(155)
Członkowie grup artystycznych w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw	44(156)
Members of artistic groups in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	44(156)
Członkowie grup artystycznych w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw	45(157)
Members of artistic groups in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	45(157)
Koła/kluby/sekcje w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw	46(158)
Groups (clubs/sections) in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	46(158)
Koła/kluby/sekcje w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw	47(159)
Groups (clubs/sections) in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	47(159)
Koła/kluby/sekcje w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw	48(160)
Groups (clubs/sections) in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	48(160)
Członkowie kół/klubów/sekcji w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw	49(161)
Members of groups (clubs/sections) in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	49(161)
Członkowie kół/klubów/sekcji w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw	50(162)
Members of groups (clubs/sections) in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	50(162)
Członkowie kół/klubów/sekcji w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw	51(163)
Members of groups (clubs/sections) in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	51(163)
Kursy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw	52(164)
Courses organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	52(164)

Kursy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw	53(165)
Courses organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	53(165)
Kursy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw	54(166)
Courses organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	54(166)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw	55(167)
Graduates of courses organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	55(167)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw	56(168)
Graduates of courses organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	56(168)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw	57(169)
Graduates of courses organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	57(169)
Działalność wydawnicza centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic według województw	58(170)
Publishing activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	58(170)
Działalność wydawnicza centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach według województw	59(171)
Publishing activity of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	59(171)
Działalność wydawnicza centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi według województw	60(172)
Publishing activity of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	60(172)
Wybrane dane o działalności centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	61 (173)
Selected data on activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	61 (173)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	62(174)
Selected indicators describing activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	62(174)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	63(175)
Selected indicators describing activity of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	63(175)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	64(176)
Selected indicators describing activity of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	64(176)

Dział VI. Szkolnictwo artystyczne w roku szkolnym 2019/2020

Chapter VI. Art education in 2019/2020 school year

Szkoły podstawowe – artystyczne według województw	1(177)
Primary art schools by voivodship	1(177)
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe według województw	2(178)
Art schools leading to professional certification by voivodship	2(178)
Uczniowie ogólnokształcących szkół artystycznych według klas	3(179)
Students of general art schools by grade	3(179)
Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych według województw	4(180)
Art schools not awarding professional qualifications by voivodship	4(180)
Policealne szkoły artystyczne według województw	5(181)
Post-secondary art schools by voivodship	5(181)
Studenci uczelni artystycznych według województw	6(182)
Students of higher schools of arts by voivodship	6(182)
Absolwenci uczelni artystycznych według województw	7(183)
Graduates of higher schools of arts by voivodship	7(183)
Studenci kierunków artystycznych	8(184)
Students of art fields of education	8(184)
Absolwenci kierunków artystycznych	9(185)
Graduates of art fields of education	9(185)

Dział VII. Wystawiennictwo

Chapter VII. The art of exhibition

A. MUZEA

A. MUSEUMS

Muzea	1(186)
Museums	1(186)
Sieć i działalność muzeów według organizatorów i województw	2(187)
Network and activity of museums by governing authorities and voivodship	2(187)
Sieć i działalność muzeów w miastach według województw	3(188)
Network and activity of urban museums by voivodship	3(188)
Sieć i działalność muzeów na wsi według województw	4(189)
Network and activity of rural museums by voivodship	4(189)
Muzea według rodzajów i województw	5(190)
Museums by type and voivodship.	5(190)
Muzealia według dyscyplin i rodzajów muzeów	6(191)
Exhibits in inventory units by branch and type of museum	6(191)
Depozyty według dyscyplin i województw	7(192)
Deposits in inventory units by branch and voivodship.	7(192)
Zwiedzający muzea i wystawy muzealne według rodzajów muzeów i województw w 2020 r.	8(193)
Attendance in museums and museum exhibitions by type of museum and voivodship in 2020.	8(193)
Wystawy za granicą zorganizowane przez muzea według krajów	9(194)
Exhibitions organised by museums abroad by country	9(194)
Działalność oświatowa muzeów według województw w 2020 r.	10(195)
Educational activity of museums by voivodship in 2020	10(195)
Lekcje muzealne i warsztaty zrealizowane według rodzajów muzeów i województw w 2020 r.	11(196)
Museums lessons and workshops realised by type of museum and voivodship in 2020	11(196)

Działalność wydawnicza muzeów według województw w 2020 r.	12(197)
Publishing activity of museums by voivodship in 2020.	12(197)
Muzea samorządów terytorialnych według rodzajów muzeów i województw w 2020 r.	13(198)
Museums of local government units by type of museum and voivodship in 2020.	13(198)
Wybrane dane o działalności muzeów według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	14(199)
Selected data on activity of museums by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	14(199)

B. INSTYTUCJE PARAMUZEALNE
B. INSTITUTIONS RELATED TO MUSEUMS

Instytucje paramuzealne	15(200)
Institutions related to museums	15(200)
Okazy i inne eksponaty według dyscyplin i rodzajów instytucji paramuzealnych	16(201)
Exhibits by branch and type of institution related to museums	16(201)
Sieć i działalność instytucji paramuzealnych według organizatorów i województw.	17(202)
Network of institutions related to museums and their activity by organiser and voivodship	17(202)
Rodzaje instytucji paramuzealnych – sieć i zwiedzający według województw	18(203)
Institutions related to museums by type – network and visitors by voivodship	18(203)
Działalność oświatowa instytucji paramuzealnych według województw w 2020 r..	19(204)
Educational activity of institutions related to museums by voivodship in 2020.	19(204)
Działalność wydawnicza instytucji paramuzealnych według województw w 2020 r..	20(205)
Publishing activity of institutions related to museums by voivodship in 2020.	20(205)

C. GALERIE
C. ART GALLERIES

Galerie według organizatorów	21(206)
Art galleries by governing authority	21(206)
Zbiory własne galerii państwowych i samorządowych	22(207)
Collection of state and local government art galleries.	22(207)
Działalność wystawiennicza w Polsce	23(208)
Exhibition activity in Poland	23(208)
Działalność wystawiennicza galerii	24(209)
Exhibition activity of art galleries	24(209)
Działalność wydawnicza galerii.	25(210)
Publishing activity of art galleries	25(210)
Działalność wydawnicza galerii – wydawnictwa elektroniczne.	26(211)
Publishing activity of art galleries – electronic publications	26(211)
Inne formy działalności galerii	27(212)
Other forms of activity of art galleries	27(212)
Wybrane dane o działalności galerii według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	28(213)
Selected data on activity of art galleries in by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	28(213)

Dział VIII. Teatry, instytucje muzyczne i rozrywkowe
Chapter VIII. Theatres, music institutions and entertainment enterprises

Działalność teatrów i instytucji muzycznych według siedziby1(214)
Activity of theatres and music institutions by locality1(214)

Teatry i instytucje muzyczne według siedziby2(215)
Theatres and music institutions by locality2(215)
Sceny w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby3(216)
Stages in theatres and music institutions by locality3(216)
Miejsca na widowni w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby4(217)
Seats for audience in fixed halls of the theatres and music institutions by locality4(217)
Przedstawienia i koncerty w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	5(218)
Performances and concerts in theatres and music institutions by locality5(218)
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	6(219)
Spectators and listeners in theatres and music institutions by locality6(219)
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych według siedziby	7(220)
Performances and concerts, spectators and listeners in fixed halls of theatres and music institutions by locality	7(220)
Teatry dramatyczne według siedziby	8(221)
Dramatic theatres by locality8(221)
Teatry lalkowe według siedziby.	9(222)
Puppet theatres by locality	9(222)
Teatry muzyczne według siedziby	10(223)
Music theatres by locality	10(223)
Filharmonie, orkiestry symfoniczne i kameralne oraz chóry według siedziby	11(224)
Philharmonic halls, symphonic and chamber orchestras and choirs by locality	11(224)
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według województw	12(225)
Performances and concerts, spectators and listeners in theatres and music institutions by voivodship	12(225)
Działalność wydawnicza teatrów i instytucji muzycznych według województw	13(226)
Publishing activity of theatres and music institutions by voivodship.	13(226)
Inne formy działalności organizowanej przez teatry i instytucje muzyczne według województw	14(227)
Other forms of activity organised by theatres and music institutions by voivodship.	14(227)
Uczestnicy innych form działalności organizowanej przez teatry i instytucje muzyczne według województw.	15(228)
Participants of other forms of activity organised by theatres and music institutions by voivodship	15(228)
Przedstawienia i koncerty zespołów i artystów zagranicznych w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	16(229)
Performances and concerts by foreign ensembles and artists in theatres and music institutions by locality	16(229)
Widzowie i słuchacze na przedstawieniach zespołów i artystów zagranicznych w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby.	17(230)
Spectators and listeners on performances by foreign ensembles and artists in theatres and music institutions by locality	17(230)
Działalność przedsiębiorstw (agencji) estradowych	18(231)
Activity of entertainment enterprises (agencies)	18(231)
Wybrane wskaźniki dotyczące teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych według województw.	19(232)
Selected indicators concerning theatres, music institutions and entertainment enterprises by voivodship	19(232)
Działalność za granicą teatrów, instytucji muzycznych i estradowych według krajów	20(233)
Activity of Polish theatres, music institutions and entertainment enterprises abroad by country	20(233)

Przedstawienia zrealizowane za granicą według rodzajów instytucji i województw.	21(234)
Performances realised abroad by type of institution and voivodship	21(234)
Wybrane dane o działalności teatrów i instytucji muzycznych według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) w 2020 r..	22(235)
Selected data on activity of theatres and music institutions by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) in 2020	22(235)

Dział IX. Kina

Chapter IX. Cinemas

Kina i miejsca w kinach stałych.	1(236)
Cinemas and seats in indoor cinemas	1(236)
Kina i miejsca w kinach stałych w miastach.	2(237)
Urban cinemas and seats in indoor cinemas	2(237)
Kina i miejsca w kinach stałych na wsi.	3(238)
Rural cinemas and seats in indoor cinemas	3(238)
Kina stałe według liczby sal w 2020 r.	4(239)
Indoor cinemas by number of screens in 2020	4(239)
Kina według aparatury projekcyjnej	5(240)
Cinemas by type of projection machines	5(240)
Kina według form własności	6(241)
Cinemas by type of ownership	6(241)
Działalność kin ruchomych	7(242)
Activity of mobile cinemas	7(242)
Seanse w kinach	8(243)
Screenings in cinemas	8(243)
Seanse w kinach stałych.	9(244)
Screenings in indoor cinemas	9(244)
Widzowie w kinach	10(245)
Attendance in cinemas	10(245)
Widzowie w kinach stałych	11(246)
Attendance in indoor cinemas	11(246)
Kina według okresu działalności	12(247)
Cinemas by period of activity	12(247)
Kina według okresu działalności w miastach	13(248)
Urban cinemas by period of activity	13(248)
Kina według okresu działalności na wsi.	14(249)
Rural cinemas by period of activity	14(249)
Inne formy działalności w kinach	15(250)
Other forms of cinemas' activity	15(250)
Wybrane dane o działalności kin według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	16(251)
Selected data on cinemas by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	16(251)
Działalność mini – i multipleksów	17(252)
Mini – and multiplexes activity	17(252)
Nowo wprowadzone na ekrany kin filmy długometrażowe według krajów produkcji w 2020 r.	18(253)
New released full-length films in cinemas by country of origin in 2020	18(253)

Dział X. Abonenci radiowi i telewizyjni według województw
Chapter X. Radio and television subscribers by voivodship

Abonenci radiowi	1(254)
Radio subscribers	1(254)
Abonenci telewizyjni	2(255)
Television subscribers	2(255)

Dział XI. Imprezy masowe
Chapter XI. Mass events

Imprezy masowe według rodzaju organizatora i województw	1(256)
Mass events by organiser and voivodship	1(256)
Uczestnicy imprez masowych według województw	2(257)
Mass events participants by voivodship	2(257)
Rodzaje imprez artystyczno-rozrywkowych według województw	3(258)
Art and entertainment events by type and voivodship	3(258)

Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty

Symbols and major abbreviations

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
„w tym” „of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all the components of the sum are given
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub, że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand
mln	milion million
tabl. table	tablica table
cd. cont.	ciąg dalszy continued
dok. cont.	dokończenie continued
p. proc. pp.	punkt procentowy percentage point
r.	rok year

Synteza

Kultura w 2020 r.

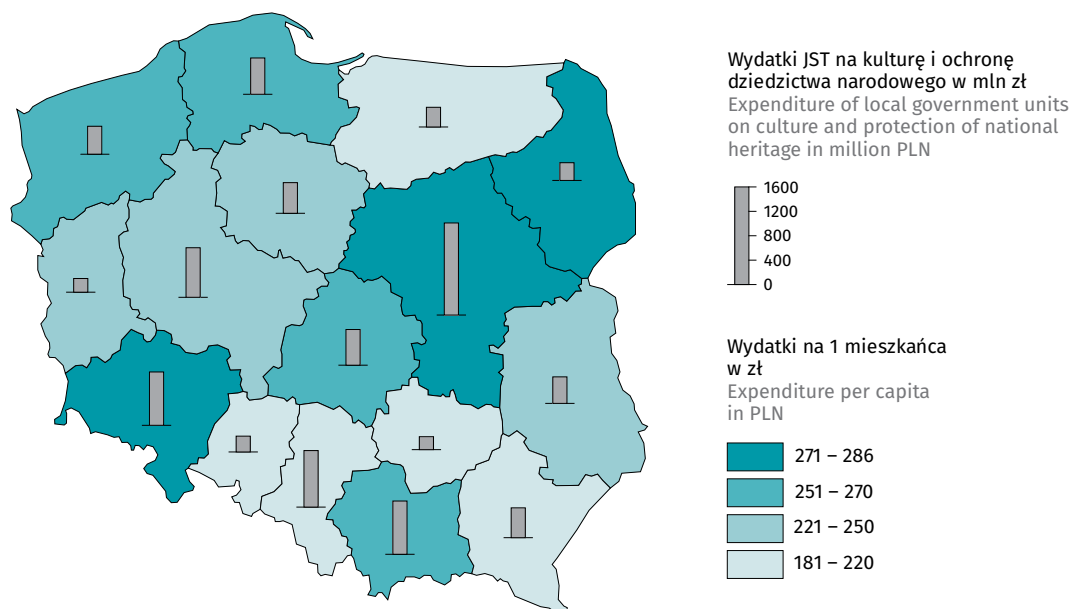
Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego

Wydatki publiczne, tj. wydatki z budżetu państwa i samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (pomniejszone o dotacje i subwencje z budżetu państwa dla samorządów i o transfery pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) w 2020 r. zmniejszyły się w porównaniu z rokiem poprzednim o 2,0% i wyniosły 11 679,8 mln zł, co w odniesieniu do PKB¹ stanowiło 0,50% (w roku poprzednim – 11 918,1 mln zł i 0,52%).

Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2020 r. zwiększyły się w porównaniu z rokiem poprzednim (zwiększył się także ich udział w strukturze wydatków z budżetu państwa), zmniejszyły się wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz zmniejszył się ich udział w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego. Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wzrosły o 14,1% i wyniosły 2 716,1 mln zł (w 2019 r. – 2 380,2 mln zł), a ich udział w wydatkach publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowił 23,3% (w 2019 r. – 20,0%). Wydatki z budżetów jednostek samorządu terytorialnego zmniejszyły się o 6,0% i wyniosły 8 963,7 mln zł (w 2019 r. – 9 537,9 mln zł), a ich udział w wydatkach publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego spadł do 76,7% (w 2019 r. – 80,0%). Największy udział w samorządowych wydatkach publicznych miały samorzady gminne – 45,4% (samorzady miast na prawach powiatu, województw i powiatów – odpowiednio: 32,3%, 21,1% i 1,3%). Publiczne wydatki bieżące na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego spadły o 1,44% i wyniosły 9 081,8 mln zł (w roku poprzednim 9 213,8 mln zł) i stanowiły 77,8% wydatków publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego ogółem (w 2019 r. – 77,3%).

Mapa 1. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2020 r.

Maps 1. Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage in 2020

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

¹ Dane wstępne.

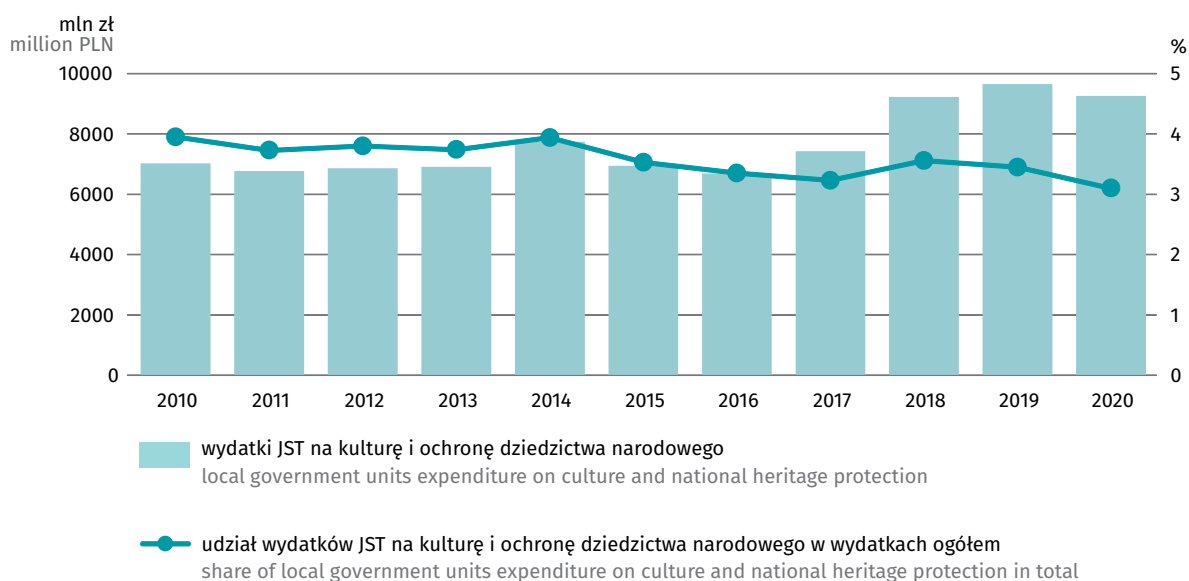
Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (łącznie z dotacjami i subwencjami dla jednostek samorządu terytorialnego) wzrosły o 15,1% i wyniosły 2 928,1 mln zł (w roku poprzednim – 2 543,0 mln zł). Ich udział w ogólnych wydatkach z budżetu państwa wyniósł 0,59% (w roku poprzednim – 0,61%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to kwotę 76,34 zł (w 2019 r. – 66,25 zł). Dotacje i subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 212,0 mln zł (w roku poprzednim – 162,8 mln zł).

Wydatki bieżące z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wzrosły o 20,8% i wyniosły 2 521,4 mln zł (w roku poprzednim – 2 087,6 mln zł), co stanowiło 0,62% (w 2019 r. – 0,61%) ogólnych wydatków bieżących z budżetu państwa. Wydatki bieżące na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowiły 86,1% wydatków ogółem z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w roku poprzednim 82,1%).

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów samorządów terytorialnych (łącznie z dotacjami i subwencjami z budżetu państwa oraz transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) spadły o 4,1% i wyniosły 9 242,8 mln zł, co stanowiło 3,09% ogólnych wydatków z budżetów samorządowych (w 2019 r. odpowiednio – 9 639,4 mln zł i 3,44%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to przeciętnie kwotę 240,99 zł (w poszczególnych województwach – od 181,28 zł w woj. świętokrzyskim do 285,43 zł w woj. podlaskim). W 2019 r. wydatki budżetów samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca wyniosły 250,11 zł, przy czym najniższe wydatki zarejestrowano w woj. świętokrzyskim – 187,06 zł, a najwyższe w woj. dolnośląskim 312,15 zł. Transfery pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego wyniosły 279,1 mln zł, przy czym 59,9% tej kwoty wydały samorzady miast na prawach powiatu (w 2019 r. odpowiednio 314,1 mln zł i 56,4%). Wydatki samorządów gminnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 4 114,3 mln zł (4 532,4 mln zł w 2019 r.) i stanowiły 44,5% (47,0% w 2019 r.) wydatków samorządowych ogółem w tym zakresie (wydatki samorządów miast na prawach powiatu, województw i powiatów w 2020 r. – odpowiednio: 33,1%, 20,9% i 1,5%; a w 2019 r. 32,6%, 18,7% i 1,7%).

Wydatki bieżące z budżetów samorządów terytorialnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2020 r. zmniejszyły się o 4,7% i wyniosły 6 872,4 mln zł (w roku poprzednim – 7 212,6 mln zł), co stanowiło 74,4% wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w 2019 r. – 74,8%). Udział samorządowych wydatków bieżących na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach bieżących ogółem samorządów terytorialnych spadł i wyniósł 2,3% (wobec 3,2% w 2019 r.).

Wykres 1. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego
Chart 1. Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage

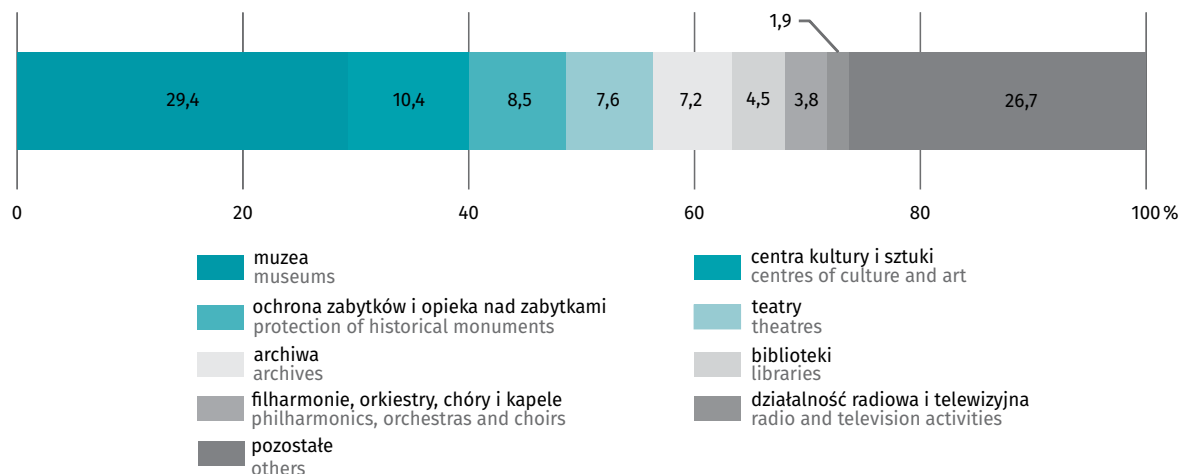

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

Priorytety w wydatkach na działalność poszczególnych rodzajów instytucji kultury i formy działalności kulturalnej w wydatkach z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego pozostały podobne jak w latach poprzednich. Największą część wydatków z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2020 r. przeznaczono na inwestycje i funkcjonowanie muzeów (29,4%). Ponadto na centra kultury i sztuki – 10,4% ogółu wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, na teatry – 8,5%, archiwa – 7,6% oraz na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami² – 7,2% (w 2019 r. odpowiednio: 10,3%, 8,5%, 8,5% oraz 8,1%). W 2020 r. na działalność radiowo-telewizyjną przeznaczono 1,9% wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w 2019 r. – 1,4%).

Wykres 2. Struktura wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2020 r.

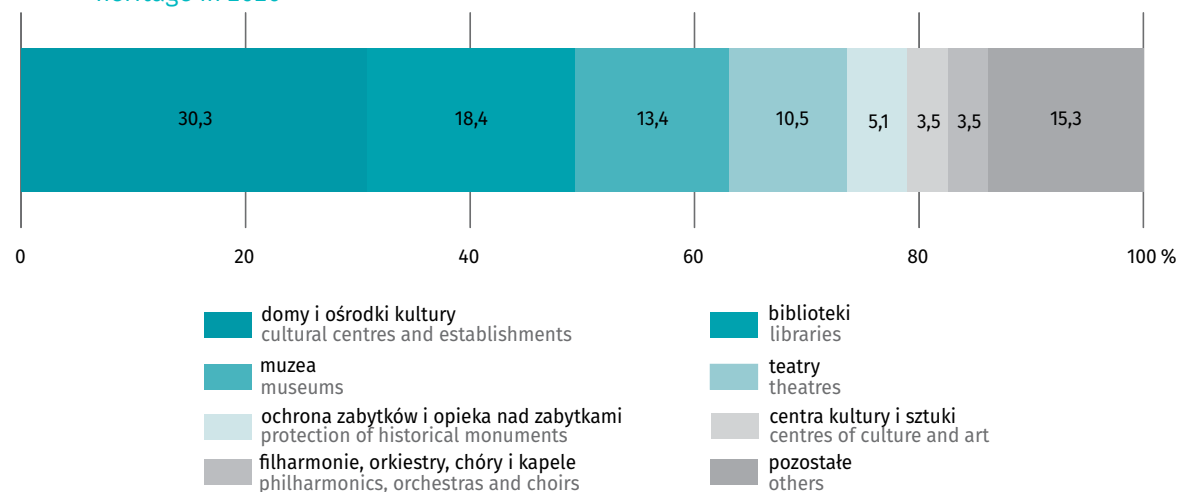
Chart 2. The structure of state budget expenditure on culture and protection of national heritage in 2020

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

Wykres 3. Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2020 r.

Chart 3. The structure of local government units expenditure on culture and protection of national heritage in 2020

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

² Na inną działalność na rzecz ochrony zabytków podobnie jak w 2019 r. przeznaczono dodatkowo 6%.

Z budżetów samorządowych najczęściej wydano na działalność domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic – 30,3% oraz bibliotek – 18,4%, a także funkcjonowanie muzeów – 13,4% i teatrów – 10,5% (w roku poprzednim odpowiednio: 31,8%, 17,2%, 11,6% oraz 9,5%).

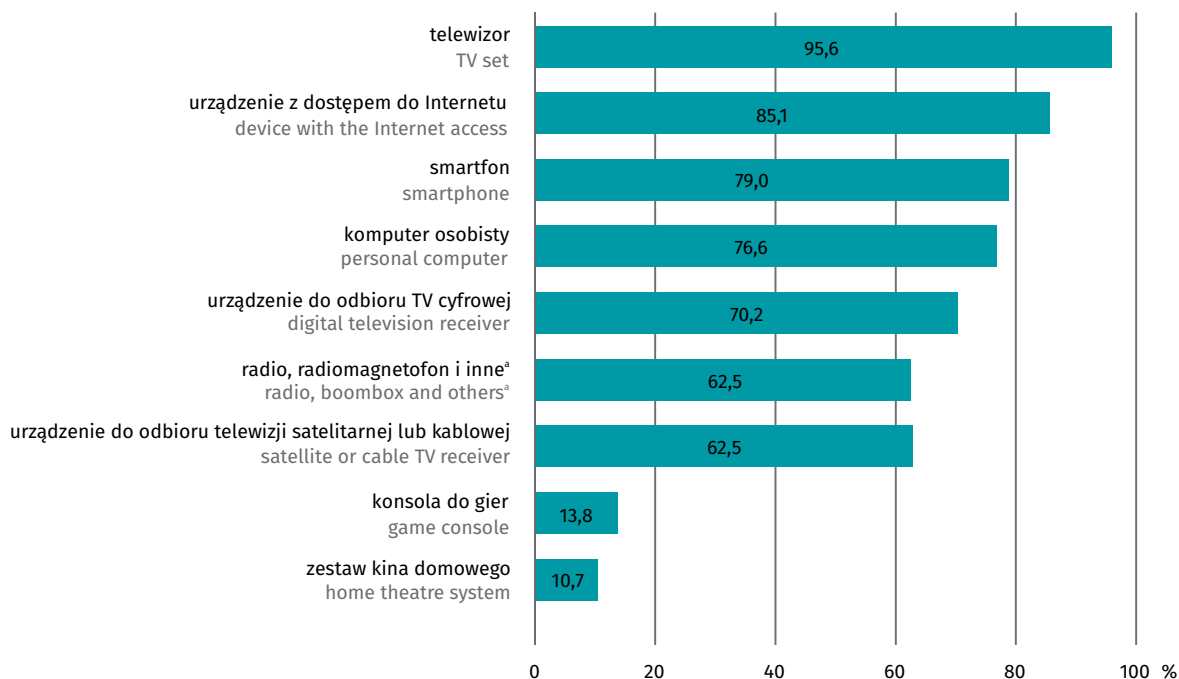
Wydatki na kulturę w gospodarstwach domowych

Wszystkie dane przedstawione w tym podrozdziale dotyczą **przeciętnych rocznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwie domowym**. Przy porównaniach danych z roku 2020 z latami poprzednimi należy wziąć pod uwagę ograniczenia, w związku z pojawieniem się w Polsce koronawirusa SARS-CoV-2 i wywołanej nim pandemii COVID-19.

Przeciętne roczne wydatki na zakup artykułów i usług kulturalnych w 2020 r. wyniosły 306,84 zł (wobec 364,68 zł w 2019 r.) na 1 osobę w gospodarstwie domowym i zmniejszyły się nominalnie o 57,84 zł (tj. o 15,9%) w porównaniu z rokiem poprzednim. Udział wydatków na kulturę w łącznych wydatkach gospodarstw domowych wyniósł 2,1%. Udział tych wydatków wahał się od 1,3% (w gospodarstwach rolników) do 2,4% (w gospodarstwach pracujących na własny rachunek).

W 2020 r. – podobnie jak w latach poprzednich – najwyższe wydatki związane były z korzystaniem z mediów, szczególnie elektronicznych. Opłaty za korzystanie z urządzeń odbiorczych (abonament radiowy i telewizyjny) oraz za telewizję cyfrową i kablową (bez opłat za telewizję kablową w ramach pakietu usług telekomunikacyjnych³) wyniosły 103,32 zł przeciętnie na 1 osobę w gospodarstwach domowych (o 5,3% więcej w porównaniu z 2019 r.) i stanowiły ponad 33,7% rocznych wydatków na kulturę w gospodarstwach domowych (wobec 26,9% w roku poprzednim).

Wykres 4. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych wabrany sprzęt audiowizualny w 2020 r.
Chart 4. Percentage of households equipped with selected audiovisual equipment in 2020

a Radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieża.
a Radio with compact disc player or boombox with compact disc player, stereo system.

³ W klasyfikacji przychodów i rozchodów pakiet usług telekomunikacyjnych zaliczono do działu „łączność”, bez możliwości wyodrębnienia opłat za telewizję kablową.

W 2020 r. na gazety i czasopisma gospodarstwa domowe wydały przeciętnie rocznie na 1 osobę 23,40 zł (o 7,6% mniej niż w roku poprzednim), a ich udział w wydatkach na kulturę wyniósł 7,6% (w 2019 r. – 6,9%).

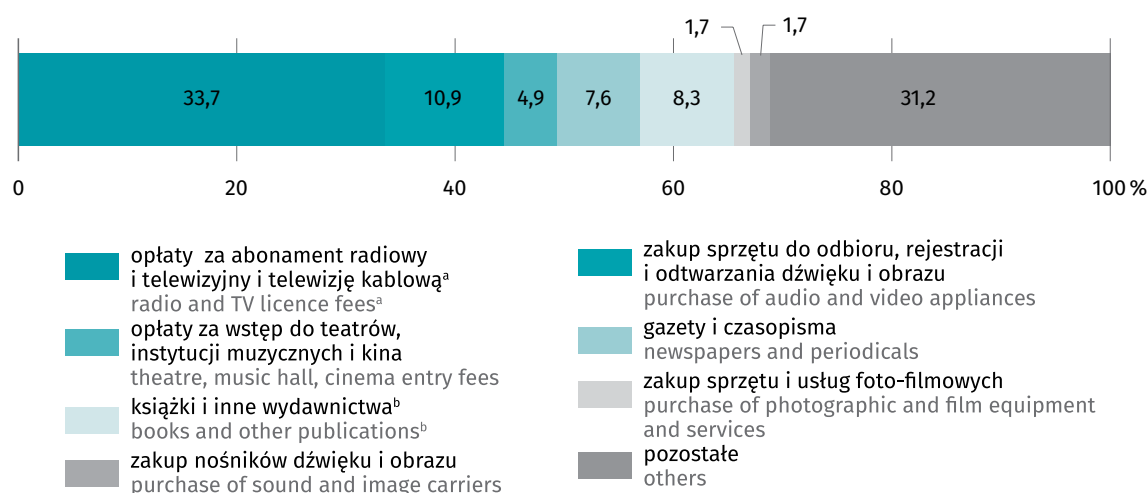
Na książki i inne wydawnictwa (bez podręczników szkolnych oraz innych wydawnictw przeznaczonych do nauki) wydano przeciętnie rocznie na 1 osobę 25,44 zł – o 1,44 zł więcej niż w ubiegłym roku (24,00 zł w 2019 r.) – ich udział w wydatkach na kulturę wyniósł 8,3% (w 2019 r. – 6,6%).

Nadal obserwować można zróżnicowanie między miastem a wsią. Przeciętne roczne wydatki na zakup artykułów i usług kulturalnych na 1 osobę w gospodarstwie domowym w 2020 r. wyniosły 358,20 zł (433,44 zł w 2019 r.) w miastach i 226,32 zł (258,00 zł w 2019 r.) na wsi. W miastach średnie roczne wydatki na zakup gazet i czasopism wyniosły przeciętnie 28,32 zł, tj. 7,9% średnich rocznych wydatków gospodarstwa domowego na kulturę, a na wsi – 15,84 zł, tj. 7,0% (w 2019 r. odpowiednio: 30,36 zł, tj. 7,0% oraz 17,16 zł, tj. 6,7%). Na zakup książek i innych wydawnictw wydano przeciętnie 34,08 zł, tj. 9,5% w gospodarstwach mieszkających w miastach, a 11,76 zł, tj. 5,2% na wsi (w roku poprzednim odpowiednio: 31,56 zł, tj. 7,3% oraz 12,60 zł, tj. 4,9% przeciętnych rocznych wydatków gospodarstwa na kulturę).

W 2020 r. z powodu ograniczeń związanych z sytuacją pandemiczną utrudniony był dostęp do oferty kulturalnej, co znalazło odzwierciedlenie w mniejszych wydatkach gospodarstw domowych na bilety wstępu do teatrów i instytucji muzycznych oraz kin – przeciętnie na 1 osobę wydano 14,88 zł (o 59,1% mniej niż w roku poprzednim). Tu również zaznaczyły się wyraźne różnice między miastem i wsią, wynikające głównie z ograniczonego dostępu mieszkańców wsi do instytucji kultury. Na bilety wstępu do tych instytucji, gospodarstwa w miastach wydały 18,84 zł przeciętnie w ciągu roku na 1 osobę w gospodarstwie domowym (o 59,5% mniej niż w 2019 r.), tj. 5,3% łącznych wydatków na kulturę (w roku poprzednim 10,7%), a na wsi – 8,64 zł (o 57,6% mniej niż w roku poprzednim), tj. 3,8% łącznych wydatków na kulturę (7,9% w 2019 r.).

Odbiornik telewizyjny posiadało 95,6% gospodarstw domowych, a ponad 3/5 gospodarstw (62,5%) dysponowało urządzeniem do odbioru telewizji satelitarnej lub korzystało z usług operatora sieci telewizji kablowej (w 2019 r. odpowiednio: 95,9% i 62,6%). Przeciętne wydatki na zakup sprzętu do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku i obrazu spadły o 12,0% w porównaniu z 2019 r. (z 38,04 zł do 33,48 zł).

Wykres 5. Struktura wydatków gospodarstw domowych na wybrane artykuły i usługi kulturalne w 2020 r.
Chart 5. The structure of households' expenditure on selected cultural goods and services in 2020

a Bez opłat za usługi w pakiecie telekomunikacyjnym. b Bez podręczników szkolnych oraz innych książek i czasopism do nauki.
a Without charges for services in the telecommunications package. b Without student's books and other books and periodicals for studying.

W 2020 r. nastąpił spadek ogółu wydatków na kulturę we wszystkich rodzajach gospodarstw domowych z 364,68 zł w 2019 r. do 306,84 zł w 2020 r. (spadek o 15,9%). Największy spadek wydatków na kulturę w 2020 r. zanotowano w gospodarstwach rolników o 31,0% (z 191,40 zł w 2019 r. do 132,12 zł w 2020 r.), następnie w gospodarstwach pracowników z 362,40 zł w 2019 r. do 298,92 zł w 2020 r. (spadek o 17,5%) oraz gospodarstwach emerytów i rencistów – spadek o 11,6% (z 385,80 zł w 2019 r. do 340,92 zł w 2020 r.).

Rozwój nowych technologii sprawia, że odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w urządzenia audiowizualne starszego typu (odtwarzacz mp3, odtwarzacz DVD, itd.) stale zmniejsza się. Korzystając z odpowiednich aplikacji zainstalowanych w telefonie komórkowym możemy np. słuchać muzyki, audycji radiowych czy oglądać TV, nie mówiąc już o połączeniu z portalami internetowymi. W 2020 r. przynajmniej jeden telefon komórkowy posiadało 98,1% gospodarstw domowych (97,1% w 2019 r.), w tym 79,0% smartfon; 80,4% w miastach i 76,1% na wsi (w 2019 r. odpowiednio 72,1%, 73,9% i 68,2%). Wzrosła również liczba telefonów komórkowych posiadanych przez gospodarstwa domowe. W 2020 r. na 1 000 gospodarstw domowych przypadało 2 295 telefonów komórkowych, w tym 1 751 smartfonów (w 2019 r. odpowiednio 2 253 i 1 591), zastępujących często urządzenia rejestrujące obraz i dźwięk, np. aparaty fotograficzne czy kamery.

Stopień wyposażenia w tzw. artykuły użytku kulturalnego (przede wszystkim w sprzęt audiowizualny) najwyższy był w grupie gospodarstw domowych pracowników, a następnie gospodarstw pracujących na własny rachunek. W 2020 r. urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej posiadało 65,9% gospodarstw domowych pracowników, podczas gdy gospodarstw pracujących na własny rachunek – 63,3%, gospodarstw emerytów i rencistów – 60,5%, a gospodarstw rolników – 55,5% (w 2019 r. odpowiednio: 66,6%, 69,1%, 57,4% oraz 55,0%). Odsetki gospodarstw domowych wyposażonych w tradycyjny sprzęt audiowizualny obniżyły się we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych, co ma niewątpliwie związek ze wzrastającą liczbą komputerów z dostępem do Internetu oraz smartfonów. Te urządzenia multimedialne pozwalają obecnie na wiele sposobów odbioru i przetwarzania obrazu i dźwięku, tak że gospodarstwa domowe często rezygnują z posiadania innego sprzętu audiowizualnego zajmującego wiele miejsca i powielającego funkcje komputera lub smartfona.

W 2020 r. komputer osobisty posiadało 76,6% gospodarstw domowych (w 2019 r. – 72,8%), a 85,1% dysponowało urządzeniami umożliwiającymi dostęp do Internetu (80,2% – w 2019 r.). Zauważyć można zacierające się różnice w wyposażeniu w sprzęt komputerowy gospodarstw domowych mieszkających w miastach i na wsi. W miastach 76,6% gospodarstw domowych posiadało komputer osobisty, na wsi 75,1% (w 2019 r. odpowiednio 74,0% i 70,4%). Urządzenie z dostępem do Internetu posiadało 85,1% gospodarstw mieszkających w miastach i 82,6% – gospodarstw wiejskich. W 2020 r. zanotowano zauważalny wzrost odsetka gospodarstw posiadających komputery oraz wyposażenia gospodarstw w smartfony posiadające wiele funkcjonalności komputera. W porównaniu z 2019 r. w 2020 r. nastąpił wzrost wyposażenia gospodarstw domowych w komputery o 3,8 p. proc. i wzrost o 6,9 p. proc. wyposażenia gospodarstw domowych w smartfony. Laptopami i notebookami zastępującymi komputer stacjonarny dysponowało w 2020 r. 66,9% gospodarstw domowych, odsetek ten zwiększył się o 3,5 p. proc. w porównaniu z 2019 r. (63,4%). Na 1 000 gospodarstw domowych w miastach przypadało 961 komputerów przenośnych, podczas gdy na wsi – 890 (w 2019 r. odpowiednio 881 i 788). Warto też zwrócić uwagę na znaczne zróżnicowanie odsetka gospodarstw domowych według grup społeczno-ekonomicznych posiadających komputery i różne urządzenia z dostępem do Internetu, odpowiednio: gospodarstwa pracujących na własny rachunek – 96,3% i 98,4%, gospodarstwa pracowników – 91,2% i 97,2%, gospodarstwa rolników – 86,0% i 92,5%, a gospodarstwa emerytów i rencistów – 47,7% i 62,0%. Różnice te widać wyraźnie także w wydatkach gospodarstw domowych związanych z korzystaniem z Internetu. W 2020 r. przeciętnie w ciągu roku na 1 osobę w gospodarstwie domowym wydano na usługi internetowe 71,76 zł wobec 65,28 zł w 2019 r. (bez opłat za Internet w ramach pakietu usług telekomunikacyjnych), natomiast w poszczególnych typach gospodarstw średnie roczne wydatki na 1 osobę związane z opłatami za Internet wyniosły: w gospodarstwach pracujących na rachunek własny – 81,96 zł, w gospodarstwach pracowników – 78,12 zł, w gospodarstwach rolników – 67,80 zł, a w gospodarstwach emerytów i rencistów – 52,68 zł (w roku poprzednim odpowiednio: 71,64 zł, 72,24 zł, 61,08 zł oraz 46,80 zł). W 2020 r. wydatki gospodarstw domowych na usługi w ramach pakietów telekomunikacyjnych wyniosły średnio na 1 osobę w ciągu roku 265,80 zł i wzrosły o 14,4% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Ochrona zabytków i dziedzictwo kulturowe

Na różne formy ochrony zabytków i opiekę nad zabytkami oraz działalność ośrodków ochrony i dokumentacji zabytków, jak również wojewódzkich urzędów ochrony zabytków w 2020 r. wydano z budżetu państwa (łącznie z transferami do jednostek samorządu terytorialnego) 386,4 mln zł (w 2019 r. – 359,7 mln zł). Udział wydatków budżetu państwa na działalność związaną z ochroną zabytków w 2020 r. wyniósł 13,2% wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w roku poprzednim – 14,1%). Natomiast wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego (łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) na ochronę zabytków wyniosły 477,6 mln zł (w 2019 r. – 569,5 mln zł). Udział wydatków związanych z ochroną zabytków z budżetów samorządowych w 2020 r. wyniósł 5,2% wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w roku poprzednim – 5,9%).

Rejestr zabytków

Podstawowe zasady ochrony zabytków określa obecnie Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1586 ze zm.). Wymienia ona kilka form ochrony zabytków, a jedną z nich jest wpis do rejestru zabytków. Jako najstarsza i główna forma ochrony zabytków, został utworzony na podstawie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 17 lipca 1928 r. o prowadzeniu rejestru zabytków (Dz. U. z 1928 r. nr 76, poz. 675).⁴

Należy przypomnieć, że rejestr dla zabytków znajdujących się na terenie województwa, prowadzi wojewódzki konserwator zabytków w formie ksiąg dla zabytków nieruchomości, ruchomych i archeologicznych. Zabytki do rejestru wpisuje się z urzędu lub na wniosek właściciela zabytku, na podstawie wydanej decyzji administracyjnej.

Narodowy Instytut Dziedzictwa (NID) na podstawie zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie nadania statutu NID, gromadzi i zarządza zasobem dokumentacji rejestru zabytków i Krajowej Ewidencji Zabytków (§5, p. 12). W ramach tej działalności NID gromadzi dane, przetwarza je, udostępnia, wykonuje analizy, sporządza statystyki. Zasoby rejestru i ewidencji są także podstawą do wydawania przez NID opinii oraz wypracowywania standardów.

Zabytki nieruchome

W oparciu o zebrane przez NID dane należy stwierdzić, że w 2020 r., zostało wydanych ponad 900 dokumentów dotyczących rejestru zabytków nieruchomości, do NID wpłynęło 349 nowych decyzji o wpisie do rejestru zabytków nieruchomości, 33 decyzje skreślające z rejestru zabytków obiekty indywidualne lub części obiektów znajdujące się w zespołach zabytkowych, przyjęto także 124 decyzje odmawiające skreślenia z rejestru, jak również 429 postanowień zmieniających lub wyjaśniających treść wcześniej wydanych decyzji oraz informacji urzędowych dotyczących zmian numeru rejestru zabytków. Do końca 2020 r. ochroną prawną poprzez wpis do rejestru, zostało objętych 77 996 zabytków nieruchomości.

W 2020 r. w kategorii zabytków archeologicznych przyjęto i opracowano w NID⁵: 9 nowych decyzji o wpisie do rejestru zabytków, 0 decyzji o skreśleniu z rejestru zabytków, 2 decyzje odmawiające skreślenia z rejestru zabytków, ponadto 4 postanowienia i informacje urzędowe oraz inne dokumenty związane z prowadzeniem rejestru zabytków (w roku poprzednim odpowiednio: 56, 3, 3 i 4). Do końca 2020 r. ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zostało objętych 7 806 zabytków archeologicznych.

⁴ Obecnie w zakresie prowadzenia rejestru, Ustawę z 2003 roku, doprecyzowuje Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.

⁵ Dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Tabl. 1. Obiekty nieruchome wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków

Stan w dniu 31 grudnia

Table 1. Immovable monuments entered in the register of monuments on the basis of decisions of voivodship conservators of monuments
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification		Zabytki nieruchome Immovable monuments		
		ogółem total	w odsetkach in percentage	na 100 km ² per 100 km ²
POLSKA	2018	76 680	.	24,5
	2019	77 397	.	24,8
	2020	77 996	100,0	24,9
Dolnośląskie		8 889	11,4	44,6
Kujawsko-pomorskie		3 579	4,6	19,9
Lubelskie		4 304	5,5	17,1
Lubuskie		4 629	5,9	33,1
Łódzkie		2 937	3,8	16,1
Małopolskie		6 220	8,0	41,0
Mazowieckie		7 874	10,1	22,1
Opolskie		3 352	4,3	35,6
Podkarpackie		5 212	6,7	29,2
Podlaskie		2 417	3,1	12,0
Pomorskie		3 680	4,7	20,1
Śląskie		4 390	5,6	35,6
Świętokrzyskie		1 940	2,5	16,6
Warmińsko-mazurskie		6 412	8,2	26,5
Wielkopolskie		7 879	10,1	26,4
Zachodniopomorskie		4 282	5,5	18,7

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa; obliczenia własne.
Source: data of the National Institute of Cultural Heritage; own calculations.

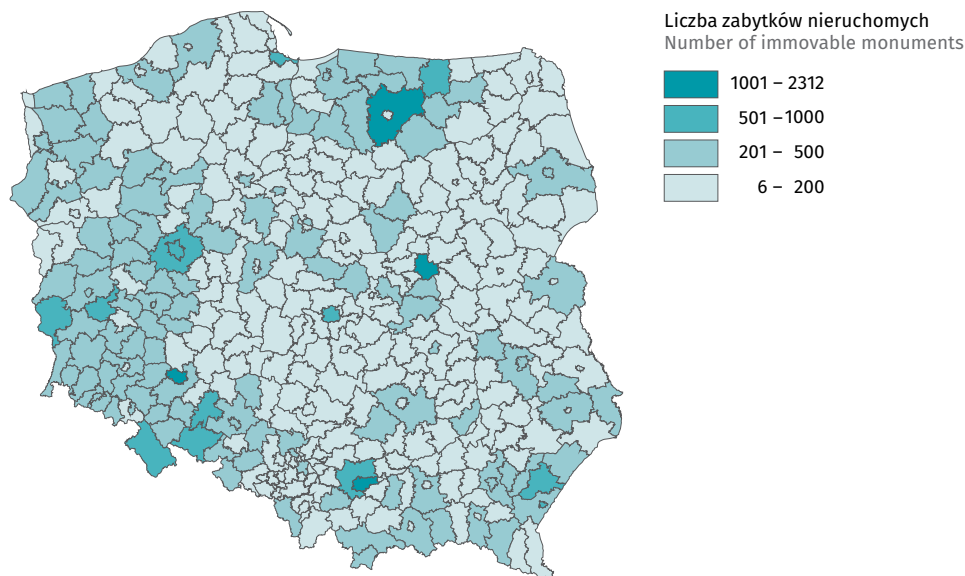
W porównaniu z 2019 r. w rejestrze zabytków nieruchomych przybyło 599 obiektów. Na 1 000 km² przypadało 249 zabytków nieruchomych w 2020 r. wobec 248 w roku poprzednim.

Największa liczba zabytków nieruchomych znajduje się w województwach: dolnośląskim (8 889 zabytków stanowiących 11% całego zasobu), wielkopolskim (7 879 zabytków – 10%), mazowieckim (7 874 zabytków – 10%), warmińsko-mazurskim (6 412 zabytków – 8%) i małopolskim (6 220 zabytków – 8%); łącznie stanowią one blisko połowę (47%) wszystkich zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru. W ujęciu powiatowym (mapa 1) szczególnie duża koncentracja zabytków nieruchomych występuje w dużych miastach: w Warszawie (2 312), Krakowie (1 908), Wrocławiu (1 132), Gdańsku (860), Poznaniu (720), Łodzi (672), Przemyśle (608) i Olsztynie (535) oraz w powiatach: olsztyńskim (1036), kłodzkim (745), nowosolskim (677), poznańskim (610), nyskim (591), żarskim (570), kętrzyńskim (537), krakowskim (532), jarosławskim (519) i brzeskim (503).

Jak wynika z mapy największe zagęszczenie zabytków występuje na zachodzie i południu kraju, co odzwierciedla z jednej strony natężenie oryginalnej zabytkowej zabudowy i jej trwałość, z drugiej zaś stopień dotknięcia zniszczeniami wojennymi. Duża liczba zabytków nieruchomych występuje w większych miastach oraz na historycznym Śląsku i na Warmii.

Mapa 2. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków według powiatów w 2020 r.
Stan w dniu 31 grudnia

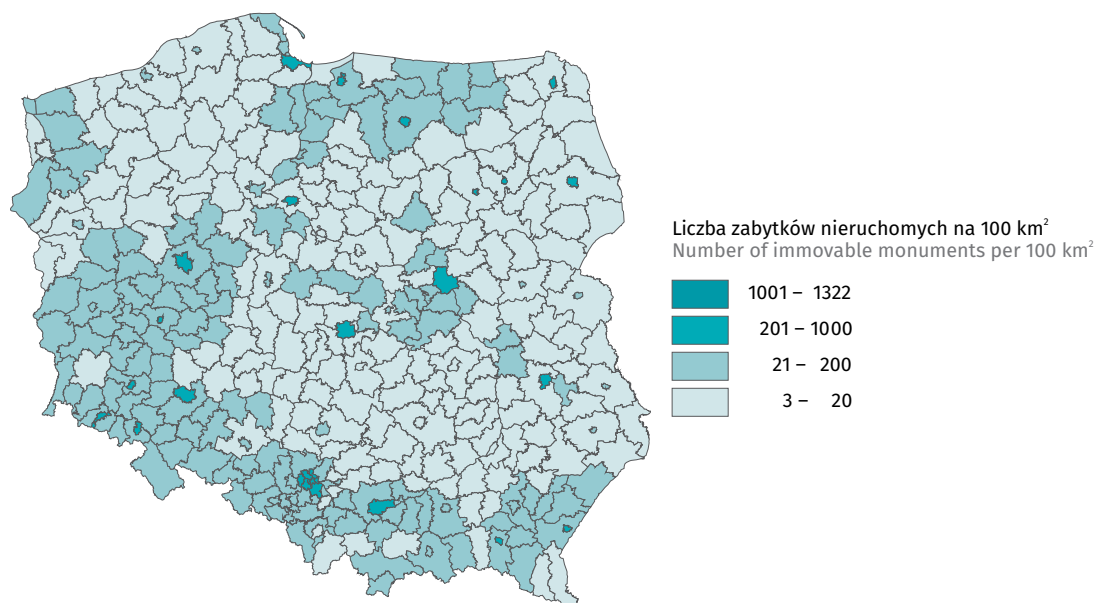
Map 2. Immovable monuments entered in the register of monuments by powiat in 2020
As of 31 December

W rejestrze zabytków nieruchomych występują zabytki o różnej funkcji. Ochroną prawną obejmowane są zarówno pojedyncze budynki i budowle (tablica 2) jak i całe obszary (tablica 3), gdzie ochroną objęty jest nie tylko teren w określonych granicach, ale również znajdujące się na nim elementy zarówno architektoniczne, jak i przyrodnicze oraz związane z układem przestrzennym.

Mapa 3. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków na 100 km² w 2020 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 3. Historical monuments per 100 km² in 2020
As of 31 December

Dla pojedynczych zabytków architektonicznych wyróżniono następujące funkcje:

- mała architektura – to niewielkie obiekty budowlane, wznoszone w celu zagospodarowania terenu: altany, grotty, pawilony, pomniki, fontanny, studnie itp.;
- obiekty sakralne – kościoły różnych wyznań, klasztory, dzwonnice, kaplice, kaplice cmentarne, kostnice, kapliczki przydrożne;
- obiekty rezydencjonalne – pałace i dwory w zespołach rezydencjonalnych lub rezydencjonalno-folwarcznych, dwory obronne;
- obiekty budownictwa obronnego takie jak: mury obronne, bramy miejskie, fortyfikacje zamkowe, forty, arsenały;
- budynki użyteczności publicznej – siedziby władz, szkoły i internaty, banki, poczty, hotele i pensjonaty, teatry i kina, koszary i więzienia, dworce kolejowe, szpitale i zakłady opiekuńcze, budynki administracyjne zakładów przemysłowych;
- budynki mieszkalne – domy, kamienice, chałupy wiejskie, plebanie, wikariaty i organistówki, czy domy w osiedlach wyszczególnione w decyzjach przestrzennych;
- budynki gospodarcze – pojedyncze obiekty gospodarskie w zagrodach wiejskich, spichlerze, magazyny, budynki pomocnicze przy obiektach użyteczności publicznej, domach mieszkalnych i w zespołach przemysłowych;
- budownictwo przemysłowe – hale i budynki produkcyjne, parowozownie, kotłownie, kuźnie, olejarnie, młyny, urządzenia hydrotechniczne, elektrownie, gazownie, wodociągi;
- pozostałe budynki – zabytki będące budynkami o nieokreślonej, nieznannej pierwotnej funkcji;
- pozostałe budowle takie jak dzwonnice alarmowe (publiczne), bramy, mury, ogrodzenia, piwnice, pomniki, wieże ciśnień, wieże widokowe itp.

Jak wynika z poniższej tablicy największą grupą zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru jest grupa obiektów o funkcji mieszkalnej (20 958), których dużo znajdziemy w miastach (kamienice, wille, domy) oraz na wsiach (domy, wille, chałupy). Druga co do liczebności grupa to obiekty sakralne (13 171). Najwięcej zabytków sakralnych znajduje się w woj. dolnośląskim (1 470), wielkopolskim (1 161), małopolskim (1 110) oraz mazowieckim (1 081).

Tabl. 2. Zabytki architektury wpisane do rejestru zabytków w podziale na kategorie i województwa w 2020 r.
Table 2. Architectural monuments entered in the register of monuments by category and voivodship in 2020

Wyszczególnienie Specification	Razem Total	Mała architektura Small architecture	Sakralne Sacred	Rezydencjonalne Residential	Budownictwa obronnego Defensive structures	Użyteczności publicznej Public utility	Mieszkalne ^a Habit-able ^a	Budynki gospodarcze Households buildings	Budownictwo przemysłowe Industrial building	Pozostałe budynki Other buildings	Pozostałe budowle Other structures
POLSKA	59 051	445	13 171	4 954	1 989	5 007	20 958	5 072	2 171	327	4 957
Dolnośląskie	7 185	62	1 470	668	261	683	2 580	635	294	46	486
Kujawsko-pomorskie	2 538	6	528	333	155	253	625	255	126	12	245
Lubelskie	2 880	57	878	272	130	212	665	243	69	14	340

a Bez obiektów rezydencjonalnych.

a Without residential facilities.

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: data of the National Institute of Cultural Heritage.

Tabl. 2. Zabytki architektury wpisane do rejestru zabytków w podziale na kategorie i województwa w 2020 r. (dok.)
Table 2. Architectural monuments entered in the register of monuments by category and voivodship in 2020 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Razem Total	Mała architektura Small architecture	Sakralne Sacred	Rezydencjonalne Residential	Budownictwo obronnego Defensive structures	Użyteczności publicznej Public utility	Mieszkalne ^a Habit-able ^a	Budynki gospodarcze Households buildings	Budownictwo przemysłowe Industrial building	Pozostałe budynki Other buildings	Pozostałe budowle Other structures
Lubuskie	4 091	24	563	221	160	193	2 393	252	104	8	173
Łódzkie	2 213	23	568	282	44	181	673	152	151	15	124
Małopolskie	4 763	47	1 110	308	162	377	1 590	369	67	15	718
Mazowieckie	5 697	52	1 081	547	153	606	2 171	349	263	24	451
Opolskie	2 784	11	669	159	89	161	1 140	205	76	23	251
Podkarpackie	3 980	45	1 170	218	195	272	1 350	293	65	9	363
Podlaskie	1 774	6	548	76	17	155	636	123	69	8	136
Pomorskie	2 952	17	530	224	165	289	955	335	121	44	272
Śląskie	3 738	17	641	176	70	419	1 665	285	162	19	284
Świętokrzyskie	1 192	18	447	115	46	80	217	73	48	11	137
Warmińsko-mazurskie	4 893	16	894	291	162	312	2 156	571	167	25	299
Wielkopolskie	5 685	31	1 161	797	73	499	1 740	714	274	41	355
Zachodniopomorskie	2 686	13	913	267	107	315	402	218	115	13	323

a Bez obiektów rezydencjonalnych.

a Without residential facilities.

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Source: data of the National Institute of Cultural Heritage.

Dla zabytków obszarowych wyróżniono następujące funkcje:

- zespół rezydencjonalny – to zespół przestrzenny, gdzie pałac lub dwór jest głównym obiektem, któremu podporządkowane były pozostałe budowle oraz otaczający teren (park);
- zespół sakralny – zespół obiektów wokół kościoła typu dzwonnica, plebania, wikarówka oraz obszar przykościelny, niekiedy z cmentarzem, drzewostanem i ukształtowaniem terenu;
- zespół przemysłowy – to zespół budynków i budowli oraz układ przestrzenny, stworzony z przeznaczeniem dla konkretnej fabryki, kopalni lub zakładu przemysłowego;
- zespół gospodarczy – zespół obiektów o funkcji gospodarczej, niekiedy stanowiący funkcję pomocniczą dla obiektu rezydencjonalnego lub mieszkalnego;
- pozostałe zabytkowe zespoły - zespoły, układy przestrzenne o innych nie wymienionych wcześniej funkcjach, mogą to być osiedla mieszkalne, zespół zabudowań sanatoryjnych, szpitalnych, zespoły koszar, lub o charakterze obronnym;
- krajobrazy kulturowe – przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze jak np. górki widokowe, parki narodowe, przestrzenie miejskie, krajobrazy poprzemysłowe; zakwalifikowano tu także miejsca pamięci jak obozy zagłady, pola bitew, kopce;
- otoczenia zabytku – działki, strefy ochrony krajobrazowej, strefy ochrony widokowej, strefy ochrony konserwatorskiej, tereny przykościelne, place, posesje;

- szlaki komunikacyjne – jak drogi, ulice, kanały czy linie kolejowe; mosty i wiadukty;
- układ urbanistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznym;
- zabytkowa zieleń - to zespoły zieleni komponowanej towarzyszące obiektom rezydencjonalnym, klasztorным, sakralnym, mieszkalnym, a także parki miejskie, aleje i szpalery;
- cmentarze – zorganizowane miejsca pochówku wraz z grobami, układem przestrzennym i drzewostanem; cmentarze mogą być: wyznaniowe, komunalne, wojenne oraz przykościelne; do tej grupy wliczono również wpisane do rejestru kwatery nagrobne;
- miejsca pamięci – zespoły budynków i budowli upamiętniających lub obszar upamiętniający postaci lub wydarzenia minionych epok, takie jak pola bitewne, obozy zagłady. Nie włączano do tej grupy cmentarzy wojennych, które przypisane zostały do grupy cmentarze oraz kapliczek przydrożnych zgrupowanych w obiektach sakralnych.

Tabl. 3. Zabytki przestrzenne/Założenia/Zespoły wpisane do rejestru zabytków w podziale na kategorie i wojówództwa w 2020 r.

Table 3. Layouts/Complexes entered in the register of monuments by category and voivodship in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ra- zem Total	Ze- spół rezy- den- cyj- nalny Resi- den- tial com- plex- es	Ze- spół sa- kral- ne Sa- cred com- plex- es	Ze- spół prze- my- słowy In- du- s- trial com- plex- es	Ze- spół go- spo- dar- czy Hou- se- hold com- plex	Pozo- stałe za- byt- kowe ze- spóły Other his- toric com- plex- es	Kra- jo- braz kul- turo- wy Cul- tural land- sca- pes	Oto- czenie zabyt- ku Surro- und- ings of the monu- ments	Szlak ko- mu- nika- cyjny Com- mu- nica- tion route	Układ urba- ni- stycz- ny Ur- ban ar- rang- ment	Za- byt- kowa zieleń His- torical gree- nery	Cmen- tarze Gra- ve- yards	Miej- sca pa- mię- ci Me- mo- rial sites
POLSKA	18 945	658	800	324	435	2 729	84	1 103	97	1 021	7 545	4 127	22
Dolnośląskie	1 704	92	21	31	76	146	5	29	4	133	828	339	-
Kujawsko-pomorskie	1 041	55	58	16	29	272	5	25	6	21	415	139	-
Lubelskie	1 424	63	94	6	14	218	13	43	9	43	597	323	1
Lubuskie	538	43	19	19	34	76	3	38	1	36	205	64	-
Łódzkie	724	7	9	26	4	57	4	48	3	34	392	140	-
Małopolskie	1 457	30	41	9	24	314	10	141	15	60	450	360	3
Mazowieckie	2 177	52	54	38	15	321	3	225	9	136	939	377	8
Opolskie	568	23	10	7	23	89	6	12	6	32	236	124	-
Podkarpackie	1 232	30	169	7	19	206	6	61	7	52	394	281	-
Podlaskie	643	5	46	9	4	77	3	8	2	66	111	312	-
Pomorskie	728	22	14	22	19	166	3	16	4	57	285	118	2
Śląskie	652	34	42	41	16	93	3	62	6	68	208	76	3
Świętokrzyskie	748	29	112	14	9	112	11	8	3	35	226	187	2
Warmińsko-mazurskie	1 519	28	14	26	38	128	4	161	7	63	447	602	1
Wielkopolskie	2 194	86	91	30	90	303	4	59	6	132	1 045	348	-
Zachodniopomorskie	1 596	59	6	23	21	151	1	167	9	53	767	337	2

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: The National Institute of Cultural Heritage.

Wśród założeń przestrzennych wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości, największą grupę stanowi zabytkowa zielen (7 545). Najwięcej obiektów zieleni komponowanej zostało objętych ochroną w woj. wielkopolskim (1 045), mazowieckim (939) oraz dolnośląskim (828). Drugą co do wielkości grupą zabytków, reprezentowaną dość licznie w każdym województwie są cmentarze. Ogółem cmentarzy wpisanych do rejestru w całej Polsce mamy 4 127, przy czym największa liczba zabytkowych cmentarzy odnotowana jest w woj. warmińsko-mazurskim (602).

Tabl. 4. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru według czasu powstania i województw w 2020 r.
Table 4. Immovable monuments entered in the register of monuments by time of creation and voivodship in 2020

Wyszczególnienie Specification	Zabytki nieruchome wpisane do rejestru Immovable monuments entered in the register							Udział województw w liczbie zabytków % Share of voivodships in the number of monuments %		
	razem total	od X do pot. XIII wieku from the 10th to the early 13th-century	od pot. XIII do XV wieku from the late 13th to 15th-century	od XVI do XVIII wieku from 16th to 18th-century	XIX wiek 19th-century	XX wiek 20th-century	czas powstania nieznany unknown time of creation	ogółem total	od X do XV wieku from the 10th to early 15th-century	od X do XVIII wieku from the 10th to the 18th-century
POLSKA	77 996	622	4 184	17 872	33 844	15 336	6 138	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	8 889	169	746	3 066	3 116	1 219	573	11,4	19,0	17,6
Kujawsko-pomorskie	3 579	44	330	471	1 900	694	140	4,6	7,8	3,7
Lubelskie	4 304	7	93	1 309	1 694	797	404	5,5	2,1	6,2
Lubuskie	4 629	26	214	1 483	1 854	482	570	5,9	5,0	7,6
Łódzkie	2 937	14	106	641	1 486	532	158	3,8	2,5	3,4
Małopolskie	6 220	58	364	1 414	2 335	1 442	607	8,0	8,8	8,1
Mazowieckie	7 874	18	173	1 486	3 462	2 154	581	10,1	4,0	7,4
Opolskie	3 352	14	173	943	1 586	379	257	4,3	3,9	5,0
Podkarpackie	5 212	1	102	1 096	2 225	1 052	736	6,7	2,1	5,3
Podlaskie	2 417	6	18	417	1 268	638	70	3,1	0,5	1,9
Pomorskie	3 680	28	351	750	1 442	891	218	4,7	7,9	5,0
Śląskie	4 390	15	112	884	1 742	1 257	380	5,6	2,6	4,5
Świętokrzyskie	1 940	47	154	783	648	176	132	2,5	4,2	4,3
Warmińsko-mazurskie	6 412	6	362	890	3 095	1 524	535	8,2	7,7	5,5
Wielkopolskie	7 879	59	267	1 516	4 178	1 535	324	10,1	6,8	8,1
Zachodniopomorskie	4 282	110	619	723	1 813	564	453	5,5	15,2	6,4

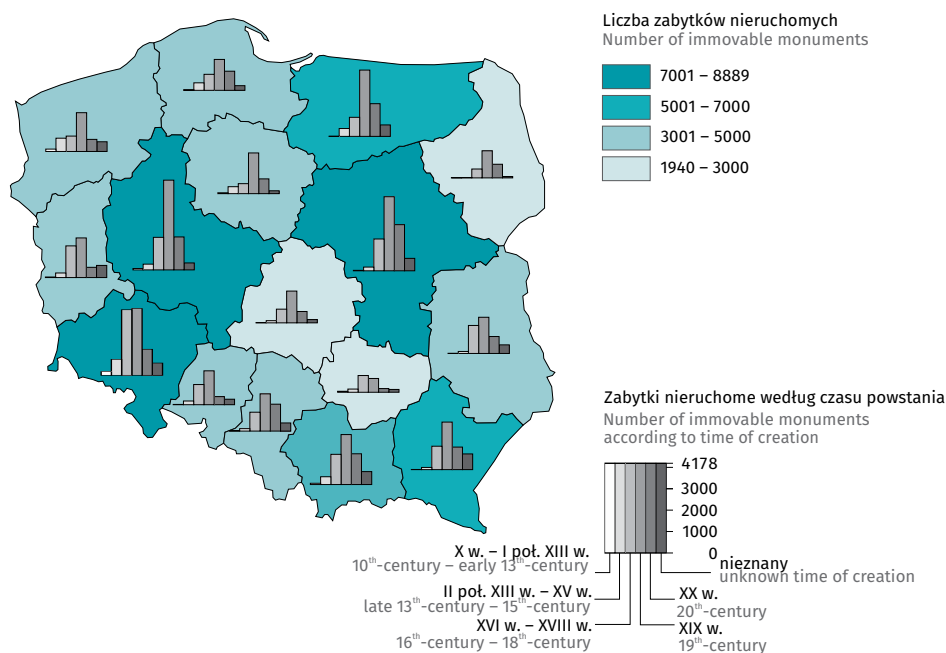
Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: The National Institute of Cultural Heritage.

W tablicy 4 zaprezentowany został rozkład rejestrowych zabytków nieruchomości w poszczególnych województwach, pogrupowanych według daty powstania. Jak wynika ze statystyk najstarsze obiekty, powstałe w okresie pomiędzy X a XV stuleciem stanowią stosunkowo niewielką część rejestru i składają się na nią głównie obiekty sakralne i obronne o unikatowej wartości, takie jak: kościoły, kaplice, klasztory, pozostałości zamków i obwarowań. Zachowało się ich najmniej z powodu licznych na przestrzeni dziejów działań wojennych i dokonanych zniszczeń (ogółem 4806 zabytków – 6,2% ogółu). Średniowieczne zabytki nieruchomości, które przetrwały do dziś, to najczęściej obiekty wykonane z kamienia i cegły. Natomiast zabytki architektury wykonywane z drewna, które było wówczas częstym budulcem, nie dotrwały do naszych czasów, uległy degradacji z powodu

czynników atmosferycznych lub były niszczone przez klęski żywiołowe i działania wojenne. Z okresu pomiędzy X a XV w. najwięcej zabytków zachowało się na terenie woj. dolnośląskiego (915 – 19,0% ogółu), zachodniopomorskiego (729 – 15,2% ogółu), małopolskiego (422 – 8,8% ogółu), pomorskiego (379 – 7,9% ogółu) oraz woj. kujawsko-pomorskiego (374 – 7,8 % ogółu), czyli w regionach wówczas najprężniej rozwijających się, posiadających ośrodki władzy świeckiej lub kościelnej będące jednocześnie ośrodkami kultury. Natomiast najmniej zabytków z okresu do XV w. znajdziemy na terenie Podlasia (24 zabytki stanowiące zaledwie 0,5% ogółu). W okresie średniowiecza stanowiło ono jeden z najstabilniej rozwiniętych regionów, peryferyjny w stosunku do innych dzielnic. Ponadto w dawnych wiekach obszar na wschód od Wisły był bardziej niż zachodnie części Polski narażony na zbrojne ataki sąsiadów i zniszczenia, co zniechęcało do intensywnego osadnictwa.

Mapa 4. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru w podziale na czas powstania i województwa w 2020 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 4. Immovable monuments entered in the register of monuments by voivodship and time of creation in 2020
As of 31 December

Znacznie liczniejsza jest grupa obiektów pochodząca z okresu od początku XVI do schyłku XVIII w. (17 872 obiekty – 22,5% ogółu). Jest ona znacznie bardziej zróżnicowana pod względem funkcji i wzbogacona o dużą liczbę obiektów architektury rezydencjonalnej: dworów, pałaców oraz budynków użyteczności publicznej. Łącznie zabytków nieruchomych, które powstały do XVIII wieku włącznie, wpisanych obecnie do rejestru zabytków jest na terenie Polski 22 678. Z tego najwięcej znajduje się na terenie woj. dolnośląskiego (3981 – 17,6%), a także wielkopolskiego (1842 – 8,1%) oraz małopolskiego (1836 – 8,1%). Również na terenie Podlasia można odnotować większą liczbę zabytków, gdy uwzględnimy zabytki z okresu renesansu i baroku. Powstały tu pałace magnackie, ośrodki kościelne i klasztorne. Pomimo tego zabytków nieruchomych wzniesionych do końca XVIII stulecia w woj. podlaskim mamy łącznie tylko 441, co stanowi 1,9% wszystkich zabytków z tego okresu.

Najliczniejszą grupę obiektów wpisanych do rejestru zabytków stanowią obiekty dziewiętnastowieczne (33 844 zabytki). Najwięcej takich zabytków znajdziemy znowu w woj. wielkopolskim (4 178), mazowieckim (3 462), dolnośląskim (3 066), a także warmińsko-mazurskim (3 095) i małopolskim (2 335). Początek XIX stulecia to przede wszystkim dalszy rozwój architektury rezydencjonalnej. Z tego okresu pochodzi znaczna liczba tak ważnych

w krajobrazie kulturowym kraju, dworów ziemiańskich w otoczeniu zieleni wraz z budownictwem folwarcznym. Druga połowa XIX w. to przede wszystkim architektura przemysłowa związana z budową fabryk, kopalń, zakładów przemysłowych, której nieraz towarzyszy powstawanie całych osiedli robotniczych. W XIX stuleciu również dynamicznie rozwijają się miasta a więc wznoszone są kamienice czynszowe, jak również obiekty użyteczności publicznej (gmachy urzędów, szkół, teatrów). Ponadto powstają także obiekty architektury militarnej (miast-twierdze, fortece, umocnienia).

Dość licznie reprezentowane są również zabytki dwudziestowieczne (15 336). Dla tej grupy najwięcej obiektów rejestrowych odnotowano w woj. mazowieckim (2 154), wielkopolskim (1 535), warmińsko-mazurskim (1 524), małopolskim (1 442) oraz śląskim (1 257). Tu znajdziemy dzieła architektury modernistycznej i funkcjonalistycznej, których wartość stale rośnie i jest coraz powszechniej dostrzegana zarówno w odbiorze społecznym, jak i w dyskursie naukowym, podobnie zresztą jak grupa obiektów z okresu socrealizmu i z lat 60. i 70. XX w., która stanowi cenną pamiątkę przemian w architekturze okresu PRL. Należy przypomnieć, że definicja zabytku wynikająca z Ustawy akcentuje wartości historyczne, artystyczne, naukowe, natomiast bardzo ogólnie odnosi się do tzw. dawności obiektu, definiując ją jedynie jako dzieło minionej epoki lub zdarzenia. Najmłodsze wpisane do rejestru obiekty datowane są już na lata 90. XX w. i choć na razie jest ich niewiele, to świadczą o nowym spojrzeniu na dzieła architektury.

Sztandarowym przykładem takiego wpisu do rejestru zabytków, gdzie z cezurą czasową wygrały walory artystyczne jest decyzja dla cerkwi greckokatolickiej pw. Narodzenia Przenajświętszej Bogarodzicy w Białym Borze wraz z integralnymi elementami wyposażenia. Świątynia ta została wybudowana w latach 1992-1997 według projektu Jerzego Nowosielskiego we współpracy z architektem Bogdanem Kotarbą oraz uzyskała wystrój malarski również Jerzego Nowosielskiego. Uzasadnienie decyzji dość obszernie dowodzi walorów artystycznych i inspiracji historycznych autora-projektanta. W podsumowaniu znajdziemy stwierdzenie, że „cerkiew greckokatolicka w Białym Borze, będąc jedną z najbardziej kompletnych realizacji sakralnych prof. Jerzego Nowosielskiego, pozostaje także jednym z najwybitniejszych przykładów współczesnej architektury sakralnej w skali europejskiej”.

Zabytki ruchome

Obok zabytków nieruchomości, ochronie podlegają także zabytki ruchome (tj. rzeczy ruchome, ich części lub zespoły rzeczy ruchomych), do których należą m.in.: dzieła sztuki plastycznej, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji ich twórców, numizmaty, militaria, wytwory techniki, niektóre materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła⁶.

Należy dodać, że do rejestru zabytków ruchomych nie są wpisywane muzealia (wciągnięte do inwentarzy muzealnych), materiały biblioteczne (zaliczone do narodowego zasobu bibliotecznego), materiały archiwalne (wchodzące w skład narodowego zasobu archiwalnego). Zasady ochrony i ewidencjonowania tych obiektów regulują odpowiednie akty prawne⁷. Do rejestru zabytków nie wpisuje się również zabytków wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa. W przypadku zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, który został objęty także inną formą ochrony, czy to przez wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa, czy przez wciągnięcie do inwentarza muzealnego, następuje skreślenie z rejestru przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W 2020 r. przyjęto w NID 209 decyzji o wpisie do rejestru zabytków ruchomych, obejmujących 3 514 obiektów sztuki i rzemiosła artystycznego oraz 57 postanowień⁸, informacji urzędowych oraz innych dokumentów związanych z prowadzeniem rejestru zabytków (w roku poprzednim - 238 decyzji o wpisie obejmujących 2 740 obiektów oraz 100 innych dokumentów związanych z rejestrem).

W pewnym stopniu, podobnie jak w przypadku zabytków nieruchomości, najbardziej obfitującymi w zabytkowe wyposażenie ruchome są zachodnie i południowo-wschodnie tereny Polski. Najwięcej zabytków ruchomych

⁶ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2017, poz. 972, z późniejszymi zmianami).

⁷ Zasady te określa: Ustawa o muzeach z dnia 21 listopada 1996 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 972, z późniejszymi zmianami), Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. (Dz. U. z 2012, poz. 642, z późniejszymi zmianami), Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2018, poz. 217) oraz Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie wywozu zabytków za granicę z dnia 18 kwietnia 2011 r. (Dz. U. nr 89, poz. 510).

⁸ Dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

znajduje się w woj. podkarpackim (53 202) oraz w woj. dolnośląskim (41 817). Dużą ilość zabytkowego wyposażenia znajdujemy także w dużych miastach takich jak: Wrocław, Poznań, Kraków, Warszawa, Gdańsk czy Łódź. Natomiast znacznie mniejsza liczba zabytków ruchomych jest odnotowana na terenach słabiej zaludnionych i w regionach historycznie rozwijających się mniej dynamicznie jak woj. podlaskie (4 711), ale także, odmiennie niż w przypadku zabytków nieruchomych – woj. zachodniopomorskie (2 212).

Jak wynika z tablicy 5 najwięcej zabytków ruchomych wpisanych do rejestru, stanowi wyposażenie świątyń różnych wyznań, w tym większość wyznania rzymskokatolickiego. Grupa tych zabytków najliczniej reprezentowana jest w woj. dolnośląskim (36 257), wielkopolskim (22 466) i małopolskim (22 065).

Tabl. 5. Zabytki ruchome według województw

Stan w dniu 31 grudnia

Table 5. Movable monuments by voivodship

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification		Liczba decyzji konserwatorskich Number of conservation decisions	Liczba obiektów - ogółem Number of objects - total	Wyposażenie Świątyń Temple equipment	Kolekcje Collections	Inne Others
POLSKA	2018	15 991	262 901	194 061	48 429	20 411
	2019	16 134	264 828	195 633	48 473	20 722
	2020	16 425	268 915	198 450	48 433	22 032
Dolnośląskie		2 648	41 817	36 257	392	5 168
Kujawsko-pomorskie		465	10 497	9 953	88	456
Lubelskie		857	19 457	17 298	779	1 380
Lubuskie		415	7 015	6 212	-	803
Łódzkie		793	14 422	12 893	602	927
Małopolskie		1 485	26 750	22 065	1 087	3 598
Mazowieckie		2 090	21 423	14 169	3 538	3 716
Opolskie		1 085	8 480	7 277	744	459
Podkarpackie		1 301	53 202	15 290	36 364	1 548
Podlaskie		665	4 711	4 118	65	528
Pomorskie		664	6 214	6 007	65	142
Śląskie		1 125	8 679	5 767	2 193	719
Świętokrzyskie		594	14 297	11 725	1 251	1 321
Warmińsko-mazurskie		370	5 295	4 948	265	82
Wielkopolskie		1 286	24 444	22 466	996	982
Zachodniopomorskie		582	2 212	2 005	4	203

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: The National Institute of Cultural Heritage.

W grupie zabytków stanowiących kolekcje występują duże rozbieżności pomiędzy liczbami w poszczególnych województwach. Najliczniej reprezentowana grupa kolekcji jest w woj. podkarpackim (36 364), zaś w woj. lubuskim nie wpisano żadnej kolekcji do rejestru zabytków. Nieliczne zabytki w kolekcjach znajdują się także w woj. zachodniopomorskim (4), podlaskim (65), pomorskim (65) oraz kujawsko-pomorskim (88). W ostatnich latach zauważono spadek zainteresowania właścicieli prywatnych do zgłaszania objęcia wpisem do rejestru kolekcji dzieł sztuki i rzemiosła artystycznego. Stąd przyrosty dla tego typu zabytków są niewielkie, a niekiedy w statystyce odnotowujemy spadki w poszczególnych województwach. Wynika to często z przeniesienia całej lub części kolekcji do muzeum, co powoduje skreślenie z rejestru.

Jako zabytki „inne” zakwalifikowano obiekty stanowiące wyposażenie i wystrój budynków użyteczności publicznej oraz własności prywatnej, a także nagrobki na cmentarzach, figury i krzyże przydrożne. Tego typu zabytków najwięcej wpisano w woj. dolnośląskim (5 168), mazowieckim (3 716) oraz małopolskim (3 598). Natomiast najmniej zabytków „innych” objęto ochroną prawną poprzez decyzje o wpisie do rejestru w woj. warmińsko-mazurskim (82).

W odrębnym zestawieniu ujmowane są ruchome zabytki techniki. W 2020 r. przyjęto 8 nowych decyzji obejmujących 8 obiektów z dziedziny ruchomych zabytków techniki⁹ (w roku poprzednim odpowiednio 6 i 19). Według stanu na koniec 2020 r. rejestr zabytków techniki obejmował 3 345 obiektów wpisanych na podstawie 492 decyzji konserwatorskich.

Tabl. 6. Zabytki ruchome techniki według województw w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 6. Movable technical monuments by voivodship in 2020

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Liczba decyzji o wpisie do rejestru zabytków księga B Number of decisions about entering movable monuments to register book B	Obiekty Objects
POLSKA	492	3 345
Dolnośląskie	131	355
Kujawsko-pomorskie	19	82
Lubelskie	16	76
Lubuskie	9	172
Łódzkie	22	80
Małopolskie	14	45
Mazowieckie	68	1 573
Opolskie	25	63
Podkarpackie	16	115
Podlaskie	13	21
Pomorskie	16	73
Śląskie	27	98
Świętokrzyskie	9	90
Warmińsko-mazurskie	20	88
Wielkopolskie	73	270
Zachodniopomorskie	14	144

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: The National Institute of Cultural Heritage.

Do rejestru zabytków wpisywane są ruchome zabytki techniki będące maszynami i urządzeniami stanowiącymi wyposażenie fabryk, kopalń, zakładów produkcyjnych, a także pojazdy szynowe i kołowe, jak również zabytki zaliczane do małej architektury, jak latarnie miejskie czy pompy. Najwięcej ruchomych zabytków techniki wpisanych do rejestru znajduje się w woj. mazowieckim (1 573), najmniej w woj. podlaskim (21).

⁹ Dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków

Zabytki archeologiczne to, zgodnie z definicją ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytki nieruchome, będące powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożone z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytki ruchome, będące tym wytworem. Jako zabytki posiadają wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Nieruchome zabytki archeologiczne nazywane są też stanowiskami archeologicznymi. Najcenniejsze objęte są wpisem do rejestru zabytków, w sumie 7 806¹⁰ stanowisk w całej Polsce (25 zabytków na 1 000 km²). Najwięcej takich obiektów znajduje się w województwach dolnośląskim (1 480 – 19,0% całości zasobu), opolskim (1 267 – 16,2%) oraz wielkopolskim (680 – 8,7%), a w ujęciu powiatowym w powiatach: głubczyckim (326), strzeleckim (216), krakowskim (175), ząbkowickim (152), namysłowskim (139), wołowskim (134), nyskim (128), wrocławskim (126), kościańskim (123) i prudnickim (122). Większość stanowisk archeologicznych jest ukryta pod ziemią, dlatego wyznaczanie ich granic za pomocą nieniszczących archeologicznych metod badawczych i obejmowanie ich ochroną jest szczególnie ważne. Kluczowy dla ustaleń naukowych jest nienaruszony kontekst archeologiczny, czyli układ warstw ziemnych wraz z zabytkami ruchomymi – to dzięki temu możliwe jest datowanie stanowisk i określanie sekwencji chronologicznej.

Tabl. 7. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków

Stan w dniu 31 grudnia

Table 7. Archaeological monuments entered in the register of monuments on the basis of decisions of voivodship conservators of monuments
As of 31 December

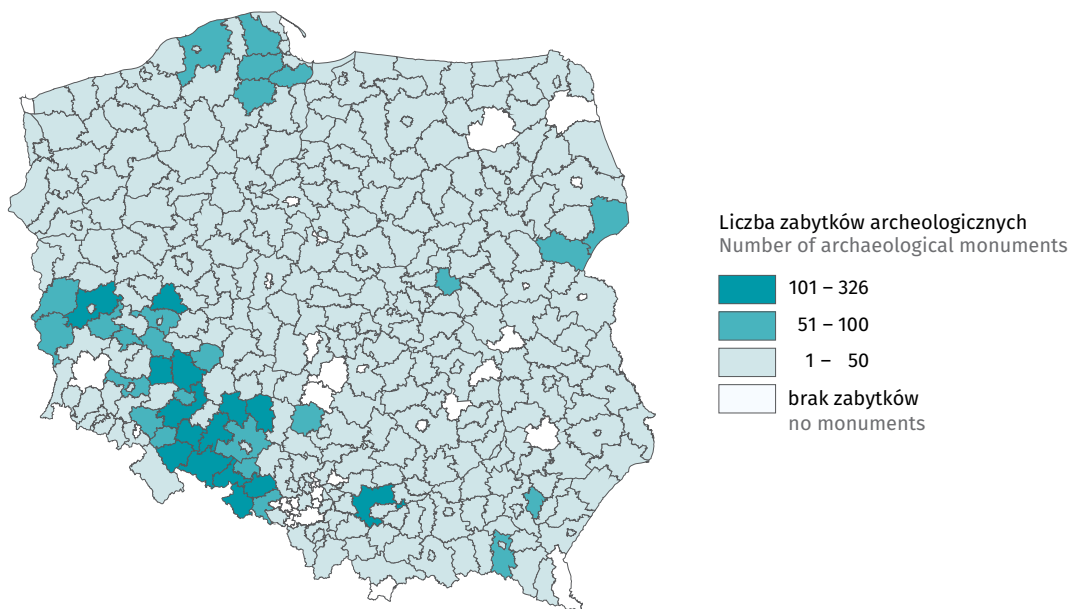
Wyszczególnienie Specification		Zabytki archeologiczne Archaeological monuments		
		ogółem total	w odsetkach in percentage	na 100 km ² per 100 km ²
POLSKA	2018	7 752	.	2,5
	2019	7 796	.	2,5
	2020	7 806	100,0	2,5
Dolnośląskie		1 480	19,0	7,4
Kujawsko-pomorskie		193	2,5	1,1
Lubelskie		181	2,3	0,7
Lubuskie		548	7,0	3,9
Łódzkie		143	1,8	0,8
Małopolskie		488	6,3	3,2
Mazowieckie		407	5,2	1,1
Opolskie		1 267	16,2	13,5
Podkarpackie		479	6,1	2,7
Podlaskie		268	3,4	1,3
Pomorskie		562	7,2	3,1
Śląskie		243	3,1	2,0
Świętokrzyskie		210	2,7	1,8
Warmińsko-mazurskie		286	3,7	1,2
Wielkopolskie		680	8,7	2,3
Zachodniopomorskie		371	4,8	1,6

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

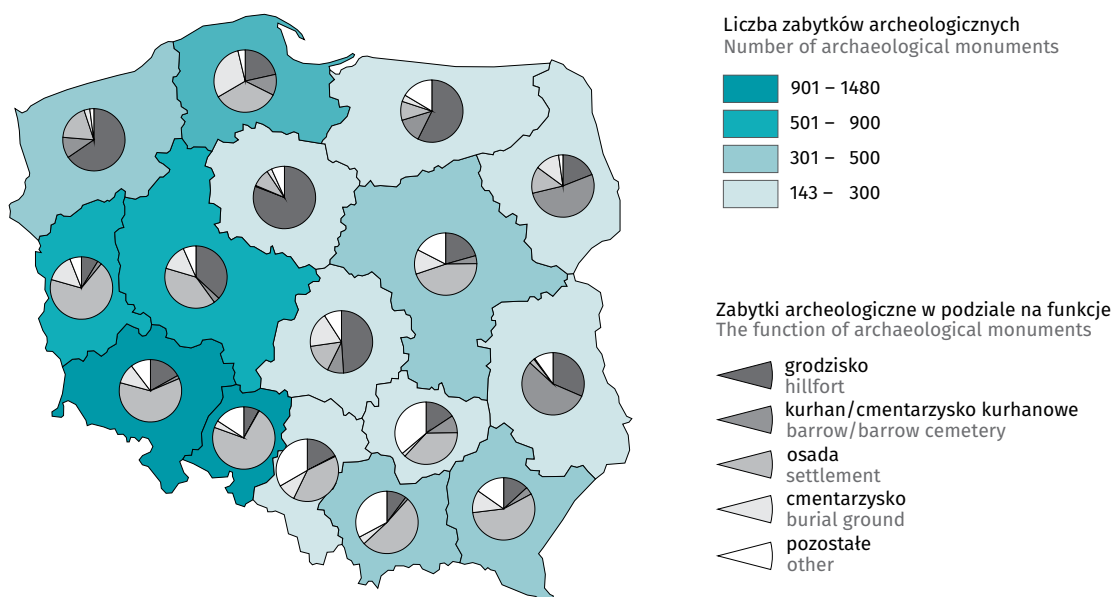
Source: The National Institute of Cultural Heritage.

¹⁰ Dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Mapa 5. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na powiaty w 2020 r.
 Map 5. Archaeological monuments entered in the register of monuments by powiat in 2020

Mapa 6. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na funkcje i województwa w 2020 r.
 Map 6. Archaeological monuments entered in the register of monuments by function and voivodship in 2020

Kategorie stanowisk archeologicznych ujęte w tablicy 8 związane są z funkcją, jaką obiekty pełniły w przeszłości bądź z ich szczególnym charakterem wyrażającym się w obecnej formie terenowej:

- grodzisko – pozostałość po grodzie lub gródku, czyli osadzie lub rezydencji o charakterze obronnym, otoczonej zazwyczaj wałem; we współczesnym krajobrazie zwykle w postaci kolistego wzniesienia z zachowanymi śladami wałów i fosy;
- relikty osadnictwa – stanowiska archeologiczne na obszarach pełniących niegdyś funkcję osad, czyli miejsc zamieszkałych przez ludność zajmującą się działalnością rolniczą lub rzemieślniczą, a także obozowisk czy wsi;
- kurhan – naziemna forma zaznaczenia pochówku w postaci nasypu ziemnego o kolistym obrysie i stożkowatym lub kopiastym kształcie; nasypowi ziemnemu mogą towarzyszyć inne, dodatkowe konstrukcje;
- cmentarzysko – określone przestrzennie i czasowo zgrupowanie podobnych lub różnych form pochówków (grobow); miejsce, w którym w przeszłości wielokrotnie chowano zmarłych;
- kopiec – sztucznie ukształtowane wyniesienie terenu w kształcie stożka, najczęściej ściętego; rozmiary i konstrukcja kopców są bardzo zróżnicowane, podobnie jak funkcje (miejsca pochówku, kultu, punkty graniczne, obronne lub obserwacyjne i inne);
- wał - budowla w kształcie podłużnego usypiska o różnym profilu, wznoszona z ziemi i kamieni, często wzmocniana palisadami i murami, budowana najczęściej w celach obronnych, ale także kultowych i innych;
- jaskinia – tu rozumiana jako naturalna przestrzeń w skale, w której znajdują się ślady bytowania człowieka w przeszłości;
- relikty zamku – pozostałości zamkniętego zespołu zabudowy o charakterze obronnym, łączącego elementy warowne z mieszkalnymi i gospodarczymi;
- relikty kościoła – pozostałości budowli służącej obrzędom religijnym;
- relikty klasztoru – pozostałości budowli użytkowanej w przeszłości przez zakonników;
- relikty architektury rezydencjonalnej – pozostałości pałacu lub dworu;
- kopalnia – tu miejsce odkrywkowego lub głębinowego pozyskiwania kopalin użytecznych w przeszłości;
- inny zabytek archeologiczny – bardzo szeroka kategoria, w której znajdują się m.in. miejsca pełniące w przeszłości funkcje obrzędowe (kręgi kamienne, miejsca kultu, miejsca ofiarne, założenia z rowami), komunikacyjne (mosty, groble, pomosty, porty) i gospodarcze (wodociągi, studnie, miejsca produkcji, dymarki, huty, krzemienice, młyny, mielerze, miejsca obróbki surowców).

Wśród stanowisk wpisanych do rejestru zabytków w Polsce dominują pozostałości osad (3 704), czyli stanowiska bez wyraźnej formy terenowej, oraz grodziska (1 784). Dużą grupę stanowią też cmentarzyska (785) i kurhany (515). Oprócz wyżej wymienionych typów stanowisk w rejestrze zabytków znajdują się kopce, wały, jaskinie, kopalnie, relikty zamków, architektury rezydencjonalnej, kościołów i inne. Wyraźnie rysują się różnice pomiędzy województwami – w niektórych wpisem do rejestru objęte są niemal tylko zabytki o własnej formie terenowej, jak np. w woj. kujawsko-pomorskim (stosunkowo niewiele wpisów, głównie grodziska, stanowiące 156 ze 193 obiektów), lubelskim (100 kurhanów i cmentarzysk kurhanowych oraz 57 grodzisk przy łącznej liczbie 181 zabytków) czy podlaskim (140 kurhanów i cmentarzysk kurhanowych i 51 grodzisk przy 268 wpisach), w innych województwach tą formą ochrony objęto znacznie większą liczbę stanowisk, przy dużym udziale reliktyw osad (916 z 1 267 w woj. opolskim, 897 z 1 480 w woj. dolnośląskim, 375 z 548 w woj. lubuskim).

Tabl. 8. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 8. Archaeological monuments entered in the register of monuments on the basis of decisions of voivodship conservators of monuments in 2020
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Grodzisko Hillfort	Relikty osadnictwa Relics of settlement	Kurhan/cmentarzy-sko kurhanowe Barrow/barrow cemetery	Cmentarzy-sko (inne niż kurhanowe) Burial ground (other than barrows)	Kopiec Mound	Wał Rampart	Jaskinia Cave	Relikty zamku Relics of castle	Relikty sakralne Sacral relics	Relikty architektury rezydencjonalnej Relics of residential architecture	Kopalnie Mines	Inny zabytek archeologiczny Other archaeological relic
POLSKA	7 806	1 784	3 704	515	785	73	13	79	53	16	13	39	732
Dolnośląskie	1 480	250	897	25	155	-	4	-	1	1	-	19	128
Kujawsko-pomorskie	193	156	18	1	5	1	-	-	1	-	1	-	10
Lubelskie	181	57	5	100	1	2	1	-	5	-	1	1	8
Lubuskie	548	48	375	12	80	-	2	-	-	-	-	-	31
Łódzkie	143	70	22	12	26	1	-	-	4	1	3	-	4
Małopolskie	488	50	251	7	20	14	-	74	8	3	-	3	58
Mazowieckie	407	84	183	17	52	1	-	-	5	-	2	4	59
Opolskie	1 267	101	916	3	47	2	-	-	2	-	-	1	195
Podkarpackie	479	63	268	19	56	8	1	-	2	2	-	-	60
Podlaskie	268	51	37	140	34	1	-	-	1	1	-	1	2
Pomorskie	562	121	192	61	167	-	-	-	1	1	-	-	19
Śląskie	243	42	96	1	23	2	-	4	11	1	-	-	63
Świętokrzyskie	210	33	78	19	4	34	-	1	7	4	2	10	18
Warmińsko-mazurskie	286	164	28	37	10	5	5	-	3	-	-	-	34
Wielkopolskie	680	251	269	21	94	2	-	-	2	2	4	-	35
Zachodniopomorskie	371	243	69	40	11	-	-	-	-	-	-	-	8

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Source: The National Institute of Cultural Heritage.

Tabl. 9. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na chronologię i województwa w 2020 r.
Table 9. Archaeological monuments entered in the register of monuments by chronology and voivodship in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Pradzie- je Prehis- tory	Epoka kamie- nia The Stone age	Epoka brązu The Bronze age	Epoka żelaza The Iron age	Wcze- sne średnio- wiece Early Middle Ages	Późne średnio- wiece Late Middle Ages	Nowo- żytność Early modern period	Współ- cze- sność Late modern period/ contem- porary	Chro- nologia niezna- na Un- known chronology
POLSKA	7806	209	1 429	1 424	1 619	1 972	795	85	6	267
Dolnośląskie	1 480	14	266	393	274	212	259	23	-	39
Kujawsko-pomorskie	193	3	14	12	7	89	51	2	-	15
Lubelskie	181	12	26	7	1	96	26	9	1	3
Lubuskie	548	-	83	203	177	55	22	-	-	8
Łódzkie	143	1	3	18	30	62	18	5	-	6
Małopolskie	488	11	226	52	45	110	37	1	1	5
Mazowieckie	407	5	10	9	166	158	43	7	4	5
Opolskie	1 267	4	424	317	307	103	107	-	-	5
Podkarpackie	479	18	96	120	82	100	18	11	-	34
Podlaskie	268	19	9	2	26	184	9	4	-	15
Pomorskie	562	-	51	38	256	150	20	5	-	42
Śląskie	243	1	93	56	24	25	36	3	-	5
Świętokrzyskie	210	57	35	40	19	30	19	4	-	6
Warmińsko-mazurskie	286	53	6	2	39	95	36	2	-	53
Wielkopolskie	680	11	75	115	135	261	68	7	-	8
Zachodniopomorskie	371	-	12	40	31	242	26	2	-	18

Procentowy udział zabytków archeologicznych z danej epoki w województwie w ich łącznej liczbie w Polsce

Percentage share of archaeological monuments from a given era in the voivodship in their total number in Poland

POLSKA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	19,0	6,7	18,6	27,6	16,9	10,8	32,6	27,1	.	14,6
Kujawsko-pomorskie	2,5	1,4	1,0	0,8	0,4	4,5	6,4	2,4	.	5,6
Lubelskie	2,3	5,7	1,8	0,5	0,1	4,9	3,3	10,6	16,7	1,1
Lubuskie	7,0	.	5,8	14,3	10,9	2,8	2,8	.	.	3,0
Łódzkie	1,8	0,5	0,2	1,3	1,9	3,1	2,3	5,9	.	2,2
Małopolskie	6,3	5,3	15,8	3,7	2,8	5,6	4,6	1,2	16,7	1,9
Mazowieckie	5,2	2,4	0,7	0,6	10,2	8,0	5,4	8,2	66,6	1,9
Opolskie	16,2	1,9	29,7	22,3	19,0	5,2	13,4	.	.	1,9
Podkarpackie	6,1	8,6	6,7	8,4	5,1	5,1	2,3	12,9	.	12,7
Podlaskie	3,4	9,1	0,6	0,1	1,6	9,3	1,1	4,7	.	5,6
Pomorskie	7,2	.	3,6	2,7	15,8	7,6	2,5	5,9	.	15,7
Śląskie	3,1	0,5	6,5	3,9	1,5	1,3	4,5	3,5	.	1,9
Świętokrzyskie	2,7	27,2	2,5	2,8	1,2	1,5	2,4	4,7	.	2,3
Warmińsko-mazurskie	3,7	25,4	0,4	0,1	2,4	4,8	4,5	2,4	.	19,9
Wielkopolskie	8,7	5,3	5,3	8,1	8,3	13,2	8,6	8,2	.	3,0
Zachodniopomorskie	4,8	0,0	0,8	2,8	1,9	12,3	3,3	2,3	.	6,7

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Source: The National Institute of Cultural Heritage.

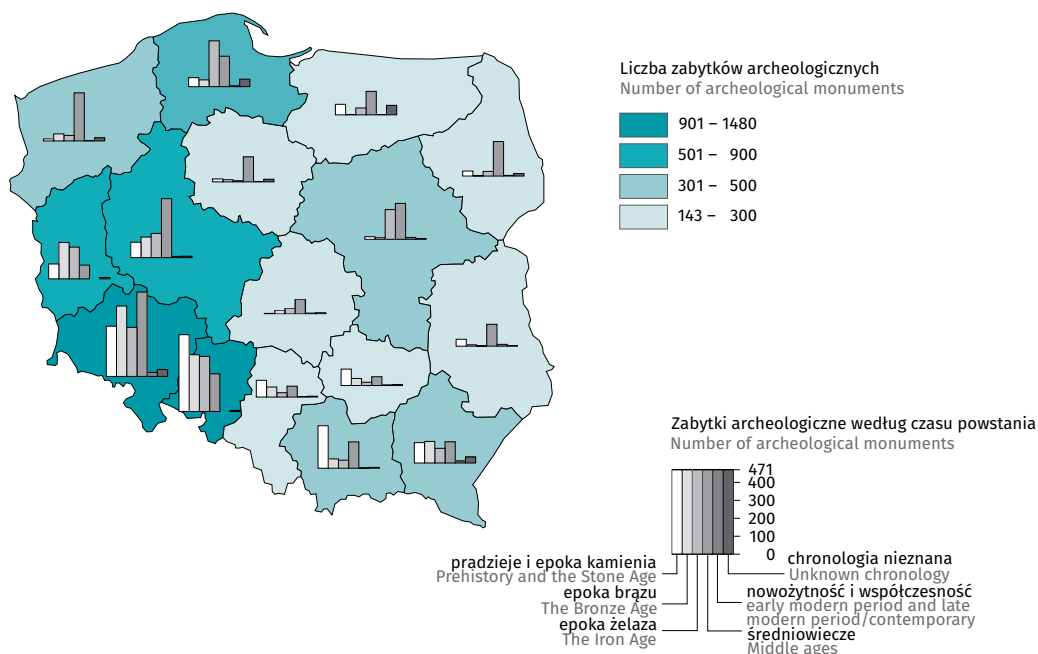
Wyjaśnienie pojęć związanych z określeniem chronologii zabytków archeologicznych:

- pradzieje – ogólne określenie chronologii, stosowane dla stanowisk starszych niż okres wczesnego średniowiecza, w sytuacji gdy brakuje bardziej szczegółowych danych;
- epoka kamienia - najwcześniejsza epoka w periodyzacji archeologicznej, zaczynająca się na terenie ziem polskich ok. 500 tys. lat temu i trwająca do ok. 2 400 – 2 200 r. p.n.e.; jest to okres od pojawienia się hominidów zdolnych do wytwarzania narzędzi kamiennych do upowszechnienia się techniki wytwarzania przedmiotów metalowych; dzieli się na paleolit, mezolit i neolit, czyli starszą, środkową i młodszą epokę kamienia;
- epoka brązu – epoka nazwana od surowca dominującego w produkcji narzędzi, w polskiej periodyzacji archeologicznej obejmująca okres od ok. 2 400 – 2 200 r. p.n.e. do ok. VII w. p.n.e.;
- epoka żelaza - epoka nazwana od surowca dominującego w produkcji narzędzi, w polskiej periodyzacji archeologicznej trwająca od VII w. p.n.e. do V/VI – VII w. n.e., zależnie od regionu Polski;
- wczesne średniowiecze - w periodyzacji archeologicznej ziem polskich okres trwający od V/VI – VII w. n.e., zależnie od regionu Polski, do poł. XIII – pocz. XIV wieku;
- późne średniowiecze - w periodyzacji archeologicznej ziem polskich okres trwający od poł. XIII – pocz. XIV wieku (zależnie od regionu Polski) do przełomu XV/XVI w.;
- nowożytność - okres trwający od pocz. XVI wieku do roku 1815;
- współczesność - w polskiej periodyzacji archeologicznej okres po roku 1815, który podzielić można na tzw. długi wiek XIX (1815 – 1918 r.) i czasy najnowsze (po 1918 r.).

Żadna z aktualnie obowiązujących w Polsce definicji zabytku archeologicznego w Polsce nie zawiera cezurę czasowej. Pomimo to, zdecydowana większość stanowisk objętych wpisem do rejestru zabytków to obiekty o metryce wczesnośredniowiecznej (1 972) i starsze, rozłożone dość równomiernie pomiędzy epokę żelaza (1 619), epokę brązu (1 424) i epokę kamienia (1 429). Dla 209 stanowisk chronologię określono bardzo ogólnie, jako pradzieje, dla 267 datowanie jest nieznane. Zabytki archeologiczne nowożytne i współczesne stanowią niewielką część obiektów wpisanych do rejestru zabytków (odpowiednio 85 i 6). W niektórych województwach wyraźnie rysuje się przewaga obiektów wczesnośredniowiecznych (kujawsko-pomorskie – 89 ze 193, lubelskie – 96 ze 181, podlaskie 184 z 268), co związane jest ze stosunkowo dużą liczbą grodzisk i kurhanów objętych ochroną na podstawie wpisu do rejestru zabytków. W woj. pomorskim i mazowieckim przeważają stanowiska z epoki żelaza, zaś w woj. dolnośląskim, lubuskim i podkarpackim stosunkowo duży udział mają obiekty z epoki brązu. W woj. opolskim wyraźną przewagę mają zabytki archeologiczne z epoki kamienia (424 z 1 267). Najwięcej zabytków o metryce nowożytnej wpisano do rejestru w woj. dolnośląskim (23), podkarpackim (11) oraz lubelskim (9), w woj. lubuskim oraz opolskim zabytki nowożytne nie zostały dotąd objęte tą formą ochrony.

Należy przy tym pamiętać, że powyższe dane nie odzwierciedlają faktycznego stanu wiedzy na temat osadnictwa na ziemiach polskich w przeszłości, lecz rejestr zabytków archeologicznych, który jest wynikiem pracy kilku pokoleń konserwatorów, działających w oparciu o różne założenia, nie zawsze jednolite we wszystkich województwach.

Mapa 7. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na chronologię i województwa w 2020 r.
Map 7. Archaeological monuments entered in the register of monuments by chronology and voivodship in 2020

Pomniki historii

Jedną z form ochrony zabytków jest również podniesienie rangi obiektu poprzez nadanie mu statusu pomnika historii. Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Prezydent RP, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, uznaje za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury (art. 15.1), przy czym, minister składa taki wniosek po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków (art. 15.2). W treści prezydenckiego rozporządzenia wyszczególnia się cechy danego zabytku świadczące o jego najwyższej wartości, określa się precyzyjnie jego granice i zamieszcza schematyczną mapę obiektu. Procedurę i kryteria wyboru pomników historii dookreśla dokument: Kryteria i procedury uznawania obiektu za Pomnik Historii, przyjęty w 2005 r. przez Radę Ochrony Zabytków.

Pomniki historii odzwierciedlają bogactwo form i różnorodność polskich zabytków. Obiekty wyróżnione tym tytułem znajdują się we wszystkich województwach, pochodzą z różnych epok (od czasów prehistorycznych po wiek XX), należą do różnych kategorii zabytków (zespoły urbanistyczne, dzieła architektury i budownictwa oraz ich zespoły, zabytki sakralne, zespoły rezydencjonalne, dzieła budownictwa obronnego, zabytki techniki, krajobrazy kulturowe, parki i ogrody, cmentarze, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź związane z działalnością wybitnych osobistości lub instytucji, zabytki archeologiczne) i reprezentują wszystkie style. Pierwsze pomniki historii zostały ustanowione w 1994 r., kolejne tytuły przyznano w 2000 r. i od tego czasu, niemalże każdego roku przybywało ich po kilka, a w latach związanych ze świętowaniem setnej rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę – 21 w 2017 r. i 24 w 2018 r.¹¹ Do końca 2020 r. lista obiektów uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za pomniki historii liczyła 109 pozycji (Aneks 1), przy czym w 2020 r. przybyły 4 nowe obiekty:

- Nowy Wiśnicz – zespół architektoniczno-krajobrazowy został uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 20 kwietnia 2020 roku,
- Staniątki – opactwo św. Wojciecha Mniszek Benedyktynek zostało uznane za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 20 kwietnia 2020 roku,

¹¹ W 2019 r. nie było nowych wpisów na listę obiektów uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za pomniki historii.

- Zabrze - zespół zabytkowych kopalni węgla kamiennego został uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 14 lipca 2020 roku,
- Sulejówek-Milusin, zespół domu Marszałka Józefa Piłsudskiego został uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 13 sierpnia 2020 roku.

Największa liczba zabytków wpisanych na listę pomników historii znajduje się w województwach: dolnośląskim (12), małopolskim (12) i wielkopolskim (11).

Polskie wpisy na Liście światowego dziedzictwa UNESCO

Postępujący rozwój społeczno-gospodarczy stwarza zagrożenie dla dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Dla ratowania miejsc i obiektów szczególnie cennych dla naszej cywilizacji UNESCO w 1972 r. przyjęło Konwencję w sprawie ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego. Polska ratyfikowała konwencję w 1976 r., jako jedno z pierwszych państw. Konwencja, jedna z najlepiej rozpoznawalnych inicjatyw UNESCO, jest umową międzynarodową określającą obowiązki Państw – Stron oraz instrumentem współpracy międzynarodowej.

W Polsce w 2020 r. znajdowało się szesnaście obiektów/miejsc umieszczonych na Liście światowego dziedzictwa UNESCO (Aneks 3). Są to miejsca kulturowe lub przyrodnicze o wybitnych, unikalnych w skali światowej wartościach. Obecnie polskie miejsca światowego dziedzictwa obejmują:

- 4 historyczne miasta: Kraków, Warszawa, Zamość i Toruń;
- 3 wielomiejscowe lokalizacje obiektów będących przykładami drewnianej architektury sakralnej: Kościoły Pokoju w Jaworze i Świdnicy, drewniane kościoły południowej Małopolski i cerkwie regionu Karpat;
- 2 krajobrazy kulturowe: Kalwaria Zebrzydowska i Park Mużakowski;
- 2 kompleksy architektoniczne: Zamek krzyżacki w Malborku i Hala Stulecia we Wrocławiu;
- 3 wielomiejscowe lokalizacje obiektów przemysłowych – kopalnie: Królewskie kopalnie soli w Wieliczce i Bochni, kopalnia rud ołowiu, srebra i cynku w Tarnowskich Górach oraz Krzemionkowski region prehistorycznego górnictwa krzemienia pasiastego;
- 1 Miejsce Pamięci: Auschwitz Birkenau, niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940-1945);
- oraz 1 miejsce przyrodnicze: Puszcza Białowieska.

Wpis na Listę światowego dziedzictwa UNESCO stanowi formę ochrony tych miejsc. Na Liście znajdują się zarówno zabytki architektury i urbanistyki, jak i pomniki przyrody lub formacje geologiczne i ekosystemy, a także krajobrazy kulturowe – wspólne dzieła człowieka i przyrody. Lista światowego dziedzictwa jest aktualizowana każdego roku. Wniosek o wpis na Listę składa państwo, na terytorium którego znajduje się dane miejsce, a decyzję o wpisie podejmuje Komitet Światowego Dziedzictwa podczas corocznych sesji, po zasięgnięciu opinii organizacji doradczych: Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych (ICOMOS - International Council on Monuments and Sites) lub Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN - International Union for Conservation of Nature).

Każdy wniosek nominacyjny na Listę światowego dziedzictwa musi być poprzedzony wpisem na tzw. Listę informacyjną, co najmniej rok przed jego złożeniem. Lista informacyjna (ang. Tentative List) jest to wykaz dóbr, które każde państwo zamierza rozważyć jako kandydatury na Listę światowego dziedzictwa UNESCO w najbliższych latach. W 2020 r. na polskiej Liście informacyjnej znajdowały się: Gdańsk – miasto wolności i pamięci (zgłoszone w 2005 r.), Kanał Augustowski (2006), Pienińska Dolina Dunajca (2006), Bukowe lasy o charakterze pierwotnym w Bieszczadzkim Parku Narodowym (2015) w ramach rozszerzenia wpisu „Pierwotne lasy bukowe Karpat i innych regionów Europy (2019)”¹², Młyn Papierniczy w Dusznikach-Zdroju (2019) oraz Modernistyczne Śródmieście Gdyni – przykład tworzenia spójnej społeczności (2019).

W grudniu 2020 r. na Liście światowego dziedzictwa UNESCO znajdowało się 1 153 pozycji ze 165 krajów: 896 miejsc dziedzictwa kulturowego, 218 miejsc przyrodniczych i 39 miejsc o mieszanym charakterze kulturowo-przyrodniczym.

¹² Międzynarodowa inicjatywa, której celem jest stworzenie wpisu prezentującego w sposób przekrojowy europejskie lasy bukowe. Doceľowo dobrze to ma składać się z 33 części w 13 krajach.

Konkurs Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Zabytek Zadbane”

Akcją mającą na celu promocję opieki nad zabytkami jest „Zabytek Zadbane” – ogólnopolski konkurs Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego skierowany do właścicieli, posiadaczy i zarządców obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych. Konkurs ma charakter cykliczny. Organizowany jest corocznie od 1975 r. Nadzór nad konkursem sprawuje Generalny Konserwator Zabytków (GKZ). Od 2011 r. procedury formalne konkursu realizuje Narodowy Instytut Dziedzictwa. Zgłoszeń obiektów zabytkowych do konkursu mogą dokonać ich właściciele, posiadacze i zarządcy, a także wojewódzcy konserwatorzy zabytków, kierownicy delegatur Wojewódzkich Urzędów Ochrony Zabytków, a także konserwatorzy samorządowi. Konkurs rozstrzygany jest w sześciu kategoriach:

- A. Utrwalenie wartości zabytkowej obiektu
- B. Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia dworskie i pałacowe)
- C. Adaptacja obiektów zabytkowych
- D. Architektura i budownictwo drewniane
- E. Zabytki techniki (w tym budownictwo przemysłowe i inżynieryjne)
- F. Kategoria specjalna: Właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem.

Tabl. 10. Wnioski zgłaszane do konkursu „Zabytek Zadbane” według kategorii i województw
Table 10. Applications submitted to the competition “Neat Monument” by category and voivodship

Wyszczególnienie Specification		Razem Total	Kategorie Category					
			A	B	C	D	E	F
POLSKA	2018	45	15	4	13	3	2	8
	2019	90	36	5	28	6	3	12
	2020	63	25	5	13	10	-	10
Dolnośląskie		3	2	-	1	-	-	-
Kujawsko-pomorskie		2	1	-	-	-	-	1
Lubelskie		3	1	-	1	1	-	-
Lubuskie		1	-	-	1	-	-	-
Łódzkie		1	-	-	-	-	-	1
Małopolskie		4	1	-	3	-	-	-
Mazowieckie		10	4	3	1	-	-	2
Opolskie		3	2	1	-	-	-	-
Podkarpackie		13	6	1	-	4	-	2
Podlaskie		3	2	-	-	1	-	-
Pomorskie		2	-	-	2	-	-	-
Śląskie		7	3	-	2	1	-	1
Świętokrzyskie		3	1	-	-	-	-	2
Warmińsko-mazurskie		1	-	-	-	1	-	-
Wielkopolskie		5	-	-	2	2	-	1
Zachodniopomorskie		2	2	-	-	-	-	-

A. Utrwalenie wartości zabytkowej pojedynczego obiektu. B. Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia dworskie i pałacowe). C. Adaptacja obiektów zabytkowych. D. Kategoria specjalna: Architektura i budownictwo drewniane (wcześniej: Architektura i konstrukcje drewniane). E. Kategoria specjalna: Zabytki techniki (w tym budownictwo przemysłowe i inżynieryjne) wcześniej: (Architektura przemysłowa i dziedzictwo techniki). F. Kategoria specjalna: Właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem.

A. Preservation of the historic value of a single object. B. Revalorisation of cultural space and landscape (including manor houses and palaces). C. Adaptation of historic buildings. D. Special category: Wooden architecture and construction (formerly: Wooden architecture and structures). E. Special category: Technical monuments (including industrial and engineering construction) before: (Industrial architecture and technical heritage). F. Special category: Proper use and constant care of the monument.

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
 Source: the National Institute of Cultural Heritage.

W każdej z kategorii nagradzane są maksymalnie cztery zabytki (laur i trzy wyróżnienia), w kategorii specjalnej – maksymalnie dwa laury ex aequo. Konkurs rozstrzyga jury powoływane przez Głównego Konserwatora Zabytków, składające się ze specjalistów posiadających wiedzę i doświadczenie w dziedzinie ochrony i konserwacji zabytków. Laureaci i wyróżnieni w konkursie są nagradzani przez GKZ za jakość i zakres prowadzonych prac konserwatorskich i najlepsze rozwiązania utrzymania i zagospodarowania obiektów zabytkowych.

Liczba zabytków zgłoszonych do konkursu w latach 2016-2020 przedstawia się następująco: w 2016 roku – 50 wniosków, w 2017 – 110, w 2018 – 59, w 2019 – 98 i w 2020 – 69. W konkursie oceniane są wnioski, które spełniają kryteria formalne; ich liczbę przedstawia poniższa tablica. Laureatem konkursu edycji 2020 w kategorii A (Utrwalenie wartości zabytkowej obiektu) został kościół filialny Matki Boskiej Różańcowej w Koszalinie-Jamnie (woj. zachodniopomorskie), właściciel: Parafia Rzymskokatolicka Świętej Matki Teresy z Kalkuty w Koszalinie.

Wyróżnienia otrzymały:

- rotunda Świętego Mikołaja w podziemiach bazyliki archikatedralnej w Przemyślu (woj. podkarpackie), właściciel: Parafia Rzymskokatolicka Świętego Jana Chrzyciela przy Bazylice Archikatedralnej w Przemyślu,
- Biały Dom w Łazienkach Królewskich w Warszawie (woj. mazowieckie), właściciel: Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie,
- Wieża zwana ariańską w Wojciechowie (woj. lubelskie), zarządca: Gminny Ośrodek Kultury w Wojciechowie.

W edycji 2020 nie przyznano nagród w kategorii B (Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu, w tym założenia dworskie i pałacowe).

W kategorii C (Adaptacja obiektów zabytkowych) laureatem został klasztor magdalenek, obecnie Centrum Aktywności Społecznej w Szprotawie (woj. lubuskie), właściciel: Gmina Szprotawa.

Wyróżnienia otrzymały:

- willa Japonka, obecnie budynek dydaktyczny LO im. Tadeusza Kościuszki w Krzeszowicach (woj. małopolskie), właściciel: powiat krakowski;
- Biały Spichlerz, obecnie siedziba Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku (woj. pomorskie), właściciel: Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku;
- klasztor cysterek, obecnie kompleks pielgrzymkowy sanktuarium Świętej Jadwigi Śląskiej w Trzebnicy (woj. dolnośląskie), właściciel: Kongregacja Sióstr Miłosierdzia Świętego Karola Boromeusza w Trzebnicy.

W kategorii D (Architektura i budownictwo drewniane) laur otrzymał lamus w Knyszynie (woj. podlaskie), właściciel: Parafia Rzymskokatolicka Świętego Jana Apostoła i Ewangelisty w Knyszynie.

Wyróżnienia otrzymały:

- kościół parafialny Świętego Marcina Biskupa w Starej Wiśniewce (woj. wielkopolskie), właściciel: Parafia Rzymskokatolicka Świętego Marcina Biskupa w Starej Wiśniewce;
- kościół parafialny Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Hannie (woj. lubelskie), zarządca: Gmina Hanna;
- dworzec w Gumniskach Małych (woj. warmińsko-mazurskie), właściciele: Magda Pawlak-Grabowska, Rafał Grabowski.

W kategorii E (Zabytki techniki, w tym budownictwo przemysłowe i inżynierskie) laur otrzymała wieża ciśnień w Malborku (woj. pomorskie), właściciel: Miasto Malbork.

Wyróżnienia otrzymały:

- Wodociąg w Łazienkach Królewskich w Warszawie (woj. mazowieckie), właściciel: Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie;
- pływalnia miejska w Siemianowicach Śląskich (woj. śląskie), właściciel: Miasto Siemianowice Śląskie.

W kategorii specjalnej F (Właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem) dwa laury otrzymały równorzędnie:

- zamek w Pszczynie, siedziba Muzeum Zamkowego w Pszczynie (woj. śląskie), właściciel: Muzeum Zamkowe w Pszczynie;
- zespół jedenastu kamienic przy Rynku Starego Miasta i ul. Nowomiejskiej w Warszawie – siedziba Muzeum Warszawy (woj. mazowieckie), właściciel: Muzeum Warszawy.

Wśród 17 nagrodzonych w 2020 r. obiektów 5 znajduje się we własności muzeów, 6 – rzymskokatolickich parafii i zgromadzeń zakonnych, 5 – samorządów lub ich jednostek. Jeden nagrodzony zabytek jest własnością prywatną.

Dziedzictwo niematerialne

Dziedzictwo kulturowe kojarzy się przede wszystkim z obiektami historycznymi: zabytkami, dziełami sztuki, różnorodnymi eksponatami muzealnymi, a także zachowaną przyrodą – naturalną, jak rezerваты i stworzoną przez człowieka, jak parki czy ogrody. Jednakże na dziedzictwo kulturowe składają się także zwyczaje, obrzędy czy umiejętności związane z rzemiosłem, czyli niematerialne przejawy kultury – mające istotne znaczenie dla społeczności czy różnych wspólnot, często znacząco wpływające na ich funkcjonowanie i zachowania społeczne, będące dla danej społeczności źródłem poczucia tożsamości i ciągłości. W celu zachowania tych wartości kulturowych UNESCO przyjęło 17 października 2003 r. w Paryżu Konwencję w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage), ratyfikowaną przez Polskę w 2011 r.

W ujęciu Konwencji (art. 2 ust. 1) „Niematerialne dziedzictwo kulturowe’ oznacza praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności – jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową – które wspólnoty, grupy i, w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności. Dla celów niniejszej Konwencji, uwaga będzie skierowana wyłącznie na takie niematerialne dziedzictwo kulturowe, które jest zgodne z istniejącymi instrumentami międzynarodowymi w dziedzinie praw człowieka, jak również odpowiada wymogom wzajemnego poszanowania między wspólnotami, grupami i jednostkami oraz zasadom zrównoważonego rozwoju.” Przejawami niematerialnego dziedzictwa kulturowego są (art. 2 ust. 2): „a) tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego; b) sztuki widowiskowe i tradycje muzyczne; c) zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne; d) wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata; e) umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.”

Konwencja nakłada na jej Państwa - Strony obowiązek inwentaryzacji przejawów tego dziedzictwa znajdujących się na ich terytoriach. Przygotowany rejestr powinien być regularnie aktualizowany, a informacje o nim – zawarte w okresowych sprawozdaniach.

UNESCO prowadzi trzy listy dotyczące przejawów niematerialnego dziedzictwa kulturowego w oparciu o decyzję o wpisie podjętą przez Międzyrządowy Komitet ds. ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego na podstawie wniosków zgłoszonych przez Państwa-Strony.

Jednym z rejestrów jest Reprezentatywna lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości (Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity), która według stanu na koniec 2020 r. obejmuje 492 pozycje (w tym 29 wpisanych w 2020 r.). Na Liście reprezentatywnej znajdują się obecnie dwa zjawiska z naszego kraju: szopkarstwo krakowskie oraz kultura bartnicza.

Inną listą jest zbiór przejawów dziedzictwa, które wymagają ochrony ze względu na zagrożenie ich zaniku (Lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego wymagającego pilnej ochrony - List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding). Według stanu na koniec 2020 r. obejmowała ona 69 pozycji. Polska nie ma żadnego wpisu na liście Pilnej ochrony.

Dobre praktyki (Register of Good Safeguarding Practices) w zakresie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego to spis inicjatyw wybieranych przez Międzyrządowy Komitet spośród nadesłanych przez Państwa-Strony propozycji programów, projektów i działań podejmowanych w celu ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, które wyróżniają się skutecznością i innowacyjnością. Wybrane projekty są upowszechniane i promowane przez Komitet jako wzory dobrych rozwiązań w dziedzinie opieki nad przejawami dziedzictwa niematerialnego. Według stanu na koniec 2020 r. lista dobrych praktyk w zakresie ochrony dziedzictwa niematerialnego zawierała 27 pozycji, w tym 16 rozwiązań zaproponowanych przez kraje europejskie. Polska nie ma wpisów na tej Liście.

W ślad za nałożonym przez Konwencję obowiązkiem inwentaryzacji przejawów dziedzictwa niematerialnego, pierwszych wpisów na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego dokonano w Polsce w 2014 r. Stanowi ona podstawę do wnioskowania o zamieszczenie elementów naszego dziedzictwa na listach międzynarodowych. Krajową listę prowadzi minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przy współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa. Na tej liście (według stanu z dnia 30 grudnia 2020 r.) znajduje się 49 pozycji:

1. rusznikarstwo artystyczne i historyczne – wyroby według tradycyjnej szkoły cieszyńskiej,
2. szopkarstwo krakowskie,
3. pochód Lajkonika,
4. flisackie tradycje w Ulanowie,
5. procesja Bożego Ciała w Łowiczu,
6. język esperanto jako nośnik kultury esperanckiej,
7. umiejętność wytwarzania instrumentu i gry na kozie (dudach podhalańskich),
8. hafciarstwo kaszubskie szkoły żukowskiej (Kaszëbsczé wësziwanié żukòwsczegò sztëlu),
9. sokolnictwo – żywa tradycja,
10. polskie tańce narodowe – polonez, mazur, kujawiak, oberek, krakowiak,
11. uroczystości ku czci Św. Rocha z obrzędem błogostawieństwa zwierząt w Mikstacie,
12. tradycyjna technika ludwisarska Felczyńskich w Taciszowie,
13. przywołówki dyngusowe w Szymborzu,
14. gwara warmińska jako nośnik tradycji ustnych,
15. zabawkarstwo żywiecko-suskie,
16. bartnictwo,
17. Perebory – nadbużańskie tradycje tkackie,
18. tradycje wytwarzania koronki koniakowskiej,
19. krakowska koronka klockowa,
20. tradycje kulturowe Biskupizny (mikroregionu etnograficznego wokół Krobi w woj. wielkopolskim),
21. kolędowanie Dziadów Noworocznych na Żywiecczyźnie,
22. „Turki” grodziskie (oddziały wielkanocnej straży grobowej, pełniące rolę przy symbolicznych grobach Chrystusa w kościołach parafialnych),
23. tradycje weselne z Szamotuł i okolic,
24. tradycje dudziarskie w Wielkopolsce,
25. umiejętność wyplatania kosza „kabłęcoka” w Lucimi,
26. wyścigi kumoterek (zawody na śnieżnym torze w kumoterkach, czyli charakterystycznych dla regionu Podhala sankach),
27. umiejętność gry na dudach żywieckich i ich wytwarzanie,
28. procesja Bożego Ciała z tradycją kwietnych dywanów w Spycimierzu,
29. gajdy – umiejętność wytwarzania instrumentu i praktyka gry w Beskidzie Śląskim,
30. Barbórka górników węgla kamiennego na Górnym Śląsku,
31. plecionkarstwo w Polsce,
32. tradycje kulturowe Bambrów Poznańskich,
33. Kaszubska Gwiôzdzka na Kaszubach,
34. umiejętność ręcznego malowania wzoru opolskiego,

35. zwyczaj wodzenia niedźwiedzia na Śląsku Opolskim,
36. Polonez - taniec polski,
37. kroszonkarstwo opolskie (sztuka zdobienia jaj metodą rytowniczą),
38. wycinankarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej,
39. krzyżoki w Borkach Małych,
40. babski comber na Śląsku Opolskim,
41. procesja Bożego Ciała z tradycją kwiatnych dywanów w Kluczu, Olszowej, Zalesiu Śląskim i Zimnej Wódce,
42. pisanie pisanek techniką batikową na Śląsku Opolskim,
43. zwyczaj dunajowania w Łukowej i okolicach,
44. tradycyjne święcenie pokarmów w Dąbrowie Chotomowskiej,
45. wysiewanie serc i krzyży na polach w okolicach Strzelec Opolskich,
46. wypiek byśków i nowych latek Kurpiów Puszczy Zielonej,
47. carillonowa muzyka w Gdańsku,
48. chodzenie z kozą na Kujawach,
49. hafciarstwo z nadwiślańskiego Urzecza.

W 2018 r. w Narodowym Instytucie Dziedzictwa została uruchomiona druga lista: Krajowy rejestr dobrych praktyk na rzecz ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Intencją tego spisu jest to, aby mogły się w nim znaleźć wszelkie inicjatywy, programy czy projekty, które ukazują sposoby ochrony niematerialnego dziedzictwa, a jednocześnie wspierają i wzmacniają działania podejmowane w tym zakresie na poziomie wspólnoty.

Obecnie na liście tej znajduje się 6 praktyk:

1. Sejmiki wiejskich zespołów teatralnych i ogólnopolski ruch wiejskich amatorskich zespołów teatralnych,
2. Działalność Małopolskiego Centrum Kultury SOKÓŁ w Nowym Sączu na rzecz ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego,
3. Flis Wiślany - tradycja budowy łodzi drewnianych oraz żeglugi wiślanej,
4. Ogólnopolski Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych z Targami Sztuki Ludowej,
5. Tradycyjne śpiewy majowe przy kapliczkach w Żabnicy na Pomorzu Zachodnim,
6. Spotkanie Czterech Świec.

Należy pamiętać, że niematerialne dziedzictwo kulturowe nie musi być wcale oryginalne czy wyjątkowe, aby znaleźć się na Krajowej liście. Każdy przejaw tego dziedzictwa jest ważny i cenny dla tych, którzy go praktykują i którym zapewnia on poczucie przynależności do wspólnoty.

Archiwa państwowe

Ważną rolę w działaniach na rzecz ochrony dziedzictwa narodowego pełnią archiwa państwowe, których podstawowym zadaniem jest „gromadzenie, ewidencjonowanie, przechowywanie, opracowanie, zabezpieczenie i udostępnianie materiałów archiwalnych należących do ich zasobu archiwalnego”.¹³ Misją archiwów „jest trwałe zachowanie świadectw przeszłości i zapewnienie do nich powszechnego dostępu w celu wspierania rozwoju państwa i społeczeństwa obywatelskiego”. Temu celowi ma służyć „uświadomienie obywatelom znaczenia zasobu archiwalnego oraz możliwości wszechstronnego jego wykorzystania” poprzez m.in. wspomaganie sektora publicznego w zarządzaniu utrwaloną dokumentacją zabezpieczającą źródła pamięci historycznej oraz tworzenie i uczestniczenie w projektach edukacyjnych przyczyniających się do poznania i zrozumienia przeszłości narodu i państwa.¹⁴

Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. sieć archiwów państwowych tworzyły 3 archiwa o charakterze centralnym (Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Akt Nowych, Narodowe Archiwum Cyfrowe) oraz 30 archiwów¹⁵ wraz z ich 39 oddziałami zamiejscowymi. Dysponowały one łącznie 183,7 tys. m² powierzchni użytkowej, w tym 93,5 tys. m² powierzchni magazynowej, gromadząc zasób archiwalny liczący łącznie 43,1 mln jednostek archiwalnych (w tym 35,0 mln jednostek zewidencjonowanych), zajmujących 361,2 tys. metrów bieżących. W 2020 r. przybyło ok. 560 tys. jednostek zbiorów. Zasób archiwalny w postaci elektronicznej wyniósł 42,451 TB.

Większość zasobu archiwów państwowych, aż 99,8%, stanowią materiały archiwalne w postaci tradycyjnej (42 959 190 j.a.). Materiały w postaci elektronicznej stanowią jedynie 0,2% (100 832 j.a.).

Archiwa państwowe w 2020 r. zrealizowały 70 538 kwerend, czyli przeprowadziły na zlecenie osób zainteresowanych poszukiwania wskazanych dokumentów lub informacji. W porównaniu z rokiem poprzedzającym stanowi to nieznaczny wzrost – rzędu 1%. Zleceńdawcami 50 780 kwerend były osoby prywatne, a 19 758 – instytucje.

W 2020 r. wykonano ponad 3,6 mln zabezpieczających kopii cyfrowych z materiałów statycznych, ponad 164 tys. minut kopii materiałów audiowizualnych oraz prawie 822 tys. kopii cyfrowych z mikrofilmów. W Internecie dostępnych było 61,0 mln kopii cyfrowych dokumentów archiwalnych (wobec 51,7 mln w 2019 r.).

Poza pracami związanymi z kształtowaniem zasobu archiwalnego oraz prowadzeniem poszukiwań archiwalnych i udostępnianiem materiałów, archiwa państwowe prowadziły działalność edukacyjną i popularyzatorską. Zorganizowano lub współorganizowano 156 wystaw tradycyjnych oraz 753 wystawy wirtualne (w 2019 r. odpowiednio 432 i 343), przeprowadzono 289 lekcji archiwalnych (w roku poprzednim 915) oraz przyjęto 71 wycieczek, w których uczestniczyło 1,2 tys. osób (w 2019 r. odpowiednio 598 i 14,4 tys.). Archiwa państwowe wydały też 118 tytułów publikacji własnych (w 2019 r. – 377 tytułów).

¹³ Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2018, poz. 217, z późniejszymi zmianami).

¹⁴ por.: „Strategia Archiwów Państwowych na lata 2010–2020”. Komunikat nr 1/2010 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie ogłoszenia Strategii Archiwów Państwowych na lata 2010–2020.

¹⁵ Archiwa państwowe w: Białymstoku, Bydgoszczy, Częstochowie, Malborku, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lesznie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Piotrkowie Trybunalskim, Płocku, Poznaniu, Przemyślu, Radomiu, Rzeszowie, Siedlcach, Suwałkach, Szczecinie, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu, Zamościu i Zielonej Górze. W związku z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 10 października 2017 r. w sprawie zmiany nazwy Archiwum Państwowego w Elblągu z siedzibą w Malborku, z dniem 1 stycznia 2018 r. placówka zmieniła nazwę na Archiwum Państwowe w Malborku.

Tabl. 11. Działalność archiwów państwowych
Table 11. Activity of national archives

Wyszczególnienie Specification	2015	2017	2018	2019	2020	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2019=100
Zasób archiwalny ^a w tys. jedn. archiwalnych Archival collection ^a - in thousands of archive units	44 761	46 671	47 405	42 501	43 060	101,3
Materiały archiwalne w postaci elektronicznej – rozmiar w TB ^b Archival materials in electronic form – size in TB ^b	16,708	17,834	17,929	18,250	42,451	232,6
Wykorzystanie materiałów archiwalnych: Usage of archival materials						
użytkownicy users	28 737	27 507	27 774	26 292	11 618	44,2
odwiedziny visits	85 827	81 127	75 676	71 599	27 487	38,4
akta udostępnione w tys. jedn. archiwalnych shared files - in thousands archival units	1 469,5	1 377,0	1 177,8	728,5	288,9	39,7
Wizyty na stronach internetowych w tys. Website visits - in thousands	12 637,2	48 802,6	8 633,9	11 653,6	.	.
Kwerendy dla: ^c Queries for: ^c	66 965	73 156	72 589	69 798	70 538	101,1
instytucji institutions	22 650	24 016	23 063	23 128	19 758	85,4
osób prywatnych private individuals	44 315	49 140	49 526	46 670	50 780	108,8

a Stan w dniu 31 grudnia. b Dane skorygowane. c Poszukiwania krajowe i zagraniczne.
 a As of 31 December. b Corrected data. c National and foreign.

Źródło: dane Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.
 Source: data of the Head Office of State Archives.

Biblioteki

Rok 2020 był okresem nietypowym pod względem działalności bibliotek i innych placówek biblioteczno-informacyjnych ze względu na różnego rodzaju ograniczenia korzystania z tych placówek. Restrykcje te były związane z COVID-19. Analizy i dane związane z COVID-19 przedstawiamy na końcu rozdziału.

W 2020 r. w Polsce działało 9 195¹⁶ bibliotek oraz innych placówek biblioteczno-informacyjnych (w 2019 r. – 9 326; spadek o 131). Wśród wszystkich bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych większość stanowiły biblioteki publiczne.

W 2020 r. funkcjonowały 7 782 biblioteki publiczne, w tym 5 169 filii bibliotecznych. Biblioteki publiczne prowadziły 873 oddziały dla dzieci i młodzieży oraz 867 punktów bibliotecznych. Większość bibliotek publicznych i ich filii prowadziło swoją działalność na wsi (65,0%). Najwięcej bibliotek publicznych (łącznie z filiami) działało w województwie mazowieckim (12,2% ogólnej liczby podmiotów).

¹⁶ 14 bibliotek publicznych zaliczonych jednocześnie do bibliotek naukowych oraz 1 biblioteka pedagogiczna zaliczona jednocześnie do bibliotek naukowych – w związku z tym ogólna liczba placówek bibliotecznych jest niższa niż suma poszczególnych kategorii.

Tabl. 12. Placówki biblioteczne według województw

Stan w dniu 31 grudnia

Table 12. Libraries by voivodship

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification		Razem Total	Publiczne ^a Public ^a	Pedago- giczne Peda- gogic	Naukowe Scientific	Fachowe Special- ised	Fachowo- beletry- styczne Fiction and spe- cialised	Ośrodki INTE Centres of sci- entific, techni- cal and eco- nomic infor- mation (INTE)	Towa- rzystw nauko- wych Scientific societies
POLSKA	2018	9 406	7 925	258	873	284	49	19	13
	2019	9 326	7 881	256	848	277	52	16	11
	2020	9 195	7 782	254	808	274	50	16	11
Dolnośląskie		699	582	25	65	21	5	-	1
Kujawsko-pomorskie		439	397	3	30	9	-	-	-
Lubelskie		656	571	10	53	18	3	-	1
Lubuskie		256	244	2	5	4	1	-	-
Łódzkie		575	486	21	46	16	3	2	1
Małopolskie		894	709	22	125	33	2	2	1
Mazowieckie		1 222	946	32	178	53	6	3	4
Opolskie		340	302	5	23	8	1	1	-
Podkarpackie		718	668	21	9	13	5	1	1
Podlaskie		272	229	4	24	13	-	1	1
Pomorskie		369	316	16	18	15	3	1	-
Śląskie		931	762	27	108	26	6	2	-
Świętokrzyskie		298	263	13	13	8	1	-	-
Warmińsko-mazurskie		356	290	14	32	10	10	-	-
Wielkopolskie		776	660	32	65	13	3	2	1
Zachodniopomorskie		394	357	7	14	14	1	1	-

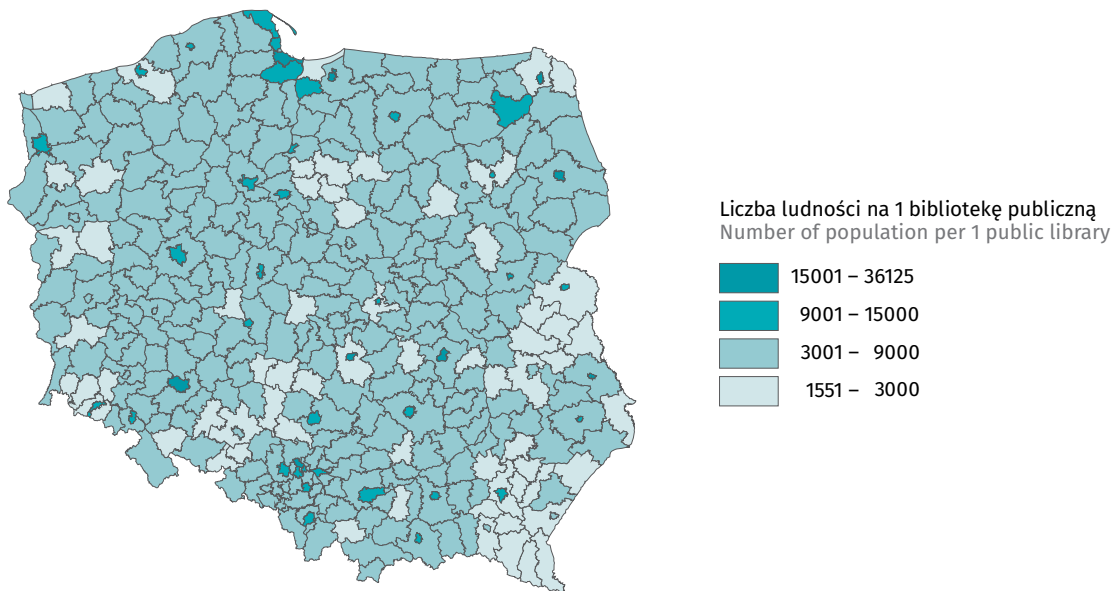
a łącznie z filiami.
a including branches.

Liczba bibliotek publicznych i filii systematycznie maleje. Na koniec 2020 r. zanotowano spadek o 99 bibliotek i filii bibliotecznych w stosunku do roku poprzedniego.

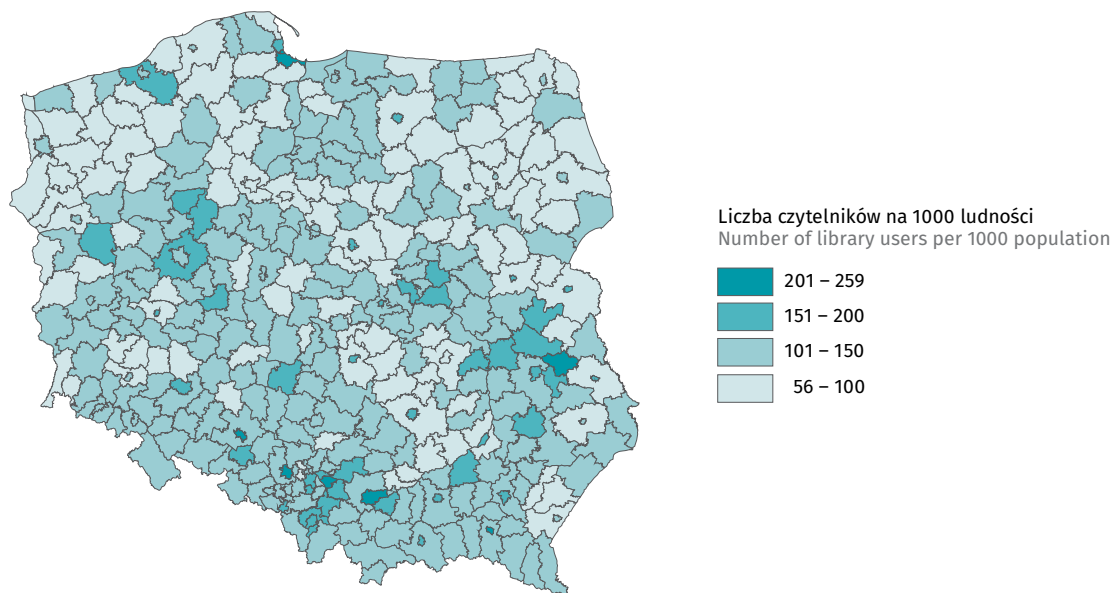
Liczba punktów bibliotecznych, organizowanych najczęściej społecznie w ośrodkach wypoczynku lub rejonach, gdzie jest trudny dostęp potencjalnego czytelnika do biblioteki lub filii, zmniejszyła się o 128. Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. działalność prowadziło 867 punktów bibliotecznych wobec 995 w 2019 r.

Na 1 bibliotekę publiczną lub filię w 2020 r. przypadało 4 917 osób (w roku poprzednim – 4 870 osób), w mieście 8 412, a na wsi 3 036. Uwzględniając dodatkowo punkty biblioteczne, na 1 placówkę bibliotek publicznych przypadały 4 424 osoby (w 2019 r. – 4 324 osoby), a w miastach i na wsi odpowiednio – 7 138 i 2 824 osoby. W ujęciu według województw najwięcej ludności przypadało na 1 bibliotekę publiczną (łącznie z filiami) w województwie pomorskim (7 426), a najmniej w województwie podkarpackim (3 175).

Mapa 8. Ludność na 1 bibliotekę publiczną w 2020 r.
Map 8. Population per 1 public library in 2020

Mapa 9. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w 2020 r.
Map 9. Library users in public libraries per 1000 population in 2020

Poziom czytelnictwa, mierzony liczbą czytelników w bibliotekach publicznych z powodu ograniczeń związanych z pandemią COVID-19 był niższy niż w 2019 r. (spadek o 17,8%), a liczba zarejestrowanych użytkowników aktywnie wypożyczających w 2020 r. wyniosła 4,9 mln. Najwięcej czytelników, podobnie jak w roku poprzednim, skorzystało w 2020 r. z zasobów bibliotek w dwóch największych pod względem liczby ludności województwach – województwa mazowieckiego (777,0 tys.) i śląskiego (616,9 tys.), a na trzecim miejscu uplasowało się województwo małopolskie (545,9 tys.).

W 2020 r. biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne dysponowały 229,8 mln wol. księgozbioru, w tym biblioteki publiczne – 125,0 mln wol. (w ramach księgozbioru bibliotek publicznych 98,5% stanowią książki), biblioteki naukowe – 96,4 mln wol. i biblioteki pedagogiczne (łącznie z filiami) – 12,4 mln wol.

Tabl. 13. Biblioteki publiczne (łącznie z filiami) według województw

Table 13. Public libraries (including branches) by voivodship

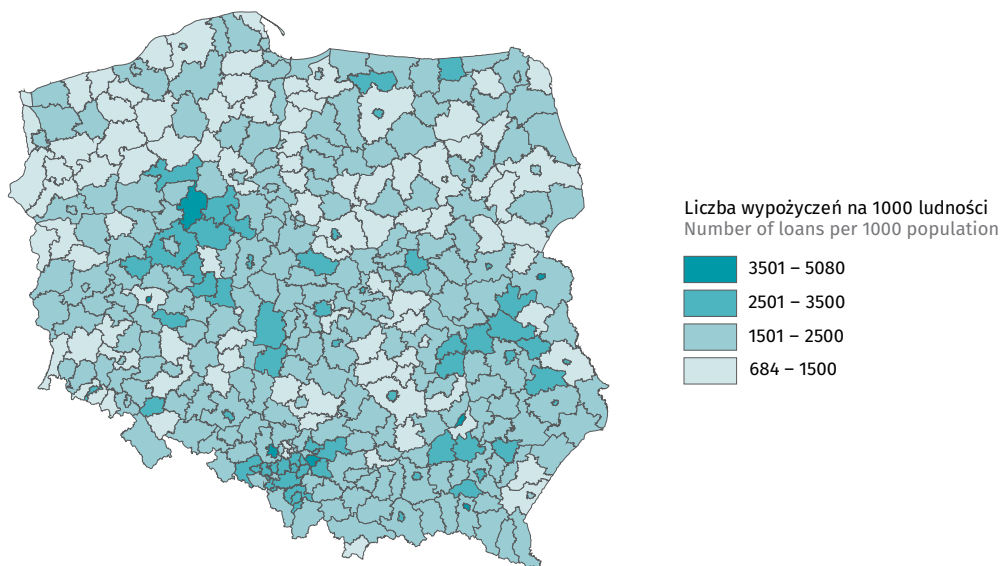
Wyszczególnienie Specification		Księgozbiór (stan w dniu 31 grudnia) Collection (as of 31 Decem- ber)	Czytelnicy Library users	Wypożyczenia Loans	Księgozbiór (stan w dniu 31 grudnia) Collection (as of 31 Decem- ber)	Czytelnicy Library users	Wypoży- czenia Loans
			w ciągu roku during the year			w ciągu roku during the year	
		w tysiącach in thousands			na 1000 ludności per 1000 population		
POLSKA	2018	127 494,0	5 953,1	101 928,7	3 319	155	2 653
	2019	127 038,0	5 983,7	102 731,7	3 310	156	2 676
	2020	125 036,2	4 919,3	77 539,4	3 268	128	2 022
Dolnośląskie		8 369,5	352,9	5 195,8	2 895	122	1 793
Kujawsko-pomorskie		6 943,6	202,2	3 638,5	3 368	98	1 758
Lubelskie		6 391,9	293,9	4 840,1	3 051	140	2 301
Lubuskie		3 900,3	108,6	1 850,5	3 873	108	1 832
Łódzkie		7 798,0	314,0	5 489,9	3 199	128	2 242
Małopolskie		11 168,3	545,9	6 985,5	3 275	160	2 046
Mazowieckie		17 505,9	777,0	10 935,2	3 227	143	2 015
Opolskie		3 628,4	121,6	1 982,0	3 715	124	2 021
Podkarpackie		8 397,0	273,8	4 811,4	3 959	129	2 263
Podlaskie		4 751,3	121,9	2 032,9	4 050	104	1 728
Pomorskie		4 968,6	310,3	3 847,3	2 117	132	1 639
Śląskie		15 442,5	616,9	10 522,8	3 438	137	2 334
Świętokrzyskie		4 176,4	126,4	2 215,5	3 410	103	1 801
Warmińsko-mazurskie		3 945,2	159,5	2 841,4	2 785	112	2 000
Wielkopolskie		11 610,0	419,8	7 734,1	3 321	120	2 210
Zachodniopomorskie		6 039,4	174,8	2 616,5	3 578	103	1 545

Pod względem liczby czytelników w bibliotekach publicznych i filiach przypadających na 1 000 ludności wiodącym województwem było woj. małopolskie (160), a następnie mazowieckie (143) oraz lubelskie (140) i śląskie (137). W ujęciu powiatowym najwięcej czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 000 ludności odnotowano w miastach na prawach powiatu: w Jaworznie (258), Krakowie (240), Krośnie (237), Opolu (223), Gliwicach (220), Piotrkowie Trybunalskim (206), Płocku (202), Nowym Sączu (202), Gdańsku (200) i Lesznie (200), a wśród powiatów: w łęczyńskim (228), wieluńskim (197), mieleckim (184), krapkowickim (182) i chrzanowskim (175).

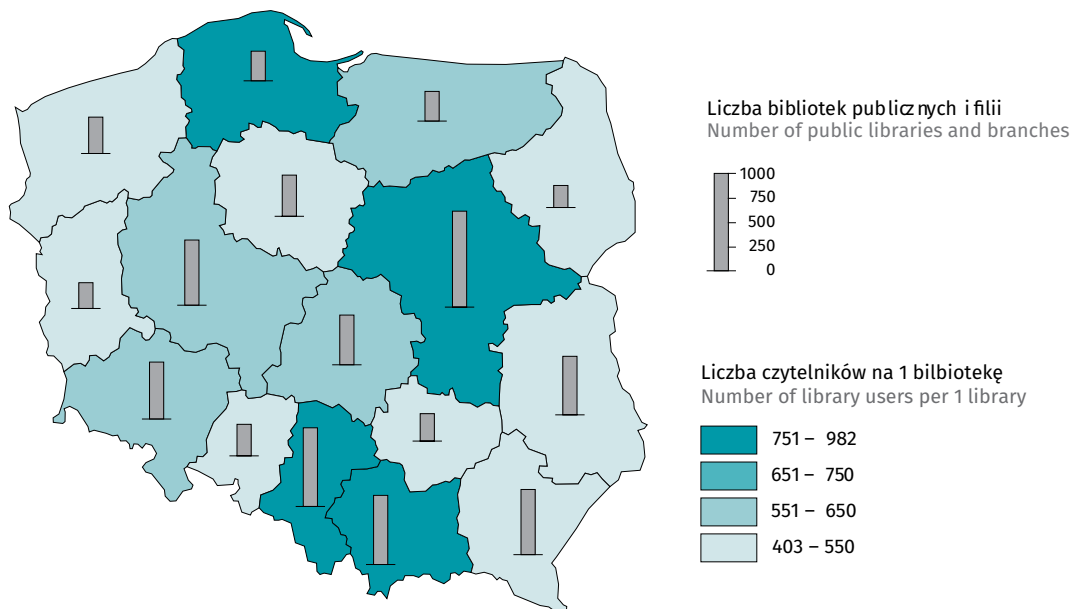
Przeważającą grupą czytelników bibliotek publicznych pod względem zajęcia były osoby pracujące – 39,0% wszystkich czytelników bibliotek, podczas gdy osoby uczące się stanowiły 34,9% czytelników (w 2019 r. odpowiednio 38,2% i 36,8%).

Mapa 10. Wypożyczenia w bibliotekach publicznych na 1000 ludności w 2020 r.

Map 10. Loans of collection in public libraries per 1000 population in 2020

Mapa 11. Biblioteki publiczne i filie w 2020 r.

Map 11. Public libraries and branches in 2020

Mimo pandemii i związanych z nią ograniczeń w dostępie do zbiorów w 2020 r. czytelnicy bibliotek publicznych wypożyczyli na zewnątrz 77,5 mln wol. oraz 2,4 mln materiałów bibliotecznych stanowiących zbiory specjalne. Stanowi to znaczący spadek (o 24,5%) liczby wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w porównaniu do

2019 r. Miało to swoje odbicie zarówno w spadku wskaźnika liczby wypożyczeń na 1 000 ludności (z 2 676 wol. w 2019 r. do 2 022 wol. w 2020 r.), jak również w spadku wskaźnika liczby wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika (z 17,2 wol. w 2019 r. do 15,8 wol. w 2020 r.). Najwyższe wskaźniki wypożyczeń księgozbioru z bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 000 ludności zanotowano w woj. śląskim (2 334 wol.), a w dalszej kolejności w woj. lubelskim (2 301 wol.), podkarpackim (2 263 wol.), łódzkim (2 242 wol.) i wielkopolskim (2 210 wol.). Natomiast najwyższy wskaźnik wypożyczeń w ujęciu powiatowym odnotowano – w miastach na prawach powiatu: Tarnobrzegu (5 080 wol.), Piotrkowie Trybunalskim (4 932 wol.), Lesznie (4 453 wol.), Krośnie (4 432 wol.), Białej Podlaskiej (4 301 wol.), oraz w powiatach: rawickim (3 650 wol.), wągrowieckim (3 538 wol.), węgorzewskim (3 441 wol.), olkuskim (3 430 wol.) i mikołowskim (3 368 wol.). Rozpatrując wskaźnik wypożyczeń księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika, najwyższe wskaźniki odnotowano w woj. wielkopolskim (18,4 wol.), kujawsko-pomorskim (18,0 wol.), warmińsko-mazurskim (17,8 wol.) i podkarpackim (17,6 wol.) oraz w woj. łódzkim i świętokrzyskim (po 17,5 wol.). Najwyższe wskaźniki wypożyczeń na 1 czytelnika odnotowano w powiatach: węgorzewskim (29,9 wol.), gnieźnieńskim (26,6 wol.), rawickim (26,2 wol.), grodziskim w województwie wielkopolskim (25,8 wol.) i mieście na prawach powiatu Tarnobrzeg (25,7 wol.).

Tabl. 14. Czytelnicy i wypożyczenia w ciągu roku w placówkach biblioteczno-informacyjnych
Table 14. Library users and loans during the year in libraries and information institutions

Wyszczególnienie Specification	Czytelnicy (użytkownicy aktywnie wypożyczający) Library users (actively borrowing items)			Wypożyczenia księgozbioru Loans of collection		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
	w tysiącach in thousands					
POLSKA	1 409,8	1 356,6	964,1	14 562,1	14 057,1	9 080,1
Biblioteki pedagogiczne (łącznie z filiami) Pedagogical libraries (including branches)	201,9	199,9	166,5	3 160,9	3 148,2	2 699,0
Biblioteki naukowe Scientific libraries	1 167,1	1 118,3	767,9	11 093,6	10 610,5	6 140,4
Biblioteki fachowe Specialised libraries	17,9	14,2	9,4	83,0	72,6	47,9
Biblioteki fachowo-beletrystyczne Fiction and specialised libraries	21,2	22,8	19,4	209,6	213,4	184,4
Ośrodki INTE Centres of scientific, technical and economic information (INTE)	1,0	0,8	0,4	10,1	6,7	3,9
Biblioteki towarzystw naukowych Scientific societies libraries	0,8	0,6	0,4	4,9	5,8	4,5

Sieć bibliotek publicznych w Polsce jest wspomagana przez placówki biblioteczno-informacyjne. W 2020 r. działalność prowadziło: 808 bibliotek naukowych, 274 fachowe, 254 pedagogiczne (wraz z filiami), 50 fachowo-beletrystycznych, 16 ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (inte) oraz 11 bibliotek towarzystw naukowych.

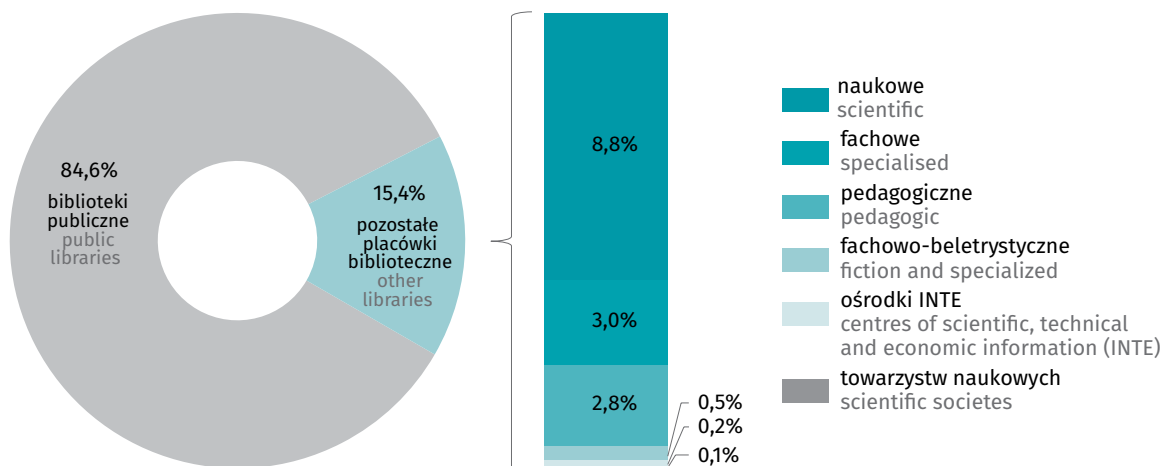
W 2020 r. biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne dysponowały 229,8 mln wol. księgozbioru, w tym biblioteki publiczne – 125,0 mln wol., biblioteki naukowe – 96,4 mln wol. i biblioteki pedagogiczne – 12,4 mln wol.

Wykres 6. Struktura bibliotek^a według rodzajów w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 6. The structure of libraries^a by type in 2020

As of 31 December

a 14 Wojewódzkich Bibliotek Publicznych i 1 Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka posiadały również status biblioteki naukowej w 2020 r.
 a 14 Voivodship Public Libraries and 1 Pedagogic Voivodship Library also had the status of the scientific library in 2020.

Ograniczenia związane z COVID-19 również miały wpływ na działalność placówek innych niż biblioteki publiczne. Skorzystało z nich łącznie prawie 0,8 mln czytelników (o 29,6% mniej w porównaniu z 2019 r.), którzy dokonali 7,7 mln wypożyczeń wol. księgozbioru, tj. o 35,4% mniej niż w 2019 r. Z bibliotek naukowych skorzystało 0,8 mln czytelników (o 31,3% mniej w porównaniu z 2019 r.), którzy wypożyczyli 6,1 mln wol. księgozbioru (o 42,1% mniej niż w roku poprzednim). W bibliotekach pedagogicznych – 0,2 mln czytelników (o 16,7% mniej niż w 2019 r.) wypożyczyło 2,7 mln wol. księgozbioru (tj. o 14,3% mniej niż w 2019 r.). Liczba czytelników w bibliotekach fachowo-beletrystycznych zmniejszyła się wobec 2019 r. o 14,9% – 19,4 tys., liczba wypożyczeń księgozbioru zmalała o 13,6% do 184,4 tys.

W placówkach biblioteczno-informacyjnych znacząco (o 74,1%) zmniejszyła się liczba udostępnień na miejscu z 11,2 mln wol. księgozbioru w 2019 r. do 2,9 mln w 2020 r.

Odsetek bibliotek publicznych oraz placówek biblioteczno-informacyjnych dysponujących komputerami w porównaniu z rokiem poprzednim nieco wzrósł. W 2020 r. wyposażonych w komputery było 94,5% placówek bibliotecznych (w 2019 r. odsetek ten wyniósł 93,8%). W bibliotekach tych użytkowanych było łącznie 75,5 tys. komputerów, z których w 2020 r. zakupiono 5,1 tys. Z ogólnej liczby komputerów dostępnych dla użytkowników 97,0% posiadało dostęp do Internetu.

W 2020 r. biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne posiadały 27,2 mln zbiorów specjalnych (26,9 mln – w 2019 r.). Nadal podstawowym źródłem wiedzy pozostaje książka czy czasopismo w wersji drukowanej, jednak biblioteki coraz częściej posiadają licencję na dostęp do książek, czasopism czy baz danych zamieszczonych w sieci. W 2020 r. biblioteki opłacały dostęp do licencjonowanych zbiorów elektronicznych, z czego znaczną część stanowiły książki elektroniczne – 34,3 mln (21,3 mln w 2019 r.), następnie czasopisma elektroniczne – 4,6 mln (2,3 mln w 2019 r.) oraz bazy danych – 7,3 tys. (7,5 tys. w 2019 r.). Najszerzy dostęp do wyżej wymienionych zbiorów posiadały biblioteki naukowe – aż do 89,1% (91,7 % w 2019 r.) wszystkich licencjonowanych zbiorów elektronicznych.

Biblioteki, podążając za zmieniającymi się oczekiwaniami społeczeństwa, organizują różnego rodzaju imprezy dla użytkowników. W 2020 r. odbyło się 116,9 tys. takich imprez (283,0 tys. w 2019 r.), z czego najwięcej (96,4% wszystkich przedsięwzięć) zorganizowano w bibliotekach publicznych. W takich zajęciach wzięło udział łącznie 3,9 mln uczestników (w 2019 r. 7,6 mln).

Biblioteki coraz częściej podejmują działania mające na celu ułatwienie dostępu osobom niepełnosprawnym do zasobów zgromadzonych w swoich placówkach i tym samym stwarzają możliwość wyrównania szans edukacyjnych. Działania te polegają m.in. na ułatwieniu dostępu do placówki, wyposażeniu czytelni w specjalny sprzęt komputerowy dla osób z różnym rodzajem niepełnosprawności, zaopatrywaniu się w powiększalniki elektroniczne ułatwiające czytanie osobom niedowidzącym oraz urządzenia do odtwarzania książki mówionej zapisanej cyfrowo tzw. czytaki, itp.

W 2020 r. wśród wszystkich placówek bibliotecznych, wejście do budynku przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych zgłosiło w sprawozdaniach 45,8% placówek (w 2019 r. – 47,6%), a udogodnienia wewnątrz budynku 30,5% (w 2019 r. – 31,1%).

Wśród wszystkich typów bibliotek, najlepiej przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych były biblioteki naukowe. Z 808 bibliotek naukowych – wejście do budynku posiadało 591 (73,1%) placówek, a udogodnienia wewnątrz budynku 540 bibliotek (66,8%) – biblioteki te mogły wykazywać również posiadanie obydwu wyżej wymienionych udogodnień jednocześnie. Przynajmniej jeden rodzaj przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych wykazało 599 (74,1%) bibliotek naukowych.

W 2020 r. biblioteki publiczne posiadały 606 specjalnie przystosowanych stanowisk do pracy dla osób z różnym rodzajem niepełnosprawności. Lepiej pod tym względem wyposażone były biblioteki w miastach 414 stanowisk (68,3%), na wsi 192 stanowiska (31,7%). Ponadto, instytucje te posiadały na potrzeby osób niewidomych, słabowidzących czy np. seniorów 1 042 czytaki, czyli urządzenia umożliwiające odtwarzanie książek mówionych, w miastach było ich 938, a na wsi 104.

Wpływ COVID-19 na prowadzenie działalności bibliotek publicznych w 2020 r.

Stan zagrożenia epidemicznego wprowadzony w 2020 r. na terenie całego kraju spowodował czasowe zawieszenie lub znaczne ograniczenie stacjonarnej działalności bibliotek. Część jednostek obsługiwała jedynie zwroty i wydawała rezerwy w wyznaczonych punktach, a część świadczyła usługi, wykorzystując m.in. możliwości Internetu. Ograniczenia w działalności bibliotek publicznych w poszczególnych miesiącach miały różny zakres i formy, w zależności od aktualnej sytuacji epidemicznej w kraju. Ograniczenie możliwości prowadzenia działalności m.in. przez biblioteki publiczne dało impuls do świadczenia usług on-line, dzięki czemu 55,6% (4 236) bibliotek publicznych i filii oferowało dostęp do swoich usług w okresie czasowego zamknięcia bibliotek publicznych związanego z COVID-19. Biblioteki publiczne i ich filie wprowadziły możliwość:

- zdalnego korzystania z ebooków (46,9%),
- rejestrację on-line nowych czytelników do biblioteki (26,9%),
- nieodpłatnego zamówienia skanu lub digitalizacji wskazanych artykułów/publikacji (21,2%),
- zdalnego korzystania z audiobooków (11,4%),
- zdalnego dostępu do prasy – numerów bieżących (3,4%),
- oraz inne rozwiązania wpływające na poprawę możliwości korzystania z usług w czasie trwania COVID-19 (66,1%).

Sytuacja pandemiczna przyspieszyła w bibliotekach wykorzystywanie nowych technologii na potrzeby świadczenia usług swoim użytkownikom m.in. poprzez udostępnianie zdigitalizowanych treści, e-booki lub linki do materiałów innych bibliotek czy serwisów sieciowych. Ponad połowa bibliotek (51,4%) posiadała konta na portalach społecznościowych i umieszczała wpisy o bieżących wydarzeniach, zdjęcia i informacje o swoich usługach.

Działalność wydawnicza

Na rynku wydawniczym książek i broszur w 2020 r. odnotowano spadek liczby wydawanych tytułów. Liczba tytułów wydawnictw nieperiodycznych osiągnęła 30 391 tytułów i w stosunku do 2019 r. zmniejszyła się o 15,9% (36 138 w 2019 r.). Zmniejszyła się również, w porównaniu z rokiem poprzednim, liczba tytułów wydań pierwszych – 27 694 tj. o 16,5%, (33 164 w 2019 r.) które stanowiły 91,1% wszystkich wydanych pozycji.

Tabl. 15. Struktura produkcji wydawniczej książek i broszur wydań pierwszych i wznowień
Table 15. The structure of publishing production of books and pamphlets, first editions and resumed

Tytuły Titles	2010	2015	2018	2019	2020
W odsetkach In percentage					
Ogółem Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
wydania pierwsze first editions	86,3	91,3	91,3	92,0	91,0
wznowienia resumed	13,7	8,7	8,7	8,0	9,0

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.
Source: data of the National Library of Poland.

Rozpatrując strukturę wydawniczą według tematyki wydanych książek i broszur w ujęciu tytułowym, można wyróżnić trzy dominujące grupy wydawnictw: popularne (33,4%) oraz literaturę piękną (29,8%) i naukowe (24,6%), których łączny udział w ogólnej liczbie wydanych tytułów w 2020 r. stanowił 87,8% (w 2019 r. – 87,2%). Pozostałą część stanowiły podręczniki dla szkół wyższych, podręczniki szkolne oraz wydawnictwa zawodowe.

W porównaniu z 2019 r. odnotowano spadek liczby tytułów we wszystkich grupach tematycznych wydawnictw nieperiodycznych. Liczba wydanych tytułów: podręczników szkolnych spadła – o 29,6% do 889, wydawnictw naukowych – o 24,1% do 7 474, wydawnictw zawodowych – o 16,9% do 1 953, wydawnictw popularnych – o 14,1% do 10 161, podręczników dla szkół wyższych – o 13,3% do 871, literatury pięknej – o 8,1% do 9 043 (również spadek w kategorii literatury dla dorosłych – o 10,5% do 6 041 oraz literatury dla dzieci – o 3,1% do 3 002).

Tabl. 16. Struktura tytułów książek i broszur według tematyki (w odsetkach)
Table 16. Structure of book and brochure titles by subject (in percentages)

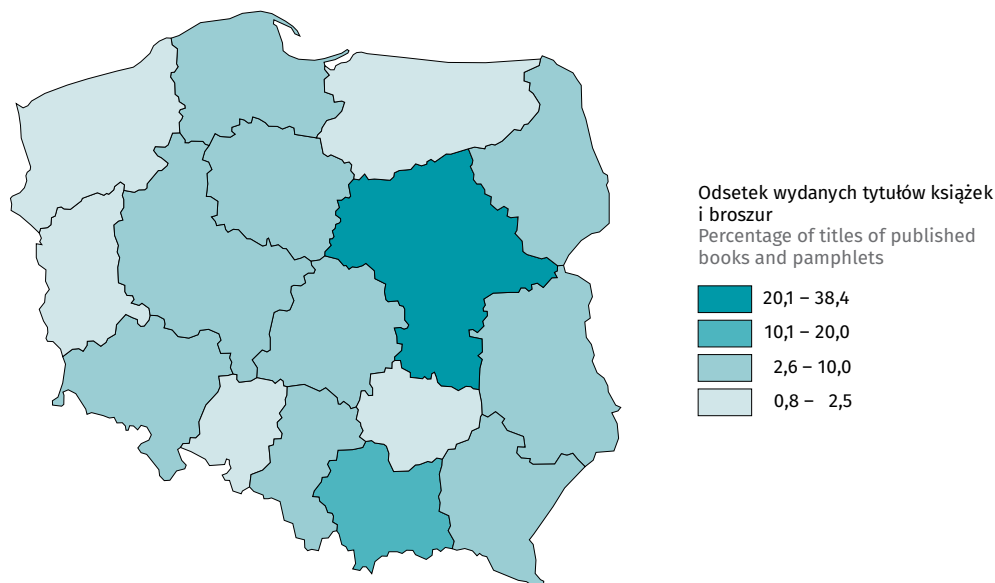
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2020
Wydawnictwa naukowe Scientific publications	38,2	31,6	28,9	27,2	24,6
Podręczniki dla szkół wyższych University coursebooks	5,8	2,6	2,7	2,8	2,9
Podręczniki szkolne School textbooks	4,6	3,5	2,8	3,5	2,9
Wydawnictwa popularne Popular-general publications	25,4	28,8	30,2	32,7	33,4
Wydawnictwa zawodowe Professional publications	5,1	6,8	6,5	6,5	6,4
Literatura piękna Belles-lettres	21,0	26,7	28,9	27,2	29,8
w tym dla dzieci of which for children	5,0	6,4	8,3	8,6	9,9

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.
Source: data of the National Library of Poland.

Biorąc pod uwagę klasyfikację tematyczną UNESCO najczęściej wydanych tytułów książek i broszur zaliczono do działu „Teksty literackie” – 9 043 tytuły, tj. 29,8% wszystkich wydanych w 2020 r. tytułów, „Religia. Teologia” – 2 410, tj. 7,9%, „Historia. Biografie” – 1 926, tj. 6,3%, „Prawo. Administracja publiczna. Pomoc i opieka socjalna. Ubezpieczenia” – 1 824, tj. 6,0% oraz „Polityka. Ekonomia” – 1 680, tj. 5,5% wszystkich tytułów wydawnictw nieperiodycznych.

Mapa 12. Książki i broszury wydane w 2020 r.

Map 12. Books and pamphlets published in 2020

Pod względem liczby tytułów książek i broszur wydanych przez wydawców według ich siedziby – w 2020 r. najbardziej aktywni w Polsce byli wydawcy z województw: mazowieckiego – 11 676 tytułów (38,4% ogółu), małopolskiego – 4 716 tytułów (15,5%), wielkopolskiego – 2 260 tytułów (7,8%) oraz śląskiego – 2 066 tytułów (6,8%); łącznie w tych 4 województwach wydano 68,2% ogółu tytułów wydawnictw nieperiodycznych (w 2019 r. – 68,7%). Liczba tytułów wydanych książek i broszur przez oficyny wydawnicze tylko w trzech miastach – w Warszawie, Krakowie i Poznaniu – przekroczyła połowę wszystkich wydanych publikacji nieperiodycznych w Polsce i stanowiła 53,6% ogółu wydanych tytułów (53,2% ogółu w 2019 r.). W 2020 r. wydawano 47 tytułów gazet (48 tytułów w roku poprzednim), w tym 35 tytułów ukazywało się od 6 do 4 razy w tygodniu.

W 2020 r. zmniejszyła się liczba wydawanych w Polsce tytułów czasopism według działów klasyfikacji UNESCO – o 125 w stosunku do roku poprzedniego (z 6 740 w 2019 r. do 6 615 w 2020 r., tj. o 1,9%). Dominującą grupą tytułów wydawanych czasopism według działów ww. klasyfikacji były tytuły z działu „Socjologia. Statystyka” – 1 866 tytułów (28,2% wszystkich tytułów czasopism), „Religia. Teologia” – 494 tytuły (7,5%), „Nauki medyczne. Zdrowie publiczne” – 475 tytułów (7,2%), „Inżynieria. Technika. Przemysł. Handel i rzemiosło” – 460 tytułów (7,0%) oraz „Polityka. Ekonomia” – 419 tytułów (6,3%).

Najwięcej tytułów periodyków w 2020 r. wydawano w województwie: mazowieckim – 2 226 tytułów (tj. 33,4% wszystkich tytułów wydanych), w tym 1 888 w Warszawie oraz w województwach: wielkopolskim – 673 tytuły (10,1%), małopolskim – 603 tytuły (9,1% ogółu), śląskim – 538 tytułów (8,1%) oraz dolnośląskim – 485 tytułów (7,3%).

Mapa 13. Czasopisma i gazety wydane w 2020 r.

Map 13. Newspapers and magazines published in 2020

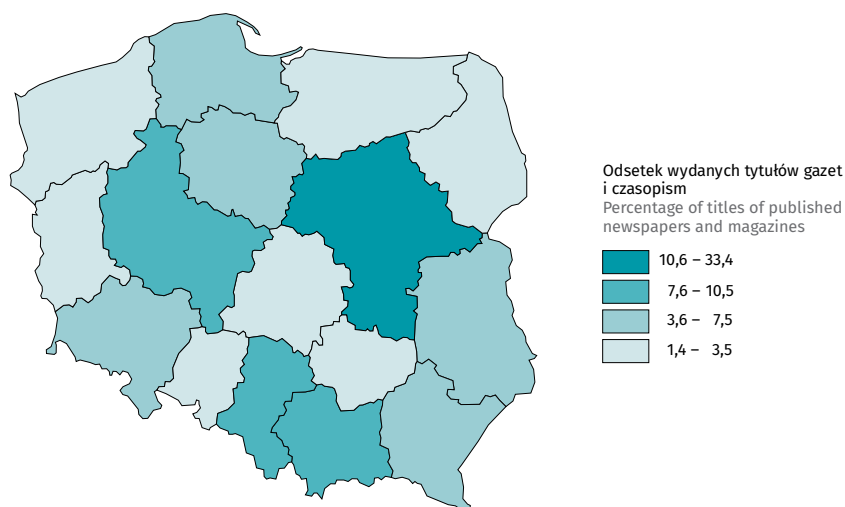
Tabl. 17. Tytuły książek i broszur, gazet i czasopism wydanych w 2020 r. według województw

Table 17. Titles of books and brochures, newspapers and magazines published in 2020 by voivodship

Wyszczególnienie Specification	Tytuły Titles			
	książki i broszury books and brochures		gazety i czasopisma newspapers and magazines	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percentage	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percentage
POLSKA	30 391	100,0	6 662	100,0
Dolnośląskie	1 458	4,8	485	7,3
Kujawsko-pomorskie	1 066	3,5	245	3,7
Lubelskie	986	3,2	272	4,1
Lubuskie	257	0,8	131	2,0
Łódzkie	1 055	3,5	232	3,5
Małopolskie	4 716	15,5	603	9,1
Mazowieckie	11 676	38,4	2 226	33,4
Opolskie	301	1,0	92	1,4
Podkarpackie	816	2,7	251	3,8
Podlaskie	773	2,5	171	2,6
Pomorskie	1 416	4,7	297	4,5
Śląskie	2 066	6,8	538	8,1
Świętokrzyskie	688	2,3	157	2,4
Warmińsko-mazurskie	303	1,0	142	2,1
Wielkopolskie	2 260	7,4	673	10,1
Zachodniopomorskie	554	1,8	147	2,2

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.
Source: data of the National Library of Poland.

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

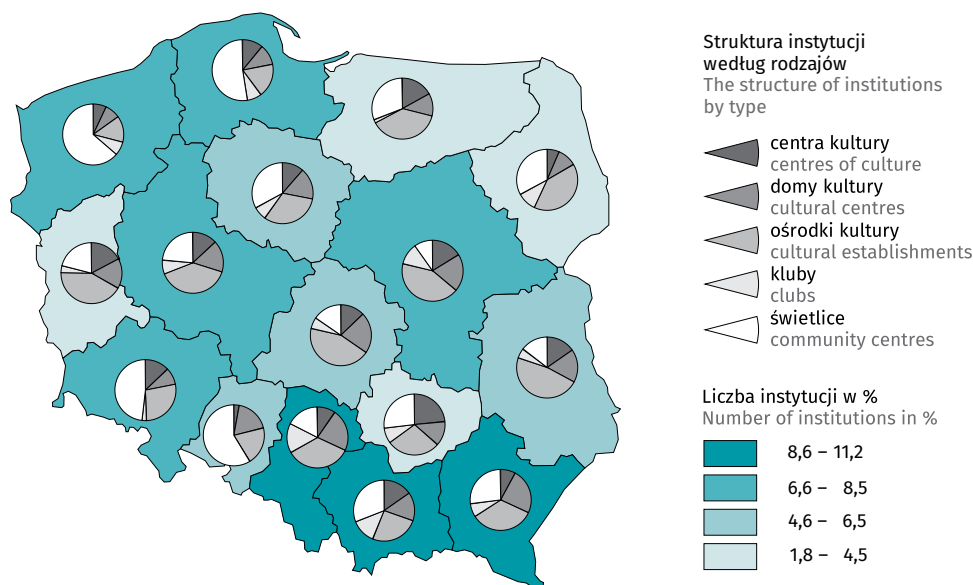
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice są instytucjami prowadzącymi wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Mają charakter środowiskowy – zlokalizowane praktycznie w każdej gminie, integrują poszczególne przedsięwzięcia kulturalne, a przygotowując zróżnicowane oferty skierowane do ludzi w każdym wieku, kreują postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym danej społeczności. Ponadto instytucje te zapewniają, zwłaszcza dzieciom i młodzieży, atrakcyjne formy wypełnienia wolnego czasu.

Z powodu ogłoszenia w Polsce stanu zagrożenia epidemicznego w wyniku pojawienia się koronawirusa, od 12 marca 2020 r., ograniczona została możliwość prowadzenia działalności m.in. przez podmioty kultury, które z dnia na dzień musiały zamknąć swoje obiekty. Spowodowało to zmiany w ich funkcjonowaniu w aspekcie realizacji zadań na rzecz odbiorców oferty kulturalnej. Część jednostek w tym czasie nie podejmowała żadnej działalności związanej z przygotowaniem i udostępnianiem oferty kulturalnej, a część starała się dotrzeć do odbiorcy udostępniając swoją ofertę w Internecie. Ograniczenia w działalności podmiotów kultury w poszczególnych miesiącach miały różny zakres i formy, w zależności od aktualnej sytuacji epidemicznej w kraju i okresowo były łagodzone w odpowiedzi na zmiany stopnia zagrożenia epidemicznego.

W 2020 r. w Polsce funkcjonowało 4 040 centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic (w 2019 r. – 4 255). Najliczniejszą część stanowiły ośrodki kultury (32,6% wszystkich placówek), a najmniej liczną – kluby (7,6%). Większa część placówek (62,0%) zlokalizowana była na wsi, przy czym charakter placówek wiejskich posiadały przede wszystkim świetlice (95,0% ogółu tych instytucji) oraz ośrodki kultury (61,3%). Natomiast domeną miast były kluby, centra i domy kultury – odpowiednio 79,3%, 60,0% i 58,5% z ogółu takich instytucji funkcjonowało w mieście.

Mapa 14. Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2020 r.

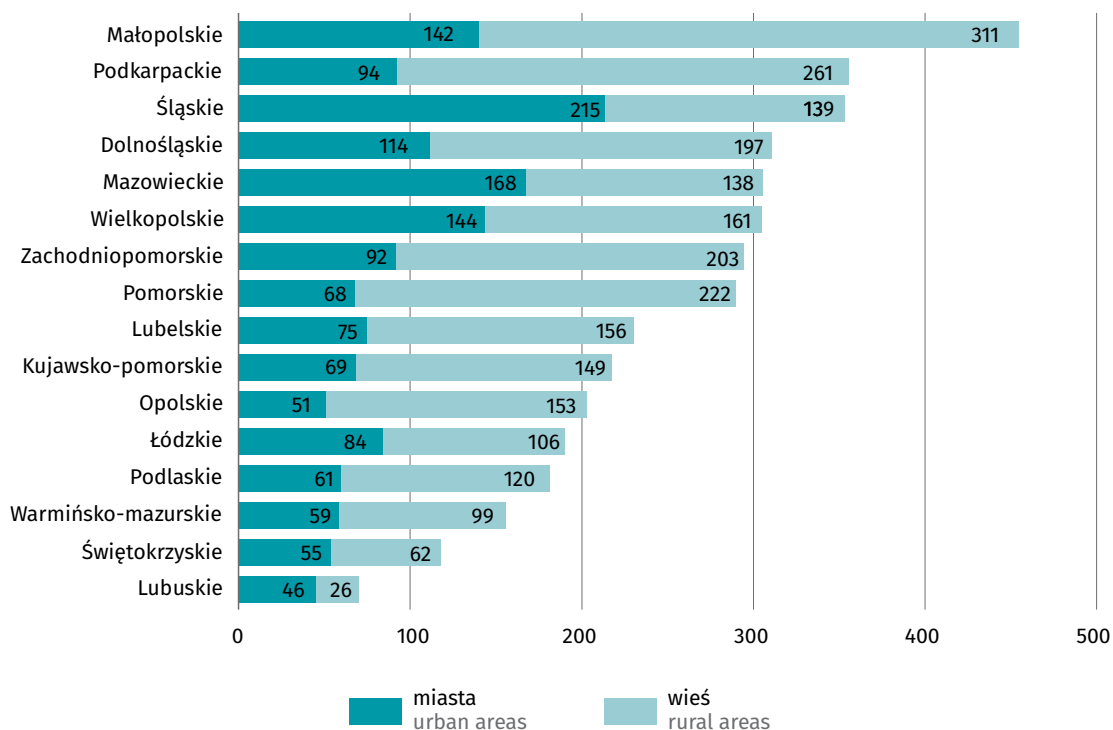
Map 14. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2020

Najwięcej instytucji działało na terenie województwa małopolskiego (453), podkarpackiego (355) oraz śląskiego (354), przy czym województwa podkarpackie i śląskie wyróżniały się na tle kraju pod względem liczby działających na ich terenie domów kultury (odpowiednio 13,5% i 11,8% wszystkich tego rodzaju instytucji w kraju), a małopolskie i śląskie – klubów (odpowiednio 19,4% i 16,5%). Na uwagę zasługuje również województwo zachodniopomorskie, na którego obszarze działała prawie 1/7 wszystkich świetlic w Polsce. Najmniej centrów kultury, domów kultury, klubów i świetlic działało w województwie lubuskim (72).

Wykres 7. Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 7. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2020
As of 31st December

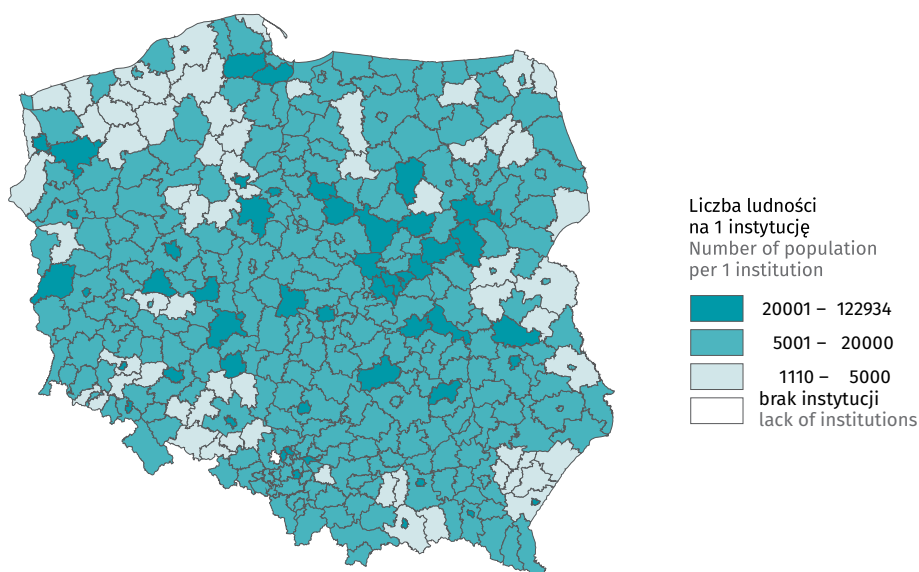
W 2020 r. w Polsce na 1 instytucję¹⁷ przypadało średnio 9,5 tys. ludności. Pod tym względem najlepsza sytuacja była w województwie opolskim, w którym na 1 instytucję przypadało prawie dwukrotnie mniej mieszkańców niż średnio w całym kraju (4,8 tys.) oraz zachodniopomorskim (5,7 tys.) i podkarpackim (6,0 tys.). Natomiast w województwie mazowieckim wskaźnik ten był najwyższy (na 1 instytucję przypadało aż 17,7 tys. ludności). W ujęciu powiatowym najmniej korzystna była sytuacja w wielu większych miastach, w których, podobnie jak w powiatach: kozienickim, sierpeckim i rypińskim, na 1 centrum, dom i ośrodek kultury, klub lub świetlicę przypadało średnio pomiędzy 40 tys. a 50 tys. mieszkańców.

Zdecydowana większość centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic (93,0%) należała w 2020 r. do sektora publicznego, w ramach którego organizatorem instytucji był niemal w całości samorząd terytorialny. Dominującą rolę pełnił samorząd gminny, który organizował działalność 90,5% ogółu publicznych instytucji. Tylko dla 0,1% publicznych placówek organizatorem były niesamorządowe jednostki sektora publicznego. Do sektora prywatnego należała co 14 instytucja, prowadzona najczęściej przez jednostki spółdzielcze. Należy jednak zwrócić uwagę, że prywatne podmioty organizowały działalność przeszło połowy wszystkich klubów.

Ograniczenia związane z COVID-19 miały istotny wpływ na działalność centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic. Sytuacja pandemiczna spowodowała ograniczenie prowadzenia działalności kulturalnej przez 69,0% tego typu podmiotów.

¹⁷ Może to być centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub lub świetlica.

Mapa 15. Ludność na 1 instytucję (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlica) w 2020 r.
 Map 15. Population per 1 institution (centre of culture, cultural centre, establishment, club, community centre) in 2020

Tabl. 18. Wybrane informacje o centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 18. Selected data on activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem (w tys.) Grand total (in thousands)			W tym na wsi (w %) Of which in rural areas (in %)		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Instytucje Institutions	4,2	4,3	4,0	63,3	63,2	62,0
Pracownie specjalistyczne Specialised workshops	9,0	7,9	7,3	43,7	41,5	41,8
Imprezy ^a Events ^a	242,3	243,8	120,9	33,3	33,5	34,5
Uczestnicy imprez ^a Events participants ^a	39 485,5	37 495,8	13 355,4	21,3	21,1	15,4
Grupy artystyczne ^b Artistic groups ^b	17,1	16,2	14,2	39,5	39,2	40,2
Członkowie grup artystycznych ^b Members of artistic groups ^b	291,2	276,0	230,6	38,2	38,4	39,7
Koła (kluby) Groups (clubs)	27,5	27,4	24,1	36,4	36,4	36,9
Członkowie kół (klubów) Members of groups (clubs)	600,4	575,5	466,3	34,8	32,5	34,2
Kursy ^a Courses ^a	6,5	6,6	4,8	29,6	32,4	27,6
Absolwenci kursów ^a Courses graduates ^a	100,7	101,0	64,9	29,8	32,8	30,9

a W ciągu roku. b Wcześniej określane jako zespoły artystyczne.
 a During the year. b In previous years – artistic ensembles.

Ważnym aspektem funkcjonowania instytucji kultury jest ich zaplecze infrastrukturalne. W 2020 r. prawie 3/5 wszystkich budynków użytkowanych przez instytucje kultury stanowiło odrębny obiekt. Z lokalu współużytkowanego z innymi instytucjami najczęściej korzystały ośrodki kultury (40,2%) oraz świetlice (22,4%). Przeciętnie na 1 instytucję przypadało 863 m² powierzchni całkowitej lokalu. W 2020 r. zmodernizowano 1 002 z 3 539 budynków (tj. 28,3%) użytkowanych samodzielnie przez instytucje kultury. Do potrzeb osób z niepełnosprawnościami przystosowanych było 52,4% wszystkich obiektów.

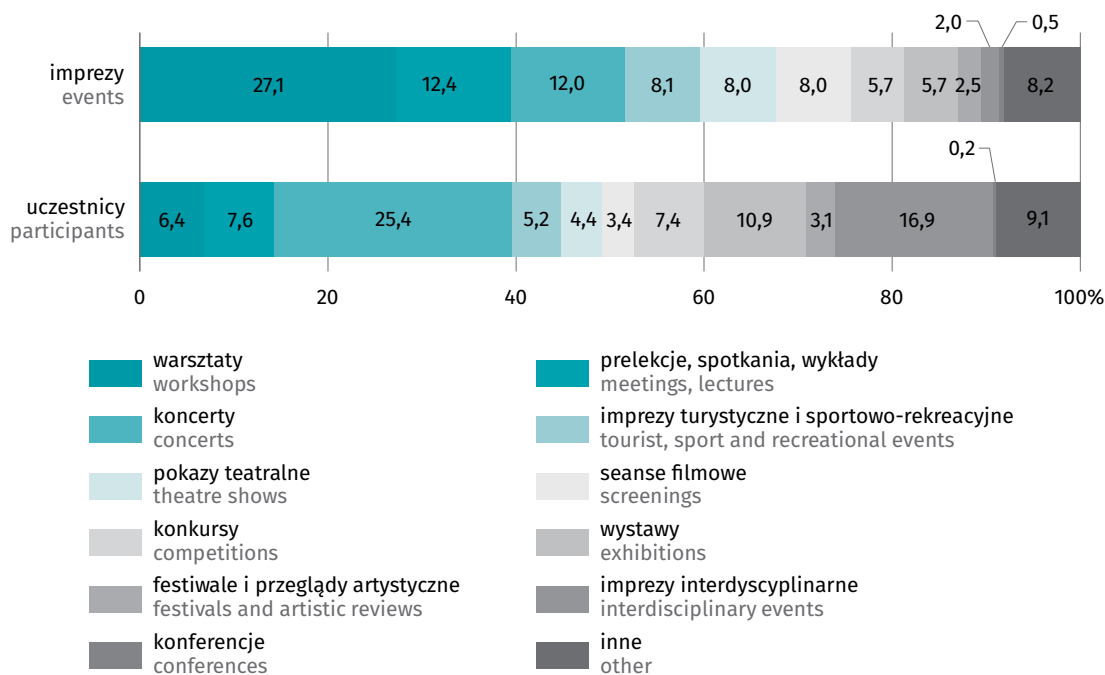
W 2020 r. ponad połowa ogółu działających instytucji posiadała salę widowiskową (53,5%), wyposażoną przeciętnie w 184 standardowe miejsca na widowni. W infrastrukturę koncertową i teatralną było wyposażonych 85,2% sal widowiskowych, a 58,2% – w infrastrukturę konferencyjną. W aparaturę cyfrową do projekcji filmów wyposażonych było 23,3% sal widowiskowych, a analogową – 7,8%. Sale widowiskowe posiadały przede wszystkim ośrodki kultury (43% ogółu jednostek posiadających salę widowiskową), domy kultury (23,7%) i centra kultury (19,5%).

W 2020 r. we wszystkich centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach funkcjonowało 7,3 tys. pracowni specjalistycznych, wśród których najpopularniejsze były pracownice plastyczne (25,4% ogółu pracowni), sale baletowe i taneczne (21,8%) oraz pracownice muzyczne (20,9%). Większość pracowni specjalistycznych funkcjonowała w miastach: na 100 instytucji przypadało 278 pracowni w miastach, a 122 na wsi. Wyjątek stanowiły pracownice komputerowe, których nieznacznie więcej działało w instytucjach wiejskich (21 na 100 instytucji wobec 17 w miastach).

Współpracę z innymi podmiotami prowadziło 96,8% wszystkich centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic – najwięcej z instytucjami edukacyjnymi i oświatowymi (91,7% jednostek współpracujących z innymi podmiotami), innymi instytucjami kultury (83,4%) oraz organizacjami pozarządowymi (80,2%).

Wykres 8. Struktura imprez i ich uczestników w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według rodzajów w 2020 r.

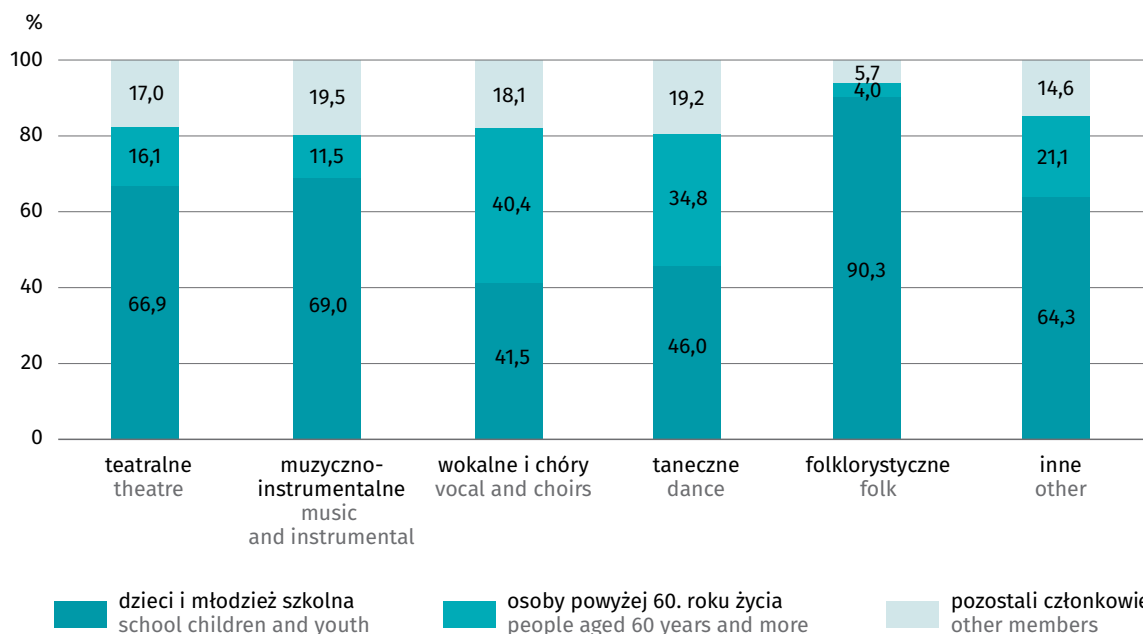
Chart 8. The structure of events and their participants in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by type in 2020

Rok 2020, ze względu na sytuację pandemiczną, nie sprzyjał organizacji imprez – centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 120,9 tys. imprez (243,8 tys. w 2019 r., spadek o 50,4%), w których wzięło udział 13,4 mln uczestników (37,5 mln w 2019 r.). Najczęściej organizowane były warsztaty (27,1%), prelekcje, spotkania, wykłady (12,4%) oraz koncerty (12%), a do najliczniejszych (pod względem średniej liczby osób uczestniczących w 1 wydarzeniu) należały festiwale i przeglądy artystyczne (935 osób), koncerty (235) oraz wystawy (212). Przeciętnie w 1 imprezie uczestniczyło 110 osób. Najrzadziej organizowano konferencje (0,5% ogólnej liczby imprez). Najbardziej prężne, pod względem średniej liczby imprez zorganizowanych przez 1 instytucję, były centra kultury – 1 instytucja zorganizowała przeciętnie 62 imprezy w ciągu roku, podczas gdy ośrodki kultury – 35, domy kultury – 34, kluby – 29, a świetlice – 8.

Wykres 9. Członkowie grup artystycznych działających w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2020 r.

Chart 9. Members of artistic groups operating in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2020

W 2020 r. we wszystkich instytucjach działało 14,2 tys. grup artystycznych, które zrzeszały 230,6 tys. członków. Najliczniejsze były grupy taneczne (3,7 tys.), wokalne i chóry (2,9 tys.) oraz folklorystyczne i muzyczne (po 2,7 tys.). Przeciętnie 1 grupa artystyczna liczyła 16 osób. Wśród członków grup artystycznych przeważały dzieci i młodzież szkolna (64,5%), ale aktywnością wykazywały się także osoby powyżej 60 roku życia (prawie co piąty członek grupy). Największym zainteresowaniem młodych osób cieszyły się grupy taneczne, natomiast osób starszych – grupy wokalne i chóry.

W 2020 r. na 1 000 mieszkańców Polski, przeciętnie 6 osób było członkiem grupy artystycznej działającej w centrum kultury, domu kultury, ośrodku kultury, klubie lub świetlicy. Największą aktywnością pod tym względem wykazali się mieszkańcy województwa podkarpackiego, w którym 11 na 1 000 osób uczestniczyło w działalności grup artystycznych. Natomiast najmniejszy wskaźnik uczestnictwa odnotowano w województwie pomorskim (3 osoby na 1 000 ludności).

W centrach kultury, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach prowadzone były także liczne koła (kluby), tj. systematyczne zajęcia o określonym profilu tematycznym w zorganizowanych grupach. W 2020 r. działalność ta w związku z sytuacją pandemiczną była w znacznym stopniu utrudniona – działało 24,1 tys. kół (27,4 tys. w 2019 r.), w zajęciach wzięło udział 466,3 tys. osób (575,5 tys. w 2019 r.). Przeciętnie 1 koło zgromadziło 19 uczestników – najwięcej członków skupiały koła seniora/Uniwersytetu Trzeciego Wieku (51), dyskusyjne klu-

by filmowe (40) oraz koła taneczne, a także koła turystyczne i sportowo-rekreacyjne (po 20). Najwięcej dzieci i młodzieży szkolnej uczestniczyło w zajęciach kół plastycznych (64,7 tys.), tanecznych/technicznych (59,5 tys.) i muzycznych. Szczególną ofertą, skierowaną dla osób starszych, były kluby seniora/Uniwersytety Trzeciego Wieku – 93,4% ogółu ich członków stanowiły osoby powyżej 60 roku życia.

W 2020 r. wskaźnik uczestnictwa ludności w działalności kół (liczba członków kół na 1 000 ludności) dla Polski wyniósł 12. Wskaźnik wyższy od średniej krajowej odnotowano w województwach: dolnośląskim (17), mazowieckim (13), podkarpackim i lubelskim (14) oraz małopolskim i opolskim (13). Natomiast najniższy – w województwach: pomorskim i podlaskim (9) oraz warmińsko-mazurskim, kujawsko-pomorskim i świętokrzyskim (10).

Tabl. 19. Placówki wychowania pozaszkolnego oraz uczestnicy zajęć
Table 19. Extracurricular education establishments and participants of classes

Wyszczególnienie Specification		Placówki Estab- lish- ments	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć Participants of permanent and periodic classes							
			ogółem grand total	informa- tycznych computer	techni- cznych techni- cal	przed- miot- owych subject	artysty- cznych artistic	sporto- wych sport	turysty- czno- -kraj- oznac- znych tour- ism and sight- seeing	innych others
Ogółem Total	2017/2018	500	1 345 270	9 133	8 276	84 067	584 163	243 036	31 200	385 395
	2018/2019	486	1 431 328	14 867	8 505	86 486	723 624	218 265	34 893	344 688
	2019/2020	358	635 926	7 953	5 527	55 509	206 517	178 022	25 209	157 189
Pałace młodzieży Youth centres	13	125 774	1 394	974	13 021	45 278	8 286	6 494	50 327	
Młodzieżowe domy kultury Cultural establishments for youth	123	250 288	3 069	3 343	17 271	134 671	23 044	16 150	52 740	
Ogniska pracy pozaszkolnej Extracullicular interest groups	47	41 238	1 036	620	2 535	17263	5 585	330	13 869	
Międzyszkolne ośrodki sportowe Interschool sport centres	50	142 472	-	-	-	43	126 034	577	15 818	
Ogrody jordanowskie Jordan's gardens (playgrounds)	10	7 752	52	47	339	741	1 749	-	4 824	
Inne publiczne placówki specjalistyczne Other public specialised facilities	19	31 645	71	64	16 518	3 695	402	1 531	9 364	
Inne placówki niepubliczne Other non-public institu- tions	96	36 757	2 331	479	5 825	4 826	12 922	127	10 247	

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

Oferta centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic obejmowała również organizację różnego rodzaju kursów. W 2020 r., w roku dotkniętym pandemią COVID-19, wszystkie instytucje przeprowadziły ogółem 4,8 tys. kursów (6,6 tys. w 2019 r.), wśród których najpopularniejsze były kursy nauki gry na instrumentach muzycznych (23,2% ogólnej liczby kursów) oraz kursy języków obcych (22,8%). Status absolwenta kursu otrzymało 64,9 tys. osób (spadek o 35,8% w porównaniu z 2019 r.). Co 6 absolwentem była osoba powyżej 60 roku życia.

Osoby w tej kategorii wiekowej najczęściej korzystały z kursów języka obcego – 30,5% spośród ogółu absolwentów w tym wieku oraz komputerowych – 24,1%, na kolejnych miejscach znalazły się zajęcia taneczne – 11,0% absolwentów i plastyczne – 10,8% absolwentów.

W 2020 r. działalność kulturalną za pośrednictwem Internetu prowadziło 43,9% centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic, które udostępniły 32,7 tys. imprez oraz 0,6 tys. kursów.

Z ofertą programową dla dzieci i młodzieży, oprócz centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, występują również placówki wychowania pozaszkolnego, tj. pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe, ogrody jordanowskie i inne placówki o charakterze specjalistycznym, które działają w ramach systemu oświaty.

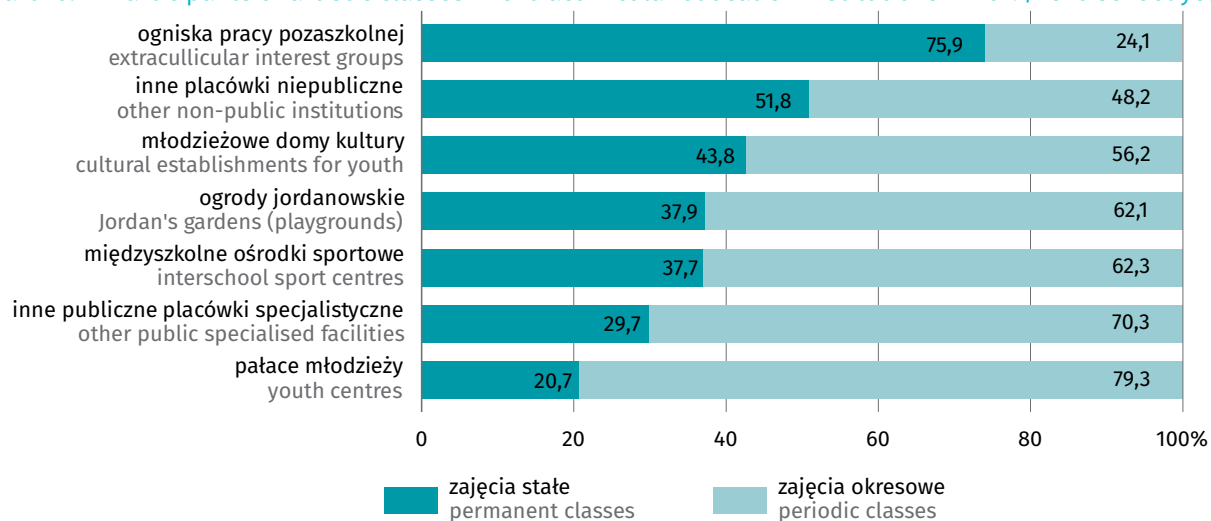
Liczba placówek wychowania pozaszkolnego w roku 2020 dotkniętym pandemią COVID-19, w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym, obniżyła się (o 128), podobnie jak liczba zorganizowanych zajęć stałych i okresowych, która spadła z 32 214 do 22 483, czyli o 69,8%.

Zmalała też liczba uczestników zajęć – o 55,6%. Dzieci i młodzież najchętniej uczestniczyły w zajęciach zorganizowanych przez pałace młodzieży (przeciętnie w ciągu roku z zajęć zorganizowanych przez 1 placówkę skorzystało 9,7 tys. osób), młodzieżowe ośrodki sportowe (2,8 tys.), młodzieżowe domy kultury (2,0 tys.) oraz inne pozaszkolne placówki specjalistyczne organizujące czas wolny dla dzieci i młodzieży (1,7 tys.).

Zajęcia artystyczne były organizowane przede wszystkim przez młodzieżowe domy kultury (72,0% wszystkich organizowanych zajęć artystycznych i 65,2% wszystkich uczestników zajęć artystycznych), pałace młodzieży (odpowiednio 15,8% i 21,9%) oraz ogniska pracy pozaszkolnej (odpowiednio 7,8% i 8,4%). Łącznie w roku szkolnym 2019/2020 wszystkie placówki wychowania pozaszkolnego zaproponowały 6,6 tys. stałych form zajęć artystycznych i 4,8 tys. okresowych form tego rodzaju zajęć (w roku szkolnym 2018/2019 – odpowiednio 8,9 tys. i 4,1 tys.), a skorzystało z nich – odpowiednio – 110,9 tys. i 95,6 tys. uczniów (w poprzednim roku szkolnym odpowiednio 134,5 tys. i 589,1 tys. osób).

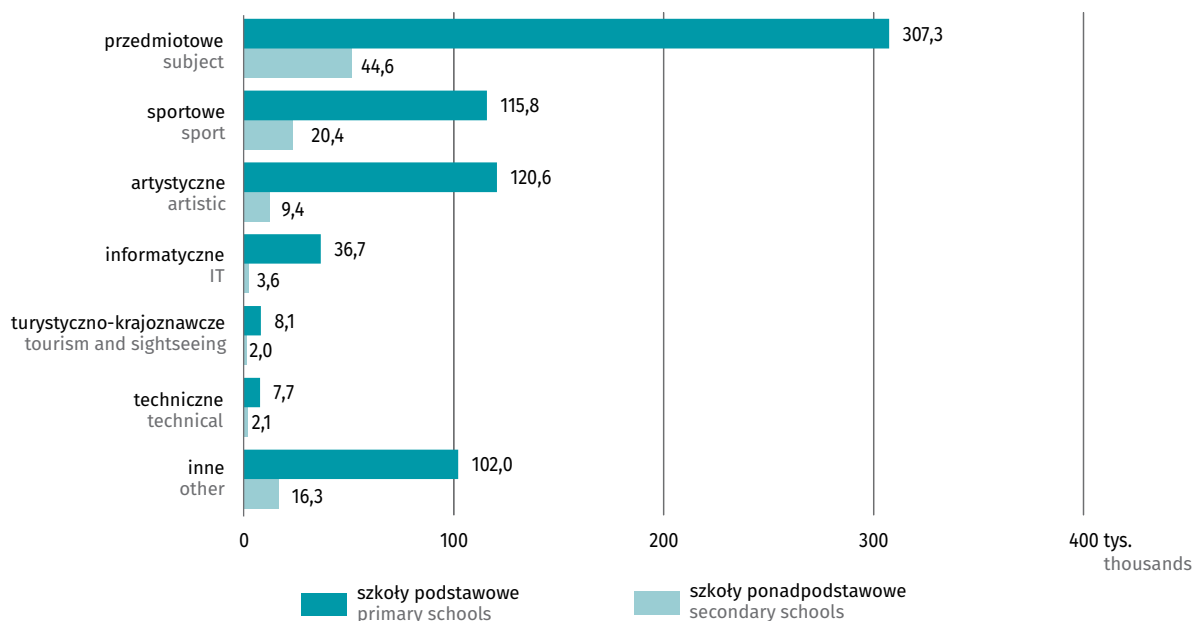
Wykres 10. Uczestnicy zajęć artystycznych w placówkach wychowania pozaszkolnego w roku szkolnym 2019/2020

Chart 10. Participants of artistic classes in extracurricular education institutions in 2019/2020 school year

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

Wykres 11. Uczestnicy zajęć pozalekcyjnych w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2019/2020
Chart 11. Participants of extracurricular education in schools for children and youth in 2019/2020 school year

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
 Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

Również szkoły stwarzają możliwość uczestniczenia w różnorodnych zajęciach pozalekcyjnych i nadobowiązkowych prowadzonych w formie szkolnych kół, klubów i zespołów. W związku z sytuacją epidemiczną związaną z COVID-19 w roku szkolnym 2019/2020 odnotowano znaczny spadek liczby uczestników w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym. W zajęciach pozalekcyjnych i nadobowiązkowych zorganizowanych przez 6,9 tys. szkół dla dzieci i młodzieży wzięło udział 798,1 tys. uczniów (w poprzednim roku szkolnym 2,3 mln), w tym najwięcej (351,9 tys. uczniów) uczestniczyło w zajęciach przedmiotowych zorganizowanych w szkołach podstawowych (307,3 tys.).

Szkolnictwo artystyczne

W polskim systemie oświaty działalność edukacyjną prowadzą szkoły artystyczne, które na każdym szczeblu kształcenia odgrywają znaczącą rolę w profesjonalnym przygotowaniu przyszłych twórców i odtwórców kultury, a także instruktorów zajęć edukacji kulturalnej i kadry pedagogicznej.

System oświaty w Polsce w zakresie szkolnictwa artystycznego obejmuje szkoły artystyczne I stopnia niedające uprawnień zawodowych oraz szkoły artystyczne II stopnia dające uprawnienia zawodowe.

Do szkół artystycznych I stopnia zaliczamy: szkoły artystyczne ogólnokształcące I stopnia, realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej (8-letnie szkoły muzyczne) oraz szkoły muzyczne I stopnia, realizujące jedynie program kształcenia artystycznego (w 4 lub 6-letnim cyklu kształcenia).

W roku szkolnym 2019/2020 w Polsce prowadziło działalność ogółem 466 szkół artystycznych I stopnia dla dzieci i młodzieży niedających uprawnień zawodowych (o 68 szkół mniej niż w roku szkolnym 2018/2019), do których uczęszczało 64,2 tys. uczniów, w tym 41,2 tys. dziewcząt. W porównaniu z rokiem szkolnym 2018/2019 odnotowano spadek liczby szkół artystycznych I stopnia dla dzieci i młodzieży niedających uprawnień zawodowych o 12,7%, (w grupie szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej wystąpił spadek ich liczby o 1,9%). W porównaniu z rokiem szkolnym 2018/2019 zmniejszyła się również liczba uczniów w szkołach artystycznych I stopnia niedających uprawnień zawodowych o 4,1% (z 66,9 tys. do 64,2 tys.), w tym dziewcząt o 5,1% (z 43,4 tys.).

do 41,2 tys.). W związku z pandemią COVID-19 nauka praktyczna w szkołach muzycznych w roku szkolnym 2019/2020 była utrudniona.

Tabl. 20. Szkoły artystyczne według województw

Stan w dniu 30 września

Table 20. Art schools by voivodship

As of 30 September

Wyszczególnienie Specification		Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych Art schools not leading to professional certification			Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe General art schools leading to professional certification			Policealne szkoły artystyczne ^a Post-secondary art schools ^a		
		szkoły schools	uczniowie pupils		szkoły schools	uczniowie pupils		szkoły schools	uczniowie pupils	
			razem total	w tym kobiety of whom females		razem total	w tym kobiety of whom females		razem total	w tym kobiety of whom females
Polska	2017/2018	549	68 098	44 482	271	24 125	17 052	68	3 893	3 027
	2018/2019	534	66 899	43 406	268	23 601	16 911	49	2 420	1 840
	2019/2020	466	64 161	41 203	251	24 185	17 570	23	1 007	783
Dolnośląskie		30	4 123	2 637	16	1 475	1 060	2	77	59
Kujawsko-pomorskie		21	3 288	2 126	14	1 210	916	-	-	-
Lubelskie		23	3 030	1 940	14	1 369	978	2	156	129
Lubuskie		16	1 890	1 225	6	560	422	-	-	-
Łódzkie		24	3 879	2 505	19	1 561	1 119	-	-	-
Małopolskie		63	10 427	6 621	25	2 907	2 005	2	23	19
Mazowieckie		65	7 053	4 560	30	2 777	1 924	11	564	449
Opolskie		16	2 162	1 418	7	721	539	-	-	-
Podkarpackie		39	5 348	3 322	22	1 709	1 188	-	-	-
Podlaskie		19	2 192	1 393	9	801	599	2	41	30
Pomorskie		27	3 347	2 201	12	1 350	1 052	1	61	33
Śląskie		32	5 778	3 716	40	3 989	2 977	1	26	19
Świętokrzyskie		10	1 287	835	4	408	317	-	-	-
Warmińsko-mazurskie		21	2 316	1 520	6	682	506	-	-	-
Wielkopolskie		34	4 797	3 084	16	1 654	1 218	1	9	8
Zachodniopomorskie		26	3 244	2 100	11	1 012	750	1	50	37

a W roku szkolnym 2019/2020 szkoły bibliotekarskie oraz animatorów kultury nie prowadziły działalności.

a In 2019/2020 school year school for librarians and for organisers of cultural activity did not operate.

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

W klasach pierwszych w szkołach artystycznych I stopnia niedających uprawnień zawodowych naukę podjęło 15,3 tys. uczniów, w tym 9,7 tys. dziewcząt. W roku szkolnym 2019/2020 szkoły artystyczne I stopnia niedające uprawnień zawodowych ukończyło 7,5 tys. absolwentów, w tym 4,9 tys. dziewcząt.

W roku szkolnym 2019/2020 w szkołach artystycznych I stopnia niedających uprawnień zawodowych liczba uczniów rozpoczynających edukację w klasach pierwszych wzrosła o 0,7% w porównaniu z rokiem szkolnym 2018/2019 (15,2 tys. uczniów), w tym liczba dziewcząt zmniejszyła się o 1,0% (z 9,8 tys. do 9,7 tys.).

Z ogółu szkół artystycznych I stopnia niedających uprawnień zawodowych w roku szkolnym 2019/2020 funkcjonowały 52 szkoły artystyczne ogólnokształcące I stopnia realizujące program szkoły podstawowej, w których uczyło się 9,8 tys. uczniów. Wśród uczniów ogólnokształcących szkół artystycznych I stopnia większość stanowiły dziewczęta (62,2%). W roku szkolnym 2018/2019 ogólnokształcące szkoły artystyczne I stopnia ukończyło 445 osób, w tym 58,9% dziewcząt. W ogólnokształcących szkołach artystycznych I stopnia niedających uprawnień zawodowych realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej liczba uczniów zmniejszyła się o 1,7% (z 10,0 tys. do 9,8 tys.), w tym dziewcząt o 2,3% (z 6,2 tys. do 6,1 tys.) w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym.

Poza wymienionymi ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi I stopnia (52) edukację artystyczną prowadziło 414 szkół artystycznych I stopnia realizujących wyłącznie program kształcenia artystycznego. Z ogółu szkół artystycznych tego typu 81,2% stanowiły szkoły publiczne, 12,6% należało do szkół niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych, a 6,3% było szkołami niepublicznymi prowadzonymi przez stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz wyznaniowe. W szkołach artystycznych I stopnia niedających uprawnień zawodowych realizujących wyłącznie program kształcenia artystycznego kształciło się 54,4 tys. uczniów, w tym 35,1 tys. kobiet. W klasach pierwszych naukę podjęło 13,8 tys. uczniów, w tym 8,7 tys. dziewcząt. Liczba absolwentów z roku szkolnego 2018/2019 wyniosła 7,1 tys. uczniów, w tym 4,6 tys. dziewcząt.

W systemie szkół ponadpodstawowych do odrębnej grupy zaliczamy szkoły artystyczne II stopnia dające uprawnienia zawodowe, w tym ogólnokształcące szkoły artystyczne oraz szkoły kształcące wyłącznie w zakresie artystycznym. W roku szkolnym 2019/2020 w 251 placówkach tego typu (268 w roku szkolnym 2018/2019) kształciło się 24,2 tys. uczniów, w tym 17,6 tys. kobiet. W porównaniu z rokiem szkolnym 2018/2019 odnotowano spadek liczby szkół artystycznych II stopnia dających uprawnienia zawodowe (o 6,3%). Ogólna liczba uczniów kształcących się w tego typu szkołach wzrosła o 2,5%, w tym liczba kobiet zwiększyła się o 3,9% w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym. W klasach pierwszych naukę rozpoczęło 6,6 tys. uczniów, w tym 5,0 tys. kobiet. Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe ukończyło 2,9 tys. absolwentów, wśród których kobiety stanowiły 74,2%.

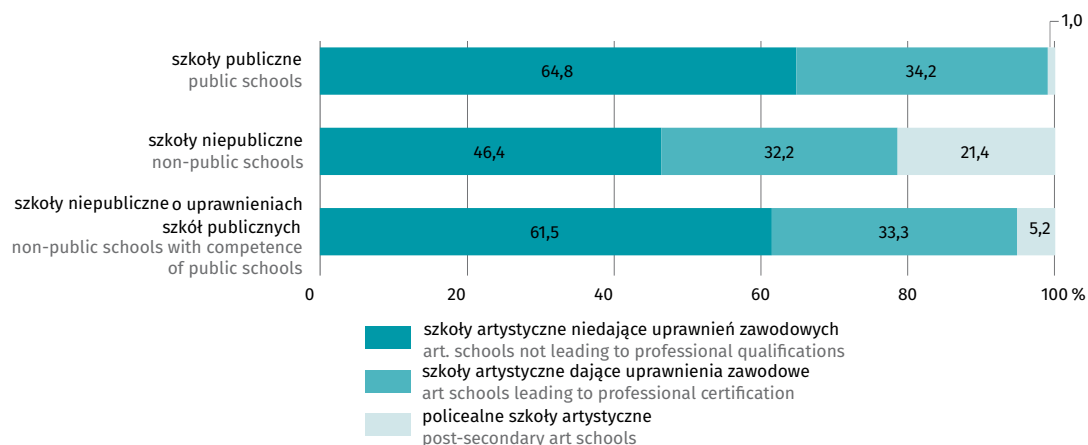
Z ogółu szkół artystycznych II stopnia dających uprawnienia zawodowe w roku szkolnym 2019/2020 działalność prowadziło 129 szkół artystycznych (o 11,6% mniej niż w poprzednim roku szkolnym), które realizowały wyłącznie program kształcenia artystycznego. W tego typu placówkach zawód zdobywało 10,1 tys. uczniów, w tym 6,4 tys. kobiet. W roku szkolnym 2018/2019 szkoły artystyczne II stopnia kształcące wyłącznie w zakresie artystycznym ukończyło 0,9 tys. absolwentów, w tym 0,6 tys. kobiet. W porównaniu z rokiem szkolnym 2018/2019 liczba uczniów zmniejszyła się o 6,2%, w tym kobiet – o 7,0%.

W roku szkolnym 2019/2020 wśród szkół artystycznych II stopnia dających uprawnienia zawodowe funkcjonowały 122 ogólnokształcące szkoły artystyczne, do których uczęszczało 14,1 tys. uczniów, w tym 78,9% kobiet. Szkoły tego typu ukończyło 2,0 tys. absolwentów, w tym 1,6 tys. kobiet. W porównaniu z rokiem szkolnym 2018/2019 liczba ogólnokształcących szkół artystycznych II stopnia pozostała na niezmiennym poziomie (122). W ogólnokształcących szkołach artystycznych II stopnia odnotowano w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym wzrost o 9,7% liczby uczniów, w tym kobiet – o 11,4%.

System oświaty w Polsce obejmuje również policealne szkoły artystyczne, których ukończenie umożliwia osobom posiadającym wykształcenie średnie – po zdaniu egzaminu zawodowego – uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Na przełomie ostatnich lat obserwuje się zmniejszenie liczby policealnych szkół artystycznych, oraz uczniów tych szkół. W roku szkolnym 2019/2020 funkcjonowały 23 policealne szkoły artystyczne, co w porównaniu z rokiem szkolnym 2018/2019 stanowiło spadek liczby policealnych szkół artystycznych o 53,1%. W policealnych szkołach artystycznych zawód zdobywało 1,0 tys. uczniów (spadek o 58,4%), w tym 0,8 tys. kobiet (o 57,5% mniej niż przed rokiem). W klasach pierwszych naukę rozpoczęło 0,6 tys. osób, w tym 76,4% kobiet. W porównaniu z rokiem szkolnym 2018/2019 liczba uczniów w klasach pierwszych zmniejszyła się o 63,1%, w tym kobiet – odpowiednio o 63,2%.

Wykres 12. Struktura szkół artystycznych według typów w roku szkolnym 2019/2020

Stan w dniu 30 września

Chart 12. The structure of art schools by type of school in 2019/2020 school year
As of 30 September

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

Podobnie, jak w poprzednich latach, tak i w roku szkolnym 2019/2020 wśród uczniów i słuchaczy szkół artystycznych większość stanowiły kobiety. Ich udział w ogólnej liczbie uczniów szkół artystycznych niedających uprawnień zawodowych wyniósł 64,2%, w szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe – 72,6%, a wśród słuchaczy szkół policealnych – 77,8% (odpowiednio: 64,9%, 71,7% i 76,0% w roku szkolnym 2018/2019).

Tabl. 21. Absolwenci szkół artystycznych

Table 21. Graduates of art schools

Wyszczególnienie Specification	2016/2017		2017/2018		2018/2019		2017/2018=100	
	ogółem grand total	w tym kobiety w % ogółem of whom females (in %)	ogółem grand total	w tym kobiety w % ogółem of whom females (in %)	ogółem grand total	w tym kobiety w % ogółem of whom females (in %)	ogółem	w tym kobiety
							grand total	of whom females
Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych Art schools not leading to professional certification	8 491	64,2	7 879	64,8	7 540	64,6	95,7	95,5
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe General art schools leading to professional certification	3 405	71,5	3 275	71,2	2 885	74,2	88,1	91,9
Policealne szkoły artystyczne Post - secondary art schools	1 518	76,6	840	74,6	90	78,9	10,7	11,3

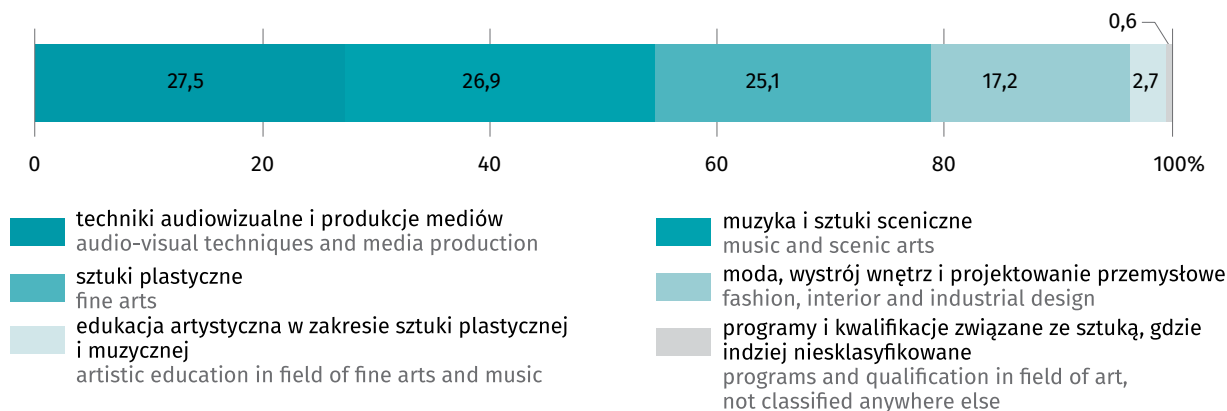
Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

W roku akademickim 2019/2020 na kierunkach artystycznych, prowadzonych przez różne typy uczelni, studioowało 35,1 tys. studentów, w tym 23,8 tys. kobiet (podobnie w roku akademickim 2018/2019 odpowiednio 35,1 tys. i 23,8 tys.). W roku akademickim 2019/2020 liczba studentów na kierunkach artystycznych prowadzonych przez różne typy uczelni w porównaniu do poprzedzającego roku akademickiego wzrosła o 32 studentów, a kobiet zmniejszyła się o 28 osób. Studia stacjonarne wybrało 79,4% osób.

Wykres 13. Struktura studentów kierunków artystycznych według typów kierunków (łącznie z cudzoziemcami) w roku akademickim 2019/2020

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 13. The structure of students (together with foreigners) of art fields by type of fields of study in 2019/2020 academic year
As of 31 December

Źródło: dane z Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Source: data from the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on, administered by The Ministry of Science and Higher Education.

Osoby zainteresowane tematyką artystyczną, mogły rozwijać swoje zainteresowania i kształcić się w 22 uczelniach artystycznych, w tym 19 publicznych uczelniach nadzorowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego¹⁸ i 3 niepublicznych, zawodowych uczelniach artystycznych nadzorowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego na 87 kierunkach. Studenci tego typu uczelni stanowili około 1,3% ogółu studiujących w Polsce, w tym 1,6% ogółu studiujących kobiet (w roku akademickim 2018/2019 odpowiednio 1,4% i 1,6%).

W roku akademickim 2019/2020 w uczelniach artystycznych kształciło się 16,9 tys. studentów, co oznacza wzrost liczby studentów o 0,5% w porównaniu do poprzedniego roku akademickiego. Studenci tego typu uczelni stanowili około 1,4% ogółu studiujących w Polsce, w tym 1,6% ogółu studiujących kobiet (podobnie jak w roku akademickim 2018/2019 odpowiednio 1,4% i 1,6%).

Studia stacjonarne wybrało 87,0% studentów. W porównaniu do poprzedniego roku akademickiego liczba osób studiujących na studiach stacjonarnych wzrosła o 0,8%, w tym kobiet o 0,2%. Odnotowano jednak spadek ogólnej liczby studentów na studiach niestacjonarnych o 1,5%, przy wzroście udziału kobiet o 2,2%.

Na publicznych uczelniach artystycznych, tak jak w poprzednim roku akademickim, studiowało 15,8 tys. osób (w tym 10,8 tys. kobiet), co stanowiło 93,7% ogółu studentów uczelni artystycznych, wobec 94,2% w roku akademickim 2018/2019. Studia stacjonarne wybrało 89,1% studentów.

Największy wzrost liczby studentów - 96% w porównaniu do poprzedniego roku akademickiego zanotowano na uczelniach teatralnych (w roku akademickim 2018/2019 - 876 osób), a największy spadek - 46% na uczelniach interdyscyplinarnych (w roku akademickim 2018/2019 - 3 990 osób).

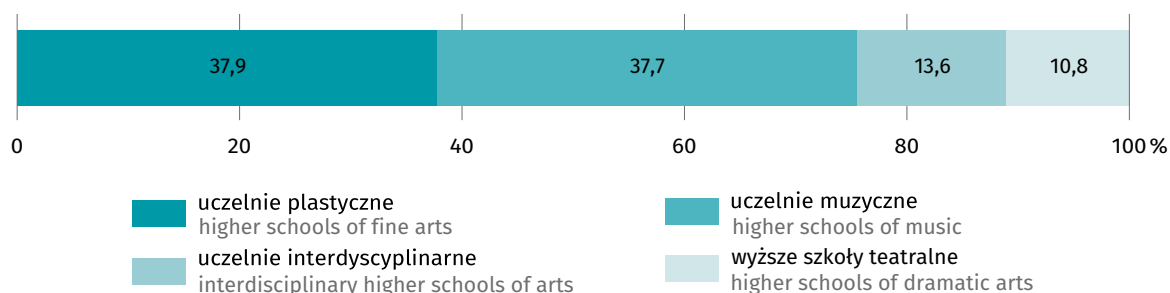
Na pierwszym roku studiów studiowało 3,4 tys. osób, w tym 2,3 tys. kobiet. W porównaniu z rokiem akademickim 2018/2019 na I rok studiów przyjęto o 12,7% osób mniej, w tym liczba nowoprzyjętych kobiet spadła o 10,9%.

W roku akademickim 2019/2020 w uczelniach artystycznych studiowały 184 osoby niepełnosprawne, w tym 136 kobiet (w roku akademickim 2018/2019 odpowiednio 220 i 154 osoby). Osoby niestyszące i słaboszujące, niewidome i słabowidzące oraz z dysfunkcją narządów ruchu stanowiły 41,3% ogółu studiujących osób niepełnosprawnych.

¹⁸ Patrz uwagi metodologiczne do publikacji.

Wykres 14. Struktura studentów uczelni artystycznych według typów uczelni w roku akademickim 2019/2020
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 14. The structure of students of higher schools of arts by type of school in 2019/2020 academic year
As of 31 December

Źródło: dane z Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Source: data from the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on, administered by The Ministry of Science and Higher Education.

Tabl. 22. Studenci uczelni artystycznych^a
Table 22. Students of higher schools of arts^a

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Grand total	W tym kobiety w % ogółem Of whom females (in %)	Na studiach On studies			
				stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes	
				razem total	w tym kobiety w % razem of whom females (in %)	razem total	w tym kobiety w % razem of whom females (in %)
Ogółem Grand total	2017/2018	17 192	66,5	14 825	67,2	2 367	62,5
	2018/2019	16 813	67,0	14 590	67,3	2 223	65,0
	2019/2020	16 891	67,0	14 701	66,9	2 190	67,5
w tym publiczne including public	2017/2018	16 014	67,7	14 166	67,8	1 848	66,7
	2018/2019	15 841	68,0	14 065	67,9	1 776	69,1
	2019/2020	15 833	68,1	14 115	67,6	1 718	72,2
w tym niepubliczne including non- public	2017/2018	1 178	50,8	659	53,4	519	47,6
	2018/2019	972	49,9	525	50,7	447	49,0
	2019/2020	1 058	50,9	586	51,4	472	50,4

^a łącznie z cudzoziemcami.
^a Including foreigners.

Źródło: dane z Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Source: data from the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on, administered by The Ministry of Science and Higher Education.

Z możliwości kształcenia w polskich uczelniach artystycznych korzystają również cudzoziemcy. W roku akademickim 2019/2020 studiowało 1012 cudzoziemców, w tym 620 kobiet (w roku akademickim 2018/2019 odpowiednio 920 i 568 osób) stanowili 6,0% ogółu studentów uczelni artystycznych, w tym 5,5% udziału kobiet.

W porównaniu z rokiem akademickim 2018/2019 liczba ogółem studiujących cudzoziemców na uczelniach artystycznych wzrosła o 10%, w tym kobiet o 9,2%. Z kolei liczba absolwentów cudzoziemców wzrosła o 6,2% w tym kobiet o 10,7%. Największym zainteresowaniem cudzoziemców cieszyły się uczelnie artystyczne zlokalizowane w województwie mazowieckim, w których studiowało 195 osób, w tym 116 kobiet (w roku akademickim 2018/2019 odpowiednio 213 i 133 osoby).

Z ogólnej liczby cudzoziemców studiujących w Polsce w uczelniach artystycznych, 235 studentów to osoby polskiego pochodzenia, w tym 161 kobiet (w roku akademickim 2018/2019 odpowiednio 182 i 127 osób). Studenci polskiego pochodzenia stanowili 23,2% ogółu cudzoziemców studiujących w uczelniach artystycznych (wzrost ich liczby o 29,1% w porównaniu z rokiem poprzednim).

W okresie od 1 grudnia 2018 r. do 31 grudnia 2019 r. studia magisterskie jednolite, pierwszego i drugiego stopnia na kierunkach artystycznych w publicznych i niepublicznych uczelniach różnych typów ukończyło 8,2 tys. osób (w tym 5,7 tys. kobiet), w tym na uczelniach artystycznych studia tego typu ukończyło 4,6 tys. osób, w tym 3,1 tys. kobiet (w roku poprzednim 4,5 tys. osób, w tym 3,1 tys. kobiet).

W roku akademickim 2019/2020 na studiach podyplomowych prowadzonych w różnych typach uczelni, dających możliwość pogłębienia wiedzy z zakresu kierunków artystycznych odnotowano 1,5 tys. słuchaczy, w tym 1,2 tys. kobiet (spadek o 9,8% i 6,9% w porównaniu z rokiem akademickim 2018/2019). Studia podyplomowe o profilu artystycznym w uczelniach publicznych różnych typów wybrało 56,8% słuchaczy, w tym 53,9% kobiet. Największym zainteresowaniem cieszyły się kierunki: moda, wystrój wnętrz i projektowanie przemysłowe (401 słuchaczy), sztuki plastyczne (316), techniki audiowizualne i produkcja mediów (308) oraz muzyka i sztuki sceniczne (300).

Tabl. 23. Absolwenci^a uczelni artystycznych
Table 23. Graduates^a from higher schools of arts

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Grand total	W tym kobiety w % ogółem Of whom females (in %)	Z liczby ogółem absolwenci studiów Of total graduates			
				stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes	
				razem total	w tym kobiety w % razem of whom females (in %)	razem total	w tym kobiety w % razem of whom females (in %)
Ogółem Grand total	2016/2017	4 807	67,7	4 109	67,8	698	67,3
	2017/2018	4 513	67,9	3 930	68,0	583	67,2
	2018/2019	4 626	67,0	4 032	67,3	594	65,5
w tym publiczne including public	2016/2017	4 625	67,8	4 009	67,9	616	67,4
	2017/2018	4 375	68,5	3 866	68,3	509	70,1
	2018/2019	4 433	67,6	3 942	67,6	491	67,4
w tym niepubliczne including non- public	2016/2017	182	63,7	100	61,0	82	67,1
	2017/2018	138	50	64	53,1	74	47,3
	2018/2019	193	56,5	90	51,1	103	61,2

a łącznie z cudzoziemcami.

a Including foreigners.

Źródło: dane z Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

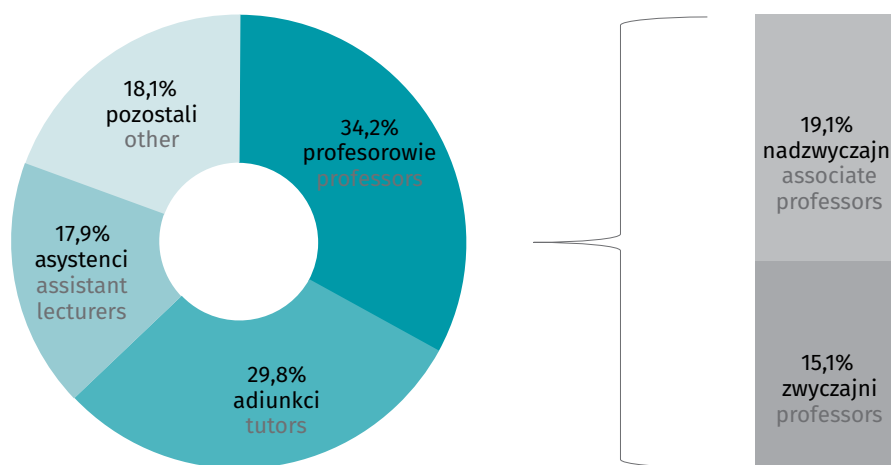
Source: data from the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on, administered by The Ministry of Science and Higher Education.

Studia podyplomowe na kierunkach artystycznych prowadzone były przede wszystkim przez uczelnie artystyczne. Na studiach podyplomowych prowadzonych przez uczelnie artystyczne kształciło się 813 słuchaczy, w tym 648 kobiet (odpowiednio 34 cudzoziemców, w tym 21 kobiet, co oznacza spadek odpowiednio o 10,5% i 12,5% w porównaniu do poprzedniego roku akademickiego). W porównaniu z rokiem akademickim 2018/2019 liczba słuchaczy na studiach podyplomowych prowadzonych przez uczelnie artystyczne spadła odpowiednio o 7,3% dla ogółu słuchaczy i 5,1% dla kobiet.

W roku akademickim 2019/2020 na kierunkach artystycznych prowadzonych przez różne typy uczelni w trybie stacjonarnym kształciło się ogółem 673 doktorantów, w tym 375 kobiet. Warto podkreślić, że studia tego typu, zwane również studiami III stopnia, prowadziły uczelnie publiczne nadzorowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Edukacji i Szkolnictwa Wyższego (obecnie Ministerstwo Edukacji i Nauki) oraz uczelnie niepubliczne prowadzone przez kościoły i inne związki wyznaniowe.

Wykres 15. Struktura zatrudnionych nauczycieli akademickich w uczelniach artystycznych w roku akademickim 2019/2020
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 15. The structure of academic teachers employed in higher schools of arts in 2019/2020 academic year As of 31 December

Źródło: dane z Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Source: data from the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on, administered by The Ministry of Science and Higher Education.

Na studiach doktoranckich w publicznych uczelniach artystycznych kształciło się 596 doktorantów, spadek o 25,3% w stosunku do roku 2018/2019 (w tym 315 kobiet, spadek o 24,6%). Cudzoziemcy stanowili 6,2% ogółu uczestników tych studiów, wobec 6,8% w roku akademickim 2018/2019. Osoby niepełnosprawne stanowiły 2,2% ogółu doktorantów. Stypendia naukowe otrzymywało 258 osób, tj. 43,3% ogółu doktorantów.

Dodatkowo od 1 października 2019 r. w system kształcenia doktorantów zostały włączone tzw. szkoły doktorskie, które ostatecznie zastąpią dotychczas istniejące studia doktoranckie. W badanym okresie, w szkołach doktorskich w dziedzinie sztuki studiowało 51 doktorantów, w tym 26 kobiet.

Z kolei, na kierunkach artystycznych prowadzonych przez uczelnie niepubliczne prowadzone przez kościoły i inne związki wyznaniowe, kształciło się 26 doktorantów, w tym 23 kobiety.

Jednocześnie w roku akademickim 2019/2020 o stopień doktora w publicznych uczelniach artystycznych ubiegały się także osoby niebędące uczestnikami studiów doktoranckich. W takim trybie kształciło się 888 osób (w tym 414 kobiet), które miały wszczęty przewód doktorski poza studiami doktoranckimi (odpowiednio 669 i 292 osoby w roku akademickim 2018/2019). Cudzoziemcy stanowili w tej grupie 5,5% osób wobec 5,4% w roku poprzednim. W 2019 r. przewody doktorskie poza studiami doktoranckimi otworzyło 299 osób, w tym 45,2% stanowiły kobiety, a rozprawę doktorską obroniło 336 osób, a udział kobiet wyniósł 41,4%.

W roku akademickim 2019/2020 uczelnie artystyczne zatrudniały nauczycieli akademickich na 4,2 tys. etatach (w tym 1,8 tys. etatów zajmowały kobiety), co stanowiło 4,5% ogółu etatów nauczycieli w uczelniach w Polsce (4,4% w poprzednim roku akademickim).

Oprócz nauczycieli akademickich uczelnie artystyczne zatrudniały także pracowników niebędących nauczycielami akademickimi (m.in. pracowników naukowo-technicznych, bibliotecznych oraz dokumentacji i informacji naukowej, pracowników inżynieryjno-technicznych, ekonomicznych, administracyjnych oraz obsługi), łącznie na 2,1 tys. etatach, w tym 1,4 tys. kobiet (w roku akademickim 2018/2019 na 2,2 tys. etatach, w tym 1,4 tys. kobiet).

Wystawiennictwo

Muzea

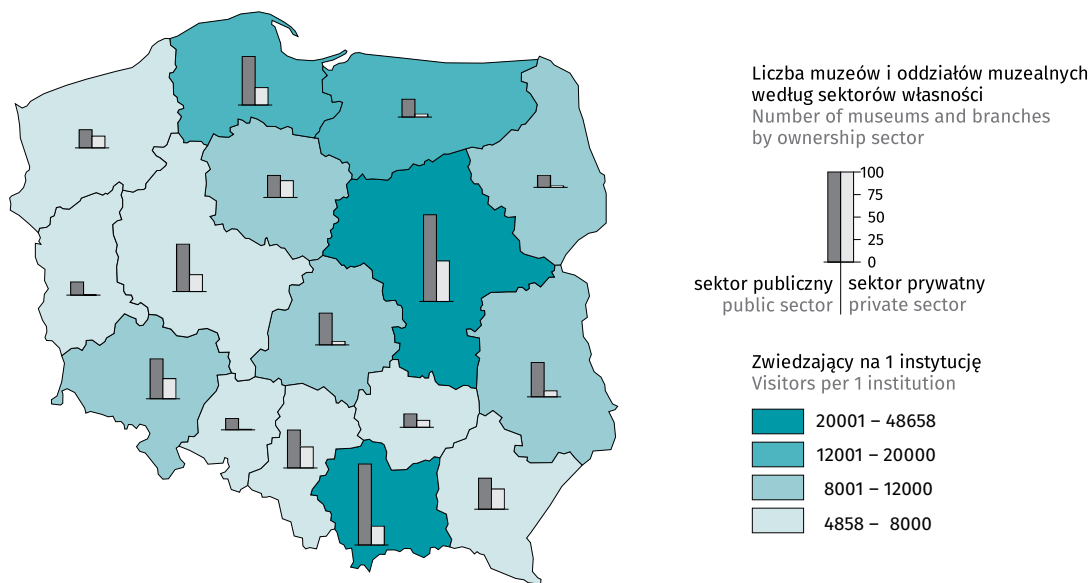
Uwaga: poczynając od danych za 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie jednostki, które działają w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.). W związku z tym, w tablicach z danymi zaszły istotne zmiany w liczbach muzeów i instytucji paramuzealnych, a w konsekwencji w liczbie organizowanych imprez.

Muzeum jako instytucja powołana do gromadzenia, badania i sprawowania opieki nad obiektami posiadającymi wartość artystyczną lub historyczną pełni funkcje ochronne i edukacyjne.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. działalność w Polsce prowadziły 932¹⁹ muzea (łącznie z oddziałami; 959 w 2019 r.), z których 70,1% należało do sektora publicznego. Organizatorem zdecydowanej większości tych instytucji publicznych były jednostki samorządu terytorialnego (85,6%). W ramach sektora prywatnego organizatorami muzeów były najczęściej osoby fizyczne (57,3%), stowarzyszenia (17,6%) oraz fundacje (13,6%), a także Kościoły i związki wyznaniowe (5,0%).

Mapa 16. Muzea i oddziały muzealne według sektorów własności oraz zwiedzający w 2020 r.

Map 16. Museums and their branches by ownership sectors and visitors in 2020

Zbiory muzealne prezentowane były w ramach stałych wystaw oraz poprzez organizowanie wystaw czasowych. Ograniczenia działalności muzeów w związku z sytuacją pandemiczną w 2020 r. miało wpływ na udostępnianie oferty kulturalnej – muzea prezentowały 2 445 wystaw stałych oraz zorganizowały 3 000 wystaw czasowych (w tym 41 wystaw z zagranicy). W porównaniu z 2019 r. liczba wystaw czasowych w kraju spadła o 40,0%, a stałych – o 8,7%.

¹⁹ Jednostki, które działają bez uzgodnionego z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statutu bądź regulaminu zostały zaliczone do instytucji paramuzealnych.

Wykres 16. Muzealia w pozycjach inwentarzowych według rodzaju muzeum w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

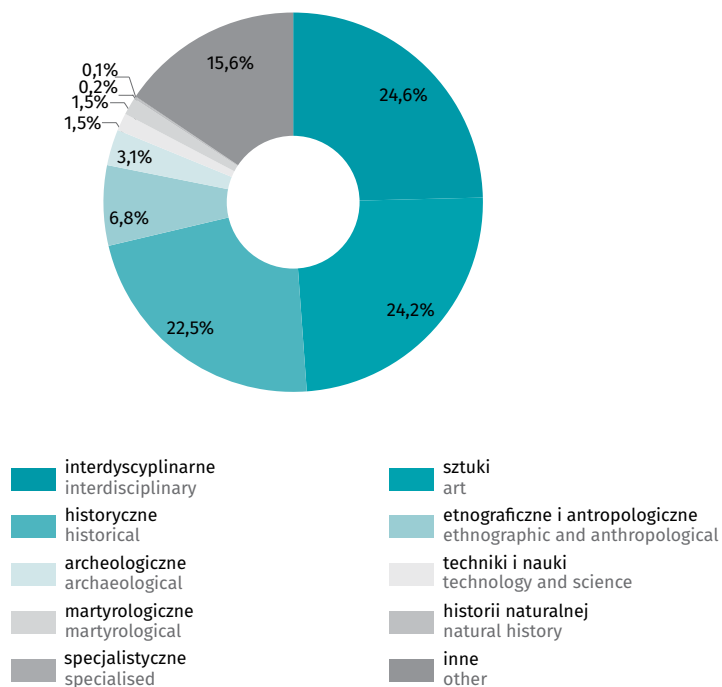
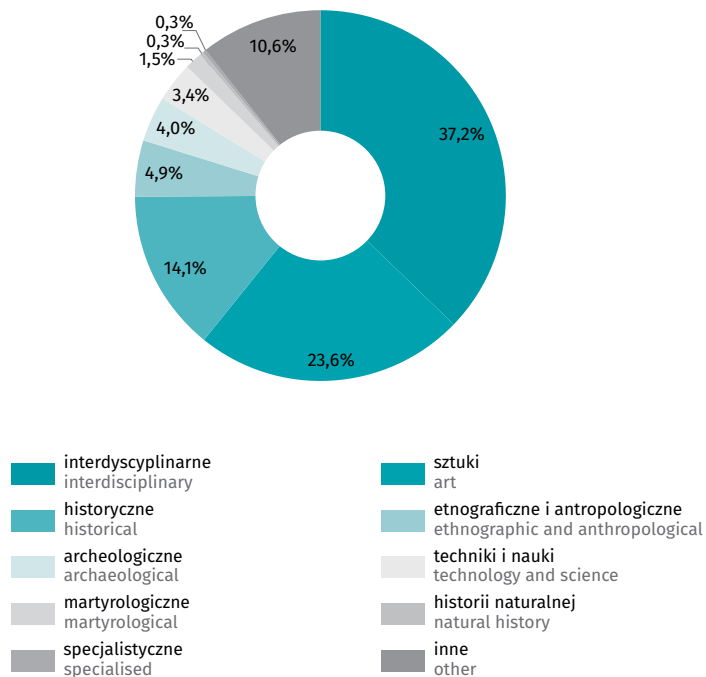
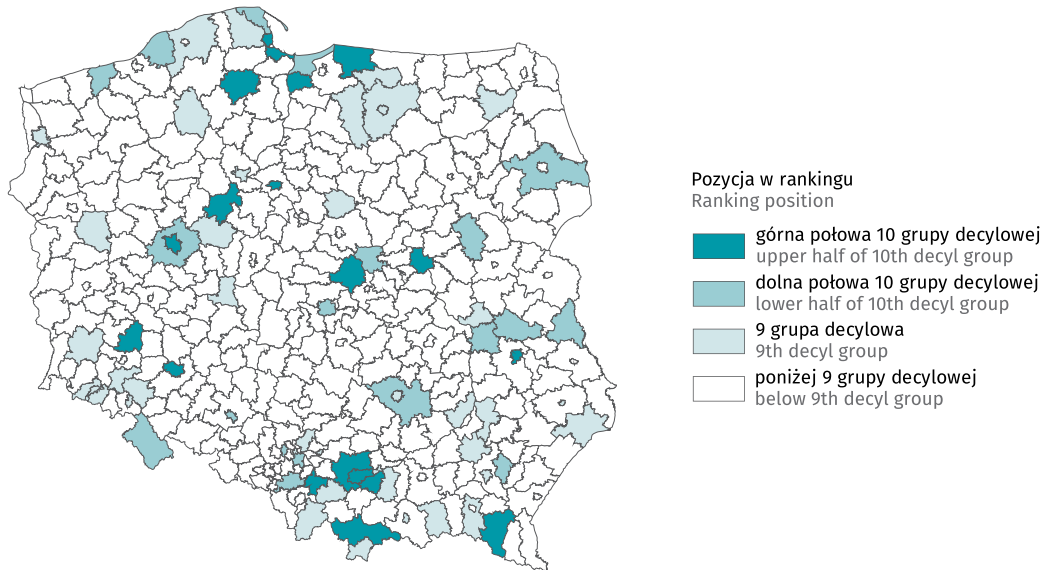
Chart 16. Objects in inventory items by type of museum in 2020
As of 31 December**Wykres 17. Zwiedzający muzea i wystawy muzealne według rodzajów muzeów w 2020 r.**

Chart 17. Attendance in museums and museum exhibitions by type of museum in 2020

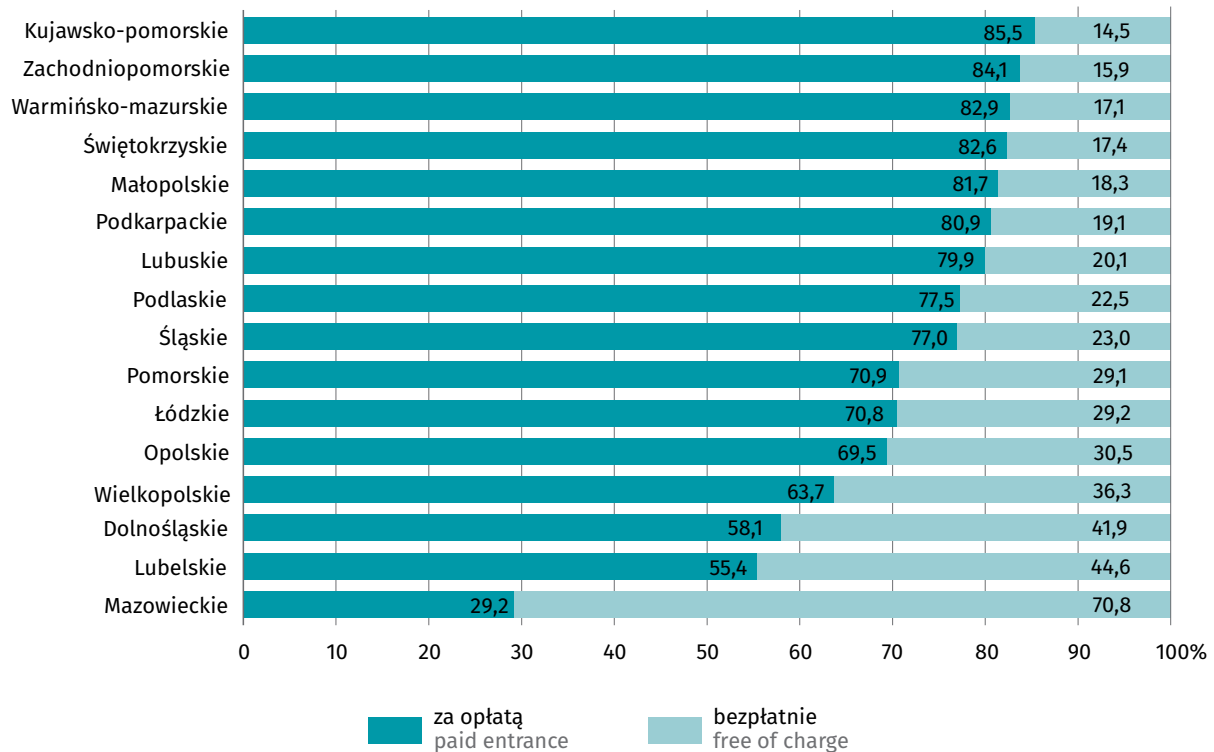
Mapa 17. Powiaty i miasta na prawach powiatu z piątej grupy kwintylowej rankingu według liczby zwiedzających muzea i oddziały muzealne w 2020 r.

Map 17. Powiaty and cities with powiat status from the fifth quintile group of ranking by number of museum visitors in 2020

Wykres 18. Struktura zwiedzających muzea i oddziały muzealne w 2020 r.

Chart 18. The structure of museums visitors in 2020

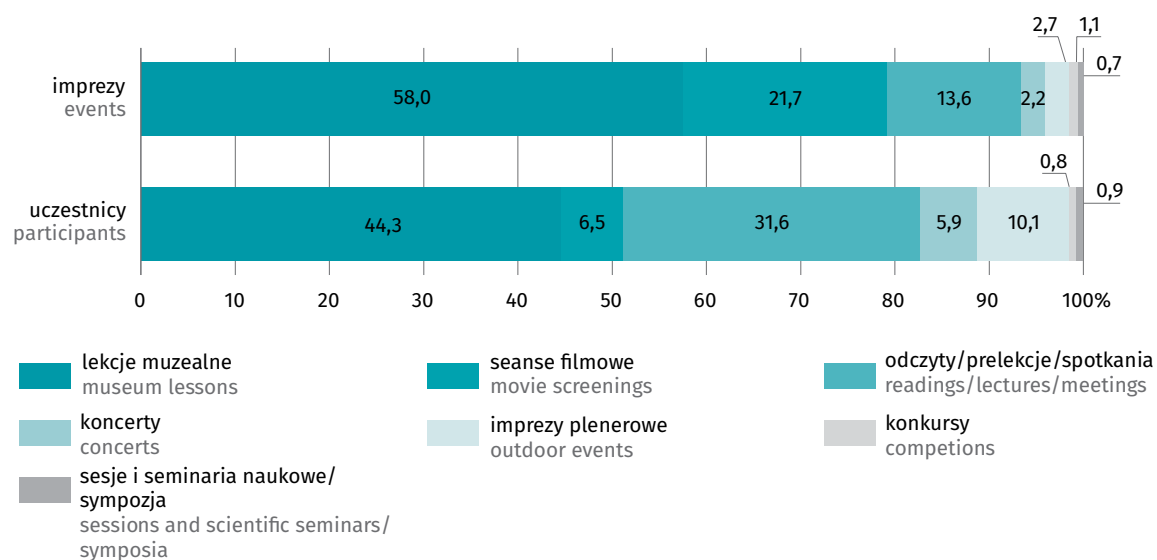

Pomimo ograniczeń działalności muzeów w 2020 r. związanych z sytuacją pandemiczną odnotowano w nich 16,6 mln zwiedzających (o 23,6 mln mniej w porównaniu z rokiem poprzednim), w tym 7,3 mln osób bezpłatnie. Zorganizowane grupy młodzieży szkolnej stanowiły 3,7% ogółu zwiedzających (12,5% w 2019 r.). Największą popularnością wśród zwiedzających, tak jak w roku poprzednim, cieszyły się muzea o profilu artystycznym i historycznym, które odwiedziło odpowiednio: 6,2 mln i 3,9 mln osób (w 2019 r. odpowiednio 11,5 mln i 8,6 mln).

Okazją do nieodpłatnego poznawania polskiego dziedzictwa narodowego jest corocznie organizowana „Noc Muzeów”. W 2020 r. w związku z pandemią COVID-19, „Noc Muzeów” odbyła się głównie w formie on-line. Stacjonarnie wydarzenie to zostało zorganizowane jedynie przez nieliczne muzea w zmienionym terminie. Wzięło w nim udział w trybie bezpośredniego zwiedzenia muzeum zaledwie 18,4 tys. zwiedzających (w 2019 r. – 798,7 tys.).

Wykres 19. Struktura działalności oświatowej muzeów i oddziałów muzealnych w 2020 r.

Chart 19. The structure of educational activity of museums and branches in 2020

Muzea zorganizowały za granicą 52 wystawy, które odwiedziło 945,2 tys. osób (132 wystawy i 2,1 mln zwiedzających w 2019 r.). Najwięcej wystaw zaprezentowano w Czechach (6), a także w Japonii, Niemczech i Stanach Zjednoczonych (po 5).

Poza działalnością wystawienniczą muzea realizowały również różne formy działalności oświatowej. W 2020 r. zorganizowały 48,9 tys. imprez i zajęć, w których uczestniczyło 7,1 mln osób (w 2019 r. odpowiednio 155,3 tys. i 8 mln). Najwięcej zorganizowano lekcji muzealnych – 28,4 tys. (w 2019 r. – 80,9 tys.).

Pomimo obostrzeń związanych z sytuacją pandemiczną muzea prowadziły pozostałą działalność kulturalną, naukową i edukacyjną - zorganizowano 48,9 tys. imprez lub zajęć gromadzących 7,1 mln uczestników; najwięcej w muzeach historycznych (19,5 tys. imprez i zajęć; 6,0 mln uczestników).

W ramach prowadzonej w 2020 r. działalności wydawniczej muzea opublikowały ogółem 1 123 tytuły w formie drukowanej i 495 tytułów w formie elektronicznej o łącznym nakładzie 862,4 tys. egzemplarzy (o 88,3% mniej tytułów w formie drukowanej niż w 2019 r.).

Tabl. 24. Muzea według województw
Table 24. Museums by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Muzea (łącznie z od- działami) ^a Museums (including branches) ^a	Muzealia w tys. szt. ^a Objects in thousands pieces ^a	Wystawy czasowe ^b Temporary exhibitions ^b		Zwiedzający ^b w tys. Visitors ^b in thousands	
				razem total	krajowe obce domestic external	ogółem grand total	w tym młodzież szkolna of which school youth
POLSKA	2018	945	22 146,8	5 476	1 003	38 124,4	5 166,7
	2019	959	22 606,4	4 996	766	40 217,3	5 029,9
	2020	932	19 381,8	3 000	442	16 628,6	621,4
Dolnośląskie		69	3 103,0	295	41	721,0	59,2
Kujawsko-pomorskie		48	1 072,6	155	30	522,9	33,9
Lubelskie		57	1 239,5	186	22	562,6	26,3
Lubuskie		17	322,8	74	20	107,6	7,9
Łódzkie		41	876,7	216	43	361,1	19,0
Małopolskie		101	3 114,4	319	31	3 259,7	128,3
Mazowieckie		143	3 043,3	504	66	6 958,1	143
Opolskie		18	253,2	77	19	95,9	11,8
Podkarpackie		61	695,0	195	34	465,6	23,8
Podlaskie		21	389,8	58	6	188,2	13,5
Pomorskie		90	768,5	201	21	1 650,8	52,1
Śląskie		83	2375	277	44	450,6	32,1
Świętokrzyskie		30	293,7	76	15	204,5	11,1
Warmińsko-mazurskie		30	246,4	84	12	369,0	9,9
Wielkopolskie		86	1 236,5	218	31	417,8	35,5
Zachodniopomorskie		37	351,3	65	7	293,2	13,9

a Stan w dniu 31 grudnia. b W ciągu roku.
 a As of 31 December. b During the year.

W 2020 r. 50,9% muzeów i oddziałów muzealnych ograniczyło prowadzenie działalności kulturalnej z powodu epidemii COVID-19, tj. czasowo nie przygotowywało i nie udostępniało oferty kulturalnej dla odbiorców. Muzea i oddziały muzealne (315 podmiotów) realizowały część oferty poprzez Internet – w formie on-line podjęto działalność kulturalną, naukową i edukacyjną. Za pośrednictwem stron internetowych, portali społecznościowych oraz kanałów wideo w Internecie udostępniono 1 367 wystaw.

Instytucje paramuzealne²⁰

Instytucja paramuzealna to jednostka organizacyjna zbliżona swoim charakterem do muzeum, której celem jest trwała ochrona dóbr kultury, nauki i techniki oraz przyrody. Do instytucji paramuzealnych zaliczamy: ogrody zoologiczne, ogrody botaniczne oraz inne jednostki obejmujące, m.in. planetaria, centra techniki, a także niebędące muzeami ekspozycje stałe przedstawiające osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

W 2020 r. zarejestrowano działalność 345 instytucji paramuzealnych wobec 157 przed rokiem, które zgromadziły 4 584,8 tys. sztuk eksponatów (bez okazów przyrody prezentowanych w ogrodach botanicznych). Większość instytucji paramuzealnych (67%) należała do sektora publicznego (76,4% w 2019 r.).

²⁰ Jednostki, które prowadzą działalność typu muzealnego lecz działają bez uzgodnienia z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statutu bądź regulaminu zostały zaliczone do instytucji paramuzealnych.

Tabl. 25. Instytucje paramuzealne według województw
Table 25. Institutions related to museums by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Instytucje paramuzealne ^a Institutions related to museums ^a	Okazy, eksponaty w tys. szt. ^a Specimens, objects in thousands pieces ^a	Wystawy czasowe ^b Temporary exhibitions ^b		Zwiedzający ^b w tys. Visitors ^b in thousands	
				razem total	krajowe obce domestic external	ogółem grand total	w tym młodzież szkolna ^c of which school youth ^c
POLSKA	2018	125	891,4	571	103	12 881,60	2 030,60
	2019	157	951,7	601	85	14 024,60	2 126,90
	2020	345	4 584,80	761	109	9 006,6	394,6
Dolnośląskie		35	376,9	107	9	2 257,1	82,2
Kujawsko-pomorskie		20	40,2	55	21	361,7	29,2
Lubelskie		11	38,0	17	2	241,2	3,3
Lubuskie		6	3,5	3	2	59,8	2,0
Łódzkie		18	143,4	29	3	493,7	13,9
Małopolskie		52	2 670,4	116	10	652,3	25,1
Mazowieckie		37	749,3	87	3	1 371,6	90,9
Opolskie		4	7,6	6	1	184,3	30,1
Podkarpackie		19	67,4	66	15	207,7	22,5
Podlaskie		18	51,8	96	18	100,0	12,3
Pomorskie		25	231,8	26	2	1 089,9	31,9
Śląskie		24	50,4	21	7	772,7	14,2
Świętokrzyskie		13	4,9	13	2	339,7	8,6
Warmińsko-mazurskie		15	27,0	19	3	117,7	7,3
Wielkopolskie		32	105,3	66	9	677,4	18,2
Zachodniopomorskie		16	16,9	34	2	79,6	2,8

a Stan w dniu 31 grudnia. b Bez zwiedzających wystawy zorganizowane za granicą. c Zwiedzający wystawy w zorganizowanych grupach.
 a As of 31 December. b Excluding visitors at exhibitions organised abroad. c Primary and secondary school students visiting museum in organised groups.

Jednostki paramuzealne przygotowały 548 (248 w 2019 r.) wystaw stałych i 761 (601 w 2019 r.) wystaw czasowych. Ponadto zaprezentowały 8 wystaw za granicą. Wystawy w kraju odwiedziło łącznie 9 mln osób, w tym 394,6 tys. młodzieży szkolnej w zorganizowanych grupach, co stanowiło 4,4% wszystkich zwiedzających. Instytucje paramuzealne odwiedziło bezpłatnie 18,9% ogółu zwiedzających osób. Największym zainteresowaniem cieszyły się ogrody zoologiczne, które odwiedziło 4,5 mln osób (w 2019 r. – 6,6 mln), w tym 1,4 mln osób ogród zoologiczny we Wrocławiu i 0,7 mln - zoo w Warszawie. Dużą popularnością cieszyły się ogrody zoologiczne województwa pomorskiego, które w 2020 r. odwiedziło 0,7 mln osób.

Instytucje paramuzealne, podobnie jak muzea, prowadziły działalność oświatową i w 2020 r. zorganizowały łącznie 15,3 tys. imprez oświatowych (27,7 tys. imprez w 2019 r.), w których uczestniczyło 567,5 tys. osób (2 mln w 2019 r.). W 175 (w 2019 r. 227) zorganizowanych konkursach wzięło udział 29 tys. (w 2019 r. 26 tys.) uczestników. W ramach prowadzonej działalności wydawniczej jednostki paramuzealne wydały 184 tytuły w formie drukowanej i 63 tytuły dostępne przez internet (663 tytuły w 2019 r.), o łącznym nakładzie 153,5 tys. egzemplarzy (1,5 mln w 2019 r.).

Liczba podmiotów, które z powodu epidemii COVID-19 ograniczyły prowadzenie działalności kulturalnej w 2020 r. w instytucjach paramuzealnych wyniosła 260 (75,4% ogólnej liczby instytucji). Z powodu wprowadzenia stanu epidemicznego i związanych z tym ograniczeń 78 podmiotów zdecydowało się udostępnić 260 wystaw przez Internet.

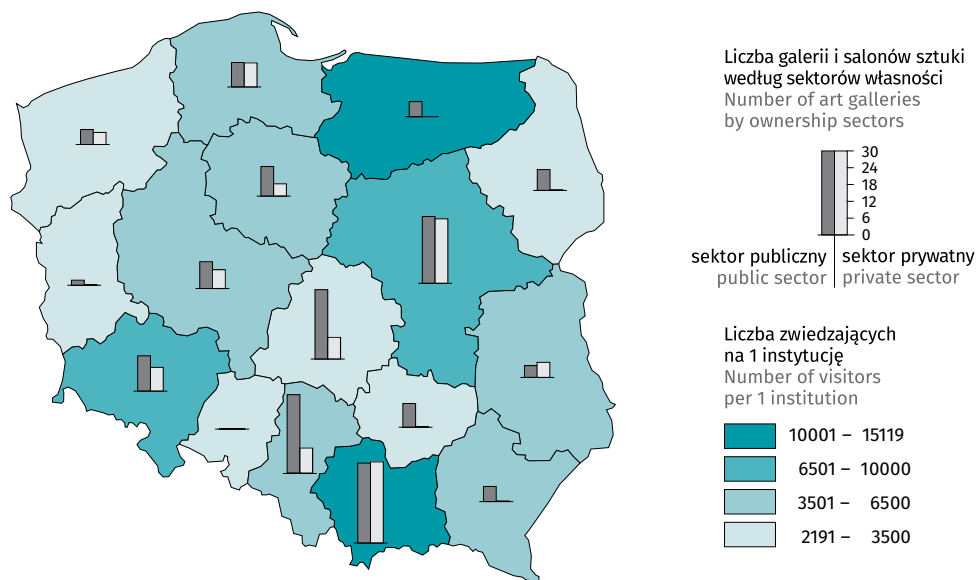
Galerie sztuki

Ogłoszenie w Polsce stanu zagrożenia epidemicznego, spowodowało ograniczenie możliwości prowadzenia działalności m.in. przez podmioty kultury, które z dnia na dzień musiały zamknąć swoje obiekty. Spowodowało to zmiany w funkcjonowaniu podmiotów działających w obszarze kultury w aspekcie realizacji działań kulturalnych. Część jednostek w tym czasie nie podejmowała żadnej działalności związanej z przygotowaniem i udostępnianiem oferty kulturalnej, a część starała się dotrzeć do odbiorcy udostępniając swoją ofertę w Internecie.

Głównym celem działalności galerii sztuki jest promocja, prezentacja i propagowanie współczesnej twórczości artystycznej poprzez organizację wystaw, działań plastycznych oraz imprez towarzyszących.

Mapa 18. Galerie i salony sztuki według sektorów własności oraz zwiedzający w 2020 r.

Map 18. Art galleries by ownership sectors and visitors in 2020

W Polsce w 2020 r. działało 307 galerii i salonów sztuki organizujących wystawy, tj. o 6,1% mniej niż w roku poprzednim (327). Z ogółu wszystkich galerii i salonów sztuki 62,5% stanowiły te organizowane przez instytucje państwowe i samorządowe, łącznie z biurami wystaw artystycznych. W grupie tej zdecydowana większość należała do jednostek samorządowych (87,5%). W sektorze prywatnym najwięcej organizatorów galerii stanowiły osoby fizyczne (44,3%), natomiast pozostałe galerie były prowadzone przez różne organizacje, m.in. fundacje i stowarzyszenia.

Ponad połowa placówek wystawienniczych (178, tj. 58,0%), podobnie jak w roku poprzednim, zapewniła w 2020 r. niezbędne warunki do korzystania z tych obiektów przez osoby niepełnosprawne.

Przeszło połowa galerii i salonów sztuki (57,0%) prezentujących wystawy w 2020 r. funkcjonowała, podobnie jak w 2019 r., w czterech województwach: małopolskim, mazowieckim, śląskim i łódzkim.

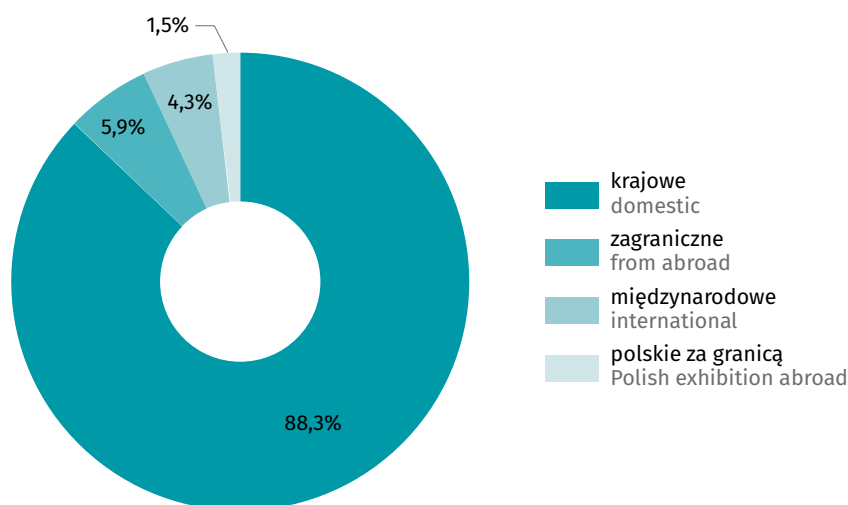
Jednym z podstawowych zadań galerii państwowych oraz samorządowych jest tworzenie kolekcji dzieł sztuki

współczesnej oraz jej udostępnianie w formie wystaw. Z roku na rok wzrasta liczba posiadanych eksponatów. W 2020 r. galerie sektora publicznego posiadały 1,1 mln zbiorów (1,0 mln w roku poprzednim), wśród których najliczniejsze były dzieła z dziedziny malarstwa (41,8%), „nowych mediów” (elektronicznych) – (26,5%) i grafiki (20,2%).

Pomimo pandemii COVID-19 i związanymi z nią ograniczeniami, galerie i salony sztuki zorganizowały 2,4 tys. wystaw i 2,5 tys. ekspozycji (wobec odpowiednio 3,8 tys. i 4,0 tys. w 2019 r.). Organizatorami 74,9% wystaw były państwowe oraz samorządowe galerie lub salony sztuki (73,3% w 2019 r.). Największą część wszystkich prezentacji w Polsce stanowiły wystawy dzieł twórców krajowych (87,9%, wobec 88,9% w 2019 r.). W porównaniu do roku 2019 zmniejszyła się liczba wystaw artystów zagranicznych ze 183 do 103 (o 56,3%).

Wykres 20. Struktura wystaw w galeriach i salonach sztuki w 2020 r.

Chart 20. The structure of exhibitions in art galleries in 2020

Również liczba zorganizowanych wystaw z zastosowaniem tzw. nowych mediów zmniejszyła się, a ich udział w łącznej liczbie wystaw był w 2020 r. na poziomie 18,7% ogółu prezentacji (13,5% w 2019 r.). Wystawy plenerowe stanowiły natomiast 6,8% ogółu wszystkich wystaw (wobec 4,3% w roku poprzednim). Na 163 wystawach plenerowych odnotowano 976,5 tys. zwiedzających (w 2019 r. odpowiednio na 166 wystawach plenerowych – 1,3 mln zwiedzających).

W 2020 r. ponad 1,9 mln osób odwiedziło państwowe oraz samorządowe galerie sztuki (wobec 4,0 mln w 2019 r.). Pozostałe galerie odwiedziło ponad 192 tys. osób (526 tys. w 2019 r.).

Największą liczbę zwiedzających zgromadziły galerie w województwach: małopolskim (41,8% ogółu zwiedzających), mazowieckim (14,8%) oraz dolnośląskim (7,9%).

Tabl. 26. Galerie sztuki według województw
Table 26. Art galleries by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Galerie (stan w dniu 31 grudnia) Art galleries (as of 31 December)	Wystawy Exhibitions	Ekspozycje Expositions	Zwiedzający w tys. Visitors in thousands
POLSKA	2018	325	3 886	4 023	4 545,9
	2019	327	3 786	3 964	4 541,6
	2020	307	2 377	2 467	2 063,4
Dolnośląskie		21	114	124	162,5
Kujawsko-pomorskie		15	151	176	80,8
Lubelskie		9	83	84	33,1
Lubuskie		4	47	47	12,1
Łódzkie		35	216	217	76,7
Małopolskie		57	323	329	861,8
Mazowieckie		45	338	341	305,2
Opolskie		2	25	25	6,7
Podkarpackie		7	84	89	27,3
Podlaskie		8	70	71	24,4
Pomorskie		20	209	231	112,8
Śląskie		38	249	252	138,4
Świętokrzyskie		9	101	105	20,5
Warmińsko-mazurskie		6	44	50	64,7
Wielkopolskie		18	212	214	101,5
Zachodniopomorskie		13	111	112	34,9

Oprócz prezentacji dzieł sztuki współczesnej, galerie prowadziły różnorodną działalność około wystawienniczą, tj. organizowały imprezy muzyczne, filmowe, konkursy, performance oraz aukcje dzieł sztuki. W ramach edukacji kulturalnej w 2020 r. instytucje wystawiennicze zorganizowały łącznie 1,5 tys. odczytów, prelekcji i spotkań z autorami wystaw oraz 4,2 tys. lekcji lub warsztatów plastycznych (w 2019 r. odpowiednio 4,3 tys. oraz 12,2 tys.). W ramach tej formy działalności 94,8% wszystkich imprez zostało zorganizowanych przez galerie sektora publicznego.

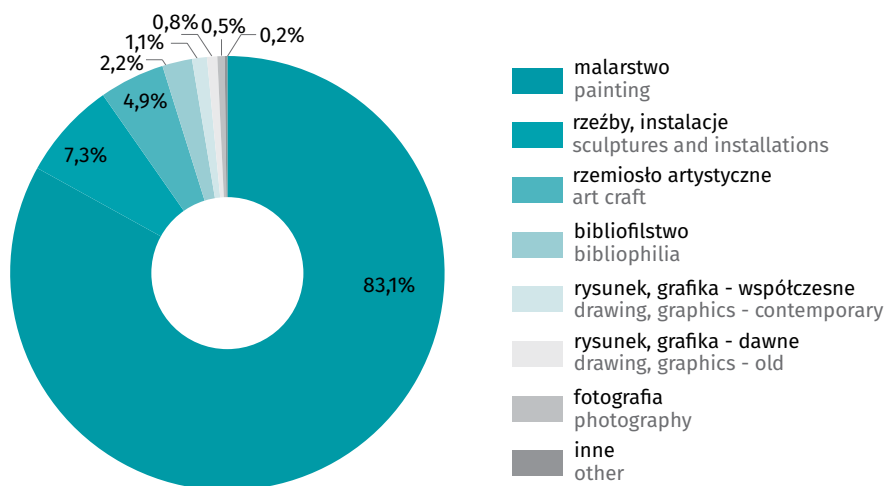
Na prowadzenie działalności galerii w 2020 r. miało wpływ wystąpienie sytuacji epidemicznej związanej z COVID-19 oraz związane z tym ograniczenia działalności podmiotów, w tym 198 galerii (64,5% ogółu). W związku z tym blisko 65,5% galerii i salonów sztuki skorzystało z możliwości udostępniania wystaw przez Internet – w 2020 r. odnotowano 896 takich wystaw.

Bogatą propozycję galerii i salonów sztuki uzupełniała oferta wydawnicza, a wśród niej publikacje katalogów, informatorów, folderów czy plakatów. W ramach tej działalności instytucje wystawiennicze w 2020 r. wydały 4,2 tys. tytułów w formie drukowanej (8,3 tys. w 2019 r.) oraz 1,9 tys. wydawnictw elektronicznych (2,3 tys. w 2019 r.), z których prawie 2/3 stanowiły zaproszenia na wystawy. Działalność wydawnicza była zdecydowanie szersza w galeriach państwowych oraz samorządowych, gdzie nakład oddanych do druku wydawnictw wyniósł 601,3 tys. egzemplarzy (1,3 mln w 2019 r.) i przeszło 6,5-krotnie przewyższył nakład publikacji wydanych przez galerie z sektora prywatnego.

Rynek dzieł sztuki i antyków

O działalności na rynku dzieł sztuki i antyków w 2020 r. informacje przekazało – tak jak rok wcześniej – 208 podmiotów m.in. domów aukcyjnych, galerii sztuki i antykwariatów, spośród których 39,9% zajmowało się sprzedażą dzieł sztuki lub antyków oraz działalnością wystawienniczą (44,2% w 2019 r.). W 2020 r. wartość sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych wyniosła 418,5 mln zł i w porównaniu z 2019 r. wzrosła o 157,5%.

Wykres 21. Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według rodzajów w 2020 r.
Chart 21. The structure of sales of works of art and antiques (own or on a commission basis) by type in 2020

Biorąc pod uwagę działalność na rynku dzieł sztuki i antyków w Polsce w wymiarze przestrzennym, najczęściej podmiotów (40) prowadziło działalność w Warszawie, a w całym województwie mazowieckim – 47 (czyli 22,6% ogólnej liczby podmiotów). Przeważająca liczba podmiotów (69,7%) zajmujących się sprzedażą dzieł sztuki i antyków w 2020 r. działała w stolicach województw. 67,8% podmiotów prowadziło działalność w 18 stolicach województw (w porównaniu z 2019 r. wzrost o 2,8%).

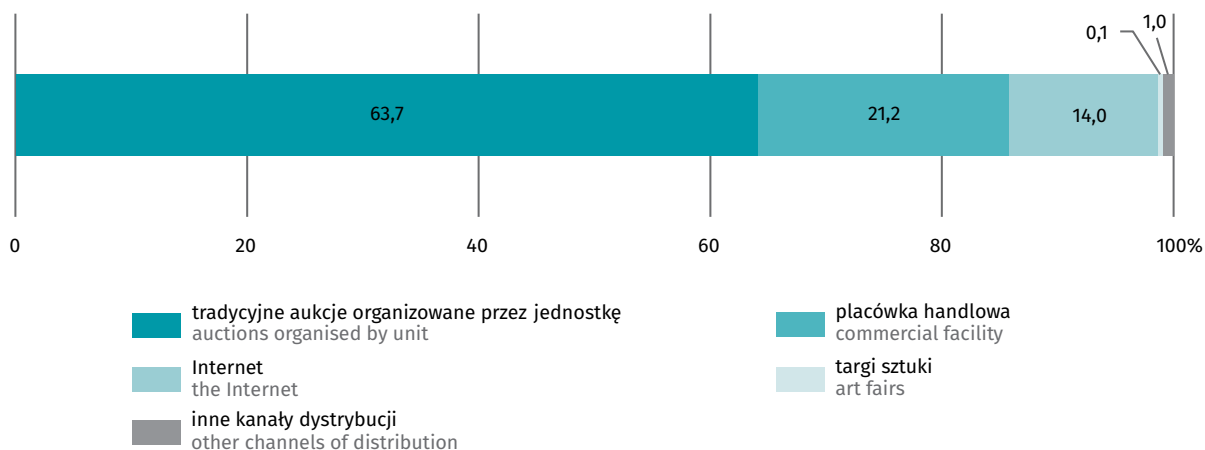
W 2020 r. największą część łącznej wartości sprzedaży dzieł sztuki i antyków podmioty uzyskały poprzez organizację tradycyjnych aukcji. Sprzedano tą drogą dzieła sztuki i antyki własne oraz komisowe o wartości 266,7 mln zł, (63,7% łącznej wartości sprzedaży w 2020 r., 46,4% w 2019 r.), co w porównaniu z 2019 r. stanowiło wzrost o 253,8%. Drugim – podobnie jak rok wcześniej – wybieranym kanałem dystrybucji była sprzedaż w placówkach handlowych – 88,7 mln zł (21,2% łącznej wartości sprzedaży w 2020 r., 39,5% w 2019 r.), co w porównaniu z 2019 r. stanowiło wzrost o 38,3%. Za pośrednictwem Internetu sprzedano dzieła sztuki i antyki za kwotę 58,4 mln zł (14,0% łącznej wartości sprzedaży w 2020 r., 10,3% w 2019 r.), co w porównaniu z 2019 r. stanowiło wzrost o 248,5%. Najmniejszą wartość sprzedaży dzieł sztuki i antyków (spośród 4 głównych kanałów sprzedaży) – podobnie jak rok wcześniej – uzyskano na targach sztuki – 0,4 mln zł (0,1% łącznej wartości sprzedaży w 2020 r., 1,3% w 2019 r.), co w porównaniu z 2019 r. stanowiło spadek o 82,4%.

Podmioty działające na rynku dzieł sztuki i antyków, poza sprzedażą, zajmowały się m. in. organizacją wystaw (38,9% ogólnej liczby podmiotów, w 2019 r. 43,3%), promocją artystów (33,2%, w 2019 r. 38,5%) oraz wydawaniem książek, albumów, katalogów lub folderów (26,0%, w 2019 r. 29,8%).

W 2020 r. 4,8% podmiotów działających na polskim rynku dzieł sztuki i antyków wzięło udział w różnego rodzaju targach sztuki. Galerie i domy aukcyjne zaprezentowały się m.in. na Targach Sztuki Dostępnej w Warszawie, Targach Plakatu, Targach Not Fair oraz tradycyjnie na Warszawskich Targach Sztuki, których 18-sta edycja odbyła się w październiku 2020 r.

Wykres 22. Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według kanałów dystrybucji w 2020 r.

Chart 22. The structure of sales of works of art and antiques (own or on a commission basis) by distribution channels in 2020

Działalność sceniczna

W 2020 r. działalność sceniczną prowadziły 194 teatry i instytucje muzyczne posiadające własny zespół artystyczny (188 w 2019 r.). Teatry i instytucje muzyczne zorganizowały 24,4 tys. (69,5 tys. w 2019 r.) przedstawień i koncertów, w których uczestniczyło 4,5 mln (14,4 mln w 2019 r.) widzów i słuchaczy.

Tak znaczący spadek działalności teatrów i instytucji muzycznych spowodowany był ograniczeniami w związku z obostrzeniami spowodowanymi pandemią COVID-19. Na 194 teatry i instytucje muzyczne posiadające własny zespół artystyczny, aż 114 ograniczyło prowadzenie działalności kulturalnej w tradycyjnej formie. Sytuacja ta zachęciła jednocześnie do starań by udostępniać ofertę kulturalną przez Internet, z czego skorzystały 172 podmioty, które udostępniły widzom i słuchaczom w formie on-line 3 943 przedstawienia lub koncerty.

W roku 2020, dotkniętym pandemią COVID-19 i związanymi z nią ograniczeniami, w porównaniu z 2019 r. nastąpił spadek liczby przedstawień i koncertów o 45,0 tys. (tj. o 64,9 %), i spadek liczby widzów i słuchaczy o 9,9 mln (tj. o 68,7%). Odnotowano również spadek przeciętnej frekwencji na 1 przedstawieniu – z 207 w 2019 r. do 185 osób. W 2020 r. teatry i instytucje muzyczne zaprezentowały średnio (na 1 instytucję) 126 przedstawień i koncertów (370 w 2019 r.).

Biorąc pod uwagę średnią liczbę widzów i słuchaczy przypadających na 1 przedstawienie i koncert, najwięcej osób uczestniczyło w przedstawieniach zorganizowanych przez zespoły pieśni i tańca – 590 osób oraz opery – 418 widzów, następnie operetki, balet, teatry tańca, inne teatry muzyczne – 327 widzów i słuchaczy na 1 przedstawienie. W filharmoniach – 1 koncertu wysłuchało przeciętnie 186 osób, a w teatrach dramatycznych 1 przedstawienie obejrzało średnio 177 osób, w lalkowych 95.

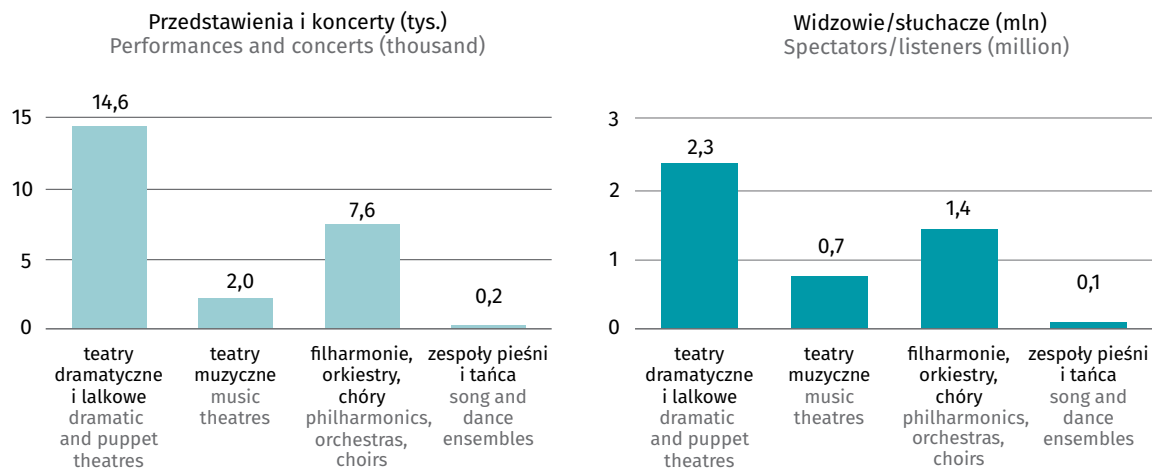
W 2020 r. teatry i instytucje muzyczne dysponowały 101,1 tys. miejsc dla widzów i słuchaczy w sali stałej. W porównaniu z rokiem poprzednim przybyło 57 miejsc na widowni w stałych salach. Na 1 miejsce na widowni w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. przypadało 378 mieszkańców Polski (380 w 2019 r.).

Większość teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół artystyczny (194) prowadziła działalność w obiektach przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych²¹ (158) – 81,4%.

Liczba teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół artystyczny w 2020 r. była nadal wyraźnie zróżnicowana w poszczególnych województwach – od 3 (w woj. podkarpackim) oraz 4 (w woj. lubuskim i świętokrzyskim) do 36 (w woj. mazowieckim), a powyżej 20 odnotowano w woj. śląskim (22) i małopolskim (25).

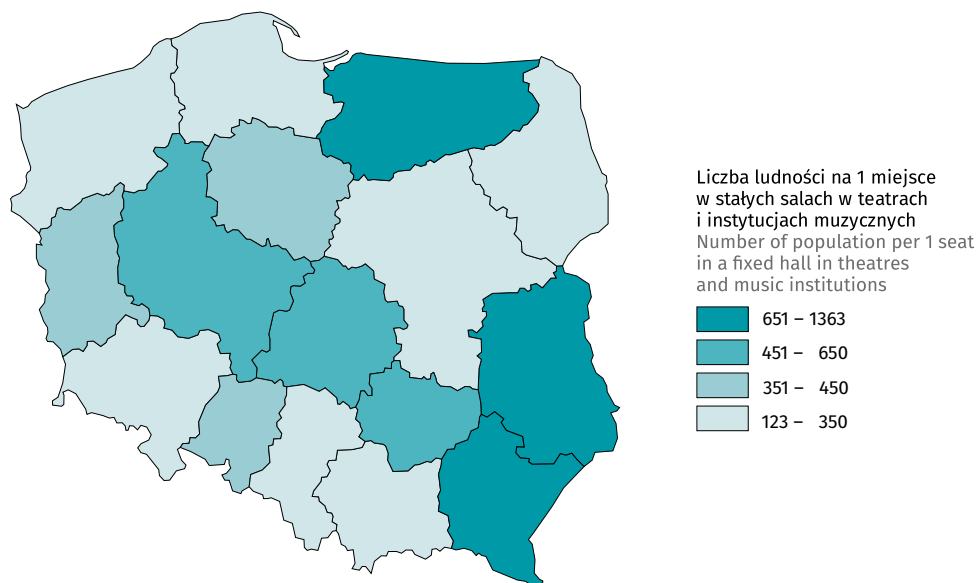
Wykres 23. Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według rodzajów instytucji w 2020 r.

Chart 23. Performances and concerts, spectators and listeners in theatres and music institutions by type of institution in 2020

Mapa 19. Ludność na 1 miejsce w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych w 2020 r.

Map 19. Population per 1 seat in a fixed hall in theatres and music institutions in 2020

²¹ Zmiana metodologii. Nie należy porównywać danych z latami wcześniejszymi.

W 2020 r. najwięcej widzów i słuchaczy odwiedziło teatry i instytucje muzyczne w województwach: mazowieckim – 1,7 mln (311 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1 000 ludności; 37,4% ogólnej liczby widzów i słuchaczy), śląskim – 0,5 mln (108 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1 000 ludności; 10,8% ogólnej liczby widzów i słuchaczy), małopolskim – 0,4 mln (105 osób w przeliczeniu na 1 000 ludności; 8,0% ogólnej liczby widzów i słuchaczy). Najmniej widzów i słuchaczy było w teatrach i instytucjach muzycznych województwa opolskiego (40,4 tys.) i podkarpackiego (45,1 tys. osób).

Spośród 24,4 tys. przedstawień i koncertów w 2020 r. – 6,9 tys. (tj. 28,2% wszystkich przedstawień i koncertów) odbyło się w woj. mazowieckim, w woj. małopolskim – 2,6 tys. (tj. 10,5%), w woj. śląskim – 2,3 tys. (tj. 9,4%), i w woj. dolnośląskim – 2,1 tys. (tj. 8,4%). Najmniejszą liczbę przedstawień i koncertów odnotowano w woj. opolskim – 0,3 tys. (1,3% wszystkich występów). W porównaniu z 2019 r. w 2020 r. pod wpływem pandemii COVID-19 i związanych z nią ograniczeń wystąpił bardzo duży spadek liczby przedstawień i koncertów w Polsce – z 69,5 tys. w 2019 r. do 24,4 tys. w 2020 r.

Tabl. 27. Teatry i instytucje muzyczne według województw
Table.27. Theatres and musical institutions by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Teatry i instytucje muzyczne Theatres and musical institu- tions	Miejsca na widowni Seats for audi- ence	Prezentacje/ koncerty Performances/ concerts	Widzowie/ słuchacze w tys. Spectators/ listeners in thousands
		stan w dniu 31 grudnia as of 31 December		w ciągu roku during the year	
POLSKA	2018	189	97 968	69 044	14 895,5
	2019	188	101 043	69 505	14 363,3
	2020	194	101 100	24 391	4 502,1
Dolnośląskie		18	9 072	2 060	308,1
Kujawsko-pomorskie		7	4 848	936	275,0
Lubelskie		7	1 938	425	73,3
Lubuskie		4	2 601	2 048	216,9
Łódzkie		11	5 133	799	137,3
Małopolskie		25	8 300	2 561	360,0
Mazowieckie		36	20 208	6 879	1 685,5
Opolskie		5	2 451	322	40,4
Podkarpackie		3	1 556	528	45,1
Podlaskie		8	3 734	845	100,2
Pomorskie		16	13 974	1 249	278,0
Śląskie		22	12 550	2 294	488,2
Świętokrzyskie		4	2 025	460	76,9
Warmińsko-mazurskie		5	1 978	624	77,4
Wielkopolskie		15	6 087	1 386	183,5
Zachodniopomorskie		8	4 645	975	156,3

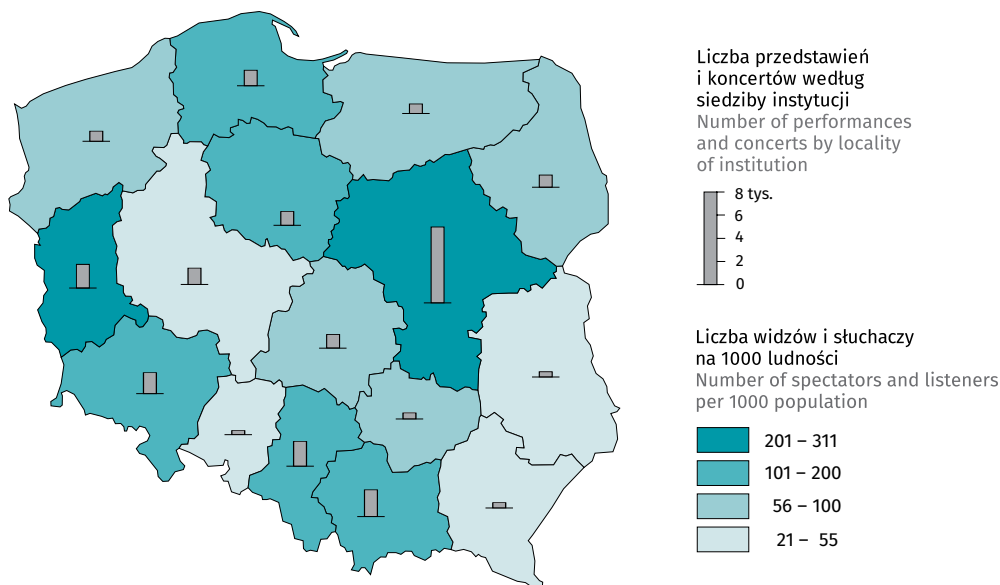
W 2020 r. teatry dramatyczne i lalkowe oraz teatry muzyczne tj. opery i operetki przedstawiły 485 widowisk premierowych (w roku poprzednim – 861), z tego 389 premier w teatrach dramatycznych i lalkowych (730 premier w 2019 r.) i 96 w teatrach muzycznych (131 premier w 2019 r.).

Udział spektakli teatralnych i koncertów prezentowanych na terenie województwa, w którym siedzibę ma instytucja artystyczna w ogólnej liczbie przedstawień i koncertów zwiększył się o 5,0 p. proc. i wyniósł 91,7%. Zwiększył się także (o 10,9 p. proc.) udział liczby widzów przedsięwzięć podejmowanych we własnym województwie –

i wyniósł 92,0%. Podobnie jak w przypadku ogólnej liczby spektakli i koncertów zmiana ta ma związek z pandemią COVID-19 i wynikającymi z niej ograniczeniami.

W przypadku teatrów dramatycznych i lalkowych, udział przedstawień prezentowanych we własnym województwie w ogólnej liczbie spektakli wyniósł 95,1% (w 2019 r. – 86,5%), a udział widowni osiągnął 93,4% (w 2019 r. – 73,0%).

Mapa 20. Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych w 2020 r.
Map 20. Performances and concerts, spectators and listeners in theatres and music institutions in 2020

W przypadku teatrów muzycznych udział przedstawień prezentowanych we własnym województwie w ogólnej liczbie przedstawień wyniósł 96,8%, a udział widowni – 97,9% (w 2019 r. odpowiednio 96,0% i 97,2%).

Udział koncertów zaprezentowanych przed publicznością we własnym województwie przez filharmonie, orkiestry i chóry w 2020 r. wyniósł 84,5%, a udział słuchaczy – 88,9% (w 2019 r. odpowiednio 85,2% i 87,1%).

W 2020 r. teatry i instytucje muzyczne zaprezentowały za granicą 163 przedstawienia i koncerty (778 w 2019 r.). Najwięcej przedstawień lub koncertów za granicą zaprezentowały teatry (67, w tym: dramatyczne – 23, lalkowe – 44). Filharmonie, orkiestry i chóry zorganizowały za granicą 81 koncertów. Najwięcej przedstawień i koncertów za granicą wystawiły teatry i instytucje muzyczne z województw: małopolskiego (57), dolnośląskiego (41), mazowieckiego (27), kujawsko-pomorskiego (19) i wielkopolskiego (9).

W 2020 r. odbyło się 639 (w 2019 r. – 1 558) przedstawień i koncertów zrealizowanych w Polsce przez twórców z zagranicy; najwięcej w województwach: lubuskim (226), mazowieckim (110) i zachodniopomorskim (103). Liczba widzów i słuchaczy na przedstawieniach zespołów i artystów zagranicznych spadła o 53,1% i wyniosła 248,8 tys. (w 2019 r. – 530,3 tys.). Najwięcej widzów i słuchaczy na przedstawieniach zespołów i artystów z zagranicy odnotowano w województwach: kujawsko-pomorskim (94,0 tys.), pomorskim (39,0 tys.) i zachodniopomorskim (34,6 tys.).

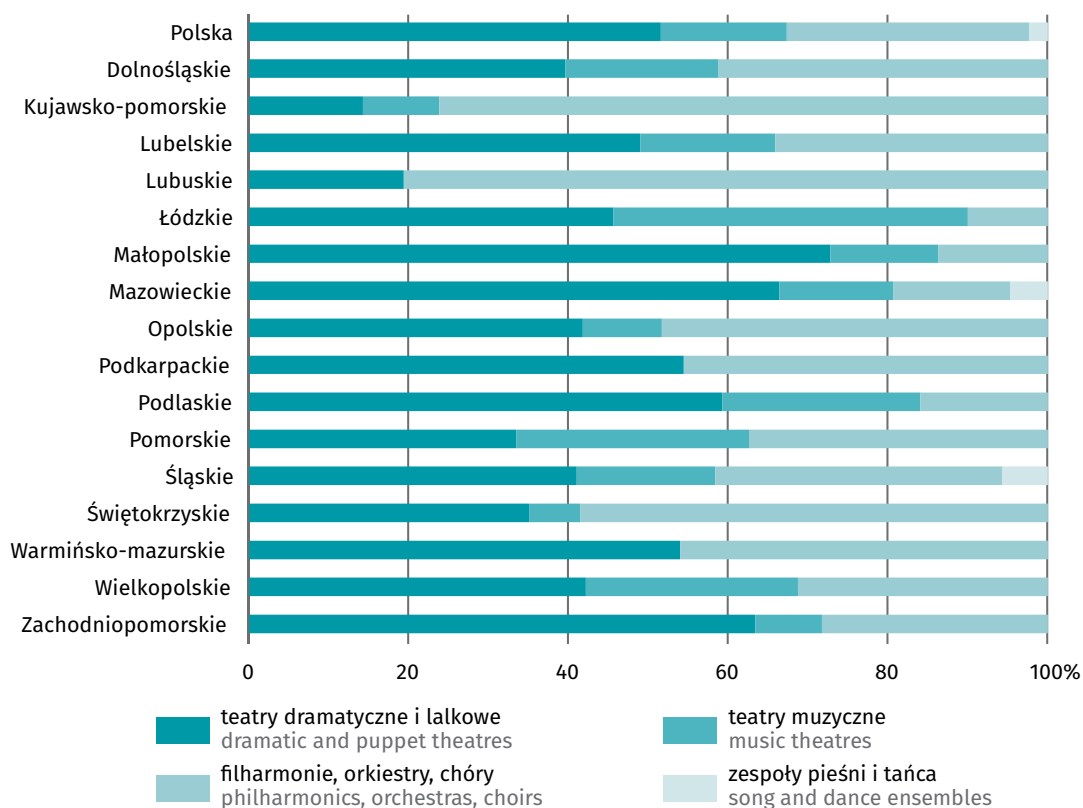
W ramach działalności przedsiębiorstw (agencji) estradowych i innych jednostek prowadzących działalność sceniczną o charakterze rozrywkowym wyróżniamy imprezy własne oraz imprezy z zagranicy. W 2020 r. przedsiębiorstwa estradowe zorganizowały 1,2 tys. własnych imprez (w roku poprzednim – 3,6 tys.), w których uczestniczyło 0,2 mln widzów (w 2019 r. – 2,6 mln osób), przeciętnie 200 osób na 1 imprezę (w roku poprzednim – 721 osób). Najwięcej imprez zorganizowano w woj. mazowieckim (300), dolnośląskim (179) oraz zachodniopomorskim (176), a najwięcej uczestników tych imprez odnotowano w województwach: mazowieckim (58,1 tys.), pomor-

skim (31,9 tys.) oraz zachodniopomorskim (31,7 tys.). Ponadto zorganizowano 144 imprezy artystów z zagranicy (tzw. imprezy z zagranicy), w których uczestniczyło 37,1 tys. osób (w roku poprzednim odpowiednio 218 i 0,2 mln).

Rozpatrując wpływ pandemii COVID-19 na prowadzenie działalności scenicznej można zauważyć, iż na 243 teatry, instytucje muzyczne i rozrywkowe w 2020 r. 60,5% z powodu pandemii COVID-19 ograniczyło prowadzenie działalności kulturalnej, 84,0% udostępniło przedstawienia i koncerty przez Internet, których liczba osiągnęła ponad 4,8 tys. udostępnień. Natomiast na 194 teatry i instytucje muzyczne posiadające własny zespół artystyczny, 58,8% ograniczyło prowadzenie działalności kulturalnej, 88,7% udostępniło przedstawienia i koncerty przez Internet, których liczba osiągnęła ponad 3,9 tys. udostępnień.

Wykres 24. Struktura widzów i słuchaczy według rodzajów instytucji w 2020 r.

Chart 24. The structure of spectators and listeners by type of institution in 2020

Kinematografia

W 2020 r. wyprodukowano w Polsce 72 filmy pełnometrażowe przeznaczone do prezentacji w telewizji i kinach (wobec 76 w roku poprzednim), w tym 43 filmy fabularne (56 w 2019 r.). Dane dotyczą produkcji zakończonej, tzn. filmów, dla których sporządzono kopię wzorcową. Do rozpowszechniania w kinach przewidziano 47 filmów pełnometrażowych, w tym 35 filmów fabularnych (w 2019 r. odpowiednio 47 i 41 filmów). Ponadto wyprodukowano 205 filmów krótko- i średnometrażowych przeznaczonych do prezentacji w telewizji i kinach (207 w 2019 r.), w tym 141 filmy dokumentalne (143 w 2019 r.). Z powodu sytuacji epidemicznej związanej z COVID-19 część zaplanowanych produkcji długo-, średnio- i krótkometrażowych nie została zrealizowana.

Kina zawsze cieszyły się dużą popularnością i zajmują czołowe miejsce pod względem frekwencji wśród opisywanych podmiotów działających w obszarze kultury. W 2020 r. działalność kin została czasowo ograniczona w wyniku pandemii COVID-19, co spowodowało ograniczenie liczby widzów do 19,5 mln (61,9 mln widzów w 2019 r.). Według stanu na koniec 2020 r. w Polsce działało 514 kin (511 kin stałych i 3 kina ruchome), tj. o 14 mniej w porównaniu

z poprzednim rokiem. Kina stałe dysponowały ponad 1,5 tys. sal projekcyjnych z 290,7 tys. miejsc na widowni (w 2019 r. – odpowiednio ponad 1,5 tys. i 293,6 tys.).

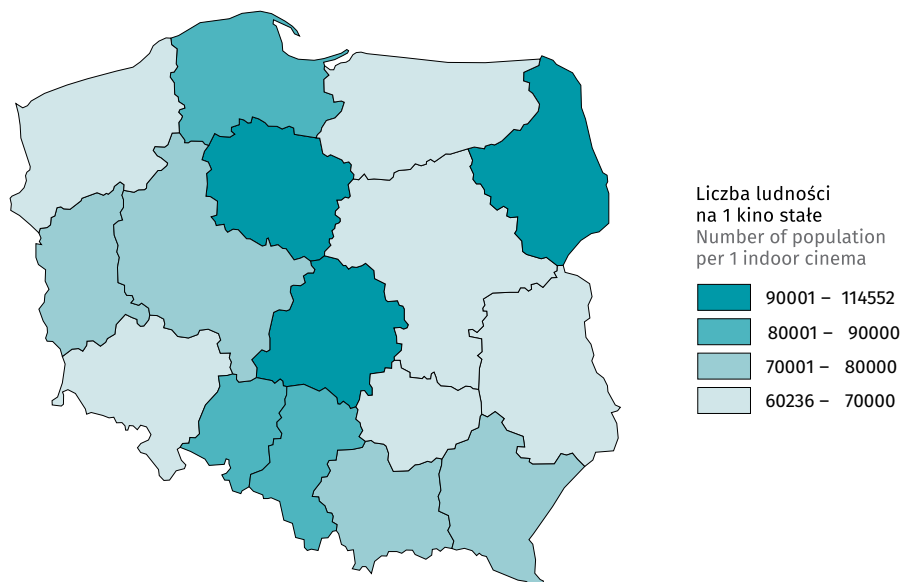
Wyraźnie widoczna jest dysproporcja w formie własności kin oraz w ich lokalizacji. Właścicielami 63,2% kin były podmioty należące do sektora publicznego, z których 98,2% kin było własnością samorządu terytorialnego. Natomiast w działalności kinowej większą aktywność przejawiały kina prowadzone przez podmioty sektora prywatnego, stanowiące jedynie 36,8% ogółu kin, które jednak zrealizowały 88,7% wszystkich seansów kinowych, a ich widownia stanowiła 83,7% wszystkich widzów w kinach w 2020 r.

Z powodu COVID-19 aż 459 kin ograniczyło prowadzenie działalności, czyli 86,3% (najwięcej w województwach świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim, gdzie każde kino ograniczyło prowadzenie swojej działalności). Równocześnie w tym samym roku i z tego samego powodu, zostało udostępnionych 22 620 seansów przez Internet. Najwięcej seansów przez Internet udostępniły kina z województwa małopolskiego (13,7 tys.), a w dalszej kolejności (po 2,8 tys.) z województw: śląskiego i wielkopolskiego.

Przeważająca liczba kin stałych była zlokalizowana w miastach (96,5%), kina na wsi to już zjawisko marginalne. W 2020 r. swoją działalność na terenach wiejskich prowadziło 18 kin stałych. Były to w zdecydowanej większości kina małe i działające w domach lub ośrodkach kultury, znajdujące się w sporej odległości od dużych miast. Wyjątkiem jest miejscowość Janki pod Warszawą w gminie Raszyn, w której w dużym centrum handlowym działa multiplex (10 sal kinowych). Najwięcej kin stałych prowadziło swoją działalność w najbardziej zurbanizowanych województwach, tj. mazowieckim (16,8% ogółu kin stałych), śląskim (10,4%) oraz dolnośląskim (9,4%).

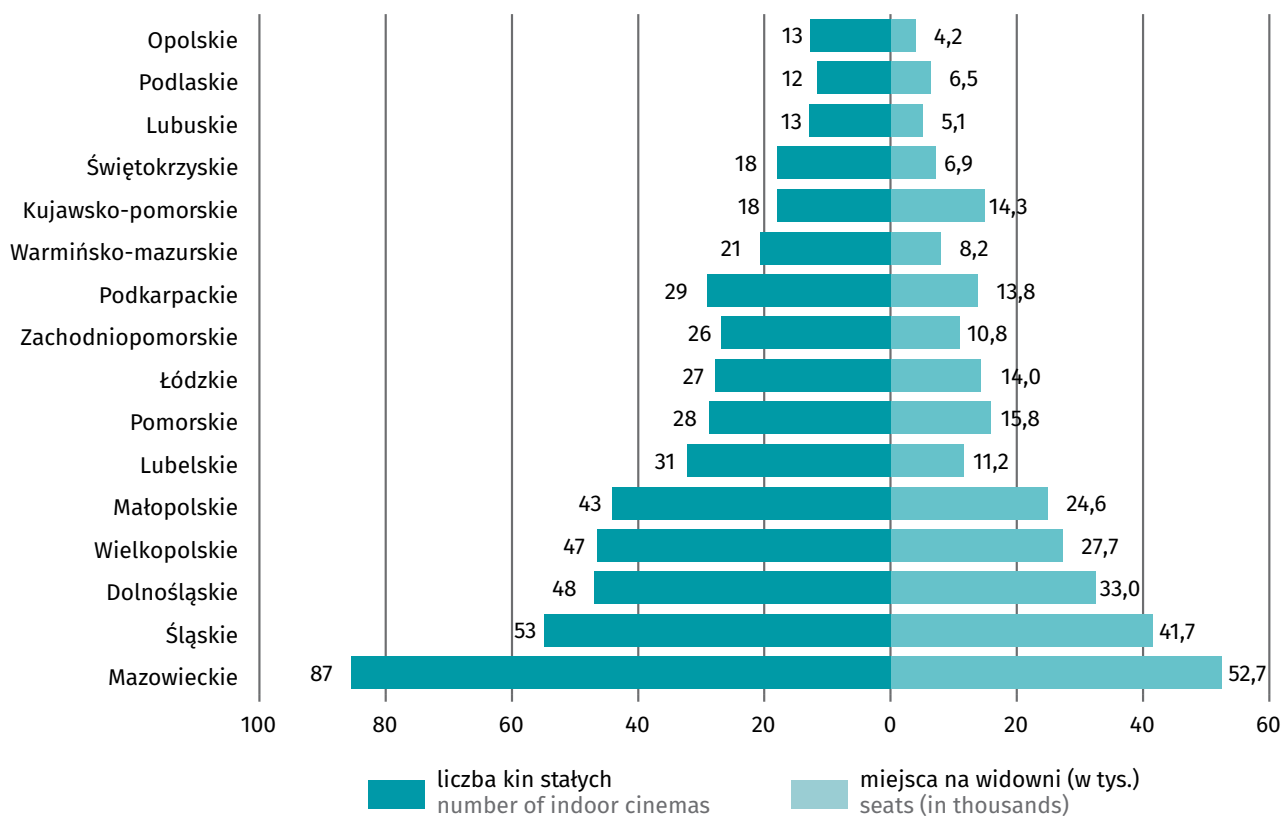
Mapa 21. Ludność na 1 kino stałe w 2020 r.

Map 21. Population per 1 indoor cinema in 2020

Wykres 25. Kina stałe i miejsca na widowni w 2020 r.

Chart 25. Indoor cinemas and seats in indoor cinemas in 2020

W 2020 r. w porównaniu do roku poprzedniego liczba sal projekcyjnych w kinach stałych zmalała o 0,1%, oraz o 2,9 tys. zmniejszyła się liczba miejsc na widowni (spadek o 1,0%). Wśród 511 kin stałych 19,2% stanowiły minipleksy, natomiast 59,5% – kina jednosalowe (w 2019 r. odpowiednio 18,7% i 61,2%). Jednakże to multipleksy skupiły blisko połowę ogółu miejsc na widowni (43,9%), wyświetliły 52,1% wszystkich seansów i zgromadziły 46,1% ogółu widzów (w 2019 r. odpowiednio 43,0%, 49,9%, 47,3%). Średnio 1 multipleks w 2020 r. dysponował 2 057 miejscami na widowni i zgromadził w ciągu roku 144,8 tys. widzów na około 9,2 tys. seansach filmowych. Dla porównania, w 2019 r. 1 multipleks przeciętnie dysponował 2 070 miejscami na widowni i zgromadził w ciągu roku 480,5 tys. widzów na 18,1 tys. seansach filmowych.

W 2020 r. dwoma rodzajami aparatury projekcyjnej (analogowej – 35 mm i cyfrowej – w standardzie DCI) dysponowało równocześnie 21,9% kin stałych (21,2% w 2019 r.). Wzrosła liczba kin umożliwiających widzom rezerwowanie biletów przez Internet z 373 do 394 – (w 2020 r. taką możliwość dawało 77,1% kin stałych wobec 71,3% w 2019 r.).

Tabl. 28. Kina według województw
Table 28. Cinemas by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Kina ^a Cinemas ^a	Miejsca na widowni ^{ab} Seats at indoor cinemas ^{ab}	Seanse ^c Screenings ^c	Widzowie ^c Audience ^c
			w tysiącach in thousands		
POLSKA	2018	500	290,6	2 209,1	59 340,0
	2019	528	293,6	2 209,7	61 949,5
	2020	514	290,7	1 100,1	19 536,0
Dolnośląskie		48	33,0	117,1	1 897,1
Kujawsko-pomorskie		18	14,3	56,7	964,6
Lubelskie		31	11,2	40,8	742,6
Lubuskie		13	5,1	20,8	424,2
Łódzkie		27	14,0	56,3	1 108,1
Małopolskie		43	24,6	94,9	1 595,9
Mazowieckie		87	52,7	205,4	3 721,6
Opolskie		13	4,2	14,7	300,8
Podkarpackie		29	13,8	41,7	785,5
Podlaskie		12	6,5	27,2	467,0
Pomorskie		28	15,8	64,5	1 277,7
Śląskie		53	41,7	169,3	2 454,8
Świętokrzyskie		18	6,9	22,7	460,7
Warmińsko-mazurskie		21	8,2	29,7	573,2
Wielkopolskie		47	27,7	101,7	2 002,1
Zachodniopomorskie		26	10,8	36,7	760,2

a Stan w dniu 31 grudnia. b W kinach stałych. c W ciągu roku.
a As of 31 December. b At indoor cinemas. c During the year.

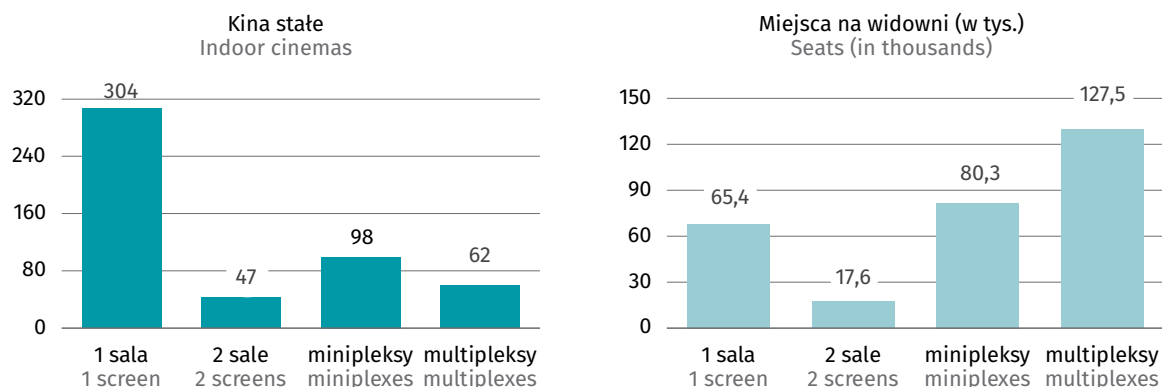
W 2020 r. kina w Polsce wyświetliły łącznie 1,1 mln seansów filmowych, w tym 30,3% projekcji stanowiły filmy produkcji polskiej (24,0% w 2019 r.). W porównaniu z poprzednim rokiem, ogólna liczba seansów zmniejszyła się o 50,2%, równocześnie liczba seansów filmów polskich zmniejszyła o 37,1%.

W ciągu całego 2020 r. polskie kina odwiedziło 19,5 mln widzów (o 42,4 mln, tj. 68,5% mniej niż w 2019 r.). Największy spadek widowni odnotowano w województwach: pomorskim (o 71,8%), małopolskim (o 70,4%) oraz kujawsko-pomorskim i łódzkim (po 69,4%).

W 2020 r. filmy produkcji polskiej w kinach stałych zgromadziły 8,2 mln widzów, co stanowiło 42,3% ogółu widzów w kinach stałych (o 45,7 p. proc. mniej niż w roku poprzednim).

Wykres 26. Kina stałe i miejsca na widowni według liczby sal projekcyjnych w 2020 r.

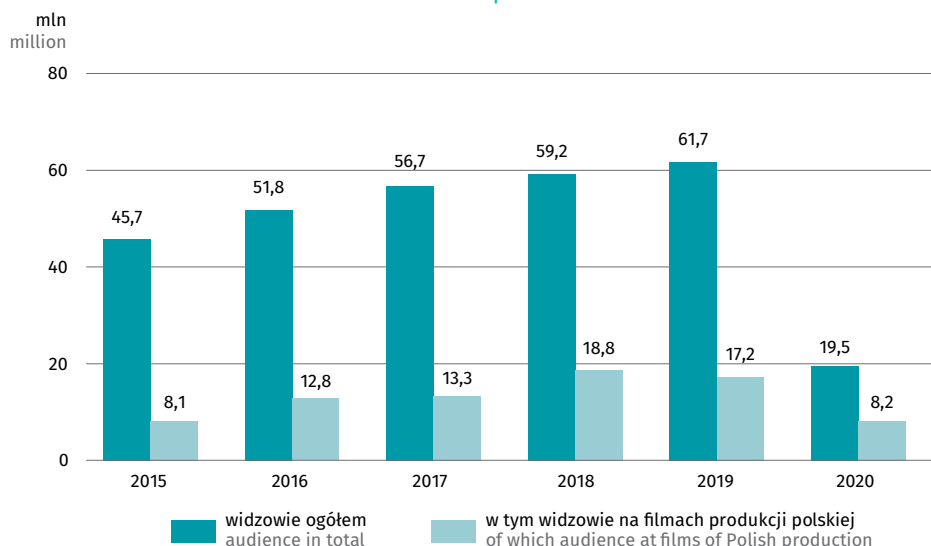
Chart 26. Indoor cinemas and seats in indoor cinemas by number of screens in 2020

Kina stałe, podobnie jak inne instytucje, starają się umożliwić korzystanie ze swojej oferty również osobom niepełnosprawnym, poprzez przystosowanie obiektów, w których prowadzą działalność do potrzeb osób niepełnosprawnych. W 2020 r. kina takie stanowiły 85,3% kin stałych (84,7% w 2019 r.).

Wykres 27. Widzowie w kinach stałych oraz na filmach produkcji polskiej

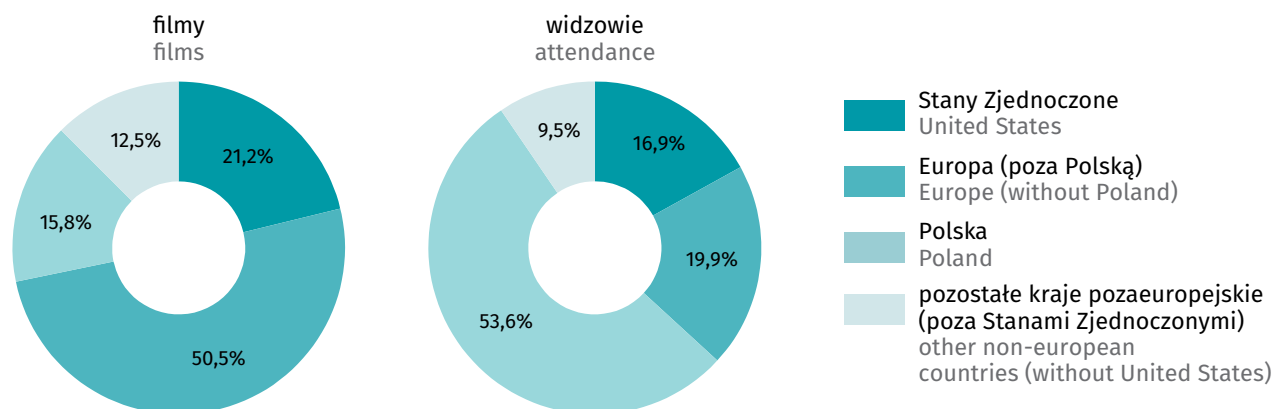
Chart 27. Attendance at indoor cinemas and on Polish production films

Podstawową, stałą formą działalności kin jest rozpowszechnianie filmów, ale kina chcąc przyciągnąć jak najliczniejszą rzeszę widzów, poszerzają swoją ofertę o inne rodzaje działalności. W 2020 r. największą popularnością wśród widzów cieszyły się zorganizowane przez kina spotkania i prelekcje oraz odczyty (2,0 tys. imprez), w których uczestniczyło 188,0 tys. osób (w 2019 r. odpowiednio 6,1 tys. i 624,9 tys.). Atrakcyjną formą działalności były także imprezy muzyczne i koncerty (279 imprez i 40,1 tys. uczestników), a także imprezy plenerowe (403 imprezy i 27,4 tys. uczestników) oraz konkursy (126 imprez i 11,3 tys. uczestników) – w 2019 r. odpowiednio: 573 imprezy i 99,9 tys. uczestników, 386 imprez i 83,8 tys. uczestników oraz 196 imprezy i 40,1 tys. uczestników.

Wykres 28. Struktura filmów i widzów na premierowych produkcjach długometrażowych według krajów produkcji w 2020 r.^a

Chart 28. The structure of films and attendance at full-length films premiere screenings by country of production in 2020^a

^a W przypadku koprodukcji, film zaliczono do kraju pierwszego współproducenta.
^a In the case of co-production the film is linked to the country of the first producer.

Źródło: dane Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.
 Source: data of Polish Film Institute.

Podstawową, stałą formą działalności kin jest rozpowszechnianie filmów, ale kina chcąc przyciągnąć jak najliczniejszą rzeszę widzów, poszerzają swoją ofertę o inne rodzaje działalności. W 2020 r. największą popularnością wśród widzów cieszyły się zorganizowane przez kina spotkania i prelekcje oraz odczyty (2,0 tys. imprez), w których uczestniczyło 188,0 tys. osób (w 2019 r. odpowiednio 6,1 tys. i 624,9 tys.). Atrakcyjną formą działalności były także imprezy muzyczne i koncerty (279 imprez i 40,1 tys. uczestników), a także imprezy plenerowe (403 imprezy i 27,4 tys. uczestników) oraz konkursy (126 imprez i 11,3 tys. uczestników) – w 2019 r. odpowiednio: 573 imprezy i 99,9 tys. uczestników, 386 imprez i 83,8 tys. uczestników oraz 196 imprezy i 40,1 tys. uczestników.

W większości dużych i średnich miast polskich, z roku na rok, pojawiają się coraz to nowe multipleksy, które generują największe zyski ze sprzedaży biletów i zagrażają egzystencji małych kin. Pomimo, iż kina jednosalowe (które stanowią blisko 60% wszystkich kin) częściej promują kino artystyczne, przy tak dużej konkurencji kin o charakterze głównie komercyjnym, mają poważne problemy z utrzymaniem się na rynku. Dużą pomocą i sposobem, aby kina te mogły konkurować z zaawansowanymi technicznie multipleksami, jest uczestnictwo w sieci Europa Cinemas²².

Przy wsparciu Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej w ramach Programu Operacyjnego „Rozwój kin”, od 2011 r. kina studyjne i lokalne mają możliwość ubiegania się o dotację na zakup projektorów cyfrowych²³. Cele programu to: tworzenie warunków powszechnego dostępu do polskiej, europejskiej i światowej sztuki filmowej, wspieranie działalności kin oraz warunków funkcjonowania instytucji filmowych, a także dostosowanie kin do cyfrowego standardu wyświetlania filmów. Priorytetami są natomiast modernizacja i cyfryzacja kin. Beneficjentami programu są m.in. kina uczestniczące w sieci Europa Cinemas lub Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych²⁴ oraz kina do nich nie należące pod warunkiem, że filmy europejskie w ich rocznym repertuarze stanowią (lub będą stanowiły) nie mniej niż 30%, w tym filmy polskie nie mniej niż 15%.

²² <https://www.europa-cinemas.org/>

²³ Źródło: <https://pisf.pl/>

²⁴ <https://stowarzyszeniekin.pl/siec-kin-studyjnych/>

Tabl. 29. Kina należące do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych według województw w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 29. Cinemas belonging to the Arthouse Cinemas Network by voivodship in 2020

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Kina studyjne i lokalne Arthouse cinemas and local cinemas
POLSKA	210
Dolnośląskie	12
Kujawsko-pomorskie	5
Lubelskie	13
Lubuskie	6
Łódzkie	13
Małopolskie	18
Mazowieckie	38
Opolskie	9
Podkarpackie	12
Podlaskie	5
Pomorskie	9
Śląskie	19
Świętokrzyskie	5
Warmińsko-mazurskie	7
Wielkopolskie	28
Zachodniopomorskie	11

W ramach tej akcji realizowany jest też program Sieć Polskich Kin Cyfrowych, którego celem jest pomoc kinom studyjnym w przejściu z projekcji analogowych do cyfrowych. Wszystkie kina należące do Sieci Polskich Kin Cyfrowych należą jednocześnie do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych.

Strukturę Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych (SKSiL) tworzą kina, które zobowiązały się do realizowania programu SKSiL w umowach zawartych z operatorem sieci – Filмотeką Narodową, która w zamian wspiera finansowo działalność programową kin oraz ułatwia im dostęp do pożądanego – z punktu widzenia programu sieci – repertuaru kinowego. Program sieci jest finansowany ze środków Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, ministerstwa właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz Filмотeki Narodowej. Przyjęte kryteria pozwalające na uczestnictwo w programie Sieci Polskich Kin Cyfrowych zobowiązują do wyświetlania minimum 300 seansów rocznie, propagowania kultury filmowej, przede wszystkim w formie prezentacji filmów o wysokiej wartości artystycznej oraz prowadzenia działalności edukacyjnej, adresowanej do młodej widowni kin. W 2020 r. do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych należało 210 kin. Kina korzystające z techniki cyfrowej nie są uzależnione od obiegu kopii filmowych wykonanych na taśmie filmowej. Wszystkie one mogą w tym samym czasie wyświetlać filmy premierowe.

Radiofonia i telewizja

Na polskim rynku medialnym funkcjonowało 19 spółek mediów publicznych (spółki prawa handlowego), które ustawa o radiofonii i telewizji określa jako „jednostki radiofonii i telewizji”. Były to: Polskie Radio S.A., Telewizja Polska S.A. i samodzielnie funkcjonujących (niezależne od Polskiego Radia S.A.) 17 spółek radiofonii regionalnej zlokalizowanych w: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze.

Działalność jednostek wchodzących w skład Polskiego Radia S.A. i Telewizji Polskiej S.A. oraz jednostek radiofonii regionalnej reguluje ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1414 z późn. zm.); działalność ta nie wymaga koncesji Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

Spółka Polskie Radio S.A. nadawała łącznie 9 programów: 4 programy uniwersalne o zasięgu ogólnokrajowym (Program 1, Program 2, Program 3, Polskie Radio 24), 1 program uniwersalny dla odbiorców za granicą (Radio dla Zagranicy) oraz 4 programy wyspecjalizowane (Czwórka Polskie Radio, Polskie Radio Dzieciom, Polskie Radio Chopin, Radio Kierowców). 17 spółek radiofonii regionalnej nadawało łącznie 41 programów, z czego: 17 programów uniwersalnych o zasięgu regionalnym, 5 programów wyspecjalizowanych, 5 pełnowymiarowych programów uniwersalnych dla społeczności lokalnych (tzw. programy miejskie), 14 niepełnowymiarowych programów uniwersalnych dla społeczności lokalnych (tzw. pasma lokalne).

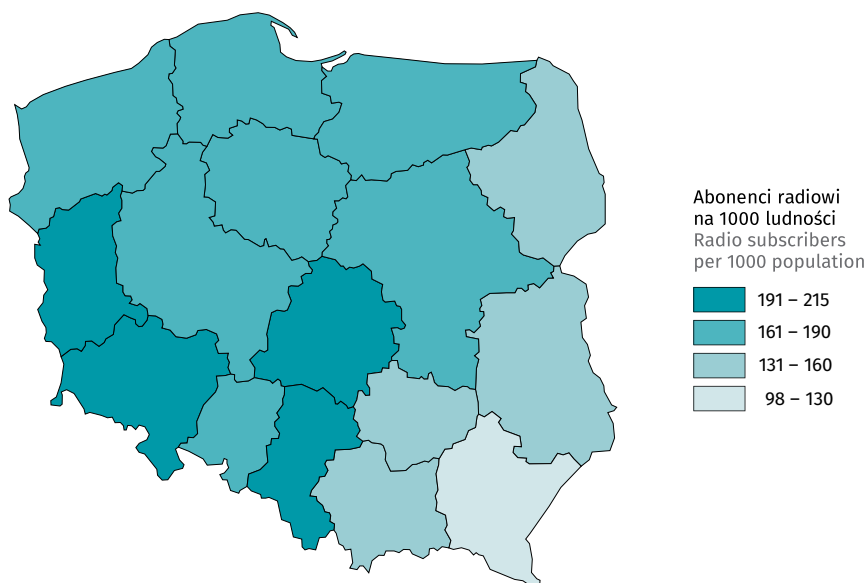
Spółka Telewizja Polska S.A. nadawała łącznie 33 programy: 4 programy uniwersalne o zasięgu ogólnokrajowym (TVP 1, TVP 2, TVP HD, TVP 3 Regionalna), 4 programy uniwersalne dla odbiorców za granicą (TVP Polonia, TVP Wilno, Poland In, Bielsat TV), 16 programów uniwersalnych o zasięgu regionalnym oraz 9 programów wyspecjalizowanych (TVP ABC, TVP Dokument, TVP INFO, TVP Historia, TVP Kultura, TVP Rozrywka, TVP Seriale, TVP Sport, TVP Kultura 2).

Programy regionalne telewizji publicznej (zawierające ogólnopolskie pasmo wspólne) rozpowszechniało 16 oddziałów terenowych, mających siedziby w: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu.

Liczba abonentów radiowych wyniosła 6,7 mln, a w przeliczeniu na 1 000 ludności spadła z 177 w 2019 r. do 175 (w miastach nastąpił spadek w stosunku do 2019 r. z 212 na 209, a na wsi spadek ze 124 do 123). Liczba abonentów telewizyjnych wyniosła 6,4 mln, a wskaźnik na 1 000 ludności spadł ze 170 w 2019 r. do poziomu 167; spadek odnotowano zarówno na wsi (ze 120 na 119), jak i w miastach (z 202 do 200).

W 2020 r. odnotowano spadek w porównaniu z rokiem poprzednim liczby zarejestrowanych abonentów radiowych (o 111,0 tys.), a także spadek liczby abonentów telewizyjnych (o 106,9 tys.), tj. osób i instytucji opłacających abonament za posiadanie odbiorników radiowych i telewizyjnych. Liczba abonentów obniżyła się w miastach (radiowych o 88,4 tys. a telewizyjnych o 84,3 tys.) i na wsi (odpowiednio o 22,7 tys. i 22,6 tys.). Jednocześnie nastąpił wzrost liczby abonentów zwolnionych od opłat abonamentowych o 98,4 tys.

Mapa 22. Abonenci radiowi na 1000 ludności w 2020 r.
Map 22. Radio subscribers per 1000 population in 2020

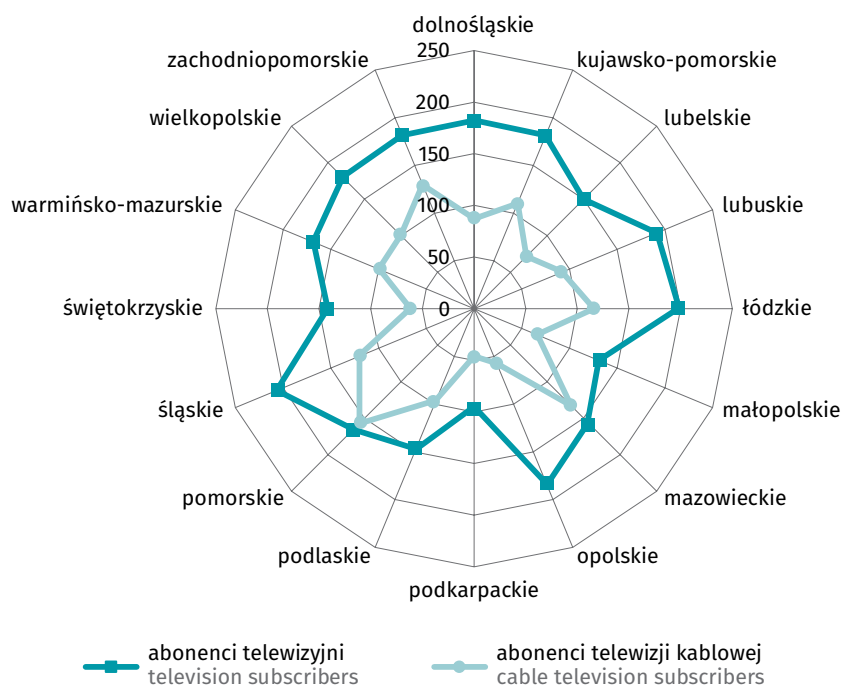
W 2020 r. media publiczne otrzymały z Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji łącznie 2 600,0 mln zł (650,0 mln zł z wpływów abonamentowych i pozaabonamentowych²⁵ oraz 1 950,0 mln zł²⁶ z tytułu rekompensaty za zwolnienia od opłat abonamentowych)²⁷.

Oprócz jednostek radiofonii i telewizji publicznej działali również nadawcy z sektora prywatnego, których podstawą działania były koncesje udzielone przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji. Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. nadawcy prywatni działali na podstawie przyznaných 322 koncesji radiowych oraz 22 koncesji telewizyjnych (w tym odpowiednio 10 koncesji radiowych i 19 telewizyjnych o charakterze ogólnopolskim i ponadregionalnym) na rozpowszechnianie programów drogą naziemną.

Operatorzy sieci telewizji kablowej działali na podstawie 206 koncesji (204 koncesji w 2019 r.), w tym 24 nowych i odnowionych, wydanych przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji w 2020 r.

Wykres 29. Abonenci telewizyjni i telewizji kablowej na 1000 ludności w 2020 r.

Chart 29. Television and cable television subscribers per 1000 population in 2020

Liczba abonentów telewizji kablowej wyniosła 3,9 mln odbiorców i była niższa o 1,5 tys. w porównaniu z rokiem poprzednim. Najwięcej abonentów odnotowano w woj. mazowieckim (730,9 tys.) i woj. śląskim (537,0 tys.), a najmniej w woj. opolskim (56,9 tys.) i woj. świętokrzyskim (75,1 tys.).

Wydatki z budżetu państwa na radiofonię i telewizję wyniosły 54,1 mln zł, tj. o 19,1 mln zł więcej (54,8%) niż w 2019 r.

Wiosną 2020 r. wraz z nastaniem epidemii COVID-19, wskutek ograniczeń dotyczących kontaktów między ludźmi oraz zaostrzonego rygoru sanitarnego, redakcje radiowe i telewizyjne musiały na nowo zorganizować sposób i formę wykonywania pracy oraz dostosować ofertę programową do posiadanych w tych warunkach możliwości

²⁵ Odsetki za zwłokę w uiszczeniu opłat oraz kary za używanie niezarejestrowanych odbiorników.

²⁶ Zgodnie z wartością nominalną skarbowych papierów wartościowych.

²⁷ Źródło: Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji za 2020 r. http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr-i-inf-2020/sprawozdanie-krrit-z-dzialalnosci-w-2020-r.pdf.

produkcyjnych. Nadzwyczajna sytuacja spowodowała, że szczególnie istotnego znaczenia nabrały zasadnicze zadania radiofonii i telewizji, w tym przekazywanie społeczeństwu informacji, upowszechnianie edukacji obywatelskiej, ułatwianie korzystania z oświaty i dorobku nauki oraz dostarczanie rozrywki. W TVP powstały nowe programy: m.in. poradnikowe związane z sytuacją pandemiczną czy edukacyjne będące odpowiedzią na spowodowane pandemią okresowe zastąpienie nauki stacjonarnej nauką zdalną.

Nadawcy radiowi mieli trudności w realizacji zobowiązań programowych wynikających z koncesji. Z chwilą ogłoszenia stanu epidemicznego, 28 nadawców radiowych wystąpiło do Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z wnioskami o czasowe zawieszenie obowiązku realizacji niektórych, bądź wszystkich koncesyjnych warunków programowych. Wnioskowane zmiany dotyczyły 133 programów radiowych. Nadawcy programów telewizyjnych byli zmuszeni do wstrzymania produkcji niektórych audycji publicystycznych i poradniczych (zwanymi też lifestyle'owymi), przede wszystkim tych, które wymagają zapraszania gości do studia. Ponadto zrezygnowali również z realizacji audycji rozrywkowych typu talent-show, a ekipy filmowe zawiesiły zdjęcia do telenowel i seriali. Nowa sytuacja spowodowała szybkie przeobrażenia ramówek i upowszechniła wdrożenie nowych form komunikacji²⁸.

Imprezy masowe

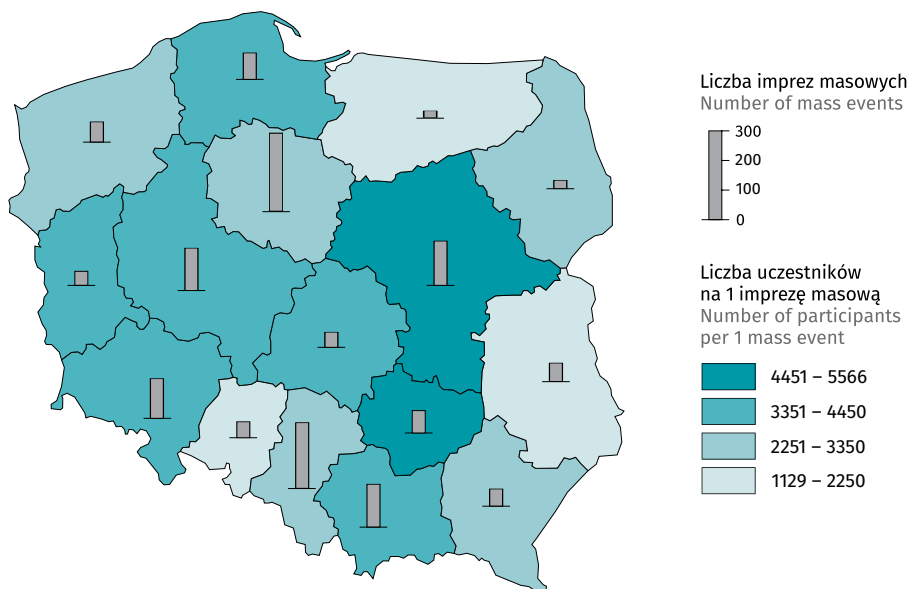
W 2020 r. w obliczu stanu zagrożenia epidemicznego oraz zgodnie z zaleceniem Światowej Organizacji Zdrowia, mającym na celu zminimalizowanie rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2, wprowadzono ograniczenia w organizowaniu imprez masowych. Przez prawie 6 miesięcy przeprowadzanie imprez masowych z udziałem publiczności nie było możliwe. Należy zaznaczyć, że imprezy, w których nie uczestniczyła publiczność z uwagi na wprowadzony zakaz nie były traktowane, jako imprezy masowe w rozumieniu ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych. Ograniczenia w organizacji masowych imprez w poszczególnych miesiącach roku miały różny zakres w zależności od aktualnej sytuacji epidemicznej w kraju.

W 2020 r. w Polsce zostało zorganizowanych 1,6 tys. imprez masowych, czyli o 77,5% mniej w porównaniu z 2019 r. Zmniejszyła się również liczba uczestników imprez masowych z 27,8 mln w 2019 r. do 4,9 mln w 2020 r., czyli o 82,3%. W przeliczeniu na 1000 ludności w imprezach masowych w 2020 r. wzięło udział 128 osób (725 w 2019 r.). Średnio w 1 imprezie masowej uczestniczyło 3,1 tys. osób (4,0 tys. uczestników w 2019 r.). Osoby prawne zorganizowały 92,9% ogólnej liczby imprez masowych, osoby fizyczne 3,8% a jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej 3,3%.

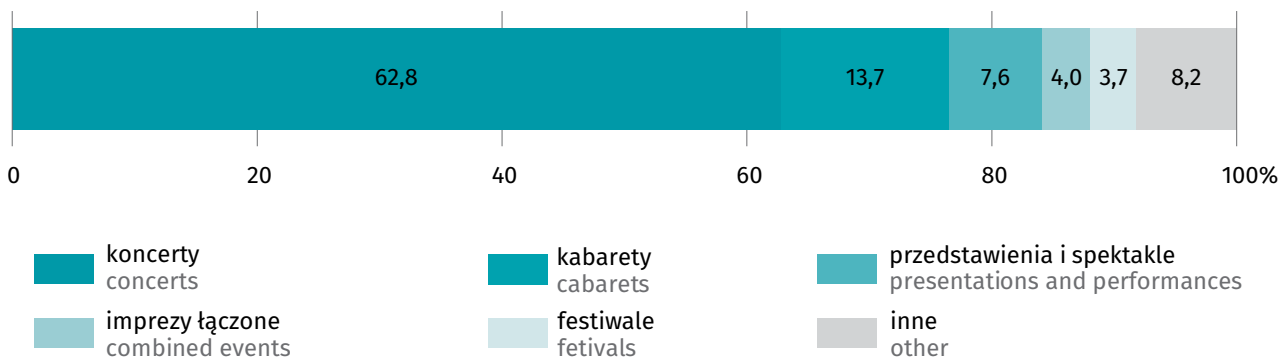
Najwięcej imprez masowych odbyło się w województwie kujawsko-pomorskim (285), a najmniej w województwie warmińsko-mazurskim (22). Również w województwie kujawsko-pomorskim w imprezach masowych uczestniczyło najwięcej osób (652 tys.), a najmniej w województwie warmińsko-mazurskim (45 tys.). W przeliczeniu na 1000 ludności najwięcej osób uczestniczyło w imprezach masowych w województwie kujawsko-pomorskim (315), a najmniej w województwie warmińsko-mazurskim (32). Większość, tj. 4,7 mln osób (95,4% ogólnej liczby uczestników) brała udział w imprezach masowych z płatnym wstępem (21,1 mln, tj. 75,8% w 2019 r.).

²⁸ Źródło: Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji za 2020 r.

Mapa 23. Imprezy masowe i uczestnicy w 2020 r.
Map 23. Mass events and participants in 2020

Wykres 30. Struktura imprez artystyczno-rozrywkowych w 2020 r.
Chart 30. The structure of art and entertainment mass events in 2020

Znacznie zmniejszyła się liczba zorganizowanych imprez artystyczno-rozrywkowych (z 3,6 tys. w 2019 r. do zaledwie 379 imprez w 2020 r.). Imprezy artystyczno-rozrywkowe stanowiły 24,2% ogólnej liczby imprez masowych i łącznie uczestniczyło w nich 1,2 mln osób (12,4 mln w 2019 r.). Spośród imprez artystyczno-rozrywkowych (379), najczęściej organizowane były koncerty (62,8% wszystkich imprez artystyczno-rozrywkowych). Najwięcej imprez artystyczno-rozrywkowych zorganizowano w województwie mazowieckim (59), natomiast najmniej w województwie podlaskim (4). Średnio najwięcej uczestników w 1 imprezie artystyczno-rozrywkowej wzięło udział w województwie pomorskim (4,1 tys. osób). Większość imprez artystyczno-rozrywkowych, tj. 305 (80,5%) zorganizowana była w obiekcie zamkniętym (1280 imprez artystyczno-rozrywkowych, tj. 35,6% w 2019 r.).

Imprezy sportowe stanowiły 75,8% ogólnej liczby imprez masowych (48,2% w 2019 r.). W porównaniu z rokiem 2019 liczba imprez sportowych zmniejszyła się (z 3,3 tys. w 2019 r. do 1,2 tys. w 2020 r.). Analogicznie zmniejszyła

się również liczba osób uczestniczących (z 15,5 mln osób w 2019 r. do 3,7 mln osób w 2020 r.). Najwięcej imprez sportowych zorganizowano w województwie kujawsko-pomorskim (261), a najmniej w województwie warmińsko-mazurskim (6). Największą liczbę uczestników imprez sportowych odnotowano w województwie kujawsko-pomorskim (585,7 tys. osób), a najmniejszą w województwie warmińsko-mazurskim (0,5 tys.). W przeliczeniu na 1000 ludności najwięcej uczestników imprez sportowych odnotowano w województwie kujawsko-pomorskim (283). Przeciętnie najwięcej uczestników w 1 imprezie sportowej wzięło udział w województwie świętokrzyskim (7,0 tys. osób). Większość imprez sportowych (75,0%) odbyła się w obiekcie zamkniętym (78,1% w 2019 r.).

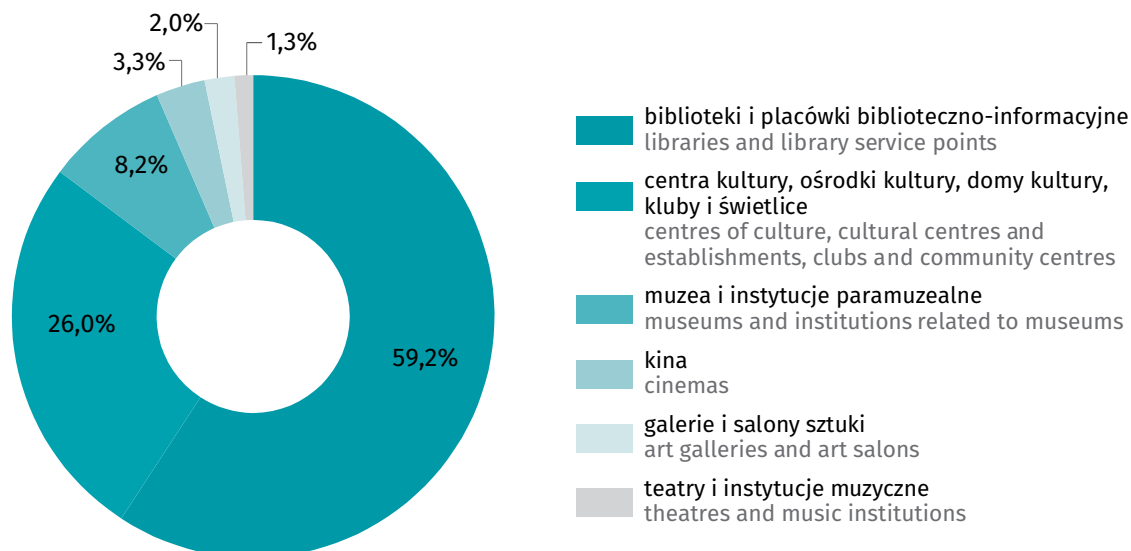
Rozkład terytorialny podmiotów działających w obszarze kultury

Liczba podmiotów²⁹ działających w obszarze kultury w 2020 r. wyniosła 15 509 i w porównaniu z 2019 r. zmniejszyła się o 1,4%. Najliczniejszą grupę stanowiły biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne (59,2% ogólnej liczby podmiotów), a w dalszej kolejności centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice (26,0%).

Rozmieszczenie podmiotów działających w obszarze kultury na poziomie województw nie zmieniło się w porównaniu z 2019 r. Ponad 1/3 wszystkich podmiotów była skupiona w trzech województwach: mazowieckim, małopolskim i śląskim. W województwie mazowieckim zlokalizowanych było 12,1% ogólnej liczby podmiotów, w małopolskim 10,5%, a śląskim 9,7%.

Wykres 31. Struktura podmiotów działających w obszarze kultury w 2020 r.

Chart 31. The structure of entities operating in the field of culture in 2020

W 2020 r. przeciętnie na jedno województwo przypadało 12 teatrów i instytucji muzycznych, 80 muzeów³⁰ i instytucji paramuzealnych, 574 biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne, 19 galerii i salonów sztuki, 253 centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice oraz 32 kina stałe.

²⁹ Na potrzeby analizy wyróżniono 15 rodzajów podmiotów działających w obszarze kultury: teatry (dramatyczne i lalkowe), teatry muzyczne (opery i operetki), filharmonie, orkiestry, chóry, zespoły pieśni i tańca, muzea i instytucje paramuzealne, biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne, galerie i salony sztuki, centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice oraz kina stałe.

³⁰ Poczawszy od danych za 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie muzea, które działają w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm).

W rozmieszczeniu poszczególnych podmiotów działających w obszarze kultury widoczne są różnice pomiędzy województwami. Wyraźna różnica występuje pomiędzy województwami mazowieckim, małopolskim i śląskim a pozostałymi województwami. W wymienionych województwach w 2020 r. działało 42,8% ogólnej liczby teatrów i instytucji muzycznych oraz 33,1% ogólnej liczby bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych. Ponad połowa galerii i salonów sztuki funkcjonowała w województwie małopolskim, mazowieckim, śląskim i łódzkim, z czego 18,6% w województwie małopolskim. Najwięcej muzeów i instytucji paramuzealnych prowadziło działalność w województwie mazowieckim, a w dalszej kolejności w małopolskim, co stanowiło 26,1% ogólnej liczby podmiotów tego typu. Ponad 1/3 centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic działała w województwach: małopolskim, podkarpackim, śląskim oraz dolnośląskim. Najwięcej kin stałych zlokalizowanych było w województwie mazowieckim (16,8% ogólnej liczby kin stałych), najmniej znajdowało się w województwach: opolskim i podlaskim (po 2,3%).

W 2020 r. przestrzenne zróżnicowanie podmiotów działających w obszarze kultury w powiatach i miastach na prawach powiatu było analogiczne jak w 2019 r. Najwięcej podmiotów skoncentrowanych było w Warszawie (661), co stanowiło 4 podmioty na 10 000 ludności, w dalszej kolejności w Krakowie (odpowiednio 399 i 5), Łodzi (225; 3), Wrocławiu (199; 3), Poznaniu (189; 4), Lublinie (143; 4), Gdańsku (131; 3), Katowicach (127; 4), w powiecie słupeckim (121 i 12), powiecie nowosądeckim (114; 5), powiecie poznańskim (114; 3) oraz powiecie nowotarskim (107; 6). Najmniej podmiotów funkcjonowało w Świętochłowicach (10), w których na 10 000 ludności przypadają 2 podmioty i w powiecie wschowskim (odpowiednio 10; 3) a także w Skierniewicach (11; 2) oraz powiatach zambruskim (11; 3) i węgrowskim (11; 5).

Tabl. 30. Podmioty działające w obszarze kultury według województw w 2020 r.
Table 30. Entities operating in the field of culture by voivodship in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Na 10 000 ludności Per 10 000 population	Na 100 km ² Per 100 km ²	Liczba typów podmiotów Number of entity types
POLSKA	15 509	4	5	15
Dolnośląskie	1 200	4	6	14
Kujawsko-pomorskie	763	4	4	13
Lubelskie	1001	5	4	13
Lubuskie	371	4	3	11
Łódzkie	896	4	5	12
Małopolskie	1 623	5	11	13
Mazowieckie	1 874	3	5	15
Opolskie	584	6	6	12
Podkarpackie	1 192	6	7	11
Podlaskie	519	4	3	12
Pomorskie	838	4	5	14
Śląskie	1 504	3	12	15
Świętokrzyskie	489	4	4	12
Warmińsko-mazurskie	590	4	2	12
Wielkopolskie	1 277	4	4	14
Zachodniopomorskie	788	5	3	12

Najwięcej podmiotów prowadzących działalność w obszarze kultury zlokalizowanych przeciętnie na przestrzeni 10 km² było w miastach na prawach powiatu. Najwyższy wskaźnik odnotowano w Warszawie (13 instytucji na 10 km²), a w dalszej kolejności w Krakowie (12), Sopocie (11), Lublinie (10).

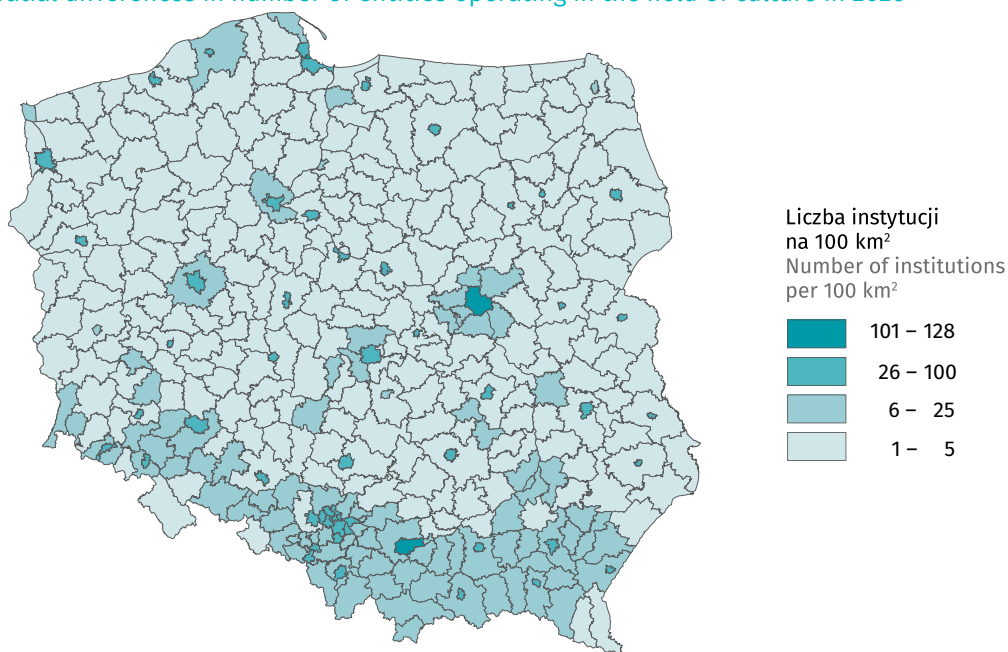
W 2020 r. na 1 podmiot działający w obszarze kultury przypadało przeciętnie 2,5 tys. mieszkańców. Na poziomie województw najniższą wartość wskaźnika zanotowano w województwie opolskim (1,7 tys. osób) natomiast najwyższą wartość wskaźnika zanotowano w województwach śląskim (3,0 tys. osób), mazowieckim (2,9 tys. osób) i pomorskim (2,8 tys. osób), następnie w kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim, wielkopolskim (po 2,7 tys.). Na poziomie powiatów najniższą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie słupeckim (0,8 tys. osób), a w dalszej kolejności w powiecie hajnowskim (0,9 tys.), lubaczowskim (1,0 tys.), parczewskim, bocheńskim, krapkowickim, przemyskim i leskim (po 1,1 tys.). Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w Grudziądzu (7,8 tys. osób), następnie w Bytomiu (6,8 tys.), Gdyni (5,8 tys.), Elblągu (5,4 tys.) oraz Sosnowcu (5,3 tys.).

W 2020 r., podobnie jak w 2019 r., analizowane rodzaje podmiotów działających w obszarze kultury nie występowały wszystkie równocześnie w żadnym powiecie ani mieście na prawach powiatu. Największa różnorodność pod tym względem cechowała Warszawę, Gdańsk i Poznań (13 rodzajów podmiotów) oraz Wrocław, Łódź, Kraków, Katowice (po 12).

Najwięcej kin stałych oraz teatrów dramatycznych i lalkowych zlokalizowanych było w Warszawie (32 kina stałe oraz 20 teatrów dramatycznych i lalkowych), w Krakowie (odpowiednio 12 i 14). 24 filharmonie prowadziły swoją działalność w Bydgoszczy, Częstochowie, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Jeleniej Górze, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Łomży, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Słupsku, Szczecinie, Wałbrzychu, Warszawie, Wrocławiu, Zabrze oraz w Zielonej Górze. Ponadto Filharmonia Podlaska jest częścią Opery i Filharmonii Podlaskiej – Europejskiego Centrum Sztuki w Białymstoku.

Mapa 24. Przestrzenne zróżnicowanie liczby podmiotów działających w obszarze kultury w 2020 r.

Map 24. Spatial differences in number of entities operating in the field of culture in 2020

Biblioteki parafialne

Podmioty wyznaniowe prowadzące działalność biblioteczną w Polsce zostały poddane systematycznej obserwacji dzięki współpracy Głównego Urzędu Statystycznego z Instytutem Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. Witolda Zdaniewicza. Obejmuje ona działalność prowadzoną przez parafie katolickie. Operat parafii katolickich w Polsce obejmował w 2020 r. 10 558 podmiotów oraz tzw. samodzielne ośrodki duszpasterskie skupione w 41 łacińskich diecezjach terytorialnych, Ordynariacie Polowym Wojska Polskiego oraz 2 diecezjach obrządku grecko-katolickiego. Główny Urząd Statystyczny prowadzi we współpracy z Instytutem Statystyki Kościoła Katolickiego SAC badania działalności bibliotecznego parafii katolickich co trzy lata – poprzednie zrealizowano za 2017 r.

W 2020 r. liczba parafialnych bibliotek wynosiła 888, co stanowiło blisko 18,8% spadek w porównaniu z rokiem 2017. Największa liczba bibliotek parafialnych znajdowała się w województwach: mazowieckim (143 placówki), śląskim (137) i małopolskim (112), natomiast najmniejsza w województwie lubuskim (16 placówek) i warmińsko-mazurskim (22). O połowę zmniejszyła się liczba bibliotek parafialnych w województwach łódzkim i warmińsko-mazurskim, największy wzrost odnotowano w województwie zachodniopomorskim (o 45,0%).

Tabl. 31. Liczba bibliotek parafialnych według województw

Table 31. Number of parish libraries by voivodship

Wyszczególnienie Specification	2017	2020		2017=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w odsetkach in percentages	
POLSKA	1 094	888	100,0	81,2
Dolnośląskie	57	42	4,7	73,7
Kujawsko-pomorskie	49	50	5,6	102,0
Lubelskie	77	41	4,6	53,2
Lubuskie	18	16	1,8	88,9
Łódzkie	70	35	3,9	50,0
Małopolskie	122	112	12,6	91,8
Mazowieckie	142	143	16,1	100,7
Opolskie	35	25	2,8	71,4
Podkarpackie	118	95	10,7	80,5
Podlaskie	28	29	3,3	103,6
Pomorskie	39	25	2,8	64,1
Śląskie	157	137	15,4	87,3
Świętokrzyskie	35	30	3,4	85,7
Warmińsko-mazurskie	44	22	2,5	50,0
Wielkopolskie	83	58	6,5	69,9
Zachodniopomorskie	20	29	3,3	145,0

W roku 2020 liczba egzemplarzy książek w bibliotekach parafialnych wynosiła 3 115 974 i zmniejszyła się w porównaniu z 2017 r. o blisko 200 tys. egzemplarzy, tj. o 5,7%. Największe zbiory książek w 2020 r. posiadały biblioteki parafialne w województwie śląskim (blisko 642 tys.) i mazowieckim (ponad 579 tys. egzemplarzy), natomiast najmniejsze zbiory wolumenów dostępne były w bibliotekach województwa zachodniopomorskiego (ok. 28,5 tys. egzemplarzy) i lubuskiego (ok. 59 tys. egzemplarzy). Największy spadek zasobów książkowych zanotowano w województwach zachodniopomorskim (o 55,5%) oraz lubelskim o 48,0%, natomiast największy przyrost w województwach podlaskim – ponad dwukrotny wzrost liczby egzemplarzy i kujawsko-pomorskim, gdzie liczba egzemplarzy książek wzrosła o blisko połowę w porównaniu z 2017 r.

Liczba pojedynczych tytułów czasopism, dostępnych w bibliotekach parafialnych w 2020 r., wynosiła dla wszystkich województw 11 921, co stanowi wzrost w porównaniu z 2017 r. o 40,7%. Największą liczbą tytułów czasopism dysponowały biblioteki parafialne w województwach: mazowieckim (3 333 pojedynczych tytułów), zachodniopomorskim (1 561) i małopolskim (1 118). Najwyższą ofertę odnotowano w bibliotekach parafialnych w województwach lubuskim (56 tytułów) i świętokrzyskim (97). Najwięcej tytułów przybyło w bibliotekach województw: mazowieckiego (prawie pięciokrotnie wzrosła liczba dostępnych tytułów), zachodniopomorskiego (blisko czterokrotny wzrost), opolskiego i wielkopolskiego (w obu przypadkach biblioteki podwoiły liczbę dostępnych tytułów). Liczba tytułów czasopism zmniejszyła się w bibliotekach województwa łódzkiego (ponad 80% spadek liczby tytułów czasopism) i dolnośląskiego (blisko 66% spadek).

Tabl. 32. Liczba egzemplarzy książek w bibliotekach parafialnych według województw
Table 32. The number of copies of books in parish libraries by voivodship

Wyszczególnienie Specification	2017	2020		2017=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percentages		
POLSKA	3 303 713	3 115 974	100,0	94,3
Dolnośląskie	173 185	190 154	6,1	109,8
Kujawsko-pomorskie	97 082	143 593	4,6	147,9
Lubelskie	162 208	84 348	2,7	52,0
Lubuskie	94 284	59 332	1,9	62,9
Łódzkie	182 614	108 745	3,5	59,5
Małopolskie	384 109	400 297	12,8	104,2
Mazowieckie	675 175	579 129	18,6	85,8
Opolskie	92 262	93 247	3,0	101,1
Podkarpackie	249 960	233 230	7,5	93,3
Podlaskie	31 182	71 408	2,3	229,0
Pomorskie	143 314	94 728	3,0	66,1
Śląskie	580 741	641 894	20,6	110,5
Świętokrzyskie	76 947	108 553	3,5	141,1
Warmińsko-mazurskie	87 650	97 375	3,1	111,1
Wielkopolskie	214 153	181 355	5,8	84,7
Zachodniopomorskie	64 169	28 584	0,9	44,5

Tabl. 33. Liczba tytułów czasopism w bibliotekach parafialnych według województw
Table 33. Number of journal titles in parish libraries by voivodship

Wyszczególnienie Specification	2017	2020		2017=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percentages		
POLSKA	8 474	11 921	100,0	140,7
Dolnośląskie	548	187	1,6	34,1
Kujawsko-pomorskie	505	866	7,3	171,5
Lubelskie	398	611	5,1	153,5
Lubuskie	84	56	0,5	66,7
Łódzkie	955	156	1,3	16,3
Małopolskie	561	1 118	9,4	199,3
Mazowieckie	612	3 333	28,0	544,6
Opolskie	91	194	1,6	213,2

Tabl. 33. Liczba tytułów czasopism w bibliotekach parafialnych według województw (dok.)
Table 33. Number of journal titles in parish libraries by voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2017	2020		2017=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w odsetkach in percentages	
Podkarpackie	978	579	4,9	59,2
Podlaskie	620	617	5,2	99,5
Pomorskie	761	429	3,6	56,4
Śląskie	753	828	6,9	110,0
Świętokrzyskie	131	97	0,8	74,0
Warmińsko-mazurskie	696	510	4,3	73,3
Wielkopolskie	372	778	6,5	209,1
Zachodniopomorskie	396	1 561	13,1	394,2

Liczba dostępnych egzemplarzy wszystkich oferowanych czasopism w 2020 r. wynosiła 168 379, co oznacza wzrost o ponad 1/4 w porównaniu z 2017 r. Najwięcej egzemplarzy czasopism w bibliotekach parafialnych dostępnych było w województwie mazowieckim (ponad 33 tys. egzemplarzy) i małopolskim (blisko 29 tys. egzemplarzy), natomiast najmniej egzemplarzy dostępnych było w bibliotekach w województwie lubuskim (361 egzemplarzy). Największe wzrosty dostępnych egzemplarzy czasopism odnotowano w bibliotekach parafialnych w województwach: podlaskim, opolskim i pomorskim. Największy relatywny spadek zaobserwowano w bibliotekach województw: lubuskiego (spadek liczby o ponad 70%) oraz dolnośląskiego i podkarpackiego (spadek o prawie 1/2).

Tabl. 34. Liczba egzemplarzy czasopism w bibliotekach parafialnych według województw
Table 34. Number of journal copies in parish libraries in voivodship

Wyszczególnienie Specification	2017	2020		2017=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w odsetkach in percentages	
POLSKA	121 598	168 379	100,0	138,5
Dolnośląskie	6 861	3 671	2,2	53,5
Kujawsko-pomorskie	17 059	12 884	7,7	75,5
Lubelskie	4 183	3 739	2,2	89,4
Lubuskie	1 263	361	0,2	28,6
Łódzkie	6 227	5 102	3,0	81,9
Małopolskie	14 176	28 961	17,2	204,3
Mazowieckie	24 079	33 120	19,7	137,5
Opolskie	804	4 542	2,7	564,9
Podkarpackie	13 665	7 476	4,4	54,7
Podlaskie	2 305	15 240	9,1	661,2
Pomorskie	2 530	13 732	8,2	542,8
Śląskie	17 004	19 216	11,4	113,0
Świętokrzyskie	1 376	2 359	1,4	171,4
Warmińsko-mazurskie	1 340	5 143	3,1	383,8
Wielkopolskie	6 900	8 716	5,2	126,3
Zachodniopomorskie	1 275	4 118	2,4	323,0

Biblioteki parafialne w 2020 r. zakupiły ponad 16 tys. pozycji, co stanowi o 16,1% mniej niż w roku 2017. Najwięcej pozycji zakupiły biblioteki w województwach: małopolskim (3,1 tys.), mazowieckim (2,8 tys.) podkarpackim (2,6 tys.) i śląskim (2,4 tys.).

W 2020 r. do bibliotek parafialnych przekazano nieodpłatnie ponad 100 tys. pozycji, czyli o 8,5% więcej niż w roku 2017. Największą liczbę przekazanych nieodpłatnie pozycji zaobserwowano w bibliotekach województwa śląskiego (blisko 25 tys. pozycji) i mazowieckiego (blisko 19 tys. pozycji), natomiast najmniejszą w województwach zachodniopomorskim (156 pozycji) i lubuskim (514 pozycji). W porównaniu z 2017 r. największy wzrost nieodpłatnie przekazanych pozycji zaobserwowano w województwie świętokrzyskim (blisko trzykrotnie więcej przekazanych pozycji) i podkarpackim (ponad dwukrotnie więcej przekazanych pozycji). Relatywnie najmniejszy przyrost zaobserwowano w bibliotekach województw zachodniopomorskiego i pomorskiego (o blisko 90% mniejszy przyrost pozycji pozyskanych nieodpłatnie w porównaniu z 2017 r.).

Tabl. 35. Liczba zakupionych pozycji według województw
Table 35. Number of items purchased by voivodship

Wyszczególnienie Specification	2017	2020		2017=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w odsetkach in percentages	
POLSKA	19 403	16 279	100,0	83,9
Dolnośląskie	1 539	313	1,9	20,3
Kujawsko-pomorskie	1 343	1 259	7,7	93,7
Lubelskie	760	403	2,5	53,0
Lubuskie	206	-	-	-
Łódzkie	1 282	657	4,0	51,2
Małopolskie	2 876	3 107	19,1	108,0
Mazowieckie	3 540	2 834	17,4	80,1
Opolskie	685	296	1,8	43,2
Podkarpackie	1 358	2 613	16,1	192,4
Podlaskie	173	317	1,9	183,2
Pomorskie	574	406	2,5	70,7
Śląskie	2 675	2 412	14,8	90,2
Świętokrzyskie	653	369	2,3	56,5
Warmińsko-mazurskie	669	173	1,1	25,9
Wielkopolskie	968	902	5,5	93,2
Zachodniopomorskie	112	219	1,3	195,5

W 2020 r. odnotowano 87 829 zarejestrowanych użytkowników bibliotek parafialnych, co stanowiło spadek o 32,3%, w porównaniu z 2017 r., na co w dużym stopniu miały wpływ ograniczenia związane z COVID-19. Największą liczbę zarejestrowanych użytkowników posiadały biblioteki parafialne w województwach: mazowieckim (blisko 19 tys. użytkowników), podkarpackim i śląskim (w obu przypadkach ponad 12 tys.). Natomiast najmniejsze grono zarejestrowanych użytkowników skupiały biblioteki w województwie lubuskim (422 osoby) i zachodniopomorskim (881 osób).

Tabl. 36. Liczba zarejestrowanych użytkowników w bibliotekach parafialnych według województw
Table 36. Number of registered users in parish libraries by voivodship

Wyszczególnienie Specification	2017	2020		2017=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w odsetkach in percentages	
POLSKA	129 742	87 829	100,0	67,7
Dolnośląskie	6 404	9 017	10,3	140,8
Kujawsko-pomorskie	1 851	3 285	3,7	177,5
Lubelskie	9 800	5 194	5,9	53,0
Lubuskie	634	422	0,5	66,6
Łódzkie	4 347	1 066	1,2	24,5
Małopolskie	12 345	9 498	10,8	76,9
Mazowieckie	37 886	18 835	21,4	49,7
Opolskie	2 895	4 114	4,7	142,1
Podkarpackie	13 905	12 235	13,9	88,0
Podlaskie	1 573	1 148	1,3	73,0
Pomorskie	8 785	3 090	3,5	35,2
Śląskie	14 092	12 089	13,8	85,8
Świętokrzyskie	1 962	2 007	2,3	102,3
Warmińsko-mazurskie	2 332	1 789	2,0	76,7
Wielkopolskie	7 492	3 157	3,6	42,1
Zachodniopomorskie	3 474	881	1,0	25,4

W roku 2020, w którym występowały ograniczenia związane z pandemią COVID-19, liczba osób aktywnie wypożyczających w bibliotekach parafialnych wynosiła 24 959 i była o 27,5% mniejsza niż w 2017 r. Jedynie w trzech województwach nie zaobserwowano spadku czytelników: lubelskim (wzrost o 20,8%), kujawsko-pomorskim (wzrost o 14,6%) i świętokrzyskim (wzrost o 1,7%). Największe spadki wypożyczeń odnotowano w województwach łódzkim (o 74,3%) i wielkopolskim (o 62,9%). Najwięcej aktywnych czytelników w 2020 r. przyjmowały biblioteki w województwach: lubelskim (4 618 osób), małopolskim (3 894) i mazowieckim (3 063). Natomiast najmniejsza liczba osób aktywnie wypożyczających została odnotowana w parafialnych bibliotekach województw: lubuskiego (145 czytelników), warmińsko-mazurskiego i zachodniopomorskiego (po 445).

Liczba pojedynczych wypożyczeń w bibliotekach parafialnych w 2020 r. wynosiła blisko 121 tys., co stanowi liczbę o ponad połowę mniejszą niż w roku 2017 (spadek o 54,2%). Pamiętać jednak należy, że ograniczenia związane z sytuacją pandemiczną nie sprzyjały odwiedzinom w bibliotekach. Najwięcej wypożyczeń w 2020 r. dokonali użytkownicy bibliotek w województwach: małopolskim (blisko 25 tys. wypożyczeń), śląskim (ponad 22 tys.) i mazowieckim (19,6 tys.), czyli w województwach o największej liczbie bibliotek parafialnych. Natomiast najmniej wypożyczali czytelnicy bibliotek parafialnych w województwie lubuskim (751 wypożyczeń). Największy spadek – między 80% a 90% – zaobserwowano w czterech województwach: łódzkim, zachodniopomorskim, pomorskim i wielkopolskim. Jedynie w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano przyrost liczby wypożyczeń w stosunku do roku 2017 (o 15,7%).

Tabl. 37. Liczba osób aktywnie wypożyczających (czytelników) w bibliotekach parafialnych według województw

Table 37. Number of people actively borrowing (library users) in parish libraries by voivodship

Wyszczególnienie Specification	2017	2020		2017=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w odsetkach in percentages	
POLSKA	34 431	24 959	100,0	72,5
Dolnośląskie	1 516	1 289	5,2	85,0
Kujawsko-pomorskie	710	814	3,3	114,6
Lubelskie	3 823	4 618	18,5	120,8
Lubuskie	302	145	0,6	48,0
Łódzkie	3 029	778	3,1	25,7
Małopolskie	4 266	3 894	15,6	91,3
Mazowieckie	5 005	3 063	12,3	61,2
Opolskie	946	664	2,7	70,2
Podkarpackie	3 754	2 700	10,8	71,9
Podlaskie	713	522	2,1	73,2
Pomorskie	1 167	732	2,9	62,7
Śląskie	4 336	2 979	11,9	68,7
Świętokrzyskie	896	911	3,6	101,7
Warmińsko-mazurskie	754	445	1,8	59,0
Wielkopolskie	2 558	949	3,8	37,1
Zachodniopomorskie	701	455	1,8	64,9

Tabl. 38. Liczba wypożyczeń w bibliotekach parafialnych według województw

Table 38. Number of loans in parish libraries by voivodship

Wyszczególnienie Specification	2017	2020		2017=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w odsetkach in percentages	
POLSKA	263 799	120 888	100,0	45,8
Dolnośląskie	10 243	3 400	2,8	33,2
Kujawsko-pomorskie	4 778	5 526	4,6	115,7
Lubelskie	19 719	7 249	6,0	36,8
Lubuskie	1 152	751	0,6	65,2
Łódzkie	30 518	3 282	2,7	10,8
Małopolskie	26 258	24 960	20,6	95,1
Mazowieckie	29 395	19 632	16,2	66,8
Opolskie	5 712	3 036	2,5	53,2
Podkarpackie	22 288	14 708	12,2	66,0
Podlaskie	4 554	2 993	2,5	65,7
Pomorskie	21 313	3 021	2,5	14,2
Śląskie	51 893	22 157	18,3	42,7
Świętokrzyskie	4 031	3 322	2,7	82,4
Warmińsko-mazurskie	5 506	2 841	2,4	51,6
Wielkopolskie	18 547	2 918	2,4	15,7
Zachodniopomorskie	8 016	1 094	0,9	13,6

W 2020 r. biblioteki parafialne dysponowały łącznie 1 035 pomieszczeniami, czyli o 211 mniej niż wykazały wyniki badania za 2017 r. (blisko 17% spadek). Największą liczbę pomieszczeń posiadały biblioteki parafialne w województwach: mazowieckim (163), śląskim (162), małopolskim (133) i podkarpackim (103), najmniejszą w lubuskim (20), warmińsko-mazurskim i opolskim (po 27 pomieszczeń). O połowę lub blisko połowę zredukowały liczbę pomieszczeń biblioteki parafialne w województwach: lubelskim (o 50,6%), warmińsko-mazurskim (o 43,7%) i dolnośląskim (o 41,7%).

Łączna powierzchnia użytkowa pomieszczeń bibliotek parafialnych w 2020r. wynosiła blisko 34 tys. m² i zmalała o 6,7% w porównaniu z 2017 r. Największą powierzchnię użytkową posiadały biblioteki parafialne w województwach śląskim (5 767 m²) oraz mazowieckim (5 445 m²), najmniejszą w województwach zachodniopomorskim (697 m²) i opolskim (746 m²). Dwukrotnie zmniejszyła się powierzchnia użytkowa pomieszczeń bibliotecznych w województwie lubuskim (51,6%). Natomiast najbardziej zwiększyła się powierzchnia do dyspozycji bibliotek w województwach kujawsko-pomorskim (76,7%) i świętokrzyskim (54,2%).

Tabl. 39. Liczba pomieszczeń w bibliotekach parafialnych według województw

Table 39. Number of rooms in parish libraries by voivodship

Wyszczególnienie Specification	2017	2020		2017=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w odsetkach in percentages	
POLSKA	1 246	1 035	100,0	83,1
Dolnośląskie	72	42	4,1	58,3
Kujawsko-pomorskie	57	63	6,1	110,5
Lubelskie	89	44	4,3	49,4
Lubuskie	19	20	1,9	105,3
Łódzkie	76	46	4,4	60,5
Małopolskie	141	133	12,9	94,3
Mazowieckie	180	163	15,7	90,6
Opolskie	41	27	2,6	65,9
Podkarpackie	128	103	10,0	80,5
Podlaskie	30	34	3,3	113,3
Pomorskie	45	30	2,9	66,7
Śląskie	173	162	15,7	93,6
Świętokrzyskie	38	43	4,2	113,2
Warmińsko-mazurskie	48	27	2,6	56,3
Wielkopolskie	94	69	6,7	73,4
Zachodniopomorskie	16	29	2,8	181,3

Biblioteki parafialne 2020 r. dysponowały łącznie 346 komputerami, w porównaniu z 2017 r. zaobserwowano spadek o 22,1% liczby jednostek sprzętu komputerowego. Największą liczbę komputerów posiadały biblioteki parafialne w województwie śląskim (68 jednostek), natomiast w lubuskim nie odnotowano żadnego, a w opolskim tylko 4 komputery.

W 2020 r. w bibliotekach parafialnych liczba wolontariuszy (1 744) w stosunku do 2017 r. zmalała o 19,9%, z czego 87,4% stanowiły kobiety. Największą liczbę wolontariuszy odnotowano w bibliotekach województwa mazowieckiego (314 osób, w tym 87,3% kobiet) i małopolskiego (288 wolontariuszy, w tym 92,5% kobiet). Najmniejsza liczba wolontariuszy pracowała w bibliotekach w województwie warmińsko-mazurskim (31 osób) i lubuskim (36). Największe spadki liczby wolontariuszy odnotowano w bibliotekach województw: łódzkiego (spadek o 65,5%), warmińsko-mazurskiego i wielkopolskiego (w obu województwach po 55,2%) oraz lubelskiego (o 52,6%).

Tabl. 40. Liczba komputerów w bibliotekach parafialnych według województw
Table 40. Number of computers in parish libraries by voivodship

Wyszczególnienie Specification	2017	2020		2017=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w odsetkach in percentages	
POLSKA	444	346	100,0	77,9
Dolnośląskie	27	17	4,9	63,0
Kujawsko-pomorskie	15	22	6,4	146,7
Lubelskie	40	5	1,4	12,5
Lubuskie	9	-	-	-
Łódzkie	27	6	1,7	22,2
Małopolskie	36	54	15,6	150,0
Mazowieckie	72	53	15,3	73,6
Opolskie	4	4	1,2	100,0
Podkarpackie	61	33	9,5	54,1
Podlaskie	8	13	3,8	162,5
Pomorskie	13	16	4,6	123,1
Śląskie	77	68	19,7	88,3
Świętokrzyskie	8	20	5,8	250,0
Warmińsko-mazurskie	19	8	2,3	42,1
Wielkopolskie	29	21	6,1	72,4
Zachodniopomorskie	3	6	1,7	200,0

Tabl. 41. Liczba wolontariuszy w bibliotekach parafialnych według województw
Table 41. The number of volunteers in parish libraries by voivodship

Wyszczególnienie Specification	2017	2020		2017=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w odsetkach in percentages	
POLSKA	2 178	1 744	100,0	80,1
Dolnośląskie	110	101	5,8	91,8
Kujawsko-pomorskie	59	59	3,4	100,0
Lubelskie	255	121	6,9	47,5
Lubuskie	30	36	2,1	120,0
Łódzkie	150	52	3,0	34,7
Małopolskie	281	288	16,5	102,5
Mazowieckie	284	314	18,0	110,6
Opolskie	56	49	2,8	87,5
Podkarpackie	244	175	10,0	71,7
Podlaskie	54	66	3,8	122,2
Pomorskie	66	37	2,1	56,1
Śląskie	295	234	13,4	79,3
Świętokrzyskie	77	72	4,1	93,5
Warmińsko-mazurskie	70	31	1,8	44,3
Wielkopolskie	131	58	3,3	44,3
Zachodniopomorskie	27	52	3,0	192,6

Biblioteki parafialne w 2020 r. zatrudniały ogółem 356 osób (w 2017 r. 562), z czego 80,1% stanowiły kobiety. Największa liczba osób zatrudnionych w bibliotekach parafialnych pracowała w województwach podkarpackim (80) i śląskim (60), natomiast w województwie lubuskim brak było pracowników bibliotek parafialnych. W 2017 r. najliczniejszą grupę pracowników w bibliotekach parafialnych odnotowano w województwach: śląskim (91), mazowieckim (87) i małopolskim (68).

Tabl. 42. Liczba pracowników (w tym kobiet) w bibliotekach parafialnych wg województw w 2020 r.
Table 42. Number of employees (of whom females) in parish libraries by voivodship in 2020

Wyszczególnienie Specification	2017		2020		
	ogółem total	w tym kobiety of whom fe- males	ogółem total	w odsetkach in percentages	w tym kobiety of whom fe- males
POLSKA	562	474	356	100.0	285
Dolnośląskie	18	17	17	4,8	17
Kujawsko-pomorskie	30	15	21	5,9	11
Lubelskie	51	48	33	9,3	30
Lubuskie	6	5	-	-	-
Łódzkie	43	35	17	4,8	6
Małopolskie	68	60	26	7,3	21
Mazowieckie	87	77	37	10,4	33
Opolskie	17	15	12	3,4	12
Podkarpackie	62	53	80	22,5	70
Podlaskie	13	9	7	2,0	-
Pomorskie	16	13	7	2,0	-
Śląskie	91	78	60	16,9	51
Świętokrzyskie	10	8	14	3,9	14
Warmińsko-mazurskie	26	25	7	2,0	7
Wielkopolskie	22	17	13	3,7	6
Zachodniopomorskie	5	4	6	1,7	6

Przemysły kultury i kreatywne w 2019 r.

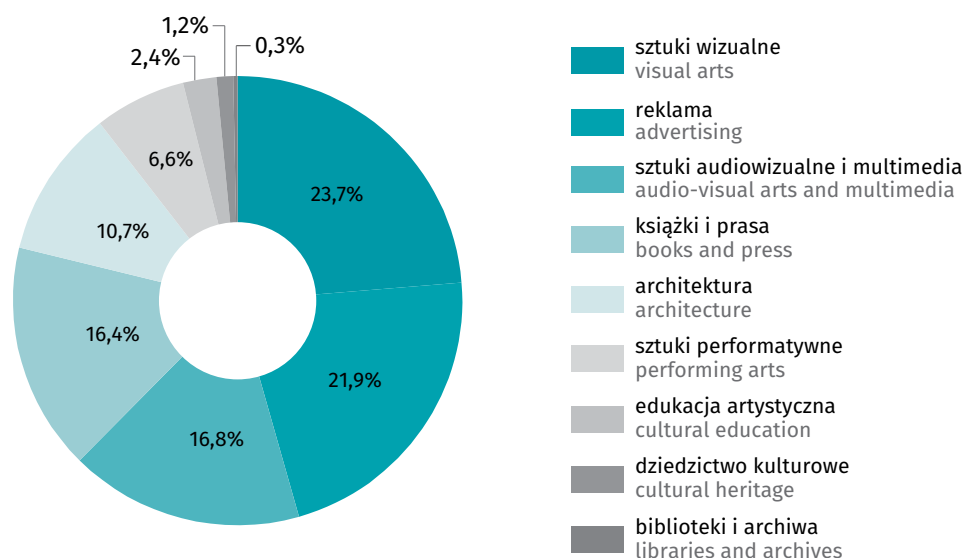
W obszarze szeroko pojmowanej kultury, oprócz tradycyjnie rozumianych instytucji kultury (publicznych i działających nie dla zysku), funkcjonują także podmioty gospodarcze zajmujące się masową produkcją i sprzedażą dóbr i usług kulturalnych i kreatywnych, co nazywane jest przemysłami kultury i przemysłami kreatywnymi. Te pierwsze produkują dobra i usługi kulturalne oparte o prawo autorskie, a ich działalność jest zorientowana rynkowo i wykorzystuje techniki przemysłowe produkcji. Są to przede wszystkim: przemysł wydawniczy, przemysł fonograficzny, telewizja, radio, przemysł filmowy, a także tworzenie gier komputerowych. Przemysły kreatywne, natomiast, to tworzenie i sprzedaż dóbr i usług kreatywnych, które powstają w wyniku pośredniej konsumpcji zasobów kulturalnych (kultura jest inspiracją i kreatywnym wkładem w ich powstawanie), wymagają wkładu twórczego i często niosą treści kulturowe. Do przemysłów kreatywnych zaliczamy m.in. działania związane z projektowaniem i wzornictwem, architekturą, reklamą i tłumaczeniami.

W 2019 r. w Polsce działalność prowadziło 121,5 tys. przedsiębiorstw zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych, tj. o 3,6% więcej niż w 2018 r. (117,2 tys.). Największą część stanowiły podmioty z dziedziny Sztuki wizualne (23,6%) (w 2018 r. najwięcej podmiotów reprezentowało Reklamę), a w dalszej kolejności – Reklama (21,9%), tj. działalność agencji reklamowych, Sztuki audiowizualne i multimedia (16,8%) oraz Książki i prasa (16,4%). W dziedzinie Sztuki wizualne 50,4% podmiotów prowadziło działalność w zakresie specjalistycznego projektowania, 37,3% zajmowało się fotografią, a pozostałe – artystyczną i literacką działalnością twórczą.

W zakresie dziedziny Sztuki audiowizualne i multimedia ponad połowa podmiotów (53,4%) zajmowała się działalnością produkcyjną i postprodukcyjną związaną z filmami, nagraniami wideo i programami telewizyjnymi, 10,3% podmiotów prowadziło działalność w zakresie nagrań dźwiękowych i muzycznych. Działalność wydawniczą w zakresie gier komputerowych prowadziło 8,5% podmiotów z dziedziny Sztuki audiowizualne i multimedia, a nadawaniem programów telewizyjnych ogólnodostępnych i abonamentowych zajmowało się 15,1% podmiotów.

Wykres 32. Struktura podmiotów zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych według dziedzin kultury w 2019 r.

Chart 32. The structure of entities belonging to the cultural and creative industries by domain of culture in 2019

W dziedzinie Książki i prasa najwięcej podmiotów zajmowało się działalnością związaną z tłumaczeniami (38,3%) i wydawaniem książek (22,5%). Wydawaniem gazet, czasopism i pozostałych periodyków zajmowało się 16,1% podmiotów.

Tabl. 43. Przedsiębiorstwa zaliczane do przemysłów kultury i kreatywnych według dziedzin kultury i klas PKD 2007 w 2019 r.

Table 43. Cultural and creative industries according to cultural domains and the NACE classes in 2019

Dziedzina kultury Cultural domain	Rodzaj prowadzonej działalności (PKD 2007) Kind of activity (NACE Rev.2)		Ogółem Total
Ogółem Total			121 471
Dziedzictwo kulturowe Cultural heritage	Razem Total		1 500
	Działalność muzeów Museums activities	91.02	149
	Działalność historycznych miejsc i budynków oraz podobnych atrakcji turystycznych Operation of historical sites and buildings and similar visitor attractions	91.03	1 351
Biblioteki i archiwa Libraries and archives	Działalność bibliotek i archiwów Libraries and archives activities	91.01	415

Tabl. 43. Przedsiębiorstwa zaliczane do przemysłów kultury i kreatywnych według dziedzin kultury i klas PKD 2007 w 2019 r.**Table 43. Cultural and creative industries according to cultural domains and the NACE classes in 2019**

Dziedzina kultury Cultural domain	Rodzaj prowadzonej działalności (PKD 2007) Kind of activity (NACE Rev.2)	Ogółem Total
Książki i prasa Books and press	Razem Total	19 927
	Sprzedaż detaliczna książek prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach Retail sale of books in specialised stores	47.61 1 753
	Sprzedaż detaliczna gazet i artykułów piśmiennych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach Retail sale of newspapers and stationery in specialised stores	47.62 2 440
	Wydawanie książek Book publishing	58.11 4 481
	Wydawanie gazet Publishing of newspapers	58.13 1 376
	Wydawanie czasopism i pozostałych periodyków Publishing of journals and periodicals	58.14 1 833
	Działalność agencji informacyjnych News agency activities	63.91 416
	Działalność związana z tłumaczeniami Translation and interpretation activities	74.30 7 628
Sztuki wizualne Visual arts	Razem Total	28 722
	Działalność w zakresie specjalistycznego projektowania Specialised design activities	74.10 14 485
	Działalność fotograficzna Photographic activities	74.20 10 706
	Artystyczna i literacka działalność twórcza Artistic creation activities	90.03 3 531
Sztuki performatywne Performing arts	Razem Total	8 038
	Produkcja instrumentów muzycznych Manufacture of musical instruments	32.20 462
	Działalność związana z wystawianiem przedstawień artystycznych Performing arts activities	90.01 5 311
	Działalność wspomagająca wystawianie przedstawień artystycznych Support activities to performing arts	90.02 1 707
	Działalność obiektów kulturalnych Operation of arts facilities	90.04 558

Tabl. 43. Przedsiębiorstwa zaliczane do przemysłów kultury i kreatywnych według dziedzin kultury i klas PKD 2007 w 2019 r. (dok.)

Table 43. Cultural and creative industries according to cultural domains and the NACE classes in 2019 (cont.)

Dziedzina kultury Cultural domain	Rodzaj prowadzonej działalności (PKD 2007) Kind of activity (NACE Rev.2)	Ogółem Total	
Sztuki audiowizualne i multimedia Audiovisual and multimedia arts	Razem Total	20 357	
	Sprzedaż detaliczna nagrań dźwiękowych i audio-wizualnych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach Retail sale of music and video recordings in specialised stores	47.63	288
	Działalność wydawnicza w zakresie gier komputerowych Publishing of computer games	58.21	1 740
	Działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo i programów telewizyjnych Motion picture, video and television programme production activities	59.11	9 667
	Działalność postprodukcyjna związana z filmami, nagraniami wideo i programami telewizyjnymi Motion picture, video and television programme post-production activities	59.12	1 203
	Działalność związana z dystrybucją filmów, nagrań wideo i programów telewizyjnych Motion picture, video and television programme distribution activities	59.13	566
	Działalność związana z projekcją filmów Motion picture projection activities	59.14	536
	Działalność w zakresie nagrań dźwiękowych i muzycznych Sound recording and music publishing activities	59.20	2 101
	Nadawanie programów radiofonicznych Radio broadcasting	60.10	1 165
	Nadawanie programów telewizyjnych ogólnodostępnych i abonamentowych Public and licence television programmes broadcasting	60.20	3 067
	Wypożyczanie kaset wideo, płyt CD, DVD itp. Rental of video tapes and CDs, DVDs etc.	77.22	24
	Architektura Architecture	Działalność w zakresie architektury Architectural activities	71.11
Reklama Advertising	Działalność agencji reklamowych Advertising agencies activities	73.11	26 656
Edukacja artystyczna Artistic education	Pozaszkolne formy edukacji artystycznej Out-of- school forms of cultural education	85.52	2 885

Większość podmiotów zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych stanowiły mikroprzedsiębiorstwa (do 9 osób pracujących) – 99,0% ogółu podmiotów. Duże przedsiębiorstwa (powyżej 249 osób pracujących) funkcjonowały przede wszystkim w dziedzinach: Książki i prasa, Sztuki audiowizualne i multimedia oraz Reklama, (93,3% ogółu dużych przedsiębiorstw). Ponad 85% wszystkich średnich przedsiębiorstw (50-249 pracujących) również prowadziło działalność w wymienionych dziedzinach. Jako małe przedsiębiorstwa (10-49 pracujących) funkcjonowały głównie agencje reklamowe, biura architektoniczne oraz podmioty działające w dziedzinach Książki i prasa oraz Sztuki audiowizualne i multimedia.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. w przedsiębiorstwach zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych pracowało 237,7 tys. osób (o 3,8 tys. osób mniej niż w 2018 r.), co stanowiło 2,4% ogólnej liczby pracujących w przedsiębiorstwach niefinansowych. Mikroprzedsiębiorstwa skupiały 72,7% pracujących osób, duże przedsiębiorstwa – 12,0%, małe – 7,9%, a średnie – 7,3%.

W przedsiębiorstwach należących do przemysłów kultury i kreatywnych, niezależnie od klasy wielkości, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto było wyższe niż w przypadku przedsiębiorstw niefinansowych ogółem. W 2019 r. miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 zatrudnionego w przedsiębiorstwach niefinansowych ogółem wyniosło 5 168 zł, natomiast w przemysłach kultury i kreatywnych 6 458 zł. W porównaniu z 2018 r. widoczny jest wzrost miesięcznego wynagrodzenia brutto na 1 zatrudnionego w przemysłach kultury i kreatywnych (przeciętnie 6 459 zł w 2019 r. vs. 6 029 zł w 2018 r.) w każdej klasie wielkości przedsiębiorstw. W mikroprzedsiębiorstwach wzrost ten wynosił 218 zł, w małych przedsiębiorstwach – 886 zł, w średnich – 106 zł, a w dużych – 1 157 zł. W przypadku małych i dużych przedsiębiorstw był to niemal 15,0% wzrost, w mikroprzedsiębiorstwach procentowy wzrost wynosił 6,1.

Tabl. 44. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 zatrudnionego (w zł) w 2019 r.
Table 44. Gross monthly wages and salaries per paid employee in 2019 (in PLN)

Wyszczególnienie Specification	Przedsiębiorstwa niefinansowe Non-financial enterprises	Przemysły kultury i kreatywne Cultural and creative industries
Ogółem Total	5 168	6 458
mikroprzedsiębiorstwa micro-enterprises	3 373	3 788
małe przedsiębiorstwa small enterprises	4 769	6 925
średnie przedsiębiorstwa medium enterprises	5 382	8 100
duże przedsiębiorstwa large enterprises	6 048	8 962

Wartość dodana brutto wytworzona przez przemysły kultury i kreatywne w 2019 r. wyniosła 26,9 mld zł. Za 40,8% tej kwoty odpowiadały mikroprzedsiębiorstwa, 32,3% wypracowały duże przedsiębiorstwa, natomiast małe i średnie przedsiębiorstwa wytworzyły odpowiednio 13,4% i 13,5% wartości dodatniej brutto ogółem dla przemysłów kultury i kreatywnych. Średnio jedno przedsiębiorstwo zaliczane do przemysłów kultury i kreatywnych wytworzyło wartość dodaną w wysokości 221,1 tys. zł, przy czym w przypadku mikroprzedsiębiorstw wartość dodana wynosiła średnio 91,2 tys. zł, a dużych przedsiębiorstw – 192,6 mln zł (przeciętne małe i średnie przedsiębiorstwo wytworzyło odpowiednio 3,8 mln zł i 20,0 mln zł). W 2019 r. wartość dodana brutto wytworzona przez przemysły kultury i kreatywne stanowiła 2,1% wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie przedsiębiorstwa niefinansowe.

Nadwyżka przychodów ogółem nad kosztami ogółem dla podmiotów zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych wyniosła 13,2 mld zł. Wskaźnik poziomu kosztów (relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem) wyniósł 84,8%, co w porównaniu ze wskaźnikiem 93,1% dla wszystkich przedsiębiorstw niefinansowych pozwala wnioskować, że działalność o charakterze kulturalnym i kreatywnym była mniej kosztochłonna. W przeliczeniu

na jeden podmiot średnie koszty ogółem wynosiły 604,2 tys. zł, a przeciętne przychody ogółem 712,9 tys. zł. Udział wynagrodzeń brutto w kosztach ogółem w przypadku przedsiębiorstw zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych wyniósł 10,5% (dla przedsiębiorstw niefinansowych ogółem 8,9%).

Analiza handlu zagranicznego dobrami i usługami kultury i kreatywnymi pokazuje, że Polska więcej eksportuje niż importuje. Od lat obserwowane jest dodatnie saldo obrotów dobrami (w 2019 r. 5 172,6 mln zł) i usługami (w 2019 r. 808,7 mln zł) kulturalnymi i kreatywnymi. Najwyższe obroty w handlu zagranicznym zanotowano w przypadku dóbr wytworzonych przez podmioty zaliczane do dziedziny Sztuki audiowizualne i multimedia (np. konsole i urządzenia do gier wideo, DVD zapisane a w dalszej kolejności do dziedziny Książki i prasa (np. gazety, książki, broszury) oraz Reklama (np. katalogi handlowe, reklamy handlowe). Dodatkowo saldo obrotów dotyczyło podmiotów działających w zakresie produkcji dóbr zaliczanych do dziedziny Książki i prasa oraz Reklama (dla tych dziedzin wartość eksportu była ponad 5,5-krotnie wyższa od wartości importu). Wśród podmiotów należących do dziedziny Sztuki audiowizualne i multimedia zanotowano najniższe ujemne saldo obrotów zarówno dla produkowanych towarów jak i oferowanych usług. Jeśli chodzi o sprzedaż za granicę usług kulturalnych i kreatywnych, to najwyższe saldo dodatnie osiągnęły podmioty działające w dziedzinie Reklama.

Tabl. 45. Handel międzynarodowy dobrami i usługami kulturalnymi i kreatywnymi według dziedzin kultury w 2019 r. (mln zł)

Table 45. Foreign trade turnover in cultural and creative goods and services according to cultural domains in 2019 (mln PLN)

Wyszczególnienie Specification	Dobra kulturalne i kreatywne Cultural and creative goods			Usługi kulturalne i kreatywne Cultural and creative services		
	eksport export	import import	saldo balance	eksport export	import import	saldo balance
Ogółem Total	15 213,0	10 040,5	5 172,5	11 136,6	10 327,9	808,7
Dziedzictwo kulturowe Cultural heritage	16,4	58,9	-42,5	398,6	190,4	208,2
Książki i prasa Books and press	6 625,5	2 223,7	4 401,8	133,7	479,6	-345,9
Sztuki wizualne Visual arts	172,2	105,7	66,5	-	-	-
Architektura Architecture	4,0	1,6	2,4	231,3	130,5	100,8
Sztuki performatywne Performing arts	142,6	247,6	-105,1	115,3	547,3	-432,0
Sztuki audiowizualne i multimedia Audiovisual and multimedia	7 010,6	7 181,9	-171,3	737,2	2 961,9	-2 224,7
Reklama Advertising	1 241,3	219,4	1 021,9	9 520,5	6 018,3	3 502,2
Rękodzieło artystyczne Art craft	0,5	1,7	-1,2	-	-	-

W strukturze handlu zagranicznego Polski obroty dobrami kulturalnymi i kreatywnymi nie były znaczącą pozycją, odpowiadały za 1,5% eksportu i 1,0% importu ogółu towarów. Usługi kulturalne i kreatywne miały nieco większe znaczenie w bilansie handlu zagranicznego, stanowiąc odpowiednio 4,1% i 6,2% eksportu i importu wszystkich usług. Sprzedaż polskich dóbr i usług kulturalnych i kreatywnych dotyczyła przede wszystkim państw UE (93,1% eksportu dóbr i 67,3% usług). Import usług również w większości dotyczył zakupu usług z państw UE (82,8%). Natomiast dobra kulturalne i kreatywne kupowane były w większości z państw UE (47,2% importu ogółem), ale także z krajów rozwijających się (24,2%).

Executive summary

Culture in 2020

Expenditure of state and local government units budget on culture

In 2020 public expenditure (state budget and local government units budgets) on culture and national heritage protection amounted to PLN 11,679.8 million (2.0% less in comparison to 2019 – PLN 11,918.1 million). The state budget expenditure constituted 23.3% of this sum, whereas local government units expenditure made up 76.7% (in the previous year respectively 20.0% and 80.0%). The total amount shows that public expenditure on culture and national heritage protection constitutes 0.50% of the Gross Domestic Product in Poland (in the previous year 0.52%). At the same time it should be noticed that the share of the state budget expenditure on culture and national heritage protection in the total state budget increased from 0.61% in 2019 to 0.62% in 2020, whereas the expenditure of local government units in this area in relation to the total expenditure of local government units decreased from 3.44% to 3.09%.

The largest part of the expenditure of the state budget was allocated to activities of museums – 29.4%, protection and preservation of monuments and other historical monuments' protection activity – 13.2% and to activity of centres for culture and art – 10.4%. As for local government units budgets, the majority of expenditure regarded the activities of cultural centres and establishments, clubs and community centres – 30.3%, libraries – 18.4%, museums – 13.4% and theatres – 10.5%.

Household expenditures on culture

The average household expenditure on culture per capita in 2020 amounted to PLN 306.84 and decreased comparing to 2019 by 15.9%. The amount constituted 2.1% of the total household expenditure (2.4% in 2019). The largest share of expenditure concerned the fees for the radio, TV and cable TV subscription – 33.7% (without cable TV fees in the bundle of telecommunications services included in the section “Communication”), purchase of equipment for the reception, recording and reproduction of sound and images (10.9%), purchase of books and other publications (8.3%). In comparison to 2019 the expenditure on the radio, TV and cable TV subscription increased by 25.1%. In 2020 on average household spent 51.4% less on tickets for theatres, music halls and cinemas than in the previous year. Expenditure on newspapers and periodicals increased by 9.8%. On average, households spent more on sound and image carriers (by 18.9%) and purchase of audio video appliances (4.6% more).

Protection of monuments and cultural heritage

The fundamental element of cultural policy is the protection of heritage. There are many different forms in which historical and valuable heritage can be protected. In 2020 the state budget expenditure on different forms of heritage protection amounted to PLN 386.4 million, whereas local government units spent PLN 477.6 million on this issue. The basic element of heritage protection is the monument register. In 2020 the register consisted of 78.0 thousand immovable monuments meaning that in comparison to 2019 599 new monuments were added. There were also 268.9 thousand movable monuments (of which 198.5 thousand – equipment of temples) and 7.8 thousand archaeological sites registered. One of the forms of protecting the cultural heritage is to elevate the rank of the monument by including it on the list of the Monuments of History. In 2020 the list announced by the President of Poland consisted of 106 items. In Poland, in 2020, there were sixteen objects placed on the UNESCO World Heritage List (Annex 3). These are cultural or natural sites of outstanding, unique on a global scale, values.

Libraries

Public libraries

According to the data collected by Statistics Poland, the number of public libraries has decreased by 1.3% and in 2020 reached 7,782. Among many indicators showing condition of public libraries two are the most important: total number of registered users and loans of collections. In 2020 we could observe the decreasing number of library users (to 4.9 million, i.e. by 17.8% in comparison to 2019) and loans of book collections (respectively from 102.7 million to 77.5 i.e. by 24.5%), same as the indicator of the registered users per 1 000 population going down from 156 in 2019 to 128, and the number of library loans per 1 000 population declining from 2676 to 2022.

Specialised libraries

The number of specialised libraries (including public and pedagogical libraries with “scientific” status) was decreasing since 2001 and reached 1,413 entities in 2020 (3.2% less compared to 2019). The biggest part of specialised libraries constituted scientific libraries (57.2%). The number of registered users in all types of specialised libraries (actively borrowing library collection) amounted to 1.0 million person and decreased in comparison to 2019 by 28.9%. The number of loaned books from collections decreased from 14.1 million to 9.1 million (35.4% comparing to 2019). Due to the development of new technologies, changes have been observed in terms of the diversity of library materials offered. Although it is still a book or a journal in a printed version that remain the primary source of knowledge, libraries more and more often have a license for access to books, magazines or databases posted on the web. In 2020 specialised libraries had access to 108.1 million licensed electronic collections (databases, magazines, electronic books).

Publications

In 2020 there was 15.9% less books and pamphlets titles in comparison to 2019 (i.e. 30.4 thousand titles published, in comparison to 36.1 thousand in the previous year). The number of firsts editions decreased by 5.5 thousand titles (i.e. by 16.5%) and accounted for 91.1% of all issued positions.

Among non-periodic publications dominated popular publications (10.2 thousand), belles-lettres (9.0 thousand) and scientific publications (7.5 thousand titles) with the share in the total number of titles published in 2020 constituting 87.8%. In comparison to 2019 it is among school textbooks that the number of titles decreased to the greatest extent (by 29.6%).

In 2020 the most active voivodship in terms of both number of book titles published as well as pamphlets was Mazowieckie voivodship – 11.7 thousand (38.4% of all titles issued). Significant activity could be noticed in Małopolskie voivodship – 4.7 thousand titles (15.5%), Wielkopolskie voivodship – 2.3 thousand (7.4%) and Śląskie voivodship – 2.1 thousand (6.8%). The number of titles published by the publishing houses only in three cities – Warszawa, Kraków and Poznań – amounted over half of all non-periodical publications issued in Poland, accounting for 53.6% of the total titles issued.

In 2020, in comparison to the previous year, the number of published periodicals decreased. 47 titles of newspapers were issued (in 2019 – 48 titles) the number of magazines decreased - 6.6 thousand (in 2019 – 6.7 thousand titles). Most newspapers’ and magazines’ titles were published in Mazowieckie voivodship – 2.2 thousand (33.4% of the total number of titles), Wielkopolskie voivodship – 673 titles (10.1%), Małopolskie voivodship – 603 (9.1%) and Śląskie voivodship – 538 (8.1% of all titles). According to the UNESCO classification division, the dominant group of journal titles published were the ones within the section “Sociology. Statistics” – 1.9 thousand titles (28.2% of all journal titles), “Religion. Theology” – 494 titles (7.5%) and “Medical sciences. Public health” – 475 titles (7.2%). The largest decrease in the number of titles compared to the previous year was recorded in the section “Sociology. Statistics” (175 titles less), “Medical sciences. Public health” (41 titles less) and “Ethnography. Cultural Anthropology” (25 titles less), but when it comes to percentage terms – the greatest decrease was recorded in sections “Ethnography. Cultural Anthropology” and “Physical planning. Town and country planning. Architecture” – respectively by 24.8% and 21.8%. We could also observe an increase in the number of periodicals in some groups of journal titles (according to the UNESCO classification division) in comparison with 2019 – as in

case of “Games and sports” (110 titles more), “Education. Teacher training. Leisure” (26 titles more) and “History. Biography” (26 titles more).

Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres

At the end of 2020, there were 4,040 centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (in 2019 – 4,255 entities). The most numerous group were cultural centres (32.6% of all institutions), and the least numerous - clubs (7.6%). Most of the institutions (62.0%) were located in the countryside, while the character of rural institutions was mainly shared by community centres (95.0% of all these institutions) and cultural centres (61.3%). On the other hand, the cities’ domain were clubs, centres of culture and community centres - 79.3%, 60.0% and 58.5% of all such institutions operated in the city, respectively. The year 2020, due to the pandemic situation, was not favourable for the organisation of events – centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres organised 120.9 thousand events (243.8 thousand in 2019, a decrease of 50.4%), attended by 13.4 million participants (37.5 million in 2019). Workshops (27.1%), lectures, meetings, (12.4%) and concerts (12%) were most often organised, and the most numerous (in terms of the average number of participants per one event) were festivals and art reviews (935 people), concerts (235) and exhibitions (212). On average, 110 people participated in 1 event.

Cultural education

There are artistic schools where future artists, managers and organisers of cultural activity are prepared at all levels of education. Cultural education consists of two stages: cultural education and studies on higher schools of art. In the 2019/2020 school year, artistic education for children and youth was provided by 466 art schools not leading to professional certification. These schools were attended by 64.2 thousands pupils (4.1% less in comparison to 2018/2019 school year); girls constituted 64.2% (in the previous school year – 64.9%). In comparison to the previous school year the number of first grade students in these art schools decreased by 4.1% (as well as the number of girls – by 5.1%).

Art schools leading to professional certification (secondary artistic schools) are another element of educational system. In the 2019/2020 school year there were 251 schools like that and 23 post-secondary schools (schools for librarians and for organisers of cultural activities did not operate in the school year 2019/2020). In these schools 25.2 thousand people were educated in the 2019/2020 school year, of which 18.4 thousand women (in the previous school year respectively 26.0 thousand and 18.8 thousand).

People interested in developing their artistic skills and knowledge could continue their education on tertiary level. In the 2019/2020 academic year one could choose from 22 higher schools of arts. There were 16.9 thousand students (of which 11.3 thousand women) but the number of students enrolled in art field, studying in various types of higher education institutions, amounted to 35.1 thousand (women constituted 67.8%).

Exhibiting

Museums

In 2020 there were 932 museums (including branches) in Poland. Among all museums, 76.0% were located in cities. The majority of museums and their branches were located in Mazowieckie and Małopolskie voivodships (respectively – 143 and 101 units). There was also a large number of museums in Pomorskie voivodship (90). In 2020, the number of visitors amounted to 16.6 million, that is 58.7% less than in the previous year. The most popular museums were art and historical ones. Altogether, both of those museum types were visited by 10.1 million people. Organised school groups accounted for 3.7% of all visitors (in 2019 – 12.5%). 7.3 million people visited museums free of charge (14.3 million in the previous year).

345 institutions related to museums (including: zoos, botanical gardens, nature reserves, planetariums, centres of science and technology, etc.) were visited by 9.0 million people, among whom there were 0.4 million school

children and youth in organised groups, that is 4.4% of the total number of visitors. Institutions related to museums were visited free of charge by 18.9% of all visitors. The zoos attracted the greatest interest of the visitors - were visited by 4.5 million people.

Art galleries

The data on art galleries are based on a research among only those institutions, which were mostly involved in exhibiting works of art (therefore, the data does not cover those institutions which only buy and sell the works of art). The data shows that there were 307 galleries and art salons organising exhibitions in Poland, i.e. 6.1% less than in the previous year (327). Out of all art galleries and salons, 62.5% were those organised by state and local government institutions, including art exhibition offices. In this group, the vast majority belonged to local government units (87.5%). In the private sector, the largest number of gallery organisers were natural persons (44.3%), while the remaining galleries were run by various organizations, including foundations and associations. Despite the COVID-19 pandemic and related restrictions, art galleries and salons organised 2.4 thousand exhibitions and 2.5 thousand exposures (compared to 3.8 thousand and 4.0 thousand respectively in 2019).

Theatres and music institutions

Data concerning theatres and music institutions reveal that 194 of them (having permanent artistic team) led the stage activity in 2020. The number of seats at a fixed hall (101.1 thousand) increased by 0.1% in comparison to the previous year. In 2020 theatres and music institutions organised 24.4 thousand performances and concerts (64.9% less than in the previous year). Dramatic, puppet and musical theatres presented 485 premieres (decrease by 43.7% in comparison to the previous year). Attendance on performances and concerts in all theatres and music institutions decreased as compared to 2019 by 68.7% and amounted to 4.5 million people. The number of spectators and listeners per 1 000 population decreased from 441 to 124 as well as average attendance - from 207 to 185 persons per event in 2020. The number of entertainment events (including outdoor events), organised by the professional enterprises (agencies) equalled to 1.2 thousand and decreased in comparison to the previous year by 66.2%, but the audience (241.1 thousand people) declined by 90.6% in comparison to 2019.

Cinematography

According to the data gathered by Statistics Poland, in 2020, there were 514 cinemas operating in Poland (528 in the previous year). Cinemas are situated mainly in urban areas (96.5%), and are typical for the most populous and economically developed regions of Poland. Most of them are located in Mazowieckie and Śląskie voivodships. In 2020 the number of spectators amounted to 19.5 million and decreased by 68.5% comparing to the previous year.

In 2020 there were 184 new released films for cinemas. Films produced in the United States of America constituted 21.2% of all titles (39 titles). Films produced in Poland constituted 15.8% of all titles (29 titles). The data applies to films produced only in a specific country, as well as films produced in cooperation with other countries.

Radio and television

In 2020, Polskie Radio SA broadcast a total of 9 programs, i.e.: 4 universal programs nationwide (Program 1, Program 2, Program 3, Polskie Radio 24), 1 universal program for recipients abroad (Radio dla Zagranicy) and 4 specialised programs (Czwórka Polskie Radio, Polskie Radio Dzieciom, Polskie Radio Chopin, Radio Kierowców).

Regional radio broadcasting companies (17) broadcast 41 programs in total, of which: 17 universal programs with a regional range, 5 specialised programs, 5 full-size universal programs for local communities (the so-called municipal programs), 14 incomplete universal programs for local communities (the so-called local).

In 2020, Telewizja Polska SA broadcast a total of 33 programs, including 4 nationwide channels (TVP 1, TVP 2, TVP HD and TVP 3 Regionalna), 4 universal programs for viewers abroad (TVP Polonia, TVP Wilno, Poland In, Bietsat TV), 16 universal programs with a regional range as well as 9 specialised programs (TVP ABC, TVP Dokument, TVP

INFO, TVP Historia, TVP Kultura, TVP Rozrywka, TVP Seriale, TVP Sport and TVP Kultura 2).

Comparing with 2019, the number of people who paid subscription for using the radio and tv set decreased and amounted to 6.7 million of radio license payers (decrease by 111.0 thousand) and 6.4 million payers of television license (a drop of 106.9 thousand). The number of cable television subscribers amounted 3.9 million.

Mass events

Statistics Poland collected data on the organisation of mass events from the city councils and municipal offices according to the location of a mass event. Organisers of mass events are obliged to have a permission to conduct a mass event based on a decision of the local authorities. 1.6 thousand mass events were organised in 2020 (77.5% less compared to 2019), of which only 379 had an artistic-entertainment character. Most of mass events were organised in Kujawsko-pomorskie (285), Śląskie (212), Małopolskie (144) and Dolnośląskie (135) voivodships. 4.9 million people participated in these events (a decrease of 82.3% in comparison to the previous year), of which 652 thousand in Kujawsko-pomorskie voivodship and 584 thousand people in Mazowieckie voivodship. 1.2 million people attended artistic and entertainment events, such as concerts, presentations and performances, shows and movie screenings, of which 226 thousand in Mazowieckie voivodship, 163 thousand in Małopolskie voivodship, 127 thousand in Pomorskie voivodship and 122 thousand in Śląskie voivodship.

Market of the works of art and antiques

In 2020, 208 entities were active on the market of works of arts and antiques. The amount of sale of works of arts and antiques reached PLN 418.5 million in 2020 and increased by 157.5% in comparison to 2019. 47 entities (22.6% of all entities) were located in Mazowieckie voivodship (of which 40 entities in Warszawa). There were fewer entities located in voivodships: Małopolskie (20.7%, of which 38 entities in Kraków), Wielkopolskie (10.1%), Śląskie (9.1%) and Dolnośląskie (7.2%). The largest amount of sale of works of arts and antiques was obtained through traditional auctions - PLN 266.7 million, which constituted 63.7% of the total amount of sale (46.4% in 2019). Sales in commercial facilities was the second most popular distribution channel with the sale value of PLN 88.7 million (21.2% of the total amount of sale in 2020, in comparison to 39.5% in 2019). Works of art and antiques were sold via the Internet for PLN 58.4 million, which represents an increase of 248.5% in comparison to 2019. The lowest amount of sale of works of art and antiques was obtained through art fairs - PLN 0.4 million (decrease by 82.4% in comparison to 2019).

Territorial dissemination of entities conducting activity in the field of culture

Number of entities conducting activity in the field of culture in 2020 amounted to 15,509 and in comparison to 2019 decreased by 1.4%. The most numerous group constituted libraries and library points (59.2% of the total number of entities) and then centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (26.0%). The largest part of entities was located in Mazowieckie voivodship (12.1%), and next - in Małopolskie voivodship (10.5%) and Śląskie voivodship (9.7%).

In 2020 per 1 voivodship, there were on average 12 theatres and music institutions, 80 museums and institutions related to museums, 574 libraries and libraries points, 19 art galleries, 253 centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres and 32 indoor cinemas. The largest number of entities were concentrated in Warszawa (661), with 4 entities per 10,000 population and further in Kraków (respectively 399 and 5), Łódź (225;3) and Wrocław (199;3). The lowest number of entities were observed in Świętochłowice (10;2), and next in: wschowski powiat (10;3), Skierniewice (11;2) powiat zambrowski (11;3) and węgorzewski (11;5).

The largest number of entities located within 10 km² area were in cities with powiat status. The highest indicator was reported in Warszawa (13 entities per 10 km²), and further in Kraków (12), Sopot (11) and Lublin (10). In 2020 on average there were 2.5 thousand people per 1 entity conducting activity in the field of culture (similar to 2019). On voivodship level the highest indicators were reported in Śląskie (3.0 thousand people), Mazowieckie (2.9 thousand people) and Pomorskie (2.8 thousand people), further in Kujawsko-pomorskie, Lubuskie, Łódzkie,

Wielkopolskie (2.7 thousand), whereas the lowest indicator was reported in Opolskie voivodship (1.7 thousand people).

Parish libraries

In 2020, 888 parish libraries were recorded, which was a nearly 19% decrease compared to 2017. The largest number of parish libraries was located in Mazowieckie (143 facilities), Śląskie (137) and Małopolskie (112) voivodships.

In 2020, the number of copies of books in parish libraries amounted to 3,115,974 and decreased compared to 2017 by nearly 200,000. copies, i.e. by 6%. The largest book collections in 2020 were in the parish libraries in the Śląskie (nearly 642,000) and Mazowieckie (over 579,000 copies) voivodships.

In 2020, parish libraries purchased over 16,000. items, which is 16% less than in 2017. The most items were purchased by libraries in the following voivodships: Małopolskie (3.1 thousand), Mazowieckie (2.8 thousand), Podkarpackie (2.6 thousand) and Śląskie (2, 4 thousand).

There were 87,829 registered users of parish libraries in 2020, a 32% decrease compared to 2017, largely due to COVID-19 restrictions. The largest number of registered users had parish libraries in the following voivodships: Mazowieckie (nearly 19,000 users), Podkarpackie and Śląskie (both over 12,000).

In 2020, parish libraries employed a total of 356 people (in 2017, 562), of which 80.1% were women. The largest number of people employed in parish libraries worked in Podkarpackie (80) and Śląskie (60) voivodships.

Culture and creative industries

In addition to traditionally understood cultural institutions (which are public and not for profit), the cultural sector includes also for-profit companies dealing with mass production and sale of cultural and creative goods and services – so-called cultural and creative industries that include, for example, the publishing industry, the audio-visual industry, radio and television as well as design, architecture, advertising and translation. In 2019, there were 121.5 thousands firms that fell into this category. Most of them were active in the following fields: Visual Arts (23.6%), Advertising (21.9%), Audio-visual and Multimedia (16.8%) and Books and Press (16.4%). The majority of them (99.0%) were micro-enterprises (up to 9 employed persons). As of December 31, 2019, 237.7 thousands people worked in cultural and creative industries (2.4% of the total number of the employed by non-financial enterprises) with 72.7% of them being employed by micro-enterprises. Regardless of the size class, culture and creative industries offered an average monthly gross remuneration higher than non-financial enterprises in general (PLN 6,458 vs. PLN 5,168). Gross value added generated by the cultural and creative industries in 2019 amounted to PLN 26.9 billion (micro-enterprises accounted for 40.8% of this amount). The surplus of total revenues over total costs for the cultural and creative industries amounted to PLN 13.2 billion. The cost level ratio (ratio of total costs to total revenues) was 84.8%, which, compared to the 93.1% ratio for all non-financial enterprises, allows the conclusion that cultural and creative activities were less cost-intensive. There was a positive balance of trade in cultural and creative goods (PLN 5,172.6 million in 2019) and cultural and creative services (PLN 808.7 million in 2019) observed, with Books and Press, and Advertising having the highest surplus. In the structure of Poland's foreign trade, the turnover of cultural and creative goods was responsible for 1.5% of exports and 1.0% of imports of all goods, and 4.1% and 6.2% of exports and imports of all services, respectively.

Tablica przeglądowna

Review table

Wyszczególnienie Specification	2010	2016	2018	2019	2020		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				2010 =100	2019 =100	
DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA – TYTUŁY PUBLISHING – TITLES							
Produkcja wydawnictw nieperiodycznych Production of non periodic publications							
Ogółem Total	29539	33454	33919	36138	30391	102,9	84,1
w tym wydania pierwsze of which first editions	25498	30533	30975	33168	27694	108,6	83,5
Wydawnictwa naukowe Scientific publication	11291	10573	9804	9844	7474	66,2	75,9
Podręczniki dla szkół wyższych University coursebooks	1724	864	914	996	871	50,5	87,4
Wydawnictwa popularne – ogólne Popular – general publications	7493	9637	10260	11830	10161	135,6	85,9
Wydawnictwa zawodowe Professional publications	1496	2263	2206	2343	1953	130,5	83,4
Podręczniki szkolne School textbooks	1345	1188	946	1280	889	66,1	69,5
Literatura piękna Belles-lettres	6190	8929	9789	9845	9043	146,1	91,9
dla dorosłych for adults	4708	6785	6970	6747	6041	128,3	89,5
dla dzieci for children	1482	2144	2819	3098	3002	202,6	96,9
Produkcja wydawnictw periodycznych Production of periodic publications							
Ogółem Total	7655	7178	7253	6788	6662	87,0	98,1
Gazety Newspapers	51	46	47	48	47	92,2	97,9
Czasopisma Magazines	7604	7132	7206	6740	6615	87,0	98,1

Tablica przeglądowna (cd.)

Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2016	2018	2019	2020		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2019 =100
BIBLIOTEKI PUBLICZNE PUBLIC LIBRARIES							
Biblioteki i filie Libraries and branches	8342	8050	7925	7881	7782	93,3	98,7
Punkty biblioteczne Library service points	1437	1295	1083	995	867	60,3	87,1
Księgozbiór w mln wol. Collection in millions of volumes	133,2	129,9	127,5	127,0	125,0	93,8	98,4
na 1000 ludności per 1000 population	3458	3380	3319	3310	3268	94,5	98,7
Czytelnicy zarejestrowani w tys. Registered library users in thousands	6501,9	6232,9	5953,1	5983,7	4919,3	75,7	82,2
na 1000 ludności per 1000 population	169	162	155	156	128	75,7	82,1
Wypożyczenia księgozbioru w mln wol. Collection loans in millions of vol.	119,9	112,4	101,9	102,7	77,5	64,6	75,5
na 1000 ludności per 1000 population	3113	2924	2653	2676	2022	65,0	75,6
na 100 czytelników per 100 library users	1844	1804	1712	1717	1576	85,5	91,8
Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library unit	3941	4113	4264	4324	4424	112,3	102,3
WYSTAWIENICTWO THE ART OF EXIBITION							
Muzea Museums							
Muzea Museums	782	926	945	959	932	119,2	97,2
Eksponaty ^a w tys. Exhibits ^a in thousands	14 133	15 911	10 303	10 457	9 578	67,8	91,6
Wystawy Exhibitions	4750	5159	5476	4 996	3 000	63,2	60,0
Zwiedzający w tys. Visitors in thousands	22215,7	33271,3	38124,4	40217,3	16628,6	74,9	41,3
na 1000 ludności per 1000 population	577	865	992	1048	434	.	.
w tym młodzież szkolna ^b of which school youth ^b	5513,0	5485,3	5166,7	5029,9	621,4	11,3	12,4
Galerie sztuki Art galleries							
Galerie Art galleries	370	331	325	327	307	83,0	93,9
Wystawy Exhibitions	4296	4216	3886	3786	2377	55,3	62,8
w tym z zagranicy of which foreign	255	256	198	183	103	40,4	56,3
Ekspozycje Expositions	4606	4363	4023	3964	2467	53,6	62,2
Zwiedzający w tys. Visitors in thousands	3967,8	6219,2	4545,9	4541,6	2063,4	52,0	45,4

a W jednostkach inwentarzowych. b Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.
a In inventory items. b Primary and secondary school students visiting museums in organised groups.

Tablica przeglądowna (cd.)

Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2016	2018	2019	2020		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2019 =100

DZIAŁALNOŚĆ SCENICZNA
PERFORMANCES

Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	183	177	189	188	194	106	103,2
Miejsca na widowni w stałej sali Seats at a fixed halls	72759	88654	97968	101043	101100	139	100,1
na 1000 ludności per 1000 population	1,9	2,31	2,55	2,63	lut.64	138,9	100,4
Przedstawienia i koncerty Performances and concerts	55462	56655	69044	69505	24391	44	35,1
Widzowie w tys. Audience in thousands	11522,2	12030,5	14895,5	14363,3	4502,1	39,1	31,3
na 1000 ludności per 1000 population	299	313	388	374	117	39,1	31,3
na 1 przedstawienie per 1 performance	208	212	216	207	185	88,9	89,4
Estrady Entertainment institution	31	33	27	28	26	83,9	92,9
Imprezy Events	2763	3009	3283	3563	1204	43,6	33,8
Widzowie w tys. Audience in thousands	1731	2730,4	3219,4	2570,1	241,1	13,9	9,4
na 1000 ludności per 1000 population	45	71	84	67	6	13,3	9
na 1 imprezę per 1 event	627	907	981	721	200	31,9	27,7

CENTRA KULTURY, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY I ŚWIETLICE^a
CENTRES OF CULTURE, CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES^a

Instytucje Institutions	.	4 070	4 237	4 255	4 040	.	94,9
Pracownie specjalistyczne Specialised workshops	.	7 494	9 048	7 915	7 332	.	92,6
Jednostki posiadające sale widowiskową Units with spectacle hall	.	2 172	2 132	2 162	2 161	.	100,0
Imprezy Events	.	217 412	242 277	243 839	120 866	.	49,6
Uczestnicy imprez w tys. Events participants in thousands	.	34 298,3	39 485,5	37 495,8	13 355,4	.	35,6
Grupy artystyczne ^b Artistic groups ^b	.	16 774	17 075	16 170	14 226	.	88,0
Członkowie grup artystycznych w tys. ^b Members of artistic groups in thousands ^b	.	299,6	291,2	276,0	230,6	.	83,6
Koła (kluby) Groups (clubs)	.	22 906	27 503	27 389	24 125	.	88,1
Członkowie kół (klubów) w tys. Members of groups (clubs) in thousands	.	496,2	600,4	575,5	466,3	.	81,0
Kursy Courses	.	7 071	6 480	6 598	4 827	.	73,2
Absolwenci kursów w tys. Courses graduates in thousands	.	115,8	100,7	101,0	64,9	.	64,3

a Od 2011 r. badanie roczne; wcześniej było realizowane co dwa lata. b Do 2014 r. określane jako zespoły artystyczne.
a From 2011 – an annual research; before was realised every two years. b Until 2014 – artistic ensembles.

Tablica przeglądowna (cd.)

Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2016	2018	2019	2020		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2019 =100
KINEMATOGRAFIA CINEMATOGRAPHY							
Kina Cinemas							
Kina Cinemas	443	450	500	528	514	116	97,3
stałe indoor	438	444	497	523	511	116,7	97,7
ruchome mobile	5	6	3	5	3	60	60
Miejsca na widowni kin stałych w tys. Seats at indoor cinemas in thousands	248	271	290,6	293,6	290,7	117,2	99
na 1000 ludności per 1000 population	6,4	7,1	7,6	7,6	7,6	118,8	100
Seanse w tys. Screenings in thousands	1478	1795,6	2209,1	2209,7	1100,1	74,4	49,8
Widzowie w tys. Audience in thousands	37674,6	45785,6	59340	61949,5	19536	51,9	31,5
na 1000 ludności per 1000 population	978	1191	1545	1614	509	52	31,5
Produkcja filmowa Film production							
Filmy pełnometrażowe ^a Full-length films ^a	60	59	70	76	72	120,0	94,7
w tym fabularne of which feature films	37	46	47	56	43	116,2	76,8
w tym kinowe of which for cinemas	33	42	47	47	47	142,4	100,0
w tym fabularne of which feature films	31	37	37	41	35	112,9	85,4
Filmy krótkometrażowe ^{ab} Short films ^{ab}	106	130	195	207	205	193,4	99,0
w tym: dokumentalne of which: documentary	91	71	123	143	141	154,9	98,6
animowane animated	11	45	34	32	31	281,8	96,9
Imprezy masowe Mass events							
Imprezy Events	.	6280	7074	6949	1564	.	22,5
Uczestnicy imprez w tys. Participants of events in thousands	.	23297	27615	27827	4915,3	.	17,7
w tym imprez artystyczno-rozrywkowych of which of art and entertainment	.	9427	12631	12362	1202,3	.	9,7

a Dotyczy produkcji filmowej kinowej i telewizyjnej. b Łącznie ze średniometrażowymi.
a Concerns the production of film, cinema and television. b Including medium length films.

Tablica przeglądowna (cd.)

Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2016	2018	2019	2020		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2019 =100
RADIO I TELEWIZJA RADIO AND TELEVISION							
Koncesje radiowe i telewizyjne ^a Radio and television licences ^a							
Radiowe Radio	287	287	337	310	322	112,2	103,9
tym ogólnopolskie i ponadregionalne of which national and extra-regional	9	8	8	8	10	111,1	125,0
Telewizyjne Television	12	21	22	22	22	183,3	100,0
w tym ogólnopolskie i ponadregionalne of which national and extra-regional	4	18	19	19	19	475,0	100,0
Abonenci radiowi i telewizyjni Radio and television subscribers							
Abonenci radiowi w tys. Radio subscribers in thousands	6938,9	6940,9	6849,3	6789,3	6678,3	96,2	98,4
na 1000 ludności per 1000 population	180	181	178	177	175	.	.
Abonenci telewizyjni w tys. TV subscribers in thousands	6707,2	6665,1	6567,5	6508,2	6401,4	95,4	98,4
na 1000 ludności per 1000 population	174	173	171	170	167	.	.
Abonenci telewizji kablowej w tys. Cable TV subscribers in thousands	4752,0	4793,4	3943,2	3921,5	3920,0	82,5	100,0
na 1000 ludności per 1000 population	124	125	103	102	102	.	.
UDZIAŁ WYDATKÓW NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO^b THE SHARE OF EXPENDITURE FOR CULTURE AND PROTECTION OF NATIONAL HERITAGE ^b							
W wydatkach budżetu państwa In state budget expenditure	0,49	0,62	0,59	0,61	0,59	0,10	-0,02
tym w wydatkach bieżących of which in current expenditure	0,44	0,55	0,61	0,61	0,62	0,18	0,01
W wydatkach samorządu terytorialnego In local self-government entities budgets	3,94	3,52	3,55	3,44	3,09	-0,85	-0,35
w tym bieżących of which in current expenditure	3,58	3,50	3,33	3,18	2,30	-1,28	-0,88
Wydatki publiczne w relacji do PKB Public expenditure in relation to GDP	0,59	0,48	0,52	0,52	0,50	-0,09	-0,02
W wydatkach gospodarstw domowych In households expenditure	.	2,60	2,50	2,43	2,11	.	-0,32

a Udzielone jednostkom prywatnym przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji na rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych drogą naziemną. b W procentach; wskaźniki dynamiki w punktach procentowych.

a Licences granted by the National Broadcasting Council to private entities for broadcasting radio and television programmes via ground-based transmitters. b In percentage; indicators of dynamics in percentage points.

Tablica przeglądowna (cd.)

Review table (cont.)

ZRÓŻNICOWANIE KULTURALNE WOJEWÓDZTW – WYBRANE WSKAŹNIKI NA 1000 LUDNOŚCI
Stan w dniu 31 grudniaCULTURAL DIVERSITY IN VOIVODSHIPS – SELECTED INDICATORS PER 1000 POPULATION
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2017		2018		2019		2020	
	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max
Ludność na 1 placówkę biblioteczną ^a Population per 1 library unit ^a	3 084	6 772	2 827	5 726	2 877	5 944	2 913	6 206	3 170	7 417	3 175	7 426
Księgozbiór w wol. ^a Collection in vol. ^a	2 542	4 189	2 353	4 050	2 254	4 070	2 179	4 036	2 148	4 046	2 117	4 050
Czytelnicy ^{ab} Library users ^{ab}	134	203	122	197	120	193	118	194	118	195	98	160
Wypożyczenia w wol. ^{ab} Collection loans ^{ab}	2 551	3 743	2 419	3 385	2 260	3 120	2 173	3 021	2 163	3 026	1 545	2 334
Miejsca w kinach stałych ^c Seats in fixed cinemas ^c	35	90	41	87	44	99	42	100	41	110	43	114
Widzowie w kinach ^b Audience in cinemas ^b	429	1 551	632	1 609	820	1 913	855	2 029	884	2 185	307	686
Zwiedzający muzea ^b Museum visitors ^b	158	1 945	214	2 389	241	2 862	249	3 148	247	3 268	98	1 282
Miejsca w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych ^c Seats in fixed halls in theatres and music institutions ^c	6	35	7	38	7	62	7	60	7	60	7	60
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych ^b Audience in theatres and music institutions ^b	106	543	88	575	96	611	98	751	111	619	21	311
Uczestnicy imprez ^{bd} Events participants ^{bd}	.	.	832	1 485	618	1 318	661	1 234	657	1 280	174	518
Członkowie grup artystycznych ^{cd} Members of artistic groups ^{cd}	.	.	41	129	49	139	48	142	40	138	34	112
Członkowie kół (klubów) ^{cd} Members of groups (clubs) ^{cd}	.	.	94	160	106	162	117	226	95	180	75	174
Uczestnicy imprez masowych ^b Mass events participants ^b	.	.	125	955	344	1 053	400	1 140	404	1 114	32	315
Abonenci radia Radio subscribers	101	217	100	219	100	218	101	218	99	216	98	215
Abonenci telewizji Television subscribers	96	210	96	211	96	210	96	210	95	208	94	207

a Dotyczy bibliotek publicznych i ich filii. b W ciągu roku. c Na 10 tys. ludności. d Organizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Concerns public libraries and their branches. b During the year. c Per 10 thousand population. d Organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Tablica przeglądowa (dok.)

Review table (cont.)

ZRÓŻNICOWANIE KULTURALNE MIĘDZY MIASTEM A WSIĄ – WYBRANE WSKAŹNIKI NA 1000 LUDNOŚCI

Stan w dniu 31 grudnia

CULTURAL DIVERSITY BETWEEN URBAN [m] AND RURAL [w] AREAS – SELECTED INDICATORS PER 1000 POPULATION

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2014		2018		2019		2020	
	m	w	m	w	m	w	m	w	m	w	m	w
Miejsca w czytelniach ^{ab} Seats in reading rooms ^{ab}	23	37	26	39	27	39	27	39	28	38	28	38
Księgozbiór w wol. ^a Collection in vol. ^a	3 407	3 615	3 362	3 392	3 380	3 279	3 368	3 245	3 381	3 204	3 361	3 128
Czytelnicy ^{ac} Library users ^{ac}	208	111	200	105	194	100	193	98	194	98	158	84
Wypożyczenia w wol. ^{ac} Collection loans ^{ac}	3 744	2 197	3 553	1 967	3 381	1 780	3 280	1 709	3 329	1 695	2 484	1 329
Miejsca w kinach stałych ^b Seats in fixed cinemas ^b	105	3	114	2	121	3	125	3	126	3	125	3
Widzowie w kinach Audience in cinemas	1 599	30	1 754	29	2 215	45	2 426	50	2 655	48	837	15
Uczestnicy imprez ^{cd} Events participants ^{cd}	.	.	1 315	638	1 190	523	1 218	533	1 283	517	492	134
Członkowie grup artystycznych ^{bd} Members of artistic groups ^{bd}	.	.	73	64	78	73	78	73	74	69	60	60
Członkowie kół (klubów) ^{bd} Members of groups (clubs) ^{bd}	.	.	119	95	150	115	168	126	169	122	133	104
Abonenci radiowi Radio subscribers	216	128	217	126	216	125	216	126	212	124	209	123
Abonenci telewizyjni Television subscribers	208	124	208	122	207	122	206	122	202	120	200	119

a Dotyczy bibliotek publicznych i ich filii. b Na 10 tys. ludności. c W ciągu roku. d Organizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Concerns public libraries and their branches. b Per 10 thousand population. c During the year. d Organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii

Stan w dniu 31 grudnia 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland

As of 31 December 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
1	Duszniki Zdrój – młyn papierniczy Paper mill in Duszniki Zdrój	dolnośląskie	20.09.2011 (Dz. U. 2011 nr 217, poz. 1282)
2	Jawor – kościół ewangelicko-augsburski pw. Ducha Świętego zwany Kościołem Pokoju The Evangelical-Augsburg Church of the Holy Spirit called the Church of Peace in Jawor	dolnośląskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 673)
3	Kotlina Jeleniogórska – pałace i parki krajobrazowe Kotliny Jeleniogórskiej (11 zespołów): zespół pałacowo-parkowy w <u>Bukowcu</u> , zespół pałacowo-parkowy „Paulinum” w <u>Jeleniej Górze</u> , zespół pałacowo-parkowy Schaffgotschów w <u>Cieplicach</u> (Jelenia Góra), zespół pałacowo-parkowy w <u>Karpnikach</u> , willa „Dębowy Dwór” z parkiem w <u>Karpnikach</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Ciszycy</u> (Kowary), zespół pałacowo-parkowy w <u>Łomnicy</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Mysłakowicach</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Staniszowie Górnym</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Wojanowie</u> , zespół pałacowo-gospodarczy w <u>Wojanowie-Bobrowie</u> Jeleniogórska Valley – castles and landscape parks (11 complexes)	dolnośląskie	20.09.2011 (Dz. U. 2011 nr 217, poz. 1283)
4	Krzyszów – zespół dawnego opactwa cystersów The complex of former Cistercian abbey in Krzyszów	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1057)
5	Legnickie Pole – pobenedyktynski zespół klasztorny The complex of former Benedictine monastery in Legnickie Pole	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1056)
6	Srebrna Góra – Twierdza Srebrnogórska, nowożytna warownia górska z XVIII wieku Fortress of Srebrna Góra	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1058)
7	Strzegom – kościół pod wezwaniem św. św. Apostołów Piotra i Pawła Strzegom – the church of St. Apostles Peter and Paul	dolnośląskie	22.10.2012 (Dz. U. 2012, poz. 1241)
8	Świdnica – katedra pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika i św. Wacława Męczennika Cathedral of St. Stanislaus the Bishop and Martyr and St. Wencelas the Martyr in Świdnica	dolnośląskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 655)
9	Świdnica – zespół kościoła ewangelicko-augsburskiego pw. Świętej Trójcy zwanego Kościołem Pokoju The complex of the Evangelical-Augsburg's Church of the Holy Trinity called the Church of Peace in Świdnica	dolnośląskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 672)
10	Trzebnica – zespół dawnego opactwa cysterek The complex of former Cistercian abbey in Trzebnica	dolnośląskie	04.07.2014 (Dz. U. poz. 957)
11	Wrocław – zespół historycznego centrum Historical Centre of Wrocław	dolnośląskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 425)
12	Wrocław – Hala Stulecia The Centennial Hall in Wrocław	dolnośląskie	13.04.2005 (Dz. U. Nr 64, poz. 570)
13	Biskupin – rezerwat archeologiczny Archaeological reserve in Biskupin	kujawsko-pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 412)
14	Chełmno – stare miasto Chełmno – the Old Town	kujawsko-pomorskie	13.04.2005 (Dz. U. Nr 64, poz. 568)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 31 grudnia 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 31 December 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
15	Ciechocinek – zespół tężni i warzelni soli wraz z parkami Tężniowym i Zdrojowym A group of graduation towers and salt works with spa parks in Ciechocinek	kujawsko-pomorskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2276)
16	Grudziądz – zespół zabytkowych spichlerzy wraz z panoramą od strony Wisły The complex of historic granaries, along with a panoramic view of the Vistula river in Grudziądz	kujawsko-pomorskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2271)
17	Strzelno – zespół dawnego klasztoru Norbertanek The former Norbertine Monastery complex in Strzelno	kujawsko-pomorskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 981)
18	Toruń – Stare i Nowe Miasto Toruń – the Old Town	kujawsko-pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 422)
19	Włocławek – katedra pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny Cathedral of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Włocławek	kujawsko-pomorskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2421)
20	Janów Podlaski – stadnina koni The Janów Podlaski Stud	lubelskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2250)
21	Kazimierz Dolny Kazimierz Dolny	lubelskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 417)
22	Kozłówka – zespół pałacowo-parkowy Palace and park complex in Kozłówka	lubelskie	25.04.2007 r. (Dz. U. Nr 86, poz. 573)
23	Lublin – historyczny zespół architektoniczno-urbanistyczny Lublin – the historical complex of town	lubelskie	25.04.2007 (Dz. U. Nr 86, poz. 574)
24	Zamość – historyczny zespół miasta w zasięgu obwarowań XIX wieku Historical Centre of Zamość	lubelskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 426)
25	Gościkowo-Paradyż – pocysterski zespół klasztorny Former Cistercian abbey complex in Gościkowo-Paradyż	lubuskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2256)
26	Kłępsk – kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny Church of the Visitation of the Blessed Virgin Mary in Kłępsk	lubuskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 688)
27	Łęknica – Park Mużakowski, park w stylu krajobrazowym Muskaer Park in Łęknica	lubuskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1059)
28	Żagań – poaugustiański zespół klasztorny The complex of former Augustinian monastery in Żagań	lubuskie	28.02.2011 (Dz. U. Nr 54, poz. 280)
29	Łowicz – Bazylika Katedralna (dawna Kolegiata Prymasowska) pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny Cathedral Basilica of the Assumption of the Blessed Virgin Mary (formerly Primate's Collegiate) in Łowicz	łódzkie	22.10.2012 (Dz. U. 2012, poz. 1239)
30	Łódź – wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego Łódź – multicultural landscape of the industrial city	łódzkie	16.02.2015 (Dz.U. 2015, poz. 315)
31	Nieborów i Arkadia – zespół pałacowo-ogrodowy i ogród sentymentalno-romantyczny The palace garden and the sentimental and romantic garden in Nieborów and Arkadia	łódzkie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2274)
32	Sulejów – zespół opactwa cystersów The complex of Cistercian Abbey in Sulejów	łódzkie	22.10.2012 (Dz. U. 2012, poz. 1242)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 31 grudnia 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 31 December 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
33	Bochnia – kopalnia soli The Bochnia Salt Mine	małopolskie	26.09.2000 (Dz. U. Nr 83, poz. 938)
34	Kalwaria Zebrzydowska – krajobrazowy zespół manierystycznego parku pielgrzymkowego The Mannerist Architectural and Park Landscape Complex and Pilgrimage Park in Kalwaria Zebrzydowska	małopolskie	17.09.2010 (Dz. U. Nr 184, poz. 1235)
35	Kraków – historyczny zespół miasta Kraków – the historical complex of town	małopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 418)
36	Kraków – Kopiec Kościuszki z otoczeniem The Kościuszko Mound with surroundings in Kraków	małopolskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2267)
37	Nowy Wiśnicz – zespół architektoniczno-krajobrazowy The landscape and architectural historical complex in Nowy Wiśnicz	małopolskie	20.04.2020 (Dz. U. 2020, poz. 841)
38	Raławice – teren historycznej Bitwy Raławickiej Historical battle area in Raławice	małopolskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1060)
39	Staniątki – opactwo św. Wojciecha Mniszek Benedyktynek St. Wojciech Mniszek Benedyktynek abbey in Staniątki	małopolskie	20.04.2020 (Dz. U.2020, poz. 840)
40	Stary Sącz – zespół staromiejski wraz z klasztorem Sióstr Klarysek The old-town complex with the monastery of the Poor Clares in Stary Sącz	małopolskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2415)
41	Szalowa – kościół parafialny pod wezwaniem św. Michała Archanioła The Parish Church of St. Michael the Archangel in Szalowa	małopolskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2251)
42	Tyniec – zespół opactwa benedyktynów Benedictine abbey complex in Tyniec	małopolskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 667)
43	Wieliczka – kopalnia soli The Wieliczka Salt Mine	małopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 424)
44	Płock – Wzgórze Tumskie Płock – Tumskie Hill	mazowieckie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 1003)
45	Pułtusk – kolegiata pod wezwaniem Zwiastowania Najświętszej Maryi Pannie The collegiate church of the Annunciation of the Blessed Virgin Mary in Pułtusk	mazowieckie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2462)
46	Sulejówek – Milusin, zespół domu Marszałka Józefa Piłsudskiego Sulejówek - Milusin, the house of Marshal Józef Piłsudski	mazowieckie	13.08.2020 (Dz. U. 2020 poz. 1418)
47	Warszawa – historyczny zespół miasta z Traktem Królewskim i Wilanowem Warszawa – historical complex of Town with King's Route and Wilanów	mazowieckie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 423)
48	Warszawa – Zespół Stacji Filtrów Williama Lindleya William Lindley's Filter Station Complex in Warszawa	mazowieckie	04.01.2012 (Dz. U. Nr 12, poz. 64)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 31 grudnia 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 31 December 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
49	Warszawa – zespół zabytkowych cmentarzy wyznaniowych na Powązkach w Warszawie: rzymskokatolicki Cmentarz Powązkowski, zwany Starymi Powązkami; Cmentarz Żydowski; Cmentarz Ewangelicko-Augsburski; Cmentarz Ewangelicko-Reformowany; Muzułmański Cmentarz Kaukaski; Muzułmański Cmentarz Tatarski The complex of historic religious cemeteries in Powązki in Warszawa: Roman Catholic Powązki Cemetery, called Stare Powązki; Jewish Cemetery; Lutheran Cemetery; Evangelic-Reformed Cemetery; Caucasian Muslim cemetery; Tatar Muslim Cemetery	mazowieckie	03.07.2014 (Dz. U. poz. 956)
50	Żyrardów – XIX-wieczna Osada Fabryczna XIX century factory village in Żyrardów	mazowieckie	04.01.2012 (Dz. U. Nr 11, poz. 59)
51	Brzeg – Zamek Piastów Śląskich z renesansową bramą i kaplicą zamkową pod wezwaniem św. Jadwigi – nekropolią Piastów The Silesian Piasts' Castle with a Renaissance gatehouse and a chateau chapel of St. Jadwiga – the necropolis of the Piasts dynasty in Brzeg	opolskie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 71)
52	Góra Św. Anny – komponowany krajobraz kulturowo-przyrodniczy Culture-natural landscape on Góra Św. Anny	opolskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1061)
53	Nysa – zespół kościoła farnego p.w. św. Jakuba Starszego Apostoła i św. Agnieszki Dziewicy i Męczennicy Parish church complex of St. James Older the Apostle and St. Agnes – Virgin and Martyr – in Nysa	opolskie	28.02.2011 (Dz. U. Nr 54 poz. 279)
54	Olesno – kościół odpustowy pod wezwaniem św. Anny The fair church of St. Anna in Olesno	opolskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2420)
55	Ozimek – żelazny łańcuchowy most wiszący na rzece Mała Panew The chain bridge hanging over the Mała Panew River in Ozimek	opolskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 675)
56	Paczków – zespół staromiejski ze średniowiecznym systemem fortyfikacji Paczków – Old Town complex with its medieval fortification system	opolskie	22.10.2012 (Dz. U. 2012, poz. 1240)
57	Bóbrka – najstarsza kopalnia ropy naftowej The oldest oil mine in Bóbrka	podkarpackie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 75)
58	Krasiczyn – zespół zamkowo-parkowy The Renaissance-mannerist castle and park in Krasiczyn	podkarpackie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 988)
59	Leżajsk – zespół klasztorny oo. Bernardynów The Benedictine monastery complex in Leżajsk	podkarpackie	13.04.2005 (Dz. U. Nr 64, poz. 569)
60	Łańcut – zespół zamkowo-parkowy Łańcut – the castle and park complex	podkarpackie	25.08.2005 (Dz. U. Nr 167, poz. 1402)
61	Przemyśl – Twierdza Przemyśl Przemyśl Fortress in Przemyśl	podkarpackie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 159)
62	Przemyśl – zespół staromiejski The old-town complex in Przemyśl	podkarpackie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2419)
63	Radruż – zespół cerkiewny Orthodox church complex in Radruż	podkarpackie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2253)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 31 grudnia 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 31 December 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
64	Białystok – zespół kościoła pod wezwaniem Chrystusa Króla i św. Rocha The church complex of Christ the King and St. Roch in Białystok	podlaskie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 86)
65	Bohoniki i Kruszyniany – meczety i mizary Bohoniki and Kruszyniany – Mosques and Mizars	podlaskie	22.10.2012 (Dz. U. 2012, poz. 1275)
66	Kanał Augustowski – droga wodna Augustowski Canal	podlaskie	25.04.2007 (Dz. U. Nr 86, poz. 572)
67	Gdańsk – miasto w zasięgu obwarowań z XVII wieku Historical town in Gdańsk	pomorskie	08.09.1994 (Dz. U. Nr 50, poz. 415)
68	Gdańsk – pole bitwy na Westerplatte Battle field on Westerplatte in Gdańsk	pomorskie	22.08.2003 (M.P. Nr 148, poz. 1448)
69	Gdańsk-Oliwa – zespół pocystersko-katedralny The Post-Cistercian Complex in Gdansk-Oliwa	pomorskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2277)
70	Gdańsk – Twierdza Wistoujście Wistoujście Fortress in Gdańsk	pomorskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 1008)
71	Gdańsk – Stocznia Gdańska, miejsce narodzin Solidarności Gdańsk Shipyard, place of birth of Solidarity in Gdańsk	pomorskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2506)
72	Gdynia – historyczny układ urbanistyczny śródmieścia Gdynia – historical urban planning layout of the city centre	pomorskie	23.02.2015 (Dz. U. 2015, poz. 356)
73	Kwidzyn – zespół katedralno-zamkowy Cathedral and castle complex in Kwidzyn	pomorskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 930)
74	Malbork – zespół zamku krzyżackiego The complex of the Castle of the Teutonic Order in Malbork	pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 420)
75	Pelplin – zespół pocystersko-katedralny Post-cistercian cathedral complex in Pelplin	pomorskie	23.04.2014 (Dz. U. poz. 614)
76	Częstochowa – Jasna Góra, zespół klasztoru oo. Paulinów The Pauline monastery on Jasna Góra in Częstochowa	śląskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 413)
77	Gliwice – radiostacja Radiostation in Gliwice	śląskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 654)
78	Katowice – Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego oraz zespół katedralny^a Katowice – building of Śląskie Voivodship and Parliament and the cathedral complex ^a	śląskie	23.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2252)a
79	Katowice – osiedle robotnicze Nikiszowiec Workers' housing estate Nikiszowiec in Katowice	śląskie	14.01.2011 (Dz. U. Nr 20, poz. 101)
80	Tarnowskie Góry – podziemia zabytkowej kopalni rud srebrno-śnych oraz sztolni „Czarnego Pstrąga” The Tarnowskie Góry silver mine	śląskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1062)
81	Zabrze - zespół zabytkowych kopalni węgla kamiennego The complex of historic coal mines in Zabrze	śląskie	14.07.2020 (Dz. U. poz. 1288)
82	Kielce – dawny pałac biskupów i katedra The former Palace of the Kraków Bishops and the cathedral in Kielce	świętokrzyskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2275)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 31 grudnia 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 31 December 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
83	Krzemionki k. Ostrowca Świętokrzyskiego – kopalnie krzemienia z okresu neolitu The flint mines from the Neolithic Age in Krzemionki near Ostrowiec Świętokrzyski	świętokrzyskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 419)
84	Oblęgorek – pałacyk Henryka Sienkiewicza wraz z zabytkowym parkiem i aleją lipową The palace of Henryk Sienkiewicz and the historic park with the lime alley in Oblęgorek	świętokrzyskie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 73)
85	Rytwiany – pokamedulski zespół klasztorny Pustelnia Złotego Lasu Golden Forest Hermitage in Rytwiany – post-Camaldolese monastery complex	świętokrzyskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2413)
86	Sandomierz – historyczny zespół architektoniczno-krajobrazowy The landscape and architectural historical complex in Sandomierz	świętokrzyskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2273)
87	Święty Krzyż – pobenedyktynski zespół klasztorny oraz przedchrześcijańskie obwałowania kamienne na Łysej Górze Holy Cross – post-Benedictine monastery complex and pre-Christian stone embankment on the Łysa Góra	świętokrzyskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 663)
88	Ujazd – ruiny zamku Krzyżtopór The ruins of Krzyżtopór castle in Ujazd	świętokrzyskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 943)
89	Wąchock – zespół opactwa cystersów The Cistercian abbey complex in Wąchock	świętokrzyskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 674)
90	Wiślica – zespół kolegiaty pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny wraz z relikcjami kościoła pod wezwaniem św. Mikołaja oraz grodzisko The collegiate church of the Nativity of the Blessed Virgin Mary together with the relics of the church of St. Nicholas and the fortified settlement in Wiślica	świętokrzyskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2418)
91	Frombork – zespół katedralny The Cathedral complex of Frombork	warmińsko-mazurskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 414)
92	Grunwald – pole bitwy Historical battle area in Grunwald	warmińsko-mazurskie	17.09.2010 (Dz. U. Nr 184, poz. 1235)
93	Kanał Elbląski Elbląski Canal	warmińsko-mazurskie	14.01.2011 (Dz. U. Nr 20, poz. 100)
94	Lidzbark Warmiński – zamek biskupów warmińskich Castle of the Bishops of Warmia in Lidzbark Warmiński	warmińsko-mazurskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 944)
95	Święta Lipka – sanktuarium pielgrzymkowe Saint Lipka – pilgrimage sanctuary	warmińsko-mazurskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 961)
96	Dobrzyca – zespół pałacowo-parkowy The palace and park complex in Dobrzyca	wielkopolskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2493)
97	Gniezno – katedra p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha The Cathedral Basilica of the Assumption of the Blessed Virgin Mary and St. Adalbert in Gniezno	wielkopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 416)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (dok.)

Stan w dniu 31 grudnia 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 31 December 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
98	Gostyń – Głogówko – zespół klasztorny Kongregacji Oratorium św. Filipa Neri The monastery complex of the Congregation of the Oratory of St. Filippo de Neri	wielkopolskie	26.02.2008 (Dz. U. 2008 Nr 52, poz. 306)
99	Koszuty – zespół dworsko-parkowy The mansion and park complex in Koszuty	wielkopolskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 977)
100	Kórnik – zespół zamkowo-parkowy wraz z kościołem parafialnym – nekropolią właścicieli The castle and park complex in Kórnik with the parish church – necropolis of owners	wielkopolskie	15.06.2011 (Dz. U. 2011 nr 143, poz. 836)
101	Ląd – zespół dawnego opactwa cysterskiego w Łądzie nad Wartą The complex of former Cistercian abbey in Ląd on Warta river	wielkopolskie	17.06.2009 (Dz. U. Nr 104, poz. 861)
102	Lubiń – zespół opactwa benedyktynów The complex of Benedictine abbey in Lubiń	wielkopolskie	09.12.2009 (Dz. U. Nr 214, poz. 1659)
103	Ostrów Lednicki Ostrów Lednicki („Lednica Holm”)	wielkopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 421)
104	Poznań – historyczny zespół miasta Poznań – historical complex of Town	wielkopolskie	28.11.2008 (Dz. U. Nr 219, poz. 1401)
105	Rogalin – zespół pałacowo-parkowy z obszarem dawnego majątku ziemskiego Palace and park complex with an area of a former estate in Rogalin	wielkopolskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 929 ze zm.)
106	Rydzyzna – założenie rezydencjonalno-urbanistyczne Rydzyzna – assumption of residential and urban planning	wielkopolskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 662)
107	Kamień Pomorski – zespół katedralny The Cathedral complex in Kamień Pomorski	zachodniopomorskie	17.09.2010 (Dz. U. Nr 184, poz. 1235)
108	Kołbacz – założenie dawnego klasztoru cystersów The assumption of the former Cistercian monastery in Kołbacz	zachodniopomorskie	03.07.2014 (Dz. U. poz. 955)
109	Stargard – zespół kościoła p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Świata oraz średniowieczne mury obronne miasta The Church of the Blessed Virgin Mary Queen of the World complex and the medieval city walls in Stargard	zachodniopomorskie	17.09.2010 (Dz. U. Nr 184, poz. 1236)

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Source: National Institute of Cultural Heritage.

Parki kulturowe w Polsce – Stan w dniu 31 grudnia 2019 r.
Cultural parks in Poland – As of 31 December 2019

Lp. No.	Nazwa parku Name of park	Województwo Voivodship	Data utworzenia Date of foundation
1	Forteczny Park Kulturowy w Srebrnej Górze Fortress Cultural Park in Srebrna Góra	dolnośląskie	20.06.2002
2	Forteczny Park Kulturowy Twierdza Kłodzka Fortress Cultural Park "Kłodzko Fortress"	dolnośląskie	27.10.2005
3	Park Kulturowy Kotliny Jeleniogórskiej Cultural Park of Jeleniogórska Valley	dolnośląskie	24.10.2008
4	Park Kulturowy „Stare Miasto” we Wrocławiu Cultural Park "Old Town" in Wrocław	dolnośląskie	10.04.2014
5	Park Kulturowy „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej” w Kamieńcu Żąbkowickim Cultural Park of the Castle Hill and Budzówka and Nysa Kłodzka Valley in Kamieniec Żąbkowicki	dolnośląskie	17.06.2014
6	Park Kulturowy Wietrzychowice Cultural Park in Wietrzychowice	kujawsko-pomorskie	18.07.2006
7	Park Kulturowy Kalwaria Pakoska Cultural Park „Pakoska Calvary"	kujawsko-pomorskie	17.04.2008
8	Park Kulturowy „Kościół p.w. Św. Oswalda” w Płonkowie Cultural Park „St. Oswald's church" in Płonków	kujawsko-pomorskie	17.09.2009
9	Park Kulturowy Sarnowo Cultural Park in Sarnowo	kujawsko-pomorskie	22.10.2010
10	Park Kulturowy „Dolina Trzech Młynów” w Bogdaniecu Cultural Park „Three Mills Valley" in Bogdaniec	lubuskie	29.09.2006
11	Park Kulturowy Grodzisko w Wicinie Cultural Park Settlement on Wicina	lubuskie	20.06.2013
12	Park Kulturowy Miasto Tkaczy w Zgierzu Cultural Park „Weavers City" in Zgierz	łódzkie	30.12.2003
13	Park Kulturowy Wzgórze Zamkowe w Sieradzu Cultural Park „Castle Hill" in Sieradz	łódzkie	29.10.2009
14	Park Kulturowy etnograficznego podregionu kutnowskiego związanego z poetą romantycznym Józefem Bohdanem Zaleskim Cultural Park of ethnographic Kutno-subregion, associated with the Romantic poet Józef Bohdan Zaleski	łódzkie	28.04.2015
15	Park Kulturowy ulicy Piotrowskiej w Łodzi Cultural Park of Piotrkowska Street in Łódź	łódzkie	09.12.2015
16	Park Kulturowy Kotliny Zakopiańskiej Cultural Park of Zakopiańska Valley	małopolskie	28.09.2006
17	Park Kulturowy Stare Miasto w Krakowie Cultural Park Old Town in Kraków	małopolskie	03.11.2010
18	Park Kulturowy obszaru ulicy Krupówki w Zakopanem Cultural Park of Krupówki Street Area in Zakopane	małopolskie	03.09.2015
19	Park Kulturowy Nowa Huta Nowa Huta Cultural Park	małopolskie	20.11.2019
20	Park Kulturowy „Ossów Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 Roku” Cultural Park "Ossów – Gates of the Battle of Warszawa 1920"	mazowieckie	16.04.2009
21	Park Kulturowy Stary Radom Cultural Park Old Radom	mazowieckie	29.08.2011
22	Wilanowski Park Kulturowy Wilanów Cultural Park	mazowieckie	29.03.2012

Aneks 2

Parki kulturowe w Polsce (dok) – Stan w dniu 31 grudnia 2019 r.
Cultural parks in Poland (cont.) – As of 31 December 2019

Lp. No.	Nazwa parku Name of park	Województwo Voivodship	Data utworzenia Date of foundation
23	Park Kulturowy Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Andrzejewie Cardinal Stefan Wyszyński Cultural Park in Andrzejewo	mazowieckie	30.11.2016
24	Park Kulturowy „Książęce Miasto Brzeg” Cultural Park „Princely City Brzeg”	opolskie	28.10.2016
25	Park Kulturowy Zespołu Staromiejskiego oraz Zespołu OO. Dominikanów w Jarosławiu Cultural Park of Old Town Complex and Dominicans Complex in Jarosław	podkarpackie	23.03.2009
26	Park Kulturowy Wzgórze Staromiejskie w Krośnie Old Town Hill Cultural Park in Krosno	podkarpackie	25.01.2019
27	Park Kulturowy w Bohonikach Cultural Park in Bohonikach	podlaskie	15.06.2019
28	Park Kulturowy Ośmiu Błogostawieństw we wsi Sierakowice Cultural Park of Eight Beatitudes in the village Sierakowice	pomorskie	28.03.2006
29	Park Kulturowy „Osada Łowców Fok” w Rzucewio Cultural Park „Seal Hunters Settlement” in Rzucewio	pomorskie	18.03.2008
30	Park Kulturowy „Klasztorne Stawy” Cultural Park “Monastery Ponds”	pomorskie	08.07.2009
31	Park Kulturowy Cmentarz Żydowski w Żorach Cultural Park Jewish Cemetery in Żory	śląskie	24.06.2004
32	Park Kulturowy „Hałda Popłuczkowa” Cultural Park „Popłuczkowa Heap”	śląskie	25.10.2006
33	Park Kulturowy dla Obszaru Staromiejskiego w Bieruniu Cultural Park of Old Town Area in Bieruń	śląskie	31.03.2016
34	Park Kulturowy dla Obszaru Grobli w Bieruniu Cultural Park for Causeway Area in Bieruń	śląskie	31.03.2016
35	Park Kulturowy Miasta Końskie Cultural Park of Końskie City	świętokrzyskie	27.04.2006
36	Park Kulturowy Warmińskiej Drogi Krajobrazowej Gietrzwałd – Woryty Cultural Park of Warmińska Landscape Road Gietrzwałd – Woryty	warmińsko-mazurskie	26.03.2009
37	Mickiewiczowski Park Kulturowy Mickiewicz Cultural Park	wielkopolskie	28.09.2007
38	Park Kulturowy Stare Miasto w Poznaniu Old City Cultural Park in Poznań	wielkopolskie	27.02.2018

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.
Source: National Institute of Cultural Heritage.

Uwagi.

Park Kulturowy Fortyfikacji Miejskich „Twierdza Gdańsk” utworzony 26 września 2002 r., uchwałą Rady Miasta Gdańska z 28 marca 2013 r. został przekształcony w Centrum Hewelianum.
Utworzenie 29 stycznia 2014 r. parku kulturowego Osieczek w Osieczku i Park Kulturowy Kościół pw. św. Marii Magdaleny w Łopatkach zostało anulowane uchwałą Rady Gminy w Książkach z dnia 29 czerwca 2016 r.

Notes.

The Cultural Park of City Fortifications “Gdańsk Fortress” founded in 26 September 2002 was transformed into the Hewelianum Centre by resolution of the city council of Gdańsk on 28 March 2013.
Creating of the Cultural Park Osieczek in Osieczek and the Cultural Park „St. Maria Magdalena’s church” in Łopatki on 29 January 2014 was canceled by resolution of the gminas council in Książki on 29 June 2016.

Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO

Polish objects on the UNESCO World Heritage List

Lp. No.	Miejsce Site	Województwo Voivodship	Wyszczególnienie Specification
1	Jawor, Świdnica	dolnośląskie	Kościoły Pokoju (wpis z 2001 r.) The Churches of Peace in Jawor and Świdnica Jawor – ewangelicko-augsburski kościół p.w. Ducha Świętego z 1654-1655 r. Świdnica – ewangelicko-augsburski kościół p.w. Trójcy Świętej z 1656-1657 r.
2	Wrocław	dolnośląskie	Hala Stulecia (wpis z 2006 r.) The Centennial Hall In Wrocław
3	Toruń	kujawsko-pomorskie	Miasto średniowieczne (wpis z 1997 r.) The medieval section of Toruń
4	Zamość	lubelskie	Stare miasto (wpis z 1992 r.) The Old Town in Zamość
5	Łęknica/Bad Muskaua	lubuskie	Park Mużakowski/Muskauer Park (wpis transgraniczny polsko-niemiecki z 2004 r.) Muskauer Park in Łęknica
6	Kraków	małopolskie	Historyczne centrum miasta (wpis z 1978 r.) – zabytkowe centrum – Stare Miasto w obrębie Plant i Kazimierz The historical centre of Kraków
7	Wieliczka i Bochnia	małopolskie	Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni (wpis z 1978 i 2013 r.) Wieliczka and Bochnia Royal Salt Mines
8	Oświęcim	małopolskie	Auschwitz-Birkenau – Niemiecki nazistowski obóz koncen-tracyjny i zagłady (1940-1945) (wpis z 1979 r.) Auschwitz-Birkenau – German Nazi Concentration and Extermination Camp (1940-1945)
9	Kalwaria Zebrzydowska	małopolskie	Kalwaryjski park pielgrzymkowy (wpis z 1999 r.) The Kalwaria Zebrzydowska Monastery and Pilgrimage Complex
10	Binarowa, Dębno, Sękowa, Lipnica Murowana Blizne, Haczów	małopolskie podkarpackie	Kościoły drewniane południowej Małopolski (wpis z 2003 r.) Wooden churches characteristic of the South Małopolska (Lesser-Poland) region, in: Dębno Podhalańskie, Binarowa, Blizne, Haczów, Lipnica Murowana and Sękowa Binarowa – kościół p.w. św. Michała Archanioła z ok. 1500 r. Blizne – kościół p.w. Wszystkich Świętych z poł. XV w. Dębno Podhalańskie – kościół p.w. św. Michała Archanioła z II poł. XV w. Haczów – kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z poł. XV w. Lipnica Murowana – kościół p.w. św. Leonarda z końca XV w. Sękowa – kościół p.w. św. Filipa i Jakuba z 1516 r.
11	Brunary Wyżne, Kwiaton, Owczary, Powroźnik Chotyniec, Radruż, Smolnik, Turzańsk^a	małopolskie podkarpackie	Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat (wpis transgraniczny polsko-ukraiński z 2013 r.) Wooden Tserkvas of the Carpathian Region in Poland and Ukraine Brunary Wyżne – greckokatolicka cerkiew parafialna z 1797 r. pw. św. Michała Archanioła (obecnie kościół parafialny rzymskokatolicki), Chotyniec – drewniana greckokatolicka cerkiew parafialna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy z ok. 1600 r., Kwiaton – łemkowska cerkiew greckokatolicka z XVII w. pw. św. Paraskiewy (obecnie kościół filialny rzymskokatolicki),

a Przykłady traktowania przez UNESCO zabytków jako dorobku ponadnarodowego; obiekty obecnie rozdzielone granicami państwowymi ujęto jako całość w ramach wpisów transgranicznych – jako polsko-białoruskie, polsko-niemieckie i polsko-ukraińskie.

a The Białowieża Forest, Mużakowski Park and wooden tserkvas of the Carpathian Region are examples of common heritage existing above and beyond the national level. These areas – currently artificially divided by the national borders – are fully included on the list as cross-border entities.

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.
Source: National Institute of Cultural Heritage.

Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO (dok.)

Polish objects on the UNESCO World Heritage List (cont.)

Lp. No.	Miejsce Site	Województwo Voivodship	Wyszczególnienie Specification
11	Brunary Wyżne, Kwiaton, Owczary, Powroźnik Chotyniec, Radruż, Smolnik, Turzańsk^a	małopolskie podkarpackie	Owczary – cerkiew greckokatolicka parafialna z 1653 r. Opieki Bogurodzicy (obecnie kościół filialny rzymsko-katolicki), Powroźnik – drewniana cerkiew greckokatolicka (obecnie kościół rzymskokatolicki) z początków XVII w. pw. św. Jaku-ba Młodszego Apostoła, Radruż – drewniana cerkiew prawosławna wzniesiona około 1583 r. pw. św. Paraskiewy (następnie greckokatolicka; obecnie filia Muzeum Kresów w Lubaczowie), Smolnik – cerkiew greckokatolicka z 1791 r. pw. św. Michała Archanioła (obecnie kościół filialny rzymsko-katolicki), Turzańsk – cerkiew greckokatolicka (obecnie prawosławna) wzniesiona w latach 1801-1803 pw. św. Michała Archanioła. Stronę ukraińską reprezentują cerkwie: św. Jerzego w Drohobyczu, Wniebowstąpienia Pańskiego w Jasinie, św. Dymitra w Matkowie, Zesłania Ducha Świętego w Potyliczu, Zesłania Ducha Świętego w Rohatyniu, św. Michała Archanioła w Użoku, Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Werbiążu Niżnym i św. Trójcy w Żółtkwi.
12	Warszawa	mazowieckie	Historyczne centrum miasta (wpis z 1980 r.) The historical centre of Warszawa
13	Puszcza Białowieża^a	podlaskie	Naturalny las strefy umiarkowanej (wpis transgraniczny polsko-białoruski z 1979, 1992 i 2014 r.) The primeval Białowieża Forest
14	Malbork	pomorskie	Zamek krzyżacki (wpis z 1997 r.) The Castle of the Teutonic Order in Malbork
15	Tarnowskie Góry	śląskie	Kopalnie ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach (wpis z 2017 r.) Tarnowskie Góry Lead-Silver-Zinc Mine and its Under-ground Water Management System
16	Krzemionki Opatowskie	świętokrzyskie	Krzemionkowski region prehistorycznego górnictwa krzemienia pasiastego (wpis z 2019 r.) Krzemionki Prehistoric Striped Flint Mining Region

a Przykłady traktowania przez UNESCO zabytków jako dorobku ponadnarodowego; obiekty obecnie rozdzielone granicami państwowymi ujęto jako całość w ramach wpisów transgranicznych – jako polsko-białoruskie, polsko-niemieckie i polsko-ukraińskie.

a The Białowieża Forest, Mużakowski Park and wooden tserkvas of the Carpathian Region are examples of common heritage existing above and beyond the national level. These areas – currently artificially divided by the national borders – are fully included on the list as cross-border entities.

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Source: National Institute of Cultural Heritage.

Muzea o najwyższej frekwencji w 2020 r.
Museums of the highest attendance in 2020

Lp. No.	Muzeum Museum	Zwiedzający Visitors
1	Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie ^{ab}	4 023 417
2	Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie	1 334 234
3	Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki ^a	635 290
4	Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka	582 782
5	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu	502 060
6	Muzeum Narodowe w Warszawie ^a	420 614
7	Muzeum Zamkowe w Malborku ^a	352 170
8	Zamek Królewski w Warszawie - Muzeum	337 451
9	Muzeum Historyczne Miasta Krakowa ^a	333 973
10	Muzeum Narodowe w Krakowie	264 258
11	Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	243 883
12	Muzeum Inżynierii Miejskiej ^a	230 834
13	Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku ^a	203 085
14	Muzeum Okręgowe w Toruniu	196 720
15	Muzeum Zespół Zamkowy w Niedzicy	169 665
16	Muzeum Gdańska ^a	162 037
17	Muzeum Powstania Warszawskiego	151 334
18	Muzeum Narodowe we Wrocławiu ^a	144 897
19	Muzeum Narodowe w Poznaniu ^a	141 270
20	Muzeum Historyczne w Lubinie	129 500
21	Muzeum Historii Żydów Polskich Polin	120 308
22	Państwowe Muzeum na Majdanku ^a	106 083
23	Muzeum Archeologiczne w Biskupinie	103 893
24	Muzeum Budownictwa Ludowego ^a	97 083
25	Muzeum Podlaskie w Białymstoku ^a	93 942
26	Muzeum Stutthof w Sztutowie. Niemiecki Nazistowski Obóz Koncentracyjny I	91 429
27	Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie ^a	87 592
28	Muzeum Obrony Wybrzeża Stowarzyszenia „Przyjaciele Helu”	85 355
29	Muzeum Narodowe w Lublinie ^a	84 162
30	Muzeum Zamoyskich w Kozłówce	82 777

a łącznie z oddziałem/oddziałami. b Dane częściowo szacunkowe.
a Including branch/branches. b Data partly estimated.

Filmy o najwyższej frekwencji nowowprowadzone na ekrany kin w Polsce w 2020 r.
Movies newly introduced in the cinemas in Poland in 2020 with the highest attendance

Lp. No.	Tytuł polski Polish title	Kraj produkcji Country of production	Data premiery Date of premiere	Seanse Screenings	Widzowie Attendance
1	365 dni	Polska	07.02.2020	510	1 639 520
2	Psy 3. W imię zasad	Polska	17.01.2020	453	1 185 030
3	Jak zostałem gangsterem. Historia prawdziwa	Polska	03.01.2020	305	1 136 082
4	Mayday	Polska	10.01.2020	382	977 246
5	25 lat niewinności. Sprawa Tomka Komendy	Polska	18.09.2020	452	720 739
6	Pętla	Polska	04.09.2020	503	570 335
7	Urwis	Kanada/ USA/ Kajmany	03.01.2020	211	569 296
8	Zenek	Polska	14.02.2020	340	507 719
9	Scooby-Doo!	USA	24.07.2020	323	448 746
10	1917	Wielka Brytania/ USA/ Indie/ Hiszpania/ Kanada/ Chiny	24.01.2020	175	424 089
11	Bad Boy	Polska	21.02.2020	381	396 481
12	Swingersi	Polska/ Łotwa	28.02.2020	439	352 071
13	Dżentelmeni	Wielka Brytania/ USA	14.02.2020	142	341 153
14	Gang zwierzaków	Niemcy/ Chiny/ Wielka Brytania	07.02.2020	213	337 542
15	Śnieżka i fantastyczna siódemka	Korea Płd.	24.01.2020	228	316 487
16	Tenet	Wielka Brytania/USA	26.08.2020	675	309 797
17	Mulan	USA/ Kanada/ Hong Kong	11.09.2020	327	309 270
18	Tajni i fajni	USA	10.01.2020	169	284 876
19	Ptaki nocy (i fantastyczna emancypacja pewnej Harley Quinn)	USA	07.02.2020	242	258 115
20	Sala samobójców. Hejter	Polska	06.03.2020	356	242 992

Źródło: dane Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.
 Source: Polish Film Institute.

Europejskie stolice kultury
European Capitals of Culture

Rok Year	Miasto (państwo) City (country)
1985	Ateny (Grecja)
1986	Florencja (Włochy)
1987	Amsterdam (Holandia)
1988	Berlin Zachodni (Berlin Zachodni)
1989	Paryż (Francja)
1990	Glasgow (Wielka Brytania)
1991	Dublin (Irlandia)
1992	Madryt (Hiszpania)
1993	Antwerpia (Belgia)
1994	Lizbona (Portugalia)
1995	Luksemburg (Luksemburg)
1996	Kopenhaga (Dania)
1997	Saloniki (Grecja)
1998	Sztokholm (Szwecja)
1999	Weimar (Niemcy)
2000	Reykjavík (Islandia), Bergen (Norwegia), Helsinki (Finlandia), Bruksela (Belgia), Praga (Czechy), Kraków (Polska), Santiago de Compostela (Hiszpania), Awinion (Francja), Bolonia (Włochy)
2001	Rotterdam (Holandia), Porto (Portugalia)
2002	Brugia (Belgia), Salamanka (Hiszpania)
2003	Graz (Austria)
2004	Genua (Włochy)
2005	Cork (Irlandia)
2006	Patras (Grecja)
2007	Luksemburg (Luksemburg), Sybin (Rumunia)
2008	Liverpool (Wielka Brytania), Stavanger (Norwegia)
2009	Wilno (Litwa), Linz (Austria)
2010	Essen/Zagłębie Ruhry (Niemcy), Pecz (Węgry), Stambuł (Turcja)
2011	Turku (Finlandia), Tallinn (Estonia)
2012	Guimarães (Portugalia), Maribor (Słowenia)
2013	Marsylia-Prowansja (Francja), Koszyce (Słowacja)
2014	Umeå (Szwecja), Ryga (Łotwa)
2015	Mons (Belgia), Pilzno (Czechy)
2016	Wrocław (Polska), San Sebastián (Hiszpania)
2017	Aarhus (Dania), Pafos (Cypr)
2018	Leeuwarden (Holandia), Valetta (Malta)
2019	Matera (Włochy), Płowdiw (Bułgaria)
2020	Rijeka (Chorwacja), Galway (Irlandia)
2021	Timișoara (Rumunia), Eleusis (Grecja), Nowy Sad (Serbia)

Uwagi metodologiczne

Uwagi ogólne

Informacje według **województw** oraz wybrane dane w układzie **miasto-wieś** podano zgodnie z siedzibą jednostki sprawozdawczej. Dane dla teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych, ze względu na charakter ich działalności są prezentowane według **siedziby i województw** (szczegółowe wyjaśnienia w dalszej części uwag). Wybrane dane przedstawiono także według regionów, podregionów i powiatów.

Miary względne odnoszące się do liczby ludności, dotyczące stanu opisywanych zmiennych (np. liczby miejsc na widowni, księgozbioru bibliotek) ustalono przy wykorzystaniu danych demograficznych według stanu w dniu 31 grudnia³¹, a dla zjawisk trwających pewien okres, np. rok (m.in. wypożyczenia zbiorów, widzowie teatralni i kinowi, uczestnicy imprez, działalność wydawnicza) – według stanu ludności w dniu 30 czerwca³¹.

Wszystkie badania sprawozdawcze instytucji kultury realizowane przez Główny Urząd Statystyczny, których wyniki prezentowane są w niniejszej publikacji, prowadzone są metodą pełną.

Wydatki budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego na kulturę

Dane o wydatkach publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego opracowano zgodnie z klasyfikacją dochodów i wydatków publicznych, wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r.³²

Przez **wydatki publiczne** rozumie się wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województw) łącznie, po wyeliminowaniu transferów z budżetu państwa do jednostek samorządowych oraz między tymi jednostkami.

Wydatki bieżące budżetu państwa i budżetów samorządów terytorialnych, prezentowane w niniejszym opracowaniu, to wydatki ogółem pomniejszone o wydatki majątkowe. „Wydatki bieżące jednostek budżetowych obejmują: 1) wynagrodzenia i uposażenia osób zatrudnionych w państwowych jednostkach budżetowych oraz składki naliczane od tych wynagrodzeń i uposażeń; 2) zakupy towarów i usług; 3) koszty utrzymania oraz inne wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych i realizacją ich statutowych zadań; 4) koszty zadań zleconych do realizacji jednostkom zaliczanym i niezaliczanym do sektora finansów publicznych, z wyłączeniem organizacji pozarządowych.”³³

Wydatki gospodarstw domowych na kulturę

Dane dotyczące przeciętnych wydatków gospodarstw domowych, a także o ich wyposażeniu w przedmioty trwałego użytkowania, pochodzą z reprezentacyjnego badania budżetów gospodarstw domowych³⁴ za lata 2017–2020. Badanie to służy przede wszystkim do analizy struktury, zróżnicowania i tendencji rozwojowych dochodów, wydatków i spożycia ilościowego żywności w gospodarstwach domowych. W opracowaniu stosowana jest obowiązująca od 2013 r. „Klasyfikacja przychodów i rozchodów do badania budżetów gospodarstw domowych opracowanej na postawie klasyfikacji spożycia indywidualnego według celu”.³⁵

W badaniu budżetów gospodarstw domowych, wśród kilkunastu podstawowych grup rozchodów, wyodrębnia się grupę wydatków związanych z kulturą i rekreacją. W skład tej grupy wchodzi wydatki na aktywność typowo kulturalną, rekreacyjną oraz łącznie na aktywność kulturalno-rekreacyjną, z których nie można wydzielić dwóch rozłącznych podgrup obejmujących tylko jeden rodzaj aktywności. Z tego powodu wydatki „na kulturę ogółem”, liczone wraz z tymi wydatkami na rekreację, których nie można wyodrębnić, mogą być zawyżone.

³¹ Dane demograficzne zostały opracowane w oparciu o bilans, przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r.

³² Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1053), z późniejszymi zmianami.

³³ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 2077), z późniejszymi zmianami.

³⁴ Szczegółowy opis metodologii badania budżetów gospodarstw domowych (m.in. doboru próby) zamieszczany jest corocznie w publikacji GUS „Budżety gospodarstw domowych...”.

³⁵ COICOP/HBS/HICP/PPP, Zeszyt 2 (GUS, Warszawa 2013).

Ujęte w niniejszej publikacji wydatki na aktywność uważaną za typowo kulturalną, określane dalej jako „wydatki na kulturę” (inne niż kulturalno-rekreacyjne), obejmują:

- zakup gazet i czasopism – gazety, tygodniki, miesięczniki, pozostałe wydawnictwa periodyczne i opłaty za prenumeratę, w tym prenumeratę internetową;
- zakup książek przeznaczonych do celów innych niż edukacyjne – atlasy, słowniki, encyklopedie, książki naukowe, beletrystyczne, wydawnictwa albumowe, Biblia, nuty (partytura) – także na nośnikach innych niż papierowy, książki do kolorowania dla dzieci, oprawę książek itp.;
- opłaty za wstęp do kina, teatru, opery, operetki, cyrku itp., na koncert, występy estradowe, pokazy światła, dźwięku; opłaty za wstęp do muzeum, ogrodu zoologicznego, ogrodu botanicznego, parku narodowego, do galerii sztuki, opłaty za zwiedzanie zabytków, opłaty w bibliotekach; opłaty za usługi świadczone przez muzyków, klaunów, innych wykonawców występujących na prywatnych imprezach;
- wydatki na zakup sprzętu do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku, tj. radia (odbiorniki radiowe, radia samochodowe, radiozegary, krótkofalówki, amatorskie nadajniki i odbiorniki radiowe), nieprzenośne odtwarzacze płyt CD, inne nieprzenośne odtwarzacze dźwięku (bez funkcji wideo), np. magnetofony, radiomagnetofony, adaptory, gramofony, samochodowe zestawy stereo, tunery, wzmacniacze, głośniki, mikrofony, dyktafony;
- wydatki na zakup sprzętu do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku i obrazu: odbiorniki telewizyjne, anteny telewizyjne dowolnego typu, magnetowidy i odtwarzacze DVD, odtwarzacze dźwięku i obrazu (z funkcją wideo), dekodery (przystawki) STB, kina domowe, rzutniki wideo, odtwarzacze Blu-ray, piloty do telewizorów i odtwarzaczy, nagrywarki z twardym dyskiem;
- zakup przenośnych odtwarzaczy dźwięku i obrazu, takich jak odtwarzacze MP-3, MP-4, przenośne odbiorniki telewizyjne;
- wydatki na zakup pozostałego sprzętu i akcesoriów do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku i obrazu, w tym słuchawki, ramki cyfrowe, czytniki książek elektronicznych oraz części i pozostałe akcesoria;
- opłaty za naprawę sprzętu audiowizualnego, optycznego, fotograficznego i do przetwarzania informacji, instalację sprzętu audiowizualnego, w tym telewizji kablowej, anteny satelitarnej, obejmujące koszt robocizny i materiałów;
- wydatki na zakup instrumentów muzycznych: klawiszowych (pianina, organy), strunowych (skrzypce, gitary), dętych (trąbki, klarnety, flety), drobnych instrumentów muzycznych (harmonijki ustne), bębny, itp., instrumentów elektronicznych, a także strun do instrumentów, kalafonii etc.;
- wydatki na zakup sprzętu fotograficznego i kinematograficznego – aparaty fotograficzne, kamery filmowe, kamery wideo, rzutniki filmowe i do slajdów, powiększalniki i sprzęt do obróbki filmów oraz akcesoria takie jak: ekrany, przeglądarki, obiektywy (w tym teleobiektywy), uchwyty do lamp błyskowych, filtry, światłomierze itp., etui do aparatów fotograficznych;
- wydatki na zakup nośników informacji – nagranych (płyty kompaktowe /CD/, wideo i DVD, kasety, kasety wideo, płyty gramofonowe, dyski Blu-ray, etui do nośników; pobieranie muzyki i filmów wideo, książek, usługi dostarczone przez witryny internetowe, które oferują szybki zapis muzyki i te, na które wymagana jest prenumerata) i nienagranych (dyski CD/R i RW, dyski zewnętrzne do komputerów, pendrive’y, wideo i DVD /R i RW/, dyski Blu-ray, kasety, kasety wideo), a także karty pamięci, rolki filmowe, nienaświetlone filmy, kasety i płyty do celów fotograficznych i kinematograficznych, fotograficzne materiały eksploatacyjne (np. papier);
- opłaty radiowo-telewizyjne – opłaty za nadawanie audycji telewizyjnych i radiowych, łącznie z karą za zwłokę w opłatach, abonament za telewizję kablową, cyfrową, opłaty za telewizję na żądanie (w tym w szpitalach); dane nie obejmują opłat za dostęp do programu telewizyjnego w ramach pakietu telekomunikacyjnego (ujętych w dziale łączność);
- opłaty za wypożyczanie sprzętu i akcesoriów związanych z kulturą – wypożyczanie: kaset DVD, kaset wideo, płyt CD i Blu-ray, odbiorników telewizyjnych, dekoderek, odtwarzaczy DVD, wideo i płyt kompaktowych,

sprzętu fotograficznego itp.

Od 2005 r., zgodnie z metodologią przyjętą dla badania budżetów gospodarstw domowych, stosuje się podział na pięć podstawowych typów, określanych też jako grupy społeczno-ekonomiczne ludności kraju:

- gospodarstwa pracowników, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej w sektorze publicznym lub prywatnym prezentowane w publikacji także w podziale na gospodarstwa pracujących na stanowiskach robotniczych i na stanowiskach nierobotniczych;
- gospodarstwa rolników, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa rolnego (w użytkowaniu indywidualnym);
- gospodarstwa pracujących na własny rachunek, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest praca na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym w użytkowaniu indywidualnym lub wykonywanie wolnego zawodu;
- gospodarstwa emerytów i rencistów, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest emerytura lub renta (prezentowane w publikacji także w podziale na gospodarstwa emerytów i gospodarstwa rencistów);
- gospodarstwa utrzymujące się z niezarobkowych źródeł, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania są źródła niezarobkowe inne niż emerytura lub renta, np. zasiłki dla bezrobotnych, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielone na podstawie ustawy o pomocy społecznej, dodatki mieszkaniowe, zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+”, alimenty, darowizny, dochody z tytułu własności i z wynajmu nieruchomości.

Prezentowane wyniki badania budżetów gospodarstw domowych nie obejmują gospodarstw domowych zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania, tj. domów studenckich, domów opieki społecznej i innych oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych (poza gospodarstwami obywateli obcego państwa, którzy zamieszkują w Polsce stale lub przez dłuższy okres i posługują się językiem polskim).

Biblioteki

Dział ten zawiera informacje o bibliotekach publicznych, pedagogicznych oraz ich filiach, naukowych, bibliotekach zakładów pracy (fachowych/zakładowych, fachowo-beletrystycznych, ośrodkach informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej) i bibliotekach towarzystw naukowych objętych badaniami statystyki publicznej.

Zasady działania ogólnokrajowej sieci bibliotecznej i poszczególnych rodzajów bibliotek regulują przepisy ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach³⁶.

Począwszy od 2011 r. informacje dotyczące bibliotek gromadzone są corocznie przy pomocy jednego, wspólnego dla różnych typów bibliotek sprawozdania o symbolu K-03. Obejmuje on dane o zbiorach bibliotek oraz o liczbie wypożyczeń na zewnątrz i udostępnień na miejscu według rodzajów zbiorów. W sprawozdaniu wykazywane są informacje o użytkownikach zarejestrowanych w bibliotece, czytelnikach (użytkownikach aktywnie wypożyczających) oraz odwiedzinach w bibliotece w ciągu roku. Wyodrębniono również informacje o czytelnikach według wieku i zajęcia, dane o liczbie miejsc dla czytelników w bibliotece, oraz informacje o działalności punktów bibliotecznych. Sprawozdawczością objęte są także informacje dotyczące działalności wydawniczej oraz innych form działalności bibliotek (np. doskonalenia zawodowego bibliotekarzy, szkoleń bibliotecznych użytkowników, organizacji imprez i zajęć edukacyjnych, konferencji, seminariów). Ponadto od 2011 r. wykazywane są informacje o usługach elektronicznych, które oferują biblioteki, m.in. katalog on-line, możliwość zdalnego składania zamówień na materiały biblioteczne czy elektroniczne powiadomianie o terminach zwrotu materiałów bibliotecznych, a także informacje o tworzeniu przez bibliotekę baz danych, biblioteki cyfrowej i repozytorium.

Biblioteka to jednostka organizacyjna lub jej część posiadająca uporządkowany (zinwentaryzowany) zbiór książek, czasopism i innych materiałów piśmienniczych liczący co najmniej 300 jednostek inwentarzowych, której głównymi celami są tworzenie i obsługa zbiorów oraz udostępnianie ich użytkownikom w sposób kontrolowany.

³⁶ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r., poz. 1479).

Biblioteki publiczne to placówki, które służą rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych ogółu społeczeństwa oraz uczestniczą w upowszechnianiu wiedzy i kultury.

Zgodnie z funkcją, jaką pełnią poszczególne placówki, wyodrębniono biblioteki: wojewódzkie i powiatowe oraz biblioteki służące mieszkańcom miast na prawach powiatu, gmin miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich. Ponadto wykazano podporządkowane im administracyjnie filie biblioteczne i punkty biblioteczne. Dodatkowo wyróżniono biblioteki działające w strukturze innych instytucji: w szkołach (biblioteki publiczno-szkolne), ośrodkach (domach) kultury lub innych instytucjach niż instytucje kultury (np. urzędach gmin).

Filie biblioteczne są to placówki podporządkowane organizacyjnie bibliotece macierzystej, obsługujące część terenu objętego działalnością tej biblioteki oraz posiadające stały księgozbiór (często podwójnie rejestrowany w księdze inwentarzowej biblioteki macierzystej i w księdze inwentarzowej filii). Wśród filii bibliotecznych wyróżniamy filie biblioteczne dla dzieci wyposażone w odpowiedni księgozbiór, o popularyzatorskim profilu działalności odpowiadającym potrzebom młodego pokolenia.

Punkty biblioteczne są to – prowadzone najczęściej społecznie – placówki, których księgozbiory są wypożyczone na czas nieokreślony z jednostki macierzystej (biblioteki lub filii i pozostające w ewidencji tej jednostki). Punkty biblioteczne działają w miejscowościach w których nie ma innych placówek bibliotecznych. Nie stanowią one samodzielnych organizacyjnie jednostek, dlatego dane o ich liczbie i działalności podawane są łącznie z danymi dotyczącymi jednostek macierzystych.

Oddziały dla dzieci/młodzieży są to niesamodzielne jednostki istniejące zasadniczo jako komórka organizacyjna większych bibliotek i filii bibliotecznych. Są one przeznaczone do obsługi dzieci i młodzieży szkolnej, pełniąc funkcję filii bibliotecznych dla dzieci i młodzieży

Biblioteki naukowe mają na celu zaspokajanie potrzeb nauki i związanych z nią funkcji społecznych. Do grupy bibliotek naukowych zaliczono zgodnie z ustawą o bibliotekach: Bibliotekę Narodową, biblioteki Polskiej Akademii Nauk i jej placówek, biblioteki szkół wyższych, jednostek badawczo-rozwojowych oraz inne biblioteki, których wykaz został podany w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego³⁷, czyli biblioteki publiczne, które otrzymały status biblioteki naukowej (w Białymstoku, Bydgoszczy, Elblągu, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Opolu, Poznaniu, Szczecinie, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze), a także Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, Centralną Bibliotekę Narodowego Banku Polskiego w Warszawie, Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi (dawniej: Centralną Bibliotekę Rolniczą im. Michała Oczapowskiego) w Warszawie, Centralną Bibliotekę Statystyczną im. Stefana Szulca w Warszawie, Główną Bibliotekę Komunikacyjną w Warszawie, Główną Bibliotekę Lekarską im. Stanisława Konopki w Warszawie, Główną Bibliotekę Pracy i Zabezpieczenia Społecznego w Warszawie, Bibliotekę Sejmową w Warszawie, Bibliotekę Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Bibliotekę Naukową im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego, Bibliotekę Muzeum Narodowego w Warszawie, Bibliotekę Książąt Czartoryskich (oddział Muzeum Narodowego w Krakowie), Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, Książnicę Cieszyńską w Cieszynie, Bibliotekę Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie, Centralną Bibliotekę Wojskową im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Bibliotekę Diecezjalną w Sandomierzu oraz Bibliotekę Fundacji Ośrodka KARTA w Warszawie, Polskie Centrum Informacji Muzycznej POLMIC/Biblioteka - Fonoteka Związku Kompozytorów Polskich w Warszawie.

Biblioteki pedagogiczne są to jednostki służące w szczególności potrzebom kształcących się i doskonalących nauczycieli, studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela oraz słuchaczy zakładów kształcenia nauczycieli. Księgozbiór tych bibliotek obejmuje literaturę fachową z zakresu pedagogiki i innych dziedzin nauk oraz literaturę piękną i społeczno-ekonomiczną.

Biblioteki zakładów pracy nie stanowią jednolitej sieci bibliotecznej. Obejmują one **biblioteki fachowe/zakładowe** (instytucji, urzędów, przedsiębiorstw, zakładów usługowych, muzeów, teatrów itp.) oraz **ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej** – placówki informacyjno-biblioteczne, wchodzące w skład sieci informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (INTE). Nie zalicza się do nich bibliotek o statusie biblioteki

³⁷ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie sposobu i trybu zaliczania bibliotek do niektórych bibliotek naukowych oraz ustalenia ich wykazu (Dz. U. z 2016 r., poz. 137), z późniejszymi zmianami.

naukowej. Biblioteki fachowe zaspokajają potrzeby zakładów pracy w zakresie materiałów i informacji z odpowiednich dziedzin wiedzy niezbędnych do wykonywania zadań i doskonalenia zawodowego pracowników. W zakładach pracy działają także **biblioteki fachowo-beletrystyczne**, dysponujące księgozbiorem fachowym właściwym dla charakteru instytucji, która je powołała i zbiorami z dziedziny beletrystyki.

Zbiory biblioteczne obejmują księgozbiór, zbiory specjalne, licencjonowane zbiory elektroniczne do których biblioteka opłaciła dostęp.

Księgozbiór obejmuje wydawnictwa nieperiodyczne (książki i broszury wydane po 1800 r.)³⁸ i wydawnictwa periodyczne (gazety i czasopisma). Jednostką obliczeniową księgozbioru jest **wolumin**, czyli tom (zawartość jednej okładki) zarejestrowany w księdze inwentarzowej. W przypadku periodyków za wolumin uważa się zbiór (zazwyczaj roczny) numerów jednego tytułu gazety lub czasopisma stanowiący jedną pozycję inwentarzową.

Zbiory specjalne obliczane są w jednostkach ściśle określonych dla danego rodzaju zbiorów na podstawie rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego³⁹, tj. np. tytuł, zwój, płyta, mapa, kaseeta, taśma. Wyróżnia się wśród nich kilka podstawowych grup:

- **rękopisy** – tj. teksty napisane ręcznie, niezależnie od rodzaju pisma, materiału pisarskiego i techniki; także niepowielone maszynopisy;
- **stare druki** – tj. druki pochodzące z okresu od wynalezienia druku do roku 1800 włącznie⁴⁰;
- **mikroformy** – tj. zminiaturyzowane formy dokumentów piśmienniczych: mikrofilmy (utrwalone na taśmie filmowej-zwojowej) i mikrofisz (utrwalone na materiale fotograficznym w postaci błony płaskiej);
- **druki muzyczne** – tj. dokumenty drukowane, których podstawową zawartością jest zapis muzyki, zazwyczaj za pomocą nut;
- **dokumenty kartograficzne** – tj. umowne przedstawienie, w zmniejszonej skali, konkretnego lub abstrakcyjnego zjawiska, które może być umiejscowione w czasie i przestrzeni (mapy, globusy, plany, modele topograficzne, mapy wypukłe i zdjęcia lotnicze); nie zalicza się: atlasów i innych dokumentów kartograficznych w formie książki, mikroformy, dokumentów audiowizualnych i elektronicznych;
- **dokumenty graficzne** – ich podstawową cechą jest obrazowe przedstawienie rzeczywistości; obejmują rysunki, grafikę (zarówno oryginały, jak i reprodukcje), fotografie, plakaty, rysunki techniczne, itp.;
- **normy, opisy patentowe** w postaci drukowanej;
- **materiały audiowizualne** – tj. dokumenty, w których dominuje dźwięk i/lub obraz, które wymagają użycia specjalnego sprzętu do odtworzenia i odbioru dźwięku i/lub obrazu, jak: płyty, taśmy, kasety, dźwiękowe płyty kompaktowe, DVD, pliki nagrań cyfrowych, slajdy, przezrocza, ruchome obrazy, nagrania video, gry komputerowe, itd.;
- **audiobooki** – tj. nagrania dźwiękowe, zawierające odczytany przez lektora tekst publikacji książkowej; zwykle zapisane na kasecie magnetofonowej, płycie CD lub DVD. Audiobooki stanowią wyodrębnioną z materiałów audiowizualnych grupę zbiorów;
- **dokumenty elektroniczne** – tj. zbiory danych uporządkowanych w określonej strukturze wewnętrznej, stanowiące odrębną całość znaczeniową, będące wynikiem pracy z danym programem komputerowym i zapisane w postaci pliku na informatycznym nośniku danych. Mogą mieć postać pliku tekstowego, graficznego, muzycznego, filmowego lub mieszanego;
- **inne zbiory** – np. afisze, druki ulotne, jednodniówki, kalendarze, itp.

Licencjonowane zbiory elektroniczne, do których biblioteka opłaciła dostęp obejmują niezinventaryzowane zasoby elektroniczne o dostępie zdalnym, do których biblioteka opłaciła dostęp (samodzielnie lub w ramach konsorcjum) lub uzyskała je na podstawie odrębnych umów.

Materiały zdigitalizowane przez bibliotekę są to materiały stanowiące część udostępnianych zbiorów bibliotecznych i włączonych do regionalnej/instytucjonalnej biblioteki cyfrowej lub udostępnianych lokalnie, od po-

³⁸ Por. przypis 12 i poz. „stare druki”.

³⁹ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 października 2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych (Dz. U. Nr 205, poz. 1283).

⁴⁰ Encyklopedia Wiedzy o Książce, szp. 2225. Ossolineum, Wrocław 1971.

czątku istnienia biblioteki cyfrowej.

Przez termin **udział wpływów** materiałów bibliotecznych rozumie się wyrażony procentowo stosunek liczby materiałów bibliotecznych danego rodzaju, które wpłynęły w ciągu roku do ogółu zbiorów danego rodzaju według stanu w dniu 31 grudnia tego roku.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) – to użytkownik zarejestrowany, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w okresie sprawozdawczym.

Dane o czytelnikach dotyczą osób korzystających z wypożyczalni, tzn. otrzymujących materiały biblioteczne do wykorzystania poza terenem biblioteki. Podstawowym dokumentem służącym do gromadzenia danych o czytelnikach w bibliotece jest aktualna karta wypożyczeń (karta czytelnika) lub inny dokument służący do rejestracji. Informacje o czytelnikach zostały pogrupowane według wieku i zajęcia, zgodnie z klasyfikacją stosowaną w „Dzienniku Biblioteki Publicznej”, będącym podstawowym dokumentem źródłowym, pomocnym przy sporządzaniu zestawień statystycznych o działalności biblioteki. W dokumentacji przyjmuje się na podstawie „kart zapisu-zobowiązań” następujące grupy wieku czytelników: do lat 5, 6–12 lat, 13–15 lat, 16–19 lat, 20–24 lata, 25–44 lata, 45–60 lat i powyżej 60 lat oraz kategorie społeczno-zawodowe czytelników: osoby uczące się, osoby pracujące i pozostali.

Użytkownik zarejestrowany w bibliotece – osoba, która w roku sprawozdawczym co najmniej raz skorzystała ze zbiorów i usług biblioteczno-informacyjnych biblioteki (np. na podstawie aktywnego konta i ważnej karty bibliotecznej), tzn. wypożyczała materiały biblioteczne na zewnątrz, korzystała z czytelni, pracowni komputerowych, multimedialnych, usług informacyjnych, baz danych i katalogów, itp., korzystała z tych usług zarówno na terenie biblioteki lub poza nią (posiada prawo dostępu do zdalnych usług biblioteki); wyklucza się osoby, których dane osobowe zostały wprowadzone automatycznie do bazy czytelników (np. nowo przyjętych studentów) i które do końca okresu sprawozdawczego nie aktywowały swojego konta osobiście lub zdalnie; rejestracji nie podlegają użytkownicy korzystający wyłącznie z innych usług niż usługi biblioteczno-informacyjne, np. spotkań autorskich, dyskusyjnych klubów książki, wystaw, lekcji bibliotecznych, kursów, zajęć uniwersytetu trzeciego wieku, itp.

Odwiedziny w bibliotece – określa się na podstawie liczby wejść do pomieszczeń biblioteki, liczonych na wejściu lub na wyjściu za pomocą kołowrotka, licznika elektronicznego lub ręcznie, rejestrując je w poszczególnych agendach biblioteki obsługujących użytkowników, a następnie sumując na potrzeby statystyki; nie zalicza się liczby wejść i wyjść personelu bibliotecznego.

Udostępnianie zbiorów, które odbywa się w formie wypożyczeń i udostępnień w czytelni jest prezentowane w podziale na **wypożyczenia na zewnątrz i udostępnienia na miejscu**. Przez wypożyczenie rozumie się udostępnianie materiałów bibliotecznych poza teren biblioteki poszczególnym czytelnikom (osobom fizycznym), natomiast **wypożyczenia międzybiblioteczne** (będące formą wypożyczeń na zewnątrz) obejmują wypożyczenia innym bibliotekom i instytucjom, jak i wypożyczenia z innych bibliotek. W bibliotekach posiadających czytelnie, tj. samodzielne pomieszczenia przystosowane do korzystania ze zbiorów na miejscu, rejestruje się udostępnianie zbiorów. Dane te należy traktować orientacyjnie, gdyż część bibliotek nie prowadzi ewidencji udostępniania zbiorów w czytelni bądź też zamieszcza dane szacunkowe.

Ponadto od 2011 r. zbierane są dane na temat **korzystania ze zbiorów elektronicznych dostępnych zdalnie lub w sieci lokalnej**, w postaci liczby sesji, liczby pobranych dokumentów, liczby wyświetleń publikacji z własnej biblioteki cyfrowej oraz liczby wejść na stronę internetową. Przez **sesję** rozumie się zrealizowane zapytanie (zalogowanie) do baz danych własnych lub licencjonowanych (z wyłączeniem katalogowej), natomiast **pobrany dokument** to pełen tekst publikacji wyszukany w bazach pełnotekstowych lub zbiorach czasopism elektronicznych albo pobrana strona z książek elektronicznych.

Wydawnictwa

Tablice zamieszczone w tym dziale zostały przygotowane w oparciu o dane Biblioteki Narodowej. Są one opracowywane na podstawie nadsyłanych do Biblioteki Narodowej tzw. egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych

wydawnictw opublikowanych w kraju.

Ze względu na zmiany w procesie wydawniczym i innym niż kiedyś sposobie wprowadzania publikacji na rynek wydawniczy, Biblioteka Narodowa uznała, że pozyskiwane dane nie pozwalają na miarodajne tworzenie statystyki nakładów i w związku z tym od 2013 r. nie udostępnia danych z tego zakresu.

W statystyce wydawnictw stosuje się – zgodnie z zaleceniami UNESCO – podział na wydawnictwa periodyczne i nieperiodyczne⁴¹.

Wydawnictwa nieperiodyczne są to wydawnictwa zwarte (dzieła stanowiące zamkniętą całość jedno lub wielotomowe) oraz zwarte całości w seriach wydawniczych, tj. książki, broszury, nuty, mapy i dokumenty życia społecznego⁴².

Zgodnie z normą statystyki produkcji i dystrybucji książek, gazet, czasopism i publikacji elektronicznych (PN-EN ISO 9707: 1998): **książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości, co najmniej 49 stron nie wliczając okładek, **broszura** – od 5 do 48 stron nie wliczając okładki, wydane w danym kraju i ogólnie dostępne.

Dane dotyczące książek i broszur podaje się łącznie ze śpiewnikami szkolnymi, albumami i atlasami.

Jednostkami obliczeniowymi w statystyce wydawnictw nieperiodycznych są:

- **tytuł** – każdorazowe wydanie całości dzieła (jedno – lub wielotomowego) stanowiącego samoistną jednostkę wydawniczą i czytelnicy,
- **arkusz wydawniczy** – zawierający 40000 znaków drukarskich (liter, cyfr, znaków przestankowych, odstępów między wierszami itp.) dla tekstów literowych lub cyfrowych albo 700 linii dla utworów poetyckich,
- **nakład globalny** – stanowiący liczbę wydanych egzemplarzy.

W grupie książek i broszur przyjęto następujący podział według typów:

1. wydawnictwa naukowe, do których należą studia, monografie, przyczynki, źródła, prace doktorskie i habilitacyjne, dzieła pomocnicze i informacyjne (encyklopedie, słowniki, atlasy, bibliografie itp.),
2. podręczniki dla szkół wyższych (podręczniki akademickie, skrypty, zbiory zadań, ćwiczenia),
3. wydawnictwa popularne – ogólne, obejmujące ogólne wydawnictwa popularne przeznaczone dla masowego odbiorcy, jak: literatura faktu, ideologiczna, popularnonaukowa, religijna, przewodniki itp.,
4. wydawnictwa zawodowe (fachowe), jak: poradniki, instrukcje, materiały szkoleniowe,
5. podręczniki szkolne i książki pomocnicze dla szkół podstawowych, ponadpodstawowych (łącznie ze szkołami policealnymi), z wyjątkiem szkół wyższych,
6. literatura piękna (powieści, nowele, dramaty, poezje, listy, pamiętniki, eseje, reportaże literackie, komiksy), podzielona na literaturę dla dorosłych oraz dla dzieci i młodzieży.

Wydawnictwa periodyczne są to wydawnictwa ciągłe, publikowane w częściach (w regularnych lub nieregularnych odstępach czasu), o określonym charakterze, tj. gazety, czasopisma (z rocznikami włącznie) i związane wspólnym tytułem oraz w większości wydawnictwa zbiorowe (zeszyty naukowe, prace naukowe itp.).

Zgodnie z zaleceniami UNESCO:

1) do **gazet** zalicza się periodyki informacji ogólnej, bez względu na częstotliwość ich ukazywania się, stanowiące podstawowe źródło informacji bieżącej o aktualnych wydarzeniach krajowych i zagranicznych, przeznaczone dla szerokiego kręgu czytelników,

2) do **czasopism** (innych periodyków) zalicza się periodyki omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne fachowe i naukowe, poświęcone określonym zagadnieniom, magazyny

⁴¹ Zalecenia UNESCO w sprawie standaryzacji międzynarodowej statystyki produkcji i dystrybucji książek, gazet i czasopism uchwalono na XXIII sesji Konferencji Generalnej UNESCO w Sofii w 1985 r.

⁴² „Dokumentami życia społecznego określa się druki wydawane w celu osiągnięcia doraźnych celów informacyjnych, propagandowych, reklamowych i normatywnych, odzwierciedlające wewnętrzną działalność różnego rodzaju organizacji, stowarzyszeń i instytucji, grup społecznych”, np. plakaty, ulotki, zaproszenia, cenniki; <http://www.bn.org.pl/zbiory/dokumenty-zycia-spolecznego>.

ilustrowane itp., a także wydawnictwa urzędowe.

Czasopisma dzieli się na:

- **naukowe** – przedstawiające wyniki badań naukowych,
- **zawodowe** – o charakterze praktycznym, związane z wykonywaniem zawodu na różnych poziomach,
- **informacyjne** – stanowiące informacje ekspresowe, przeglądy dokumentacyjne, biuletyny i komunikaty, wykazy, informatory itp.,
- **ogólne** – przeznaczone dla szerokiego kręgu odbiorców, niezależnie od zawodu,
- **dziecięce i młodzieżowe** – dla odbiorcy do lat 14,
- **urzędowe** – stanowiące periodyki władz i urzędów państwowych zawierające przepisy i akty prawne,
- **oficjalne** – sprawozdania z działalności instytucji i zakładów pracy, przepisy dla członków organizacji itp.,
- **dla zagranicy** – wyodrębnione ze względu na rozpowszechnianie poza granicami kraju.

Dodatki do periodyków, jeśli są sprzedawane oddzielnie, uważa się za odrębne tytuły. W liczbie tytułów periodyków nie uwzględniono mutacji, z wyjątkiem obcojęzycznych, które uważa się za odrębne tytuły.

Centra i domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice

Informacje dotyczące działalności centrów i domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic pozyskiwane są z wykorzystaniem sprawozdania o symbolu K-07.

W sprawozdaniu wykazywane są dane dotyczące posiadania sali widowiskowej wraz z liczbą miejsc, oraz prowadzenia pracowni specjalistycznych działających w jednostce. Wykazuje się również liczbę imprez kulturalnych zorganizowanych przez jednostkę i uczestników tych imprez, a także liczbę grup artystycznych, kół /klubów/ sekcji i ich członków, oraz kursów i absolwentów tych kursów. W ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej⁴³ mówi się o głównych zadaniach instytucji kultury, jakimi są domy kultury, świetlice i kluby, których podstawowym celem statutowym jest prowadzenie działalności kulturalnej.

Przyjmuje się więc następujące definicje:

Centra kultury – instytucje kultury prowadzące wielokierunkową działalność animacyjną, polegającą na inicjowaniu, pobudzaniu i wspieraniu aktywności kulturalnej grup społecznych i środowisk lokalnych, posiadające stały program kulturalny, zespół wykwalifikowanych pracowników (animatorów lub instruktorów, pedagogów, edukatorów) oraz odpowiednią infrastrukturę (pomieszczenia i urządzenia). Istotą działalności centrów kultury jest edukacja kulturalna, edukacja artystyczna i animacja społeczna.

Domy kultury – prowadzą wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Mieszczą się w odrębnym, specjalnie wzniesionym lub adaptowanym budynku, zazwyczaj z salą widowiskowo-kinową, z odpowiednio przystosowanymi pomieszczeniami i urządzeniami do prowadzenia specjalistycznej działalności kulturalnej.

Ośrodki kultury (miejskie, miejsko-gminne, gminne) – są wielofunkcyjnymi instytucjami społeczno-kulturalnymi integrującymi, wokół wspólnego programu, działalność istniejących w danej miejscowości autonomicznych instytucji kultury i innych podmiotów prowadzących działalność kulturalną. Centra kultury i sztuki mogą być traktowane jako domy kultury lub ośrodki kultury w zależności od statutowego określenia rodzaju jednostki.

Kluby – są instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w środowisku lokalnym we współpracy z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami: kulturalnymi, społecznymi i politycznymi. Posiadają jedno lub więcej pomieszczeń, odpowiednie wyposażenie (sprzęt audiowizualny, telewizor, prasę itd.). Kluby są otwarte codziennie, jako miejsce organizowania kulturalnego wypoczynku i aktywności społeczności lokalnej. Działalność w klubach prowadzona jest zazwyczaj przez społeczny personel przy pomocy kierownika placówki.

Świetlice – to placówki kulturalne posiadające z reguły jedno pomieszczenie, niezbędny sprzęt i obejmujące swoim zasięgiem działania małe grupy środowiska lokalnego. Działalność w nich prowadzona jest zasadniczo

⁴³ Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2017, poz. 862), z późniejszymi zmianami.

przez działaczy społecznych przy pomocy kierownika świetlicy. Nie uważa się za świetlice jednostek, zwyczajowo określanych „świetlicami”, które nie prowadzą działalności kulturalnej, a których pomieszczenia służą do innych celów, np. do organizowania narad i konferencji, kursów zawodowych itp.

Grupy artystyczne i koła/kluby/sekcje to zorganizowane grupy prowadzące systematycznie zajęcia o określonym profilu tematycznym, kierowane przez wykwalifikowanych pracowników instytucji kultury. Członkowie grup artystycznych działający w różnych grupach liczeni są tyle razy, w ilu grupach uczestniczą. Do składu grup artystycznych wliczani są także instruktorzy, korepetytorzy, choreografowie, akompaniatory i inne osoby uczestniczące stale w zajęciach grup. W sprawozdaniu zastosowano następujący podział grup artystycznych: teatralne, muzyczno-instrumentalne, wokalne i chóry, folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele), taneczne. Wśród kół/klubów/sekcji wyróżniono następujące rodzaje: plastyczne/techniczne, taneczne, muzyczne, informatyczne, fotograficzne i filmowe, teatralne, turystyczne i sportowo-rekreacyjne, literackie, seniora/Uniwersytety Trzeciego Wieku, dyskusyjne kluby filmowe, koła gospodyń wiejskich.

Do **kursów** (zakończonych i trwających w ciągu roku sprawozdawczego) zaliczono zajęcia o charakterze szkoleniowym trwające co najmniej 16 godzin, mające na celu zdobycie przez ich uczestników nowych umiejętności lub rozwijanie zainteresowań. Nie ujęto szkoleń związanych z nabyciem lub podwyższeniem kwalifikacji zawodowych. Sprawozdawczością objęto następujące rodzaje kursów: języków obcych, plastyczne, nauki gry na instrumentach, wiedzy praktycznej, tańca, komputerowe, przygotowujące do nauki w szkołach artystycznych. Do liczby absolwentów kursów wliczono tylko te osoby, które ukończyły kurs według warunków określonych przez organizatora. Dane o absolwentach dotyczą kursów zakończonych w roku sprawozdawczym.

Pod pojęciem **pracowni specjalistycznej** rozumie się odrębne pomieszczenie działające w jednostce kultury, przystosowane do prowadzenia stałej działalności specjalistycznej o określonej tematyce. Ze względu na rodzaj pracowni specjalistycznej działającej w jednostce wyróżniono pracownie: fotograficzne, filmowe, plastyczne, muzyczne, politechniczne, komputerowe, ceramiczne, multimedialne (do nauki języków obcych) oraz studia radiowe, studia telewizyjne i sale baletowe/taneczne.

Do imprez organizowanych przez jednostki zalicza się imprezy kulturalne zorganizowane w roku sprawozdawczym, dostępne dla publiczności i dla stałych uczestników kół, klubów, pracowni itp. Nie zalicza się tutaj cyklicznych spotkań członków grup, kół, klubów, pracowni specjalistycznych i innych form stałej działalności.

Szkolnictwo artystyczne

W Polsce, równoległe do ogólnokształcącego systemu oświaty, funkcjonuje system szkolnictwa artystycznego skierowany do młodzieży uzdolnionej w poszczególnych dziedzinach sztuki. Instytucją odpowiadającą za kształcenie artystyczne jest minister właściwy ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Zadania ministra wynikające z wypełniania funkcji organu prowadzącego dla części szkół i organu nadzoru dla wszystkich szkół artystycznych realizowane są w Departamencie Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej MKiDN oraz w Centrum Edukacji Artystycznej. System kształcenia artystycznego w Polsce tworzą publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne (kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych oraz ogólnokształcące artystyczne). Kształcenie artystyczne można kontynuować w ramach instytucji szkolnictwa wyższego (uczelni artystycznych).

Działalność szkół artystycznych regulują przepisy ustawy Prawo oświatowe⁴⁴, natomiast w zakresie szkół wyższych – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.⁴⁵

Źródłem prezentowanych danych są: system informacji oświatowej⁴⁶ administrowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Zintegrowany System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Dane o **uczniach** podane są według stanu na początek roku szkolnego, dane o **absolwentach szkół** dotyczą końca poprzedniego roku szkolnego. Dane o **studentach** dotyczą osób wpisanych do ewidencji studentów w uczelniach, włącznie ze studentami po ostatnim roku studiów bez egzaminu dyplomowego oraz korzystającymi z urlopów

⁴⁴ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r., poz. 996), z późniejszymi zmianami.

⁴⁵ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1668), z późniejszymi zmianami.

⁴⁶ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1942).

dziekańskich. Dane o studentach pierwszego roku studiów dotyczą studentów studiów jednolitych magisterskich oraz pierwszego stopnia (studiów zawodowych) inżynierskich i licencjackich.

Dane o **absolwentach uczelni** dotyczą osób, które uzyskały dyplomy stwierdzające ukończenie studiów wyższych. Absolwenci wykazani są według stanu z poprzedniego roku akademickiego.

Szkoła to jednostka organizacyjna powołana – na podstawie aktu założycielskiego lub wpisu do ewidencji – przez organ administracji rządowej, jednostkę samorządu terytorialnego, osobę prawną lub osobę fizyczną na podstawie przepisów ustawy o systemie oświaty.

Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (I stopnia), dzielą się na szkoły ogólnokształcące oraz kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych.

Informacje dotyczące **szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe** dotyczą ogólnokształcących szkół artystycznych, do których zalicza się: sześcioletnie ogólnokształcące szkoły muzyczne II stopnia, sześcioletnie ogólnokształcące szkoły sztuk pięknych, czteroletnie licea plastyczne oraz dziewięcioletnie ogólnokształcące szkoły baletowe. Absolwenci ogólnokształcących szkół artystycznych uzyskują wykształcenie średnie, mają możliwość przystępowania do egzaminu maturalnego, po zdaniu którego otrzymują świadectwo dojrzałości. Po ukończeniu szkoły dającej wykształcenie w zawodzie, uczeń otrzymuje dyplom ukończenia szkoły potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego.

Szkoły policealne są szkołami organizowanymi na podbudowie programowej szkoły ponadgimnazjalnej, umożliwiającymi osobom posiadającym wykształcenie średnie ogólne uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu. Z dniem 1 września 2005 r. organy prowadzące dotychczasowe szkoły policealne i szkoły pomaturalne przekształciły je w szkoły policealne, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 3 lit. g) ustawy o systemie oświaty. Do policealnych szkół artystycznych zalicza się: policealne szkoły muzyczne, policealne szkoły plastyczne, szkoły pomaturalne bibliotekarskie i animatorów kultury.

Studia wyższe to studia prowadzone przez uczelnie posiadające uprawnienia do ich prowadzenia, kończące się uzyskaniem odpowiedniego tytułu zawodowego.

Uczelnia publiczna to uczelnia utworzona przez organ państwa, należąca do jednego z następujących typów: artystyczna, pedagogiczna, uniwersytet.

Uczelnia publiczna, która jest nadzorowana przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jest **uczelnią artystyczną** (Dz. U. 2018 poz. 1668. Ustawa z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Art. 433. 1).

Uczelnia niepubliczna to uczelnia utworzona przez osobę fizyczną albo osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego albo państwowa albo samorządowa osoba prawna.

Uczelnia akademicka to uczelnia prowadząca działalność naukową i posiada kategorię naukową A+, A albo B+ w co najmniej 1 dyscyplinie naukowej albo artystycznej. Prowadzi studia pierwszego stopnia oraz studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, może także prowadzić kształcenie doktorantów.

Uczelnia zawodowa to uczelnia prowadząca studia pierwszego lub drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie lub kształcenie specjalistyczne, nie posiada uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora.

Do uczelni artystycznych należą: Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, Akademia Muzyczna w Krakowie, Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu, Uniwersytet Muzyczny im. Fryderyka Chopina w Warszawie, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku, Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Wyższa Szkoła Artystyczna w Warszawie, Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, Akademia Sztuki w Szczecinie, Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie, Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi, Akademia Teatralna im.

Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie oraz Warszawska Szkoła Filmowa, oraz Szkoła Wyższa Rzemiosł Artystycznych i Zarządzania we Wrocławiu.

Do prezentacji studentów i absolwentów według grup i podgrup kierunków studiów wykorzystano opracowaną w oparciu o Międzynarodową Standardową Klasyfikację Edukacji (ISCED 2011)⁴⁷ klasyfikację kierunków kształcenia i szkoleń z 2013 r.⁴⁸ Dla potrzeb statystycznych porównań międzynarodowych polskie kierunki studiów są przyporządkowywane przez przedstawicieli Głównego Urzędu Statystycznego we współpracy z przedstawicielami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego do grup oraz podgrup kierunków studiów, w oparciu o wytyczne klasyfikacji międzynarodowych.

W grupie kierunków i specjalności artystycznych prowadzonych przez różne typy uczelni ujęto: aktorstwo, aktorstwo nowych mediów, aktorstwo teatru muzycznego, animację, animację kultury w przestrzeni społecznej, animację osób 50+, architekturę wnętrz, Art&Design, Digital Design, dyrygenturę, edukację artystyczną w zakresie sztuki muzycznej, edukację artystyczną w zakresie sztuki plastycznej, edytorstwo, film i multimedia, filmoznawstwo i kulturę mediów, filmoznawstwo i wiedzę o nowych mediach, fotografię, fotografię i kreację przekazu wizualnego, grafikę, grafikę reklamową i multimedia, grafikę komputerową i produkcję multimedialną, gry i grafikę interaktywną, historię sztuki, informatykę medialną, instrumentalistykę, Intermedia, Jazz i muzykę estradową, jazz i muzykę rozrywkową, kompozycję i teorię muzyki, kompozycję, dyrygenturę i teorię muzyki, konserwację i restaurację dzieł sztuki, malarstwo, malarstwo i projekty interdyscyplinarne, media interaktywne i widowiska, media kreatywne: game design, animację, efekty specjalne, mediację sztuki, musical i choreografię, muzykę kościelną, muzykę w mediach, muzykologię, muzykoterapię, ochronę dóbr kultury, organizację produkcji filmowej i telewizyjnej, produkcję medialną, projektowanie gier i przestrzeni wirtualnej, produkcję muzyczną i realizację dźwięku, projektowanie architektury wnętrz i otoczenia, projektowanie graficzne, projektowanie mebla, realizację obrazu filmowego, telewizyjnego i fotografię, reżyserię, reżyserię dźwięku, rzeźbę, scenografię, sztukę i media, sztukę mediów, sztukę mediów i edukację wizualną, sztuki nowoczesne – Design Now, sztukę i wzornictwo ceramiki, sztukę i wzornictwo szkła, sztuki wizualne, taniec, teatrologię, tkaninę i ubiór, wiedzę o filmie i kulturze audiowizualnej, wiedzę o teatrze, wokalistykę, wzornictwo, wzornictwo przemysłowe.

Szkoły doktorskie rozpoczęły swoją działalność od 1 października 2019 roku i zastąpiły dotychczas istniejące studia doktoranckie. Szkoły doktorskie są bezpłatne, zapewniają wysokie stypendium, są interdyscyplinarne, są prowadzone wyłącznie w trybie stacjonarnym. Szkoła doktorska może być prowadzona przez uczelnię akademicką, która prowadzi działalność naukową wyłącznie w 1 dyscyplinie, która jest dyscypliną artystyczną, i posiada w niej kategorię naukową A+, A albo B+.

Muzea

Roczne sprawozdanie Głównego Urzędu Statystycznego o symbolu K-02 z działalności muzeów sporządzają muzea i oddziały muzealne, których podstawowym zadaniem jako instytucji kultury jest gromadzenie i upowszechnianie dóbr kultury. Począwszy od danych za 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie muzea, które działają w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.).

W sprawozdaniu wykazywane są informacje o posiadanych zbiorach (według dyscyplin), wystawach organizowanych w kraju i wymianie wystaw z zagranicą, dane o liczbie zwiedzających muzea i wystawy muzealne (sprawozdawczością objęte są także dane o zwiedzających w ramach „Nocy Muzeów”), oraz informacje o formach prowadzonej przez muzea działalności oświatowej (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, koncerty, konkursy, warsztaty, imprezy plenerowe, lekcje muzealne, sesje i seminaria naukowe/sympozja i konferencje) oraz działalności wydawniczej. Przy pomocy sprawozdania K-02 zbierane są również informacje o uzupełniających ofertę sieci muzeów i galerii sztuki⁴⁹ tzw. instytucjach paramuzealnych, do których zalicza się⁵⁰:

⁴⁷ International Standard Classification of Education ISCED 2011. UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2012.

⁴⁸ ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013). UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2014.

⁴⁹ Rekomendacje UNESCO przewidują również prezentację działalności wyodrębnionych ekspozycji o charakterze muzealnym w bibliotekach i archiwach, nie uwzględnionych w badaniach GUS.

⁵⁰ Zgodnie z rekomendowaną przez UNESCO klasyfikacją Międzynarodowej Rady ds. Muzeów (ICOM – International Council of Museums).

- ogrody zoologiczne (także akwaria, terraria, w których hodowane są niewielkie gady i płazy oraz wiwaria, będące połączeniem akwariów z terrariami),
- ogrody botaniczne,
- inne jednostki obejmujące m.in. planetaria, miasteczka, centra nauki i techniki, a także niebędące muzeami ekspozycje stałe ukazujące osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

Działalność muzeów reguluje ustawa z dnia 21 listopada 1996 r.⁵¹

Zgodnie z art. 1 ustawy – **muzeum** jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

W zależności od sektora prezentowane w niniejszej publikacji dane obejmują:

1. w sektorze publicznym:
 - a. muzea państwowe, utworzone przez ministrów i kierowników urzędów centralnych,
 - b. muzea samorządowe, utworzone przez jednostki samorządu terytorialnego,
2. w sektorze prywatnym – muzea, których właścicielami są:
 - a. stowarzyszenia,
 - b. fundacje,
 - c. spółki,
 - d. jednostki organizacyjne kościołów lub związków wyznaniowych,
 - e. osoby fizyczne i inne.

Organizatorami większości muzeów w sektorze publicznym są jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym. Jednostki posiadające więcej niż jednego organizatora wskazują organizatora wiodącego (organizator wiodący to organizator, w rejestrze którego znajduje się muzeum).

W statystyce publicznej stosowany jest następujący podział muzeów według rodzajów:

- **muzea sztuki;**
- **muzea archeologiczne;**
- **muzea etnograficzne i antropologiczne;**
- **muzea historyczne;**
- **muzea martyrologiczne;**
- **muzea historii naturalnej;**
- **muzea techniki i nauki;**
- **muzea specjalistyczne;**
- **muzea interdyscyplinarne** – gromadzące zbiory z różnych dziedzin;
- **inne muzea.**

Jako **wystawę organizowaną przez muzeum** i określoną odpowiednim tytułem rozumie się udostępnianie dla publiczności (osób zwiedzających) zestawu zbiorów muzealnych.

Wystawy czasowe są to wystawy urządzone na czas określony na terenie muzeum i udostępniane jednorazowo.

Wystawy czasowe obce to wystawy zorganizowane przez muzeum i prezentowane poza jego siedzibą w różnych miejscach (miejscowościach). Dane o wystawach krajowych obcych wykazywane są przez jednostkę, która wystawę udostępnia publiczności. Wystawy stałe w muzeum, to ekspozycje tematyczne w wydzielonych częściach

⁵¹ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2019 r. poz. 917).

pomieszczeń muzealnych, salach, działach itp.

Muzealium jest to przedmiot o trwałej wartości kulturowej (historycznej, naukowej, poznawczej, estetycznej), politycznej lub społecznej, podlegający ochronie prawnej i należący do zbiorów muzealnych, tzn. objęty inwentarzem zabytków w muzeum. Muzealia zostały zgrupowane według działów (dyscyplin) zależnie od dziedziny, do której należą i prezentowane są w formie ekspozycji działowych lub tematycznych. Zgodnie z ustawą o muzeach, muzealiami są „rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum i wpisane do inwentarza muzealiów”. Pojedyncze muzealium oraz zespół muzealiów stanowiący integralną całość (np. komplet mebli, sztucców, nagrań) liczony jest jako jedna pozycja (numer księgi inwentarzowej).

Depozyty to obiekty wypożyczone z innych muzeów, instytucji oraz od osób prywatnych, wpisane do księgi depozytów.

Dane o muzeach są prezentowane w układzie wojewódzkim.

Galerie sztuki

Dane o działalności wystawienniczej prowadzonej przez **galerie i salony sztuki** uzyskiwane są na podstawie rocznego sprawozdania o symbolu K-05. Badaniem obejmuje się jednostki, których podstawowym (lub jednym z głównych) rodzajem działalności jest organizowanie wystaw.

Wśród galerii i salonów sztuki wyodrębniono działalność galerii państwowych i samorządowych oraz innych galerii i salonów sztuki. Nie uwzględnia się tu galerii i salonów sztuki, które są oddziałami muzealnymi, ani jednostek, które zajmują się handlem dziełami sztuki, nie prowadząc przy tym działalności wystawienniczej.

Zakres zbieranych informacji obejmuje:

- zbiory własne według dyscyplin eksponatów (co dotyczy tylko galerii państwowych i samorządowych),
- działalność wystawienniczą w kraju i za granicą (wystawy, ekspozycje, zwiedzający),
- inne formy działalności oświatowej (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, koncerty/przedstawienia, konkursy, performance, warsztaty/lekcje) – i ich uczestników,
- działalność wydawniczą.

Jako **wystawę** rozumie się zorganizowane na czas określony udostępnianie dla publiczności (osób zwiedzających) zestawu dzieł sztuki, objętych odpowiednim tytułem. Jeden tytuł stanowi jedną wystawę. **Ekspozycją** jest każdorazowe wystawienie w różnych miejscach tego samego zestawu eksponatów pod tym samym tytułem. Ta sama wystawa zaprezentowana np. w muzeum, domu kultury i urzędzie miasta – ma trzy ekspozycje. Wystawa eksponowana tylko w jednym miejscu stanowi jedną ekspozycję.

Ze względu na miejsce prezentacji wystaw, jak i kraj pochodzenia ich autorów, wyodrębniono wystawy krajowe, zagraniczne (prezentacja sztuki obcej), międzynarodowe (prezentacja sztuki obcej i polskiej) oraz polskie wystawy za granicą. Ponadto wśród wystaw wyodrębniono wystawy plenerowe oraz takie, do których prezentacji zastosowano tzw. nowe media, czyli nietradycyjne eksponaty, formy i techniki, np. animację komputerową, aranżację przestrzeni (instalacje), design.

Dane dotyczące galerii i ich działalności zaprezentowano w układzie wojewódzkim. W tablicach – w grupie galerii państwowych i samorządowych – wyodrębniono dane o działalności poszczególnych narodowych instytucji kultury, których organizatorem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego: Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki (w Warszawie), Centrum Sztuki Współczesnej – Zamek Ujazdowski (w Warszawie) oraz Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku (woj. mazowieckie).

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jest także organem współprowadzącym Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu, które jest wpisane w rejestrze organizatora samorządowego (m. Toruń), jednakże – podobnie jak inne współprowadzone przez ministra instytucje kultury – zostały ujęte w publikacji w grupie instytucji państwowych i samorządowych.

Rynek dzieł sztuki i antyków

Informacje o wybranych aspektach funkcjonowania rynku dzieł sztuki i antyków pozyskiwane są na podstawie rocznego sprawozdania o symbolu K-10, realizowanego od 2014 r. przez Główny Urząd Statystyczny. Sprawozdawczością objęte są jednostki, które prowadzą działalność gospodarczą związaną ze sprzedażą dzieł sztuki lub antyków własnych oraz komisowych. W szczególności są to domy aukcyjne, galerie sztuki, antykwariaty oraz galerie autorskie. W sprawozdaniu wykazywane są informacje o sprzedaży dzieł sztuki i antyków według rodzajów i kanałów dystrybucji, formach prowadzonej działalności i współpracy z innymi podmiotami.

Zgodnie z ustawą o podatku od towarów i usług⁵² przez **dzieła sztuki** rozumie się:

- obrazy, kolaże i podobne płyty dekoracyjne, rysunki i pastele, wykonane w całości przez artystę, z wyłączeniem planów i rysunków, do celów architektonicznych, inżynierskich, przemysłowych, komercyjnych, topograficznych lub podobnych, ręcznie zdobionych produktów rzemiosła artystycznego, tkanin malowanych dla scenografii teatralnej, do wystroju pracowni artystycznych lub im podobnych zastosowań;
- oryginalne sztychy, druki i litografie, sporządzone w ograniczonej liczbie egzemplarzy, czarno-białe lub kolorowe, złożone z jednego lub kilku arkuszy, w całości wykonane przez artystę, niezależnie od zastosowanego przez niego procesu lub materiału, z wyłączeniem wszelkich procesów mechanicznych lub fotomechanicznych;
- oryginalne rzeźby oraz posągi z dowolnego materiału, pod warunkiem, że zostały one wykonane w całości przez artystę; odlewy rzeźby, których liczba jest ograniczona do 8 egzemplarzy, a wykonanie było nadzorowane przez artystę lub jego spadkobierców;
- gobeliny oraz tkaniny ścienne wykonane ręcznie na podstawie oryginalnych wzorów dostarczonych przez artystę, pod warunkiem, że ich liczba jest ograniczona do 8 egzemplarzy;
- fotografie wykonane przez artystę, opublikowane przez niego lub pod jego nadzorem, podpisane i ponumerowane, ograniczone do 30 egzemplarzy we wszystkich rozmiarach oraz oprawach.

Przez **antyki** rozumie się przedmioty, inne niż wymienione powyżej, których wiek przekracza 100 lat i które nie są przedmiotami kolekcjonerskimi.

Teatry, instytucje muzyczne i rozrywkowe

Dane prezentowane w tym dziale zawierają informacje o sieci i działalności teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych, pochodzące ze stałych badań statystycznych typu sprawozdawczego, prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny na sprawozdaniu oznaczonym symbolem K-01. W sprawozdaniu tym, poza danymi dotyczącymi rodzaju jednostki i liczby miejsc na widowni w stałej sali widowiskowej, wykazuje się liczbę zrealizowanych w ciągu roku przedstawień (koncertów) i liczbę widzów (słuchaczy) na zorganizowanych imprezach (wydzielając informacje o działalności w stałej sali), a także liczbę prezentacji artystów i zespołów zagranicznych oraz o frekwencji na tych widowiskach (koncertach). Teatry podają również liczbę zaprezentowanych w ciągu roku premier, a filharmonie i orkiestry (symfoniczne i kameralne) z ogólnej liczby koncertów wyodrębniają tzw. szkolne audycje muzyczne. Instytucje przedstawiające swoje dokonania za granicą wykazują liczbę spektakli (koncertów) wystawionych w poszczególnych krajach. Ponadto teatry i instytucje muzyczne przedstawiają dane dotyczące udziału w festiwalach, działalności wydawniczej, innych form działalności (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, konkursy, festiwale, warsztaty, imprezy plenerowe, wystawy, lekcje, sesje i seminaria naukowe/sympozja oraz próby czytane). Podstawowe dane, tj. liczba przedstawień i widzów (koncertów i słuchaczy) podawane są w całym dziale według województw, w których jednostka sprawozdawcza prowadziła działalność widowiskową.

Ze względu na rodzaj działalności scenicznej, wśród instytucji artystycznych wyróżniono:

- teatry dramatyczne (łącznie z satyrycznymi i teatrami małych form scenicznych),

⁵² Ustawa dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2018 r., poz.2174), z późniejszymi zmianami.

- teatry lalkowe,
- teatry muzyczne (opery, operetki i inne),
- filharmonie,
- orkiestry (symfoniczne i kameralne),
- chóry,
- zespoły pieśni i tańca,
- przedsiębiorstwa (agencje) estradowe.

W liczbie teatrów i instytucji muzycznych (teatry, filharmonie, orkiestry, chóry, zespoły pieśni i tańca) uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Przez **scenę** rozumie się wydzieloną organizacyjnie stałą salę widowiskową w instytucji artystycznej, w której prowadzona jest stała działalność, zazwyczaj w oparciu o odrębny zespół lub koncepcję programową. Za scenę uważa się także stały zespół nie będący jednostką organizacyjną instytucji widowiskowej lub stały zespół objazdowy.

Do liczby instytucji artystycznych i rozrywkowych nie zaliczono agencji artystycznych nie posiadających stałych zespołów oraz teatrów impresaryjnych. Dane obejmują natomiast ich działalność. W przypadku teatrów impresaryjnych – włącza się je do liczby scen, liczy się również miejsca w stałej sali widowiskowej, zgodnie z ogólnie przyjętą zasadą jednokrotnego obliczania miejsc na widowni w stałej sali.

Liczba miejsc w teatrach i instytucjach muzycznych odnosi się do miejsc na widowni we własnych lub wynajętych stałych salach widowiskowych. W przypadku organizowania widowni na potrzeby konkretnego spektaklu, podaje się średnią liczbę miejsc przygotowanych dla widzów w ciągu roku. Niektóre teatry i instytucje muzyczne nie rozporządzają własną salą widowiskową, a korzystają z sali innej instytucji. Miejsca na widowni w stałej sali liczone są tylko raz, niezależnie od liczby korzystających z niej instytucji.

Dane o zespołach pieśni i tańca dotyczą ludowych, zawodowych zespołów pieśni i tańca: Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze” im. Tadeusza Sygietyńskiego (z siedzibą w Karolinie – w obrębie wsi Otrębusy – w woj. mazowieckim) i Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” im. Stanisława Hadyny (z siedzibą w Koszęcinie w woj. śląskim), których organem prowadzącym są samorządy województw oraz Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego, którego organizatorem jest minister właściwy do spraw obrony narodowej.

Dane dotyczące działalności teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych w kraju nie obejmują specjalnie organizowanych występów gościnnych teatrów i artystów zagranicznych. Informacje te zostały ujęte w odrębnej tablicy, podobnie jak dane o występach polskich teatrów i instytucji muzycznych za granicą.

W informacjach podanych w podziale **według województw** wykazano wszystkie przedstawienia i koncerty, które odbyły się na terenie danego województwa, wykonane przez instytucje artystyczne i rozrywkowe własne, jak również występy gościnne teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych z innych województw.

W informacjach podanych w podziale **według siedziby** wykazano wszystkie przedstawienia i koncerty zorganizowane przez instytucje prowadzące działalność widowiskową według ich województw macierzystych, niezależnie od miejsca realizacji działalności sceniczej.

Kina

Działalność w zakresie kinematografii reguluje ustawa o kinematografii⁵³.

Prowadzona przez Główny Urząd Statystyczny sprawozdawczość z działalności kin na sprawozdaniu oznaczonym symbolem K-08, obejmuje sieć i rodzaje kin, system projekcji, okres prowadzonej działalności oraz liczbę seansów i widzów. Wyodrębniono też informacje o liczbie zrealizowanych seansów filmów produkcji polskiej i liczbie widzów na tych projekcjach. Ponadto od 2010 r. sprawozdawczością objęte są także dane dotyczące

⁵³ Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz. U. z 2018 r., poz. 597).

innych form działalności kina, tj. odczyty/prelekcje/spotkania, imprezy muzyczne/koncerty, konkursy, imprezy plenerowe.

Dział zawiera informacje o działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj nośnika filmu (światłoczuły, magnetyczny, cyfrowy).

Kino jest to miejsce i zespół urządzeń technicznych służących do publicznego wyświetlania filmu.

Wśród kin wydzielono dwie grupy:

1. **kina stałe**, tj. prowadzące działalność w jednym obiekcie przystosowanym na stałe do publicznego wyświetlania filmów z określoną częstotliwością; w grupie tej znajdują się też kina sezonowe/czasowe,
2. **kina ruchome**, tj. prowadzące działalność w różnych miejscach przez ekipy objazdowe.

Przez **stałą salę** projekcyjną rozumie się salę własną lub wynajętą na okres przynajmniej półroczny, przystosowaną do realizowania projekcji filmowych, niezależnie od jej podstawowego przeznaczenia.

Nie wykazuje się miejsc dostawnych.

Kina stałe, które mają co najmniej 3 sale dzielimy w zależności od ich liczby na:

- **minipleksy**, tj. posiadające od 3 do 7 sal,
- **multipleksy**, tj. posiadające 8 lub więcej sal.

Przez **seans** rozumie się ciągłą projekcję filmu pełnometrażowego z nośnika światłoczułego, magnetycznego lub cyfrowego w zamierzonym i z góry określonym czasie trwania. W przypadku projekcji filmu wieloczęściowego podzielonego na odcinki – projekcję każdej części mającej własną czołówkę i określoną długość uważa się za odrębny seans filmowy. W takiej sytuacji, liczbę widzów wykazuje się w sposób analogiczny. Za seans uważa się również wyświetlenie zestawu filmów krótkometrażowych (np. tzw. poranki dla dzieci).

Dane dotyczące kin według okresu ich działalności, obejmują także kina, które w ciągu roku sprawozdawczego zostały zlikwidowane lub zawiesiły swoją działalność.

Dane dotyczące liczby kin ruchomych według województw prezentowane są według siedziby jednostki, natomiast w przypadku seansów i widzów dane wykazywane są w tych województwach, na terenie których miały miejsce projekcje filmów.

Dane o pełnometrażowych filmach fabularnych nowowprowadzanych na ekrany kin podano na podstawie informacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zebranych przy pomocy resortowego sprawozdania o symbolu KK-1. Sprawozdanie to obejmuje m.in. informacje dotyczące krajów produkcji nowowprowadzonych filmów oraz dane o liczbie widzów.

Zgodnie z ustawą o kinematografii **filmem** jest utwór dowolnej długości, w tym utwór dokumentalny lub animowany, złożony z serii następujących po sobie obrazów z dźwiękiem lub bez dźwięku, utrwalonych na jakimkolwiek nośniku umożliwiającym wielokrotne odtwarzanie, wywołującym wrażenie ruchu i składających się na oryginalną całość, wyrażającą akcję (treść) w indywidualnej formie, a ponadto, z wyjątkiem utworów dokumentalnych i animowanych, przeznaczony do wyświetlania w kinie jako pierwszym polu eksploatacji w rozumieniu przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych.⁵⁴

Zgodnie z ustawą o kinematografii film uznaje się za film **polski**, jeżeli jego producentem lub koproducentem jest podmiot mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto spełniony jest co najmniej jeden z warunków:

1. autor scenariusza lub adaptowanego utworu literackiego, reżyser oraz wykonawca jednej z głównych ról są obywatelami polskimi, udział środków finansowych producenta mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w kosztach produkcji filmu stanowi 100%, przy czym środki te, do wysokości 80% kosztów produkcji filmu, muszą być wydatkowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

⁵⁴ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1231).

a ponadto kopia wzorcowa jest wykonana w języku polskim;

2. autor scenariusza lub adaptowanego utworu literackiego, lub reżyser, lub wykonawca jednej z głównych ról są obywatelami polskimi, udział środków finansowych koproducenta mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w kosztach produkcji filmu stanowi co najmniej 20% przy filmie będącym koprodukcją dwustronną oraz co najmniej 10% przy filmie będącym koprodukcją wielostronną, przy czym środki te, do wysokości 80% kosztów produkcji filmu, muszą być wydatkowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto główna wersja językowa wykonana jest w języku polskim.

Ze względu na podmiot wypowiedzi i jej formę wyróżniamy następujące rodzaje filmów:

- **filmy dokumentalne** – odpowiedniki twórczości dziennikarskiej, opowiadające o prawdziwych wydarzeniach; występują w nich autentyczne miejsca i bohaterowie;
- **filmy fabularne** – przeciwieństwo filmów dokumentalnych; filmy aktorskie, posiadające fabułę, czyli dramaturgię, najczęściej wielowątkową opowieść opartą na zdarzeniach fikcyjnych lub faktach;
- **filmy animowane** – filmy zrealizowane techniką animacji filmowej, polegającą na wykonywaniu serii poklatkowanych zdjęć rysunków, plam barwnych, kukietek lub sylwetek w poszczególnych fazach ruchu (w trakcie ich wyświetlania uzyskuje się efekt ruchu obiektów zobrazowanych na klatkach) lub z wykorzystaniem najnowszych technik komputerowych.

Ze względu na metraż wyróżniamy trzy typy filmów:

- **filmy pełnometrażowe** – filmy fabularne, dokumentalne i animowane o czasie projekcji przekraczającym 70 minut;
- **filmy średnometrażowe** – filmy fabularne i dokumentalne o czasie projekcji przekraczającym 40 minut i nie dłuższym niż 70 minut oraz filmy animowane o czasie projekcji przekraczającym 15 minut i nie dłuższym niż 40 minut;
- **filmy krótkometrażowe** – filmy fabularne i dokumentalne o czasie projekcji nie dłuższym niż 40 minut oraz filmy animowane o czasie projekcji nie dłuższym niż 15 minut.

Radiofonia i telewizja

Prowadzenie działalności radiowej i telewizyjnej na terytorium Polski reguluje ustawa o radiofonii i telewizji⁵⁵, na mocy której została powołana Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji. Zadaniem Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji jest m.in. udzielanie koncesji na rozpowszechnianie i rozprowadzanie programów.

Koncesja to pozwolenie na rozpowszechnianie programów radiowych lub telewizyjnych, z wyjątkiem programów publicznej radiofonii i telewizji. Koncesji udziela się na okres 10 lat. Koncesje dotyczą wszystkich sposobów rozpowszechniania programów: rozsiewczego naziemnego, rozsiewczego satelitarnego oraz kablowego.

Koncesja może być udzielona osobie fizycznej, posiadającej obywatelstwo polskie i stałe miejsce zamieszkania w Polsce lub osobie prawnej, która ma siedzibę w Polsce, lub osobie zagranicznej lub spółce, których siedziba lub stałe miejsce zamieszkania znajduje się w państwie członkowskim Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Prezentowane w niniejszej publikacji informacje dotyczące koncesji, udzielonych jednostkom prywatnym na rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych drogą naziemną, satelitarną i kablową, zostały opracowane na podstawie danych Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

Zgodnie z art. 4 ustawy o radiofonii i telewizji „**rozpowszechnianiem** jest: a) bezprzewodowa emisja programu do równoczesnego, powszechnego odbioru (system powszechnego odbioru), b) wprowadzanie programu do sieci kablowej (system zbiorowego odbioru).”

Rozprowadzaniem jest natomiast „przejmowanie w całości i bez zmian programu nadawcy krajowego lub zagranicznego, z wyjątkiem programu rozpowszechnianego w sieci kablowej, i równoczesne jego rozpowszechnianie.”

Programem nazywamy „uporządkowany zestaw audycji radiowych lub telewizyjnych, reklam i innych przekazów,

⁵⁵ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2018 r., poz. 1717), z późniejszymi zmianami.

regularnie rozpowszechniany, pochodzący od jednego nadawcy”.

Przez **reklamę** rozumie się każdy przekaz, nie pochodzący od nadawcy, zmierzający do promocji sprzedaży albo innych form korzystania z towarów lub usług, popierania określonych spraw lub idei albo osiągnięcia innego efektu pożądanego przez reklamodawcę, nadawany za opłatą lub inną formą wynagrodzenia.

Ze względu na sposób rozpowszechniania programu, radio i telewizję dzielimy na:

- **naziemne** – sygnały przesyłane za pośrednictwem fal radiowych z jednego punktu nadawczego (stacji radiowej lub telewizyjnej) do wielu odbiorców;
- **satelitarne** – system transmisji programów za pośrednictwem specjalnych transponderów zamontowanych na satelitach, oparty na wykorzystaniu fal o bardzo wysokiej częstotliwości odbieranych za pomocą anten satelitarnych;
- **kablowe** – inaczej przewodowe, zinstytucjonalizowany system płatnej transmisji przekazów telewizyjnych lub radiowych (własnych, lokalnych lub satelitarnych), przesyłanych za pośrednictwem szerokopasmowego kabla ze stacji centralnej do indywidualnych abonentów.

Dane o abonentach radiowych i telewizyjnych przedstawione są w układzie wojewódzkim. Dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych. Abonent jest liczony tylko raz bez względu na liczbę użytkowanych odbiorników. W przypadku instytucji (z wyjątkiem podmiotów prowadzących działalność leczniczą, sanatoriów, żłobków, publicznych i niepublicznych jednostek objętych systemem oświaty i uczelni oraz domów pomocy społecznej), obowiązuje rejestracja wszystkich posiadanych odbiorników radiowych i telewizyjnych i wysokość opłaty abonamentowej zależy od ich liczby. Instytucje obowiązane są również uiszczać opłaty abonamentowe za posiadanie odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach⁵⁶.

Tablice o abonentach radiowych i telewizyjnych opracowano na podstawie danych Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej, natomiast dane o abonentach telewizji kablowej – według informacji Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Imprezy masowe

Działalność w zakresie imprez masowych reguluje ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych⁵⁷.

Zgodnie z ww. ustawą, **imprezą masową** jest masowa impreza artystyczno-rozrywkowa, masowa impreza sportowa, w tym mecz piłki nożnej, z wyjątkiem imprez:

- a. organizowanych w teatrach, operach, operetkach, filharmoniach, kinach, muzeach, bibliotekach, domach kultury i galeriach sztuki lub w innych podobnych obiektach,
- b. organizowanych w szkołach i placówkach oświatowych przez zarządzających tymi szkołami i placówkami,
- c. organizowanych w ramach współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży,
- d. sportowych organizowanych dla sportowców niepełnosprawnych,
- e. sportu powszechnego o charakterze rekreacji ruchowej, ogólnodostępnego, nieodpłatnego, organizowanego na terenie otwartym,
- f. zamkniętych organizowanych przez pracodawców dla ich pracowników, jeżeli rodzaj imprezy odpowiada przeznaczeniu obiektu lub terenu, gdzie ma się ona odbyć.

Masową imprezą artystyczno-rozrywkową jest impreza o charakterze artystycznym, rozrywkowym lub zorganizowane publiczne oglądanie przekazu telewizyjnego na ekranach lub urządzeniach umożliwiającym uzyskanie obrazu o przekątnej przekraczającej 3 metry, która ma się odbyć:

⁵⁶ Ustawa z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych (Dz. U. z 2018 r., poz. 730), z późniejszymi zmianami.

⁵⁷ Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 2171).

- na stadionie, w innym obiekcie niebędącym budynkiem lub na terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, na których liczba udostępniionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej wynosi nie mniej niż 1000;
- w hali sportowej lub w innym budynku umożliwiającym prowadzenie imprezy masowej, w których liczba udostępniionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej wynosi nie mniej niż 500.

W przypadku imprezy masowej o podwyższonym ryzyku (w czasie, której istnieje obawa wystąpienia aktów przemocy lub agresji) liczba miejsc wynosi odpowiednio 300 i 200.

Począwszy od 2011 r. dane GUS o organizacji imprez masowych gromadzone są z w systemie rocznym z wykorzystaniem sprawozdania o symbolu K-09.

Sprawozdanie sporządzają urzędy miast i gmin właściwe ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy masowej.

Zakres informacji zbieranych w sprawozdaniu obejmuje:

- organizatora imprezy, którym może być osoba prawna, osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej,
- przyjęty na potrzeby sprawozdawczości podział imprez masowych na imprezy artystyczno-rozrywkowe (np. koncert zespołu muzycznego), interdyscyplinarne (np. występy estradowe połączone z turniejem gier sportowych) i sportowe (np. mecz piłki nożnej),
- rodzaje imprez artystyczno-rozrywkowych (koncerty, przedstawienia i spektakle, pokazy/seanse filmowe, festiwale, kabarety, widowiska cyrkowe, imprezy łączone np. pokaz filmowy i kabaret),
- liczbę uczestników imprez.

Imprezy artystyczno-rozrywkowe obejmują:

- **koncerty**, czyli publiczne wykonanie utworów muzycznych; imprezy artystyczne wypełnione programem muzycznym (instrumentalnym lub wokalnym),
- **przedstawienia i spektakle**, czyli widowiska operowe, teatralne, baletowe,
- **pokazy, seanse filmowe**, czyli ciągłą projekcją filmu w zamierzonym i z góry określonym czasie trwania,
- **festiwale**, czyli szereg imprez artystycznych przeważnie jednego typu będących przeglądem osiągnięć w danej dziedzinie, zorganizowanych w jednym czasie i pod wspólną nazwą, często ujętych w ramy konkursu,
- **kabarety**, czyli spektakle satyryczno-rozrywkowe,
- **widowiska cyrkowe**, czyli występ podczas którego odbywają się popisy akrobatyczne, występy kłownów, popisy tresowanych zwierząt,
- **rekonstrukcje historyczne**,
- **imprezy łączone** np. pokaz filmowy i kabaret,
- **inne imprezy**.

Liczba uczestników – należy przez to rozumieć liczbę udostępniionych przez organizatora miejsc dla osób, które mogą być obecne na imprezie masowej (deklarowana przez organizatora liczba uczestników).

Methodological notes

General notes

Information **by voivodship** and **by urban/rural areas** has been presented according to the locality of each reporting unit. The data concerning theatres, and music and entertainment institutions, due to the specific type of their activity, are presented **by locality** and **by voivodship** (detailed explanations are provided later). Selected data are provided by regions, subregions and powiats.

Relative measures relating to the population, referring to the variables described (such as the number of seats in theatres, library collections), have been established with the use of the demographic data as of 31 December, while for the phenomena lasting for a certain period, i.e. for a year (such as loans of books, theatre and cinema audience, public event participants, publishing activity) – on the basis of the population number as of 30 June⁵⁸.

All reporting surveys on cultural institutions carried out by Statistics Poland, the results of which are displayed herein, are census surveys.

Public expenditure on culture and national heritage

The data on public expenditure on culture and national heritage has been compiled in accordance with the Classification of Public Income and Expenses, introduced by the Minister of Finances Regulation of 2 March 2010⁵⁹.

Public expenditure are understood as total expenses incurred by the State budget and the budgets of local government units (i.e. budgets of gminas, cities with powiat status, powiats, and voivodships), not including transfers from the State budget to government units and transfers between local government units.

Current expenditure of the State budget and the budgets of local government units, presented in this study, are total expenditure less property expenditure. Current expenditure of the state budget entities include: 1) wages and salaries of employees in state-owned units budget and fees charged on the wages and salaries; 2) purchases of goods and services; 3) maintenance cost of living and other expenses related to the operations of the budgetary units and execution of their statutory duties; 4) the cost of tasks assigned to units included and not included in the public finances sector or others, with the exception of non-governmental organisations.⁶⁰

Households' expenses on culture

The data on average household expenses, as well as on household's durable goods, have been derived from a representative household budgets survey⁶¹, conducted in the period 2017-2020. These surveys are primarily used to analyse the structure, differentiation and development trends of income, expenses, and quantitative consumption of food in households. Expenditures presented in this publication are based on the current classification (which came into force from 2013): the Classification of revenues and expenditures for the household budget surveys developed on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose.⁶²

A group of expenses related to culture and recreation is recognised as one of the basic groups of expenditures in the household budget survey. It comprises expenses on typically cultural activities, expenses on recreational activities, and expenses on activities which are both cultural and recreational, from which two separate sub-groups covering only one type of activity may not be distinguished. Given the above, total expenses on culture, calculated together with such expenses on recreation which may not be separated, are overstated.

⁵⁸ Demographic data have been compiled using the balance sheet, adapting the results of the Population and Housing Census of 2011 as the initial values.

⁵⁹ The Minister of Finances' Regulation of 2 March 2010 on the Detailed Classification of Income, Expenses, Revenues and Expenditures and Funds Originating From Foreign Sources (Journal of Laws of 2016, item 1053), with later amendments.

⁶⁰ The Act of 27 August 2009 on Public Finances (Journal of Laws of 2017, item 2077), with later amendments.

⁶¹ A detailed description of the methodology (including sampling) for the Survey on Household Budgets is published annually as part of the Statistics Poland publication, entitled "Household Budgets..."

⁶² COICOP/HBS/HICP/PPP, Issue 2 (Statistics Poland, Warszawa 2013).

Expenditure considered as typically “cultural”, hereinafter referred to as **expenditure on culture** (other than on cultural and recreational activities), presented in this publications, cover:

- purchase of newspapers and magazines – newspapers and magazines published weekly or monthly, and other periodic publications involving subscription fees, including Internet subscription;
- purchase of books for non-educational purposes – atlases, dictionaries, encyclopaedias, scientific books, fiction books, album publications, the Bible, notes (scores) – not only in paper form but also recorded on other types of data carriers, as well as children’s painting books, book covers, and the like;
- charges for admission tickets to cinemas, theatres, operas, musical comedies, circuses, etc.; tickets for concerts, concert-hall performances, light or sound shows; admission tickets to museums, zoological gardens, botanical gardens, national parks, and art galleries; charges for monument sightseeing, and library charges; charges for services of musicians, clowns, performers for private entertainments;
- purchase of sound receivers, recorders and players – such as – radio sets, car radios, radio clocks, two-way radios, amateur radio receivers and transmitters, gramophones, tape players and recorders, cassette players and recorders, CD-players, personal stereos, stereo systems and their constituent units (turntables, tuners, amplifiers, speakers, etc.), microphones and earphones;
- purchase of equipment for the reception, recording and reproduction of sound and vision: television sets, including television aerials of all types, video recorders and DVD recorders and players, “digiboxes”, home theatre systems, video projectors, satellite receivers, Blu-ray players, sound and vision players (with video function), hard disc recorders;
- purchase of portable sound and vision devices such as: portable sound and vision players, portable TV receivers;
- purchase of other equipment and accessories for the reception, recording and reproduction of sound and picture such as earphones, digital photo frames, E-book readers, and other accessories;
- charges for repair of audio-visual, photographic and information processing equipment, installation of audio-visual equipment, including installation of cable television, satellite dish, car radios, etc. including total value of the service – both the cost of labour and the cost of materials;
- purchase of musical instruments – traditional instruments such as pianos, organs, violins, guitars, drums, trumpets, clarinets, flutes, recorders, harmonicas, etc. and electronic instruments;
- purchase of photographic and film equipment including still cameras, movie cameras and sound-recording cameras, film and slide projectors, enlargers and film processing equipment, video cameras, including cam-corders and accessories such as screens, viewers, lenses (including zoom lenses), flash attachments, filters, exposure meters;
- purchase of data carriers – pre-recorded recording media (CDs, gramophone records, Blu-ray discs, videos and DVDs, cassettes, video cassettes), music downloads and video/film downloads, services provided by websites which offer streaming of music and for which customers need a subscription and have to pay a monthly fee, unrecorded recording media (CDs /R and RW/, videos and DVDs /R and RW/, Blu-ray discs, cassettes, video cassettes) as well as memory cards, memory sticks, film rolls, unexposed films, cartridges and discs for photographic and cinematographic use, photographic supplies such as paper;
- charges for television and radio licence fees, subscriptions – television and radio broadcasting fee, subscription to cable TV and Pay-TV and television on demand (of which in hospitals); data do not include fees for access to a television programme in the framework of the bundled telecommunication services (included in the Communication section);
- charges for hiring of equipment and accessories for culture – hire of DVDs, video cassettes, CDs, Blu-ray, hire of equipment and accessories for culture, such as television sets, decoders, DVD, video and CD players, photographic equipment, etc.

Since 2005, according to the methodology adapted for the household budget survey, the breakdown into five basic types has been used, referred to also as socioeconomic population groups in the country:

- **households of employees**, whose only or main (predominant) source of income is the income from hired work in the public or private sector (presented herein also in the division into households of employees on labour positions and households of employees on non-labour positions);
- **households of farmers**, whose only or main (predominant) source of income is the income from a private agricultural farm;
- **households of the self-employed**, whose only or main (predominant) source of income is the income from self-employment, i.e., from conducting economic activity, other than farming or from practicing a profession;
- **household of pensioners and retirees**, whose only or main (predominant) source of income is retirement payments and pensions (presented herein also in the division into households of pensioners and retirees);
- **households living on unearned sources** (which are not covered by the other data presented herein), whose only or main (predominant) source of income is derived from non-earned sources, other than retirement payments and pensions, such as unemployment benefits, financial aid, and aid in the form of services, housing allowances or family benefits, together with supplements, government programme „Family 500 plus”, alimony, donations, and income from property and rental of real estate.

The results of the surveys presented herein on household budgets do not cover households occupying collective accommodation facilities, such as student dormitories, social welfare homes, and the like, or households of foreigners (except for households of foreign citizens who either permanently live in, or have stayed in, Poland for a longer time, and who speak Polish fluently).

Libraries

This section provides information on public libraries, scientific and pedagogical libraries, libraries of institutions and establishments (specialised/factory, specialised-fiction and scientific, technical and economic information centres) as well as libraries of scientific societies, covered by surveys conducted within the public statistics.

The activities of the national library network, as well as the activities of individual types of libraries, are subject to the provisions of the Act of 27 June 1997 on Libraries⁶³.

Since 2011 information on public libraries is gathered on a yearly basis through one report, common for various types of libraries, with the symbol K-03. The scope of this report covers the data on library collections, on the number of out-of-library loans and on loans to user in reading rooms – presented by type of collections. The report also includes the data on users registered in the library, library users (users actively borrowing books) and on library visits in a given year – presented by age and by main occupation, as well as the data on the number of seats in reading rooms and the information on the activity of library service points. Library surveys cover also information on publishing and other types of activities in libraries (professional training for librarians, training for library users, events, conferences, seminars). Moreover, since 2011 the K-03 report also serves as the means of collecting information on electronic services in the libraries, i.e. on-line catalogue, remote ordering for library materials, electronic notification of the dates of return of library materials and information on creating the library databases, digital library and repository.

A library is a unit having an organised (catalogued) collection of books, periodicals and special collections, comprising at least 300 catalogue items, available to the users in a controlled manner.

Public libraries – serve as a means of developing and satisfying the reading-related needs of the population. Based on the intended functions of individual institutions, we distinguish between the following types of libraries: voivodship and powiat libraries as well as libraries serving the needs of residents of cities with powiat status, urban gminas, urban-rural gminas, and rural gminas. What is more, within public libraries a distinction has been shown with **library branches** and **library service points**, both administratively subordinate to main libraries. Additionally, libraries operating within the structure of other institutions were distinguished: in schools (public school libraries), cultural institutions (community centres) or institutions other than cultural (eg. municipal offices).

⁶³ The Act of 27 June 1997 on Libraries (Journal of Laws of 2019, item 1479).

Library branches are institutions subordinated, in terms of organisation, to the parent library, serving a certain part of the area covered by the activity of the parent library, and having their own permanent collection (which is often registered twice – in the inventory book of the parent library and in that of the branch). From among the library branches we distinguish branches for children, equipped with appropriate collections, performing popular activity to satisfy the needs of the young generation.

Library service points are institutions, usually run as part of community-oriented activities, the books from whose collections are borrowed for an unspecified period from the parent library unit (either main library or library branch) but still remain in the register of the parent library unit. Library service points operate in locations in which there are no other library establishments. Since they do not constitute independent units in term of organisation, the data on their number and their activity have been provided together with the data concerning parent library units.

Branches for children/youth are non-independent units generally operating as organisational units of main libraries or library branches. Their purpose is to serve children and young people at school, performing the function of library branches for children.

Scientific libraries are aimed at meeting the needs of science and related social functions. Within this group, in accordance with the Act of Libraries, the following libraries are included: National Libraries, library of the Polish Academy of Science and its branches, university libraries, research and development units' libraries and other libraries included on the list of the Minister of Culture and National Heritage⁶⁴ that is libraries that received the status of scientific library (in Białystok, Bydgoszcz, Elbląg, Kraków, Katowice, Lublin, Łódź, Opole, Poznań, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław and Zielona Góra), as well as Pedagogical Voivodship Library of Hugon Kołłątaj in Kraków, the Central Library of the National Bank of Poland in Warszawa, the National Institute of Rural Culture and Heritage (formerly: Michał Oczapowski Central Agricultural Library) in Warszawa, the Stefan Szulc Central Statistical Library in Warszawa, the Main Communication Library in Warszawa, the Main Medical Library of Stanisław Konopka in Warszawa, the Central Library of Labor and Social Security in Warszawa, the Sejm Library in Warszawa, the Library of the Poznań Society of Friends of Sciences, the Scientific Library of Zielińscy of the Płock Scientific Society, the Library of the National Museum in Warszawa, the Princes Czartoryski Library (branch of the National Museum in Kraków), the Library of the National Institute of Ossoliński in Wrocław, Książnica Cieszyńska in Cieszyn, the Library of the International Cultural Center in Kraków, the Central Military Library of Marshal Józef Piłsudski in Warszawa, the Diocesan Library in Sandomierz and the Library of the KARTA Center Foundation in Warszawa, Polish Music Information Center POLMIC / Library - Music Library of the Polish Composers' Union in Warszawa.

Pedagogical libraries are entities which serve the needs of teachers who study or improve their qualifications, students preparing to become teachers and students of institutions educating teachers. The collection of these libraries includes professional literature in the field of education and other fields of science, as well as belles-lettres and socio-economic literature.

Libraries of institutions and establishments do not constitute a uniform library network. They include **specialised/factory libraries** (of institutions, governments, companies, museums, theatres) and **scientific, technical and economic information centres (INTE)**. Libraries having the status of scientific libraries are not included in the latter. Specialised/factory libraries meet the needs of employment enterprises, providing materials and information from various fields, necessary for employees (to carry out their tasks and improve their qualifications).

In enterprises there are also **specialised-fiction libraries**, possessing collection typical for the founding institution and also collection of belles-lettres.

Library collections include collections, special collections, licensed electronic collections to which the library has paid access.

Collections include non-periodic publications (books and pamphlets published after 1800⁶⁵) and periodic publications (newspapers and magazines). **A volume** (the contents included in one cover), listed in the inventory book,

⁶⁴ Regulation of the Ministry of Culture and National Heritage of 2 April 2012 on the manner and procedure for including libraries to some scientific libraries and establishing their list (Journal of Laws of 2016, item 137), as amended.

⁶⁵ See note 12 and info on "old prints"..

constitutes the calculation unit for an ordinary collection. In the case of periodicals, a volume is understood as a collection (usually the annual collection) of issues of a given newspaper or magazine, published under the same title, and constituting one item in the inventory book.

Special collections are counted in inventory units strictly determined for each type of collection (such as reels, discs, maps, tapes, films, and norms), in accordance with the Minister of Culture and National Heritage Regulation⁶⁶. Special collections are divided into the following basic groups:

- **manuscripts** are hand-written texts, irrespective from the type of writing, literary material and technique, as well as non-copied typescripts;
- **old prints** are books published prior to 1800⁶⁷;
- **microforms** are miniaturised forms of literary documents (microfilms – recorded on films; microchips – recorded on photographic materials in the form of a flat film);
- **music prints** – i.e. printed documents which include music notation usually using sheet music;
- **cartographic documents** – i.e. symbolic presentation in the reduced scale of concrete or abstract phenomena located in space and time (maps, globes, plans, topographical models, convex maps and aerial photographs); the cartographic documents do not include: atlas and other cartographic documents in book form, microforms, audiovisual and electronic documents;
- **graphic documents** are documents including illustrative fact, i.e. drawings, graphics (both originals and reproductions), photographs, posters, technical drawings;
- **standards, patents** in printed form;
- **audio-visual materials** are documents including image and/or sound records and which require special sound and/or image playing and receiving equipment. They cover audio collections, visual collections and joint (audiovisual) collections, such as DVDs, films, slides, gramophone discs and compact discs, audiotapes, tapes, video cassettes, computer games etc.;
- **other collections** – i.e. posters, leaflets, one-day, calendar.

Licensed electronic collections to which the library has paid access include non-catalogued electronic collection with remote access to which the library has paid for access (independently or as part of a consortium) or obtained them on the basis of separate agreements.

Materials digitalized by the library are part of loaned library collections and included into the regional/institutional digital library or loaned locally since the beginning of digital library.

The term **shares of additions** of library materials is understood as the percentage ratio of the number of library materials of a given type, added during the year to the total collection of a given type, as of 31 December of this year.

Library users (users actively borrowing books) – users registered in the library, who borrowed at least one volume in reported year.

The data on users refers to persons who benefit from library collections, i.e. who check out library materials in order to use them outside the library. The check-out card (the users's card) or, alternatively, any other registration document, constitutes the basic document used for the purposes of collecting data on library users. Information on library users has been grouped by age and by occupation, according to the classification applied in "The Public Library Journal", serving as the basic reference document used for drawing up statistical compilations about library activities. The following age groups of users have been adapted for documentation purposes on the basis of "record-obligation cards": up to 5, 6-12, 13-15, 16-19, 20-24, 25-44, 45-60, and more than 60. In addition, the following division into socio-occupational groups has also been adapted: learners (all persons attending schools and higher education institutions), employed persons and others.

⁶⁶ The Ministry of Culture and National Heritage Regulation of 29 October 2008 on the Principles of Registering Library Materials (Journal of Laws No. 205, item 1283).

⁶⁷ Encyclopaedia of knowledge on book, col. 2225. Ossolineum, Wrocław 1971.

User registered in the library – person registered in the library during the reported year who used at least once the collection and library-information services of the library (based on active account and check-out card), i.e. borrowed the library materials, used the reading room, computer and multimedia laboratories, information services, data bases and catalogues, etc., used these services both inside and outside the library (has the right to access remote library services). This category do not include users who were automatically entered into the database of users (e.g. the new registered students) and did not personally or remotely activate their account by the end of the reported year. Moreover, users who use only services other than library and information services (e.g. author meetings, discussion book clubs, exhibitions, library lessons, courses, third age university classes), cannot be registered.

Library visits – are counted the entry or exit from the library by reel, manually or with help of electronic counter. The number of entry is registered by the particular library branches and then is summed for the statistics; the number of entry and exit of the library staff is excluded.

Access to library collections, both in the form of outside loans and access in the reading room, has been presented in the division into **out-of-library** loans and **loans to users in reading-room**. Out-of-library loan is understood as providing individual users (private persons) with the access to library materials, which may be taken outside the library area, while **interlibrary lending** (a form of outside lending) covers lending library collections, or part thereof, to other libraries and institutions, as well as borrowing library collections, or part thereof, from other libraries. Access to library collections in reading rooms is recorded in libraries with reading rooms, i.e. independent rooms adapted to on-site use of library collections. Such data should be treated only as approximate, since some of the libraries either do not keep any register of sharing the collection in reading rooms, or provide only estimated data.

Moreover, since 2011 data on the use of electronic collections available remotely or in the local network have been collected; including the number of sessions, number of downloaded documents, publications of its own digital library and the number of visits to the website. The session is understood as a completed query (logging in) to the own or licensed databases (except the catalogue). The downloaded document includes the whole text of the publication found in full-text databases or in electronic journal collections or downloaded page of e-book.

Publications

Tables included in chapter “Publications” have been developed on the basis of data provided by the National Library. They are compiled on the basis of the copies of publications sent to the National Library, regarded as the compulsory copies of individual publications published in the country.

Due to the changes in the publishing process and different way of introducing publications to the publishing market, the National Library recognised that the data obtained from publishers does not allow for reliable production of circulation statistics and therefore since 2013 does not provide data in this field.

In accordance with UNESCO recommendations, the statistics on publications are based on the division into periodic and non-periodic publications⁶⁸.

Non-periodic publications are complete publications (works which constitute complete books, whether one-volume or multi-volume), issued in complete publication series, such as books, pamphlets, notes, maps, and documents on social life.⁶⁹

In accordance with the standard of statistics for the production and distribution of books, newspapers, magazines and electronic publications (PN-EN ISO 9707: 1998): **books** are publications which contain at least 49 pages, not including the cover, as opposed to **pamphlets** which contain from 5 to 48 pages, not including the cover, which are published in a given country, and which are generally available.

⁶⁸ The UNESCO recommendations on the standardisation of international statistics on the publication and distribution of books, newspapers and magazines were adapted at the 23th General Conference of UNESCO held in Sofia in 1985.

⁶⁹ “The documents on social life forms issued in order to achieve short-term goals of information, propaganda, advertising and normative, reflecting the internal working of different types of organisations, associations and institutions, social groups”, such as posters, flyers, invitations, price lists. <http://www.bn.org.pl/collections/documents-social-life>.

The data on books and pamphlets cover also school songbooks, albums and atlases.

The calculation units adapted in the statistics on non-periodic publications are as follows:

- **title** – each publication of the entire work (one-volume or multi-volume) which constitutes an autonomous publishing and reading unit,
- **publisher's sheet** – consisting of 40 000 characters (letters, numbers, punctuation marks, spaces, etc.) – for letter or numerical texts, or 700 verses – for poetry,
- **global number of copies** – the number of copies published.

The following division by type has been adapted for the books and pamphlets group:

1. scientific publications, including studies, monographs, researches, resources, doctoral and post-doctoral theses and dissertations, and reference and information publications (encyclopaedias, dictionaries, atlases, bibliographies, etc.);
2. course books aimed at higher-education students (academic course books, textbooks, problem collections, or exercise books);
3. popular publications – general publications aimed at the mass market, such as non-fiction, ideological literature, popular scientific literature, religious literature, guides, etc.;
4. professional publications, such as guidebooks, manuals, and training materials;
5. school textbooks and reference books for primary schools, lower secondary schools and upper-secondary schools (including post-secondary schools), not including higher education institutions;
6. belles-letters (novels, short stories, dramas, poetry, letters, diaries, essays, literary reports, and comics), divided into literature for adults and literature for children and youths.

Periodic publications are publications released in parts (at regular or irregular intervals), which are of a specific type, such as newspapers and magazines (including yearbooks), which share a common title, and which are usually collective publications (scientific bulletins, scientific works, etc.).

In accordance with the UNESCO recommendations:

1. newspapers are general-information periodicals, irrespective of the frequency with which they are released, serving as the basic source of up-to-date information on current domestic and foreign events, appealing to a wide circle of readers,
2. magazines (other periodicals) are publications addressing social, political and economic problems, as well as specialised and scientific issues, devoted to strictly-defined topics, including illustrated magazines, etc., and government publications.

Magazines are divided into:

- scientific magazines – reporting results of scientific research,
- professional magazines – of a practical nature, related to a given profession performed at various levels,
- informational magazines – providing express information, documentary reviews, bulletins and announcements, lists, guides, etc.,
- generalities – aimed at a wide circle of readers, irrespective of their occupation,
- magazines for children and youth – aimed at readers aged up to 14,
- government magazines – periodicals of the State authorities and offices, including legal provisions and legal documents,
- official magazines – reports on the activity of various institutions and workplaces, regulations for organisation members, etc.,
- magazines aimed at foreign readers – presented as a separate group, due to their regular distribution outside the country.

If sold separately, any extra sections of periodicals are considered separate titles. The number of periodical titles

does not account for various mutations, except for foreign language versions which are considered to constitute separate titles.

Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres

Information on centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres are obtained with the use of K-07 report .

The report presents data on possession of theatre hall along with the number of seats, running a library and specialised workshops in the unit. It also shows information on number of cultural events organised by units and participants of the events, as well as the number of artistic ensembles, groups (clubs) and their members, courses and courses graduates. The Act of 25 October 1991 on organising and conducting cultural activity⁷⁰ mentions the main tasks of cultural institutions, such as community centres, cultural centres, community centres and clubs, whose primary statutory objective is to conduct cultural activity.

The following definitions of cultural institutions have been adapted:

Centres of culture – the cultural institutions which conduct multidirectional animation activities, consisting in initiating, stimulating and supporting cultural activity of social groups and local communities, having a permanent cultural program, a team of skilled workers (animators or instructors, pedagogues, educators) as well as adequate infrastructure (rooms and equipment). The essence of the activities of the centres of culture is cultural education, artistic education and social animation.

Cultural centres – lead multi-cultural and social activities. They are located in separate, specially built or adapted building usually with a cinema and a concert hall. There are also adequate facilities and equipment, which can be used to conduct specialised cultural activities.

Cultural establishments (urban, urban-communal, municipal) which are multifunctional socio-cultural institutions. The role of institutions is to integrate autonomous cultural institutions and other entities engaged in cultural activities existing in a given locality around a common agenda. Cultural and art centres can be treated as cultural centres or cultural establishments, depending on the statutory determination of type of entity.

Clubs are cultural institutions that operate in the local community in cooperation with institutions, cultural, social and political organisations and associations. They have one or more rooms, adequate equipment (audio-visual equipment, television, newspapers, etc.). Clubs are open every day, as a place to organise cultural recreation and community activities. The activity of the clubs is usually carried out by community staff, together with the facility's manager.

Community centres are cultural institutions with usually one room, necessary equipment and involve small groups of local community. They are run by local leaders together with a centre's manager. Units commonly referred to as "after-school clubs", are not considered community centres if they do not provide cultural activities, and if their premises are used for other purposes, such as organising meetings and conferences, professional courses, etc.

Artistic ensembles, groups (clubs/sections) are organised groups conducting activities in a specific field, led by qualified staff of cultural institutions. Group members participating in different groups are counted as many times as the number of groups they participate in. Art instructors, tutors, choreographers, accompanists and other persons participating permanently in the group' classes are also reported. The following division of artistic groups was used in the report: theatre, music and instrumental, vocal and choirs, folk, dance. Among the groups (clubs/sections), the following types were distinguished: art/technical, dance, music, computer/IT, photo and film, theatre, tourist, sports and recreation, literary, senior/The Third Age Universities, film discussion clubs, the rural housewives' clubs.

The courses (completed and ongoing during the reporting year) include training courses of a duration of at least 16 hours, which help their participants to develop new skills or interests. Courses related to the acquisition of or increase in professional qualifications have been excluded. Reporting covers the following types of courses: foreign languages, art, learning to play musical instruments, practical knowledge, dance, computer/IT, preparatory for art

⁷⁰ The Act of 25 October 1991 on organising and conducting cultural activities (Journal of Laws of 2017, item 862), with later amendments.

schools. The number of courses graduates refers only to those individuals who have completed the course according to the conditions set by the organiser. Data on graduates of the courses completed in the reporting year are shown in this chapter.

The workshop, which is a separated room adapted to carry out the permanent specialised activity on certain theme, is referred to as a **specialised workshop**. Based on the type of activities conducted, the following types of workshop have been recognised: photo, film, art, music, polytechnic, computer, ceramic, multimedia (for learning languages) as well as radio studio, TV studio, and ballet/dancing rooms.

The events organised by the units include cultural events in the reporting year, available to public and regular members of groups, clubs, workshops etc. However, the events do not include regular meetings of ensembles members, groups, clubs, specialised workshops and other forms of regular activity.

Art schools

In Poland, along the general system of education, there are art schools educating talented youth in various fields of art. Responsible for art schools is the Minister of Culture and National Heritage. The minister's tasks as an organiser of some schools and as a supervisor of all art schools are carried out in the Department of Art Schools and Cultural Education of the Ministry of Culture and National Heritage and in the Centre of Artistic Education. The system of artistic education in Poland comprises public and non-public art schools (providing only courses in art and general art schools). Artistic education may be continued in an (artistic) higher education institution.

The activity of art schools is regulated by the Educational Law⁷¹ and with respect to higher education institutions – by the Law on Higher Education and Science.⁷²

The source of data presented are: educational information system administered by the Ministry of National Education⁷³ and the Integrated Information System on Science and Higher Education POL-on administered by the Ministry of Science and Higher Education.

Data on **students** are provided as of the beginning of the school year, while data on **school graduates** refer to the end of the preceding school year. Data on **students of higher education institutions** refer to people registered as students in higher education institutions, together with students who have completed the final year of studies without taking the diploma exam and who were on academic leave. The data on first-year students concern only the students of long-cycle programmes (unified Master's studies) and first-cycle programmes (vocational studies). Data on **graduates of higher education institutions** refer to people who have completed studies receiving the academic title. Data on graduates is provided as of the preceding academic year.

School is an institution established pursuant to a founding act or entry into the register by a state administration entity, self-government entity, by a legal or natural person, according to the regulations of the law on the system of education.

Art schools not granting occupational certificates (first-cycle), comprise general schools and schools providing only courses in art.

Information on **art schools granting occupational certificates** refer to general art schools which comprise: long-cycle six-year general music schools, six-year general fine arts schools, four-year fine arts secondary schools and nine-year secondary ballet schools. Graduates of general art schools have secondary education and can take final exam (matriculation) and obtain secondary school certificate (if they pass the final exam). Upon graduation from a vocational school, students obtain a diploma confirming the acquisition of an occupational title.

Post-secondary schools are organised on the curricular basis of upper general secondary schools, enabling the supplementing of general education with vocational qualifications at secondary technical level or its equivalent. After September 1, 2005 institutions providing education in post-secondary and postmatriculation schools

⁷¹ The Act of 14 December 2016 – Educational Law (Journal of Laws of 2018, item 996), with later amendments.

⁷² The Act of 20 July 2018 – Law on Higher Education and Science (Journal of Laws of 2018, item 1668), with later amendments.

⁷³ The Act of 15 April 2011 on Information System on Education (Journal of Laws of 2019, item 1942).

have been transformed into post-secondary schools referred to in Article 9 item 1 paragraph 3 g) of the Law on the system of education. Post-secondary art schools comprise: post-secondary music schools, post-secondary fine arts schools, postmatriculation librarian's and cultural organisers' schools.

Academic studies are studies conducted by an authorised higher education institution which end in obtaining the appropriate professional title.

Public higher education institution is a university established by a state body, belonging to one of the following types: artistic, pedagogical, university.

Public higher education institution, which is supervised by the minister responsible for culture and protection of national heritage, is a **higher education institution of art** (Journal of Laws of 2018, item 1668. The Act of July 20, 2018, Law on Higher Education and Science. Art. 433. 1).

Non-public higher education institution is a university established by a natural or legal person other than a local government unit or a state or local government legal person.

Academic higher education institution is a university that conducts scientific activity and has a research category A +, A or B + in at least 1 scientific or artistic discipline. It conducts first-cycle studies and second-cycle studies or uniform master's studies, and may also educate doctoral students.

Vocational higher education institution is a university that offers first-cycle or second-cycle studies, uniform master's studies or specialist education, and is not authorized to award the academic degree of a doctor.

The following higher education institutions of art belong to art universities: the Feliks Nowowiejski Academy of Music in Bydgoszcz, the Stanisław Moniuszko Academy of Music in Gdańsk, the Karol Szymanowski Academy of Music in Katowice, the Academy of Music in Kraków, the Grażyna and Kiejstut Bacewicz Academy of Music in Łódź, the Ignacy Jan Paderewski Academy of Music in Poznań, the Fryderyk Chopin University of Music in Warszawa, the Karol Lipiński Academy of Music in Wrocław, the Academy of Fine Arts in Gdańsk, the Academy of Fine Arts in Katowice, the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków, the Strzemiński Academy of Fine Arts in Łódź, the Higher School of Art and Design in Łódź, University of Arts in Poznań, the Academy of Fine Arts in Warszawa, European Academy of Arts in Warszawa, Warszawa School of Arts, the Eugeniusz Geppert Academy of Art and Design in Wrocław, the Szczecin Academy of Art, the Ludwik Solski Academy for the Dramatic Arts in Kraków, the Leon Schiller Film School in Łódź, the Aleksander Zelwerowicz National Academy of Dramatic Art in Warszawa and the Warszawa Film School as well as University of Arts and Crafts and Management in Wrocław.

Data on students and graduates broken down by groups and subgroups fields of study are presented according to the classification on fields of education and training (2013⁷⁴), developed on the basis of the International Standard Classification of Education (ISCED 2011)⁷⁵. For statistical purposes of international comparisons Polish courses of study are allocated by representatives of the Statistics Poland in cooperation with the Ministry of Science and Higher Education to the groups and subgroups of fields of study, based on guidelines of international classifications.

To the group of fields of art studies and artistic specialties include: Acting, Acting of new media, Acting of musical theatre, Animation, Animation of culture in the social space, Animation of people 50+, Interior design, Art&Design, Digital Design, Musical conducting, Artistic education in the field of music arts, Artistic education in the field of fine arts, Publishing, Film and multimedia, Film studies, Film studies and knowledge of new media, Photography, Photography and creation of visual communication, Graphic – plastic arts, Graphic – audio-visual techniques and multimedia, Computer graphic and multimedia production, Games and interactive graphics, History of art, Media informatics, Instrumental studies, Intermedia, Jazz and show music, Jazz and entertainment music, Composition and theory of music, Composition, musical conducting and theory of music, Works of art conservation and restoration, Painting, Painting and interdisciplinary projects, Interactive media and spectacles, Creative media: game design, animation, special effects, Mediation of art, Musical and choreography, Church music, Music in the media, Musicology, Music therapy, Conservation of goods of culture, Organisation of film and television production, Media production,

⁷⁴ ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013). UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2014.

⁷⁵ International Standard Classification of Education ISCED 2011. UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2012.

Designing games and virtual space, Music and sound production, Interior and environmental design, Graphic design, Furniture design, Realisation of film, television and photo image, Directing, Sound directing, Sculpture, Stage design, Art and media, Media art, Media art and visual education, Modern arts – Design Now, Art and ceramics design, Art and glass design, Visual arts, Dance, Theatre studies, Textile and clothing, Knowledge of film and audio-visual culture, Knowledge of theatre, Vocal studies, Design, Industrial design.

Doctoral schools started their activity on October 1, 2019 and replaced the existing doctoral studies. Doctoral schools are free of charge, provide a high scholarship, are interdisciplinary, and are conducted only on a full-time basis. A doctoral school may be run by an academic university that conducts research only in one discipline, which is an artistic discipline and has the A +, A or B + academic category in it.

Museums

The annual Statistics Poland's K-02 report concerning the activities of museums and is filled in by museums and museum branches, whose basic task, as cultural institutions, is to collect and disseminate cultural goods. Starting from the data for 2020, museums include only museums that operate on the basis of a statute or regulations agreed with the minister competent for culture and protection of national heritage, in accordance with Art. 6 of the Act of November 21, 1996 on museums (Journal of Laws of 2012, item 987, as amended).

The report presents information on collections possessed (by field), exhibitions organised within the country and exhibit exchanges with other countries. It also provides data on museum and museum exhibition visitors (since 2010 data is provided also on free visits as part of "Night of Museums") and information on the forms of both educational activity (lectures, movie screenings, concerts, competitions, workshops, outdoor events, museum lessons, scientific sessions and seminars and conferences), as well as publishing activity.

The K-02 report has also served as the vehicle for collecting information on institutions supplementing the offer of the network of museums and art galleries⁷⁶, referred to as "institutions related to museums", which include the following⁷⁷:

- zoological gardens (including aquaria, in which small reptiles and amphibians are kept, as well as vivaria, which are combinations of aquaria and terraria),
- botanical gardens,
- other units, such as planetarium, science and technology camps and centres, as well as other permanent exhibitions which are not museums, but which display certain achievements, inventions and curiosities in the field of history, archaeology, culture, nature, technology, etc.

The activities of museums are governed by the Act of 21 November 1996⁷⁸.

Pursuant to Article 1 of the above Act, **museums** are non-profit organisational units whose aim is to gather and to permanently protect the natural and cultural heritage of both material and non-material character, as well as to provide information on the values and contents of collections, to popularize the fundamental values of history, science and culture, to develop cognitive and aesthetic sensitivity, and to provide access to their collections.

The data on museums refers:

1. in the public sector:
 - a. to national museums, organised by the ministers and managers of central offices,
 - b. to the museums of self-government entities founded by local self-governing bodies,
2. in the private sector – to the museums owned by:
 - a. associations,

⁷⁶ UNESCO recommendations also provide for the presentation of the activities of separate museum exhibitions in libraries and archives, not included in the Statistics Poland surveys.

⁷⁷ In accordance with the classification developed by the International Council of Museums (ICOM) and recommended by UNESCO.

⁷⁸ The Act of 21 November 1996 on Museums (Journal of Laws of 2019, item 917).

- b. foundations,
- c. companies,
- d. organisational units of churches or religious associations,
- e. natural persons and others.

Most museums in the public sector are organised by local government units at the gmina level. Units with more than one organizer indicate the lead organizer (the lead organizer is the organizer whose register includes the museum).

In public statistics the following division of museums has been adapted:

- **art museums;**
- **archaeological museums;**
- **ethnographic and anthropological museums;**
- **historical museums;**
- **martyrological museums;**
- **natural history museums;**
- **science and technology museums;**
- **specialised museums;**
- **interdisciplinary museums;**
- **other museums.**

An exhibition organised by a museum and under appropriate titles is a set of pieces of art (museum exhibits) displayed to the public (visitors).

Temporary exhibitions are one-off displays held by and within the area of the museum for a specified period.

Temporary external exhibitions are organised by the museum and shown in different venues (locations), outside its principal location. The data on temporary external exhibitions is classified under the entity making the exhibition available to the public. **Permanent exhibitions** within museums are thematic exhibitions held in separate parts of museum facilities, halls, or sections, etc.

Museum exhibits are objects which possess permanent cultural value (historical, scientific, cognitive, or aesthetic), political value, or social value, are subject to legal protection, and belong to museum collections, i.e. are included in the monuments register kept by the museum. Exhibits have been grouped by class (branch), based on the field to which they belong, and are presented in the form of class or thematic exhibitions. Pursuant to the Act on Museums, “exhibits are movable and immovable items, owned by the museum and entered in the register of exhibits.” A single exhibit, and a set of exhibits – as long as it forms an integral whole (such as a furniture kit, canteen of cutlery, or set of recordings) has been classified as one item (one number in the inventory book).⁷⁹

Deposits are items borrowed from other museums, institutions, or individuals, and entered in the book of deposits.

The data on museums has been presented by voivodship.

Art galleries

The data on exhibition activities carried out by **galleries** and **art salons** are derived from the regular annual K-05 report. The regular survey covers entities whose basic activity (or one of the basic activities) is exhibition arranging.

⁷⁹ Pursuant to the Regulation of the Minister of Culture of 30 August 2004 on the scope, form and method of registering monuments in museums (Journal of Laws No. 202, item 2073).

Galleries and art salons have been divided into national galleries, self-government galleries, and other galleries. None of the above three groups includes the galleries and art salons which are museum branches, or units which trade in works of art, but which do not carry out exhibition activity.

Information was collected under the following headings:

- own collections by exhibit branches (refers to national galleries and self-government galleries),
- exhibition activity, both within the country and abroad (exhibitions, exhibits, visitors),
- other forms of educational activity (lectures, presentations, meetings with authors, exhibition conversations, film screenings, concerts/ performances, contests, workshops and their attendants),
- publishing activity.

An exhibition is understood as an event in which a set of works of art is made available to the public (to visitors), under a specific title, and for a specified period. One title is one exhibition. Each display of the same set of works of art, one title but in different places, is called **an exposition**. A display of exhibits in one place only constitutes one exposition.

In terms of the places of presentations of exhibitions, and country of birth of their authors, we distinguish between the following types of exhibitions: national, foreign (foreign art presentation), international (foreign and Polish art presentation), and the Polish exhibitions abroad. In addition, the open-air exhibitions of exhibitions were isolated, and those which used the so-called presentation “new media”, i.e. non-traditional exhibits, forms and techniques, such as computer animation, spatial arrangements (installations), design.

The data on galleries and on organisation of exhibitions has been presented by voivodship. In the group of national and self-government galleries, the individual data on the activity of national cultural institutions, established by the appropriate Minister of Culture and Heritage Protection, such as: the Zachęta – National Gallery of Art (in Warszawa), the Ujazdowski Castle Centre for Contemporary Art (in Warszawa) and the Centre of Polish Sculpture in Orońsko (Mazowieckie Voivodship) has been indicated separately.

The appropriate Minister of Culture and Heritage Protection is also the co-managing body of the Centre of Contemporary Art – Znaki Czasu in Toruń, which has been entered in the register of the self-governmental organiser (Toruń city), but which has not been separated (in this publication) and presented in the group of national and self-government institutions – similarly to other cultural institutions co-managed by this minister.

Market of works of art and antiques

Information on selected aspects of the functioning of the market of works of art and antiques are collected based on annual K-10 report, carried out since 2014 by Statistics Poland. This survey covers the units that carry out economic activities associated with the sale of works of art or antiques, own or on a commission basis. In particular, they are the auction houses, art galleries, antique shops and galleries copyrights. The report presented information on the sale of works of art and antiques by types and distribution channels, forms of business and cooperation with other entities.

According to the Act on tax on goods and services⁸⁰ by a **work of art** means:

- pictures, collages and similar decorative plaques, drawings and pastels, executed entirely by the artist, other than plans and drawings for architectural, engineering, industrial, commercial, topographical or similar purposes, hand-decorated products arts and crafts, fabrics painted for theatrical scenery, the decor of artistic atelier or similar uses;
- original engravings, prints and lithographs, produced in limited numbers directly in black and white or in colour of one or more sheets, executed entirely by the artist, irrespective of the process or material used, excluding any mechanical or photomechanical process;
- original sculptures and statuary, in any material, provided that they were made entirely by the artist; sculpture casts the production of which is limited to eight copies and supervised by the artist or his heirs;

⁸⁰ The Act of 11 March 2004 on tax on goods and services (Journal of Laws of 2018, item 2174), with later amendments.

- tapestries and wall textiles made by hand from original designs provided by artists, provided that their number is limited to 8 copies;
- photographs taken by the artist, printed by him or under his supervision, signed and numbered, limited to 30 copies, all sizes and bindings.

By antiques shall mean objects other than those mentioned above, whose age exceeds 100 years old and which are not collectors' items.

Theatres, music and entertainment institutions

The data presented in this section illustrates the network and activities of professional theatres, and music and entertainment institutions, and is derived from permanent statistical surveys based on conducted by Statistics Poland K-01 reports. Apart from the data on the type of units and on the number of seats in the fixed halls, this survey also provides information on the number of performances (or concerts) staged in a given year; on the number of spectators (or listeners) attending the events organised (separately indicating information on the activity in the fixed hall); and on the number of performances given by foreign artists or groups, including the number of spectators attending such performances (or concerts). Additionally, in the case of theatres, the number of new performances (opening nights) is shown. Philharmonics and orchestras (both symphonic and chamber orchestras) present separate information on so-called school concerts out of total number of concerts. All organisations presenting their performances on foreign stages provide the number of spectacles (or concerts) staged abroad, identifying the country. In addition, theatres and musical institutions provide data on participation in festivals, publishing activity and other activities (lectures/talks/meetings, film screenings, concerts, contests, festivals, workshops, outdoor events, exhibitions, lessons and sessions, seminars/symposia, performance arts and read-through rehearsals). What is more, basic information, e.g. the number of performances and spectators (or concerts and listeners) is indicated by voivodship, in which a given reporting unit has conducted regular performances, as part of guest performances.

Based on the type of regular performances conducted, the following types of art institutions have been recognised:

- dramatic theatres (including satirical theatres and small theatrical forms),
- puppet theatres,
- music theatres (operas, operettas and others),
- philharmonics,
- orchestras (symphonic and chamber),
- choirs,
- song and dance ensembles,
- entertainment enterprises (agencies).

The units separated out for legal, organisational, and economic and financial purposes, conducting uniform and regular performances, irrespective from the number of stages owned, have also been taken into account when calculating the total number of theatres and musical institutions (theatres, operas, operettas, philharmonics, orchestras, and song and dance ensembles).

An auditorium, which is a separate organisational unit in an artistic institution, and in which regular performances are conducted, usually involving a separate group or programme concept, is referred to as **a stage**. It also refers to a permanent troupe which is not an organisational unit of a given art institution, and to permanent touring troupes.

The number of entertainment institutions and theatres does not include any artistic agencies which do not have their own permanent troupes or impresario theatres. However, their activities have been covered by the data – in the case of impresario theatres, they are included in the number of stages, as well as in the number of seats in fixed auditoria and are calculated in accordance with the general provisions adapted for calculating

the number of seats in the auditorium.

The number of seats in theatres and music institutions equals the number of seats in fixed halls, whether owned or leased by a given theatre or music institution. When an auditorium is established for the purposes of a specific performance, then the average number of seats available to spectators in a given year is used. Some theatres and music institutions do not have their own halls and, when necessary, use the halls of other institutions. Seats in fixed halls are counted only once, irrespective of the number of institutions which use them.

The data on folk dance refers to the Tadeusz Sygietyński State Folk Song and Dance Ensemble “Mazowsze” (based in Karolin, within the village Otrębusy, Mazowieckie voivodship), and to the Stanisław Hadyna “Śląsk” Song and Dance Ensemble (based in Koszęcin, Śląskie voivodship), which are administered by voivodship governments, as well as to the Representative Artistic Ensemble of the Polish Armed Forces, established by the appropriate Minister of National Defence.

The data on the performances at theatres, and music and entertainment institutions in the country do not cover any special guest performances at theatres or of foreign artists. Such information has been presented in a separate table, similarly to the data on performances given by Polish theatres and music institutions abroad.

The information displayed **by voivodship** covers all performances and concerts taking place within a given voivodship, produced by local art and entertainment institutions, as well as guest performances by theatre groups, and music and entertainment institutions from other voivodships.

The information displayed **by locality** covers all performances and concerts organised by institutions conducting regular performances by parent voivodship, irrespective of the place of conducting these performances.

Cinemas

The activity in the field of cinematography is governed by the provisions of the Act on Cinematography⁸¹.

The scope of the regular survey conducted by Statistics Poland on K-08 report cover the cinema network and types, projection systems, periods of conducting activities, and the number of screenings and size of audience. They also provide information on the number of screenings of Polish films and on the size of audience for such screenings. In addition, since 2010, data relating to other forms of activity of cinemas are reported (i.e. the readings/lectures/meetings, concerts, contests, workshops, outdoor events).

This chapter provides information on the activity of public cinemas, i.e. cinemas established for the purposes of public film screening, irrespective of the type of film medium used (photosensitive, magnetic, digital).

The term **cinema** is understood as a place in which public projection of films takes place, and is equipped with a set of technical appliances used for this purpose. Cinemas have been divided into two separate groups:

1. **indoor cinemas**, i.e. cinemas conducting their activity always in one facility, permanently dedicated to public film screenings with a defined frequency. This group also covers seasonal/temporary cinemas,
2. **mobile cinemas**, i.e. cinemas conducting their activities in various places, involving touring staff.

A projection hall (named “**screen**”) is understood as a hall either owned or leased by the cinema for a period of at least 6 months, adapted for film screening, irrespective of its principal purpose. No extra seats are indicated. Indoor cinemas which have at least 3 screens are divided according to the number of these halls:

- **miniplexes**, equipped with 3 – 7 screens,
- **multiplexes**, equipped with 8 screens or more.

A screening is understood as a permanent projection of a full-length film of the photosensitive medium, magnetic or digital, with an intended and previously-specified duration. In the case of projection of a multi-part film divided into episodes, a projection of each episode, which has its own opening sequence and specified duration, is treated as a separate screening. In this event, the audience size is indicated in a similar manner.

⁸¹ The Act of 30 June 2005 on Cinematography (Journal of Laws of 2018, item 597).

A projection of a set of short movies (such as morning projections for children) is also classified as a screening. The data on cinemas by period of activity also cover cinemas which were either closed down or suspended their activity in the reporting year.

Data on the number of mobile cinemas are presented by their location (the proper voivodship), while in the case of number of screenings and spectators, data are shown in these voivodship, in which there were screenings.

The data on full-length feature films new released in cinemas has been presented on the basis of the information provided by the ministry responsible for culture and protection of national heritage and collected through the KK-1 form. Among other things, this report provides information on the countries in which these films have been produced, as well as data on the audience size.

According to the Act on Cinematography, **a film** is a work of an unspecified length, including a documentary or animated work, comprising a series of successive pictures, with or without sound, made permanent on any medium enabling multiple reproduction, producing the impression of movement, and together forming an original whole which expresses action (content) in an individual form and, moreover, with the exception of documentary and animated compositions, intended for screening in the cinema as the first place of performance, as understood by the regulations concerning copyright and related laws⁸².

A film is treated as a **Polish** film provided that (1) it is produced or co-produced by an entity which has its base within the Republic of Poland, and (2) it fulfils at least one of the following conditions:

1. the scriptwriter or the author of the adapted literary work, and the director or the actor playing one of the main parts, are citizens of Poland, and the share of financial resources of the producer, who is based within the Republic of Poland, accounts for 100% of total production costs, provided that up to 80% of these costs are spent in the Republic of Poland, and a sample copy of the film is executed in the Polish language;
2. the scriptwriter or the author of the adapted literary work, and the director or the actor playing one of the main parts are citizens of Poland, and the share of financial resources of the producer, who is based inside the Republic of Poland, accounts for at least 20% of total production costs – if the film is a bilateral co-production, or at least 10% – if the film is a multilateral production, provided that up to 80% of these costs are spent on inside the Republic of Poland, and the main version of the film is executed in the Polish language;

In terms of the narrative subject and the narrative form, we distinguish between the following types of films:

- **documentary films** – equivalents of journalist activity, telling true stories, and consisting of authentic events, places, and heroes;
- **feature films** – in opposite to documentary films, these are actors' films, having a plot, the dramatic (usually multi-layered) story based on fictional events or facts;
- **animated cartoons** – films executed with film animation technology, consisting of executing a series of framed images of drawings, coloured spots, puppets or silhouettes in individual stages of movement (which give the effect of movement, when projected) or using the latest computer technologies.

In terms of length, three types of films are distinguished:

- **full-length films** – feature films, documentary films and animated films, longer than 70 minutes;
- **medium-length films** – feature films and documentary films, which are longer than 40 minutes but do not exceed 70 minutes. This group includes also animated films which are longer than 15 minutes but do not exceed 40 minutes.
- **short films** – feature films and documentary films, which last 40 minutes at the most. Short films may be also animated, lasting up to 15 minutes.

⁸² The Act of 4 th February, 1994 on copyright and related rights (Journal of Laws of 2019, item 1231).

Radio broadcasting and television

Radio and television activity in Poland is governed by the Act on Radio Broadcasting and Television⁸³ by virtue of which the National Council of Radio Broadcasting and Television came into existence. The tasks of the National Council of Radio Broadcasting and Television include granting licences for broadcasting radio and TV programmes.

A licence is a permit for broadcasting radio and/or television programmes, excluding public radio and television broadcasting programmes. Licences are granted for a period of 10 years and refer to all modes of broadcasting of programmes, such as ground-based broadcasting, satellite broadcasting, and cable broadcasting.

Licences may be granted to private persons with Polish citizenship permanently residing in Poland, or to an legal persons based in Poland, or to any foreign individual or company, whose base or permanent residence is located in any member state of the European Economic Area.

Information on licences granted to individuals for broadcasting radio and television programmes via ground-based, satellite, or cable transmission, was compiled on the basis of data provided by the National Council of Radio Broadcasting and Television.

According to Article 4 of the above mentioned Act, **“broadcasting”** is understood as a) wireless emission of programmes for simultaneous and ordinary reception (an ordinary reception system), b) launching programmes on cable television (a collective reception system).

In contrast, **distribution** is “adaption of programmes by a domestic or foreign broadcaster, in whole and without any modifications, except for programmes broadcast via cable network, which also includes broadcasting of such programmes”.

A programme is understood as an organised set of radio or television broadcasts, commercials or other transmissions, which are regularly broadcast, and which come from one and the same broadcaster. **A commercial** is understood as any profit-driven transmission which does not come directly from a broadcaster and is broadcast either for a fee or for remuneration in other forms, and which is aimed at promoting certain goods or services which are for sale or may otherwise be benefited from, as well as at supporting specified ideas, or at achieving a set objective by the advertiser.

In terms of the mode of broadcasting, radio and television are divided into:

- **ground-based radio and television** – signals transmitted via radio waves from one transmission point (a radio or television station) to many recipients;
- **satellite radio and television** – a system of programme transmission via special transponders installed on satellites, based on ultra-high-frequency waves received through a satellite dish;
- **cable radio and television** – also referred to as wired radio and television, a system of paid transmission of television or radio broadcasts (own, local, or satellite), transmitted through a broad-band cable from the central station to individual subscribers.

The data on radio and television subscribers have been presented by voivodship, and refer to persons and institutions paying a subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data further refers to persons exempt from paying the subscription fee. Each individual subscriber is counted only once, irrespective of the number of receivers used. Institutions (with the exception of health care institutions, sanatoriums, nurseries, public and non-public units covered by the education system and higher education institution as well as social welfare homes), in contrast, are obliged to register all radio and television receivers possessed, and the subscription fee depends on the number of such receivers. Institutions are also obliged to pay a subscription fee for using radio and television receivers in their vehicles.⁸⁴

The tables analysing radio and television subscribers were developed on the basis of the data provided by the Polish Post Directorate, while the data on cable television subscribers are based on the information from the Office of Electronic Communications.

⁸³ The Act of 29 December 1992 on Radio Broadcasting and Television (Journal of Laws of 2018, item 717), with later amendments.

⁸⁴ The Act of 21 April 2005 on subscription fees (Journal of Laws of 2019, item 730), with later amendments.

Mass Events

The activity in the field of mass events is governed by the provision of the Act on Mass Events Security ⁸⁵.

According to this act **mass event** is an art and entertainment mass event, a sport mass event (including football match) with the exception of following events:

- a. organised in theatres, operas, operettas, concert halls, theatres, museums, libraries, cultural centres and art galleries or other similar establishments,
- b. organised in schools and educational institutions by the managers of these institutions,
- c. organised as a children and youth sport competition,
- d. sport events organised for athletes with disabilities,
- e. general sports of physical recreation, public, free and organised in the open air area,
- f. organised by employers for their employees, if the type of event corresponds to the destination object or area where it is to take place.

Mass art and entertainment event is an artistic event, an entertainment event or organised public watching the television broadcasting on screens or devices capable of producing images with a diagonal exceeding 3 meters, which is to take place:

- at the stadium, in a different non-building complex or in the space which is appropriate to organise the mass event, where the number of places provided by the organiser for the participants shall be not less than 1,000, which is consistent with building and fire protection regulations;
- in a sports hall or in another building suitable for mass event where the number of places shared by the organiser for participants shall be not less than 500, which is consistent with building and fire protection regulations.

In the event of a high-risk mass event (during which there is a risk of violence or aggression), the number of seats shall be 300 and 200 respectively.

Since 2011, in Statistics Poland collects data on the organisation of mass events on a yearly basis by means of K-09 report.

The report is made by the city councils and municipal offices due to the location where the mass event took place.

Information is collected under the following headings:

- the organiser of the event, which may be a legal person, a natural person or an organisational unit without legal personality,
- the division on types of mass events, accepted for reporting needs, covering the entertainment events (e.g. concert of the band), interdisciplinary events (e.g. artistic shows combined with sports tournament), and sports events (e.g. football match),
- types of art and entertainment events (concerts, shows and performances, screenings/film screenings, festivals, cabarets, circus performances, historical reenactments, combined events such as film and cabaret show),
- the number of event participants.

Art and entertainment events include:

- **concerts** i.e. the public performance of musical works, artistic events with music program (instrumental or vocal),
- **shows and performances** i.e. operas, theatre and ballet performances,
- **shows and film screenings** i.e. continuous screening of the film at the intended and given in advance time of projection,

⁸⁵ The Act of 20 March 2009 on mass events security (Journal of Laws of 2019, item 2171).

- **festivals** i.e. series of artistic events usually of one type which review achievements in one field, organised at the same time and under the common name, often included in the framework of the competition,
- **cabarets** i.e. satirical-entertainment performances,
- **circus performances** i.e. the show, where the acrobatic performances, performances by clowns, trained animals performances take place,
- **historical re-enactment,**
- **combined events** such as film and cabaret show,
- **other events.**

Number of participants – it means the number of places shared by the organiser for participants, who may be present at the mass event, specified in the permit to conducting a mass event based on number of participants declared by the organiser.